

ספר הזוהר

שחבר התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי
עם לשון הקדש מנגד

לש"ס דף היומי מסכת ספא

והוא: זוהר המחולק לשבע שנים
ללמוד דף זוהר היומי עם דף גמרא היומי

זוהר ספר בראשית כרך ב'
לפי ספר הזוהר 10 פרקים (70-79 פרקים) עמודים חלף-חממה
(מפרשת ויגש דף רי. עד פרשת ויחי דף רלא):

סדרנו בעזרת ה' כל ספר הזוהר על פי סדר מסכתות הש"ס ללמוד דף היומי, ללמוד 2-3 דקות ביום, ובזאת ידע ויזמין כי כל דברי הז"ל הקדושים הם סודות נוראים (הקדמת המהר"ח לעץ חיים), ובזה יזכה להכנס לגן עדן העליון (זוהר החדש שיר השירים - כי בלי למוד הזוהר חוזר בגלגול [זוהר, תרמ"ק, והאריז"ל]), וכך יוכל לשמוע תורה מפי הקב"ה בישיבת כל מסכתות הש"ס בעו"ם הבא (פסבאר בהקדמה), יכולים ללמוד גם את זוהר לשון הקדש (שיר הקדש, ולשון הקדש היא לשון הקב"ה, זוהר תרמ"ה), וכך ישראל ילמדו ש"ס עם זוהר ובזה יכנסו בתבת נח להנצל מדור המבול ומפפצות אטום. וזוהי חובה על כל מגידי השיעורים בדף היומי, לצרף את ה'למוד הקדוש הזה דף היומי זוהר ביחד עם למוד הש"ס, ובזה יקראו מצדיקי הרבים פמוכבים לעו"ם ועד (תפיני זוהר הקדמה, זוהר נשא כ"ד).

יו"ר ע"י מפעל הזוהר העולמי - ט"ו מנחם אב תשע"ב
רח' נחל לכיש 24/8 - בית שמש תובב"א

הוצאת:

שע"י "חברה מזכי הרבים העולמי" מפעל עולמי להצלת הדת

מיסודו של הגה"צ רבי שלום יהודה גראס
כ"ק מרן אדמו"ר מהאלמין שליט"א

MIFAL HAZOHAR HOILUMI
C/O CHEVREH MAZAKEI HARABIM HOILUMI
Under The Supervision Of Rabbi Sholom Yehuda Gros
The Head Of The Rabbinical Court Of Holmin

מצוה גדולה לזכות את הרבים

ולפרסם ספרי הזוהר היומי

בבתי כנסיות, בבתי מדרשות, בשמחות, לכל החברים וידידים,

ולכל אחד ואחד מישראל, לקרב הגאולה שלימה בב"א

וכל המזכה את הרבים זוכה לבנים צדיקים

ולכל ההבטחות הרשב"י זיע"א

אלו שלא לומדים זוהר וש"ס בנחד הם מחריבים את העולם,
כדברי המהר"ח וז"ל: "... כי בלי ספק בהיותם עוסקים בפשטיה
ובספוריה לבדם היא לובשת בגדי אלמנותה ושק הושת פסותה
וכל האמות יאמרו לישראל "מה דודך מדוד", מה תורתכם
מתורתנו, הלא גם תורתכם ספורים בהכלי העולם. אין עלבון
תורה גדול מזה, ולכן אוי להם לבגרות מעלבונה של תורה ואינם
עוסקים בחקמת הקבלה שהיא נותנת כבוד לתורה, כי הם
מאריכים הגלות וכל הרעות המתרגשות לבוא בעולם, עכ"ל.

מפעל הזוהר העולמי

רחוב נחל לכיש 24/8

רמת בית שמש - ארץ ישראל

טל: 054-843-6784 / פקס: 02-995-1300

hazohar.com@gmail.com

הקדמה

י'שמחו ה'לומדים ו'העוסקים ה'זוהרים, בהופעת דבר נשגב זה אשר תחזינה עיניכם, שיוצא עכשיו לאור, בעזרת ה' יתברך ויתעלה.

החיבור הזה, הינו חיבור גדול וקדוש, אשר בודאי יקרבת את הגאולה במהרה, בעת שהתחילו בעזרת ה' יתברך, אלפים ורבבות של כל קהל עדת ישראל, את לימוד הדף היומי, יחד שבטי ישראל, כולם כאחד יחד, ועת רצון הוא זה, להנחיל לאוהבי יש ואוצרותיהם אמלא, בעוד דבר קדוש ונשגב, והוא שכל אחד, ביחד עם דף היומי, ילמד גם קטע זוהר בכל יום, בנוסף לדף היומי, וכך יהיה מאותם שמחזיקים את העולם, ומאלו המגינים על ארצנו, מהרשעים ימ"ש שרוצים וחפצים מאוד עפ"ל, ברוחניות ובגשמיות.

התכנית היא, שכל אחד ילמד בנוסף לדף היומי ש"ס דף היומי זוהר בשתים שלוש דקות, ובסיימו את כל הש"ס, יסיים את כל הזוהר גם כן, ויעשה סיום על שניהם יחד, ודאי שיעשה נחת רוח לה' במאוד מאוד, ובזכות הלימוד הקדוש יקבל את תפילותינו ברחמים וברצון אמון כן יהי רצון.

המוציאים לאור

פתח דבר

ברוך ה' אלקי ישראל מהעולם ועד העולם ואמר כל העם אמן הללו-יה, כל הנשמה תהלל י-ה הללו-יה..

כל עם ישראל ששים ושמחים בשמחת התורה, בלימוד הש"ס בצירוף הזוהר, לאחר שנים שמפעל הזוהר העולמי, מנסה להחדיר בכלל ישראל את לימוד הזוהר, שכל אחד ילמד בקביעות את ספר הזוהר הקדוש, נפלה ההחלטה והיא לצרף ולאחד את לימוד הזוהר עם לימוד תלמוד בבלי, על ידי דפוסים חדשים גם ישנים שיאחדו את לימוד הגמרא והזוהר, שיהיה בבחינת וילכו שניהם יחדו, ועל ידי לימוד שניהם יזכו לערוך סיום הש"ס וסיום הזוהר יחדו, אז ויבואו אל המקום אשר אמר לו האלקים, שכל עם ישראל יזכו להגיע אל המקום אשר אמר האלוקים לאברהם בגאולה העתידה במהרה.

ועל כן, אנו קוראים לכל אחינו בני ישראל, החסידים הליטאים הספרדים התימנים, וכל המגזרים, יחד שבטי ישראל, כולנו כאחד יחד, להתחיל בלימוד קדוש זה דף היומי ביחד עם הזוהר הקדוש, בקביעות יום יום ידרשון, בהתמדה בשמחה באהבה, לעשות נחת רוח ליוצרנו, וכמו שבסיום הש"ס הנוכחי היו כמאה אברכים שיודעים את כל הש"ס בעל פה יהיה בעזרת ה' בסיום הבא עוד כמאה שיודעים גם ש"ס בעל פה וגם זוהר בעל פה,

ואז נעשה כולנו סיום ענק על הגמרא ועל הזוהר יחד, כולנו כאחד יחד נשמח בפה מלא, משה רעיא מהימנא ישמח עמנו, ור' שמעון בר יוחאי ישמח עמנו, וכל התנאים הקדושים שמוזכרים בזוהר ובגמרא ישמחו עמנו.

ידוע לכל מעלת הקביעות בלימוד התורה, שכל דבר הנלמד בקביעות יש לו סיעתא דשמיא, כמו קביעות מקום לתפלה, כמו כן קביעות מקום ללימוד גמרא וזוהר, שכל אחד יקבע לו מקום לגרוס הדף היומי והזוהר היומי, בזמן

קבוע ובמקום קבוע, שכן אז בטוח שלא ישכח ללמדו אף יום, ובטוח שיזכה לגמור בסיומם של כל ישראל.

וטוב ביותר שיהיה זה בבית המדרש, או בבית הכנסת וכדומה, שממנו יראו וכן יעשו, ועל ידי קנאת סופרים תרבה חכמה, ואחרים יתחילו לעשות כמותו, וירבו הלומדים בישראל.

איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק, צריכים הרבה חיזוק, כמו דאיתא דברי תורה צריכים חיזוק תמיד, וכל שכן לימוד שמגרה את השטן, והוא מנסה בכל כוחו למעט את לימוד הזוהר, כמו שהכל יודעים, והוא מלביש זאת באיצטלא דרבנן, ומביא ראיות שונות ומשונות, וכמו שכל אחד יודע את כל הטענות שהוא ממציא, אבל אף על פי כן אנו נתחזק איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק, האחד יעזור לשני, וכן הלאה, וכך נהיה כולנו מיוסדים וחזקים ונקרב את ביאת משיח צדקנו.

עתה בעת אשר אנחנו יוצאים עם התוכנית היחודית וכל הכלול בזה, הננו רוצים לקרוא גם כן לכל אלו שיש להם כבר סדר מיוחד לחזור על לימודם, הדף היומי שלומדים היום ומחר חוזרים, וכן לאחר שבוע וכדומה, כל סדרי החזרות, אנו קוראים לכל אלו שיחזרו גם כן על הזוהר שלמדו, שלא ישכחו את קטעי הזוהר שלמדו, ועל ידי שיחזרו יוכלו לזכור לתמיד, ויהיה לנגד עיניהם דברי הזוהר, וישאר בליבם כיתד שלא תימוט, ואם מתעוררים מקטע מסוים בזוהר ואחר מכן שוכחים, חבל על דאבדין, ולמה שלא יזכרו על ידי חזרה.

וכל אחד יערוך לעצמו חשבונותיו בזמנו הפנוי, וכן על זה הדרך ישתדל כל אחד לעשות את המקסימום שביכלתו לגמור ולסיים את הזוהר הקדוש גם כן, ויקויים בנו כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה ואהבתך אל תסיר ממנו לעולמים.

ויקויים בנו מקרא שכתוב כימי צאתכם ממצרים אראנו נפלאות ויקויים

בנו עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים, בלע המות לנצח ומחה ה' אלקים דמעה מעל כל פנים, וערבה לה' מנחת יהודה וירושלים כמי עולם וכשנים קדמוניות, ותחזינה עינינו בשובך לציון במהרה בימינו, ונזכה לגאולה שלמה, בנין בית המקדש, קיבוץ נדחי ישראל, על ידי משיח צדקנו במהרה בימינו אמן ואמן.

ואלו הם התכניות שעושים למען דבר זה:

תכנית מספר 1: להדפיס את הזוהר הקדוש 64 דף במסכת ברכות שיהיה לכל הלומדים דף היומי במה ללמוד את הזוהר ביחד עם לומדי דף היומי, לחלקם חינם.

תכנית מספר 2: להדפיס מסכת ברכות עם הזוהר ביחד דף זוהר ודף גמרא ממסכת ברכות, וכך יחלקו רק ללומדי זוהר יחד עם ש"ס חינם.

תכנית מספר 3: לסדר לאלו שלומדים 7 דפים גמרא ביום לסדר להם גם לימוד 7 דפים זוהר ביום.

תכנית מספר 4: לוח ללומדי דף היומי ש"ס: לעשות לוח ללומדי דף היומי ש"ס שידעו בדיוק היכן ללמוד, בכמה הוצאות הזוהר שהוצאנו לאור עד עתה, וכך יוכלו ללמוד בלי שיהיה להם הספרים החדשים, רק כל אחד לוקח איתו את הזוהר של 10 כרכים או 70 כרכים ויכול ללמוד ביחד עם לומדי הש"ס או אצלו בבית.

ופשוט, שלכל התכניות האלו צריכים להשקיע הרבה ממון. לכן כל אחד יחשב לעצמו כמה הוא יכול לתת למפעל הקדוש הזה, כדי שיוכלו להוציא את כל התכניות לאור עולם.

בכבוד רב - המוציאים לאור

(א) אָלֵי כְּבִתּוּלָה חֲגַרְת שֶׁק עַל בְּעַל נְעוּרֶיהָ. כִּמָּה דַּאֲתָ אָמַר כִּי אֵינְנוּ, בְּגִין דְּאִסְתַּלַּק מִינָהּ, וְאִשְׁתַּפַּח פִּירוּדָא.

וְאִפְּרִיזוּ שְׁמִיָּא וְאַרְעָא, כִּלְהוּ אֶתְאַבְלוּ, דְּכִתִּיב, (ישעיה נ) אֲלֹבִישׁ שָׁמַיִם קְדָרוֹת וְשֶׁק אֲשִׁים כְּסוּתָם. מִלְּאֲכִי עֲלָאֵי כִלְהוּ אֶתְאַבְלוּ עֲלֶיהָ, דְּכִתִּיב, (ישעיה לג) הֵן אֲרָאֲלָם צָעֲקוּ חֲצָה מִלְּאֲכִי שְׁלוֹם מֵר יִבְכְּיוּן. שְׁמַשָּׁא וְסִיְהָרָא אֶתְאַבְלוּ וְחֲשָׁכוּ נְהוּרִיהוּן. דְּכִתִּיב, (ישעיה יג) חֲשֶׁף הַשָּׁמַשׁ בְּצִאתוֹ וְגו', וְכִלְא עֲלָאֵי וְתַתָּאֵי, בְּכּוּ עֲלֶהּ (דף רי ע"ב) וְאֶתְאַבְלוּ. מָאֵי טַעְמָא, בְּגִין דְּשִׁלְטָא עֲלֶהּ סְטָרָא אַחְרָא, דְּשִׁלְטָא עַל אַרְעָא קְדִישָׁא.

פְּתַח וְאָמַר, (יחזקאל ז) וְאִתָּה בֶן אָדָם כֹּה אָמַר ה' אֱלֹהִים לְאֲדַמְת יִשְׂרָאֵל קִץ בָּא הַקִּץ עַל אַרְבַּע כְּנֻפּוֹת הָאָרֶץ. הַאי קָרָא רְזָא עֲלָאָה אִיהוּ. לְאֲדַמְת יִשְׂרָאֵל קִץ, מָאֵי אִיהוּ. וְכִי אֲדַמְת יִשְׂרָאֵל קִץ הִיא. אָלָא הֵכִי הוּא וְדָאֵי וְאִתָּמַר, קִץ אִיהוּ לִימִינָא, קִץ אִיהוּ לְשִׁמְאֲלָא. קִץ לִימִינָא, דְּכִתִּיב, (דניאל יב) לְקִץ הַיָּמִין. קִץ לְשִׁמְאֲלָא, דְּכִתִּיב, (איוב כח) קִץ שָׁם לַחֲשָׁף וּלְכָל תְּכַלִּית הוּא חוֹקֵר, וְדָא הוּא (בראשית ו) קִץ כָּל בָּשָׂר, כִּמָּה דַּאֲתָמַר.

קִץ דִּימִינָא, הֵינְנוּ דְּכִתִּיב לְאֲדַמְת יִשְׂרָאֵל קִץ. בָּא הַקִּץ, דָּא קִץ דְּשִׁמְאֲלָא. קִץ דִּימִינָא, דָּא קִץ דִּינִצְר הַטּוֹב. קִץ דְּשִׁמְאֲלָא, דָּא קִץ דִּינִצְר הַרַע, וְדָא אִיהוּ דְּכַד חוֹבִין גְּרָמוּ וְאִתְגַּבְּרוּ, אִתְגַּזְרוּ וְאִתְיִיְהִיב שְׁלִטְנָא לְמַלְכוּת הַרְשָׁעָה לְשִׁלְטָאָה, וּלְחֲרַבָּא בֵיתִיהּ וּמְקַדְשֵׁיהּ. וְדָא הוּא דְּכִתִּיב, (יחזקאל ז) כֹּה אָמַר ה' אֱלֹהִים רַעַה אַחַר רַעַה הִנֵּה בָּאָה, וְכִלְא חַד.

וּבְגִין כֵּן, אֶתְאַבְלוּ עֲלָאֵי וְתַתָּאֵי עַל דַּאֲתִיְהִיב שְׁלִטְנוּ לְהַאי קִץ דְּשִׁמְאֲלָא.

וְהִיא גַם הִיא מָה כְּתוּב בָּהּ? (יחזקאל א) אָלֵי כְּבִתּוּלָה חֲגַרְת שֶׁק עַל בְּעַל נְעוּרֶיהָ, כִּמּוּ שְׁנָאֲמַר כִּי אֵינְנוּ, מִשּׁוּם שֶׁהִסְתַּלַּק מִמֶּנָּה וְנִמְצָא פְרוּד.

וְאִפְּרִיזוּ שְׁמַיִם וְאַרְץ כֻּלָּם הִתְאַבְלוּ עֲלֶיהָ, שְׁכִתוּב (ישעיה כ) אֲלֹבִישׁ שָׁמַיִם קְדָרוֹת וְשֶׁק אֲשִׁים כְּסוּתָם. מִלְּאֲכִים עֲלִיוֹנִים כֻּלָּם הִתְאַבְלוּ עֲלֶיהָ, שְׁנָאֲמַר הֵן אֲרָאֲלָם צָעֲקוּ חֲצָה מִלְּאֲכִי שְׁלוֹם מֵר יִבְכְּיוּן. הַשָּׁמַשׁ וְהַלְבָּנָה הִתְאַבְלוּ וְהִחְשִׁיכוּ אֶת אֲוֶרֶם, שְׁכִתוּב חֲשֶׁף הַשָּׁמַשׁ בְּצִאתוֹ וְגו', וְכֻלָּם הִתְאַבְלוּ. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁשִׁלְטָא עֲלֶיהָ הַצַּד הַאֲחֵר שִׁשְׁלֹט עַל הָאָרֶץ הַקְּדוּשָׁה.

פְּתַח וְאָמַר, (יחזקאל ז) וְאִתָּה בֶן אָדָם כֹּה אָמַר ה' אֱלֹהִים לְאֲדַמְת יִשְׂרָאֵל קִץ בָּא הַקִּץ עַל אַרְבַּע כְּנֻפּוֹת הָאָרֶץ. הַפְּסוּק הַזֶּה הוּא עֲלִיוֹן. מָה זֶה לְאֲדַמְת יִשְׂרָאֵל קִץ, וְכִי אֲדַמְת יִשְׂרָאֵל הִיא קִץ? אָלָא כֵּן זֶה וְדָאֵי, וְנִתְבָּאֵר. הַקִּץ הוּא לִימִין, וְהַקִּץ הוּא לְשִׁמְאֲלָא. קִץ לִימִין - שְׁכִתוּב (דניאל יב) לְקִץ הַיָּמִין. קִץ לְשִׁמְאֲלָא - שְׁכִתוּב (בראשית ו) קִץ שָׁם לַחֲשָׁף וּלְכָל תְּכַלִּית הוּא חֲקֵר, וְזֶהוּ קִץ כָּל בָּשָׂר, כִּמּוּ שְׁנִתְבָּאֵר.

קִץ שֶׁל הַיָּמִין - הֵינְנוּ שְׁכִתוּב לְאֲדַמְת יִשְׂרָאֵל קִץ. בָּא הַקִּץ - זֶה קִץ הַשְּׁמָאֵל. הַקִּץ שֶׁל הַיָּמִין זֶה הַקִּץ שֶׁל יִצְר הַטּוֹב. הַקִּץ שֶׁל הַשְּׁמָאֵל זֶה הַקִּץ שֶׁל יִצְר הַרַע. וְזֶה הוּא שְׁכָאֲשֵׁר הַחֲטָאִים גְּרָמוּ וְהִתְגַּבְּרוּ, נִגְזְרוּ וְנִתְּן הַשְּׁלִטוֹן לְמַלְכוּת הַרְשָׁעָה לְשִׁלְטָאָה וּלְהַחְרִיב בֵּיתוֹ וּמְקַדְשׁוֹ, וְזֶהוּ שְׁכִתוּב (יחזקאל ז) כֹּה אָמַר ה' אֱלֹהִים רַעַה אַחַת רַעַה הִנֵּה בָּאָה, וְהִכַּל אַחַד.

וּמִשּׁוּם כֵּן הִתְאַבְלוּ עֲלִיוֹנִים

ובגין כך, פיון דמלכו קדישא, מלכות שמים
 אתפפא, ומלכות חייבא (אחרא) אתגבר. (פרין)
 אית ליה לכל בר נש, לאתאבלא עמה,
 ולאתפפא עמה. ובגין דכד איהי יזדקפא,
 ועלמא יתחדי, יתחדי איהו בהדה. דכתיב,
 שישו אתה משוב כל המתאבלים
 עליה. (ישעיה טו)

תא חזי, פתיב בהו במצרים, עגלה
 יפיפיה מצרים. ורזא דעגלה דא, הו
 ישראל תחות שלטניה כמה זמנין וכמה
 שנין. ובגין דזמינין ישראל לשלטאה לבתר
 עלה, אתרמיז לון השתא עגלות.
 רבי אלעזר אמר, רמז רמז ליה יוסף ליעקב
 על עגלה ערופה. דהא בההוא פרקא
 אתפרש מניה. ואוקמוה, עגלה ערופה,
 דאיהי אתנא על דאשתפח קטולא, ולא
 אתיידע מאן קטיל ליה. ובגין דלא ישלטון
 על ארעא רוחין בישין דלא אצטריכו, יהבין
 האי עגלה לתקונא, בגין דלא ישתמודעון
 לגביה, ולא ישלטו עלייהו.

תא חזי, פל בני נשא כלהו עברין על ידי
 דמלאך המות, בר מהאי דאקדימו ליה
 בני נשא, עד לא ימטי זמנא לשלטאה ביה
 וליטול רשו. דהא לא שליט בבר נש, עד
 דנטיל רשו.

ובגין כך, אית ליה דינא לשלטאה על ההוא
 אתר. כמה דאת אמר, (דברים כא) לא נודע
 מי הפהו. הכי נמי אית ליה דינא דלא
 אתיידע, בגין לקטרגא על ההוא אתר. ועל
 דא, (דברים כא) ולקחו זקני העיר ההיא עגלת
 בקר וגו'. בגין לאעברא דיניה דההוא אתר,
 ולאתתקנא דלא ישלוט ביה מקטרגא,
 ולאשתזבא מניה.

בא ראה, פל בני האדם, כלם
 עוברים על ידי מלאך המות,
 פרט לזה, שהקדימו אותו בני
 אדם טרם הגיע זמנו לשלט בו
 ולטל רשות, שהרי אין שולט
 באדם עד שנוטל רשות.
 ומשום כך יש לו דין לשלט על
 אותו מקום, כמו שנאמר לא
 נודע מי הפהו. גם כך יש לו דין
 שלא נודע פדי לקטרג על אותו
 מקום, ועל כן (דברים כא) ולקחו
 זקני העיר ההיא עגלת בקר וגו',
 פדי להעביר דינו של המקום
 ההוא, ולהתקן שלא ישלט בו
 המקטרג ולהנצל ממנו.

בא ראה, כשנפרד יוסף מאביו, בלי לזיה וכלי אכילה נשלח, והנה מה שהיה, וכשאמר יעקב (בראשית לו) טרף טרף יוסף, אמר פי ארד אל בני אכל שאלה, שאני גרמתי לו, ועוד - שהייתי יודע שאחיו שונאים אותו ושלחתי אותו, ורמז הוא רמז לו. אמר לו רבי יהודה, את אותם העגלות שלח אותם על פי פרעה, שכתוב ויתן להם יוסף עגלות על פי פרעה. אמר לו, דייוקו של דבר, שכתוב ואתה צויתה זאת עשו. ואתה צויתה דוקא, ומשום כך כתוב בה"א, משמע שיוסף בקש אותם, ומשום כך ויתן להם יוסף עגלות על פי פרעה, ויעקב לא עמד בדבר עד שראה אותם, שכתוב וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אותו ותחי רוח יעקב אביהם.

אמר רבי שמעון, בקדמיתא ותחי רוח יעקב, ולבתר ויאמר ישראל רב עוד יוסף בני חי. אלא בראשונה קראה לו התורה יעקב, משום השתפות, ששתפו את השכינה באותו חרם כשנמכר יוסף, ועכשו ששכינה עלתה, אז היא ותחי רוח יעקב אביהם, וזה הוא סוד השכינה. ואחר שהיא עמדה בקיום, [משום] אז הדרגה שלמעלה עברה אליה, הדרגה שהיא ישראל. ואז הדרגה שלמעלה התעוררה אליה, וזוהי דרגה של ישראל מכאן שהדרגה שלמעלה לא מתעוררת למעלה עד שמתעוררת בראשונה למטה, שהרי פאן ותחי רוח יעקב בראשונה, ואחר כך ויאמר ישראל.

ויאמר אלהים לישראל במראת הלילה, במראת כתוב. בא ראה, ויזבח זבחים לאלהי יצחק, בגין לאתערא

תא חזי, יוסף פד אתפרש מאבוי, בלא לזיה, ובלא אכילה אשתדר, והנה מה דהוה. וכד אמר יעקב, (בראשית לו) טרוף טרוף יוסף, אמר, פי ארד אל בני אכל שאולה, דאנא גרימנא ליה. ותו, דהוינא ידע דאחוי סניין ליה, ושדרנא ליה. ורמז קא רמיז ליה. אמר ליה רבי יהודה, אינון עגלות על פי פרעה שדר לון, דכתיב ויתן להם יוסף עגלות על פי פרעה. אמר ליה, דיוקא דמלה, דכתיב ואתה צויתה זאת עשו. ואתה צויתה דייקא, ובגין כך כתיב בה"א, משמע דיוסף תבע לון, ובגין כך ויתן להם יוסף עגלות על פי פרעה. ויעקב לא אתקיים במלה, עד דחמא לון. דכתיב, וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אותו ותחי רוח יעקב אביהם.

אמר רבי שמעון, בקדמיתא ותחי רוח יעקב, ולבתר ויאמר ישראל רב עוד יוסף בני חי. אלא, בקדמיתא קרי ליה אורייתא יעקב, בגין שותפותא, דאשתתפו שכינתא בהווא חרם, פד אזדבן יוסף. והשתא דשכינתא סלקא, פדין איהו, ותחי רוח יעקב אביהם, ודא הוא רזא דשכינתא. ובתר דאיהי קיימא בקיומא, (בגין) פדין דרגא דלעילא, אתעבר לגבה, דרגא דאיהו ישראל. (נ"א בגין דרגא דלעילא, אתער לגבה, ואיהו דרגא דישראל)

מכאן, דדרגא דלעילא לא אתער לעילא, עד דאתער בקדמיתא לתתא, דהא הכא ותחי רוח (דף ריא ע"א) יעקב בקדמיתא, ולבתר ויאמר ישראל.

ויאמר אלהים לישראל במראת הלילה, במראת פתיב. תא חזי, ויזבח זבחים לאלהי יצחק, בגין לאתערא

בְּרֵאשׁוֹנָה, כְּדֵי לְהַעִיר אֶת
הַשְּׂמַאל בְּסוּד שֶׁל הָאֶהָבָה. וְאָז -
וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְיִשְׂרָאֵל בְּמֵרֶאֱת
הַלֵּילָה, בְּדַרְגָּה הַזֹּאת שְׂאֲמַרְנֹה,
שֶׁהִיא מֵרֵאשׁוֹת הַלֵּילָה.

וַיֹּאמֶר אֲנֹכִי הָאֵל אֱלֹהֵי אַבְיָךְ. מַה
הַטֵּעַם? מִשׁוֹם שֶׁצֶד הַקְּדוּשָׁה
שֶׁלְמַעֲלָה כֶּף הוּא, שֶׁהָרִי צֶד
הַטְּמֵאָה לֹא מְזַכֵּיר אֶת שֵׁם
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְכָל צֶד
הַקְּדוּשָׁה נִזְכָּר בְּשֵׁמוֹ. אֲנֹכִי אֶרְדּוּ
עִמָּךְ מִצְרִימָה וְגו'. מִכַּאֲן
שֶׁשְׂכִינָה יֵרְדֶה עִמּוֹ בַּגְּלוּת, וּבְכָל
מְקוֹם שֶׁיִּשְׂרָאֵל גָּלוּ - שְׂכִינָה
גֹלְתָה עִמָּהֶם, וְהִנֵּה פִרְשׁוּהָ.

בֹּא רְאֵה, כִּמְהָ עֲגָלוֹת הֵיוּ? שֶׁשׁ,
כִּמוֹ שְׁנַאֲמַר (בַּמִּדְבָּר ז) שֶׁשׁ עֲגָלוֹת
צָב. דְּבָר אַחֵר, שְׁשִׁים הֵיוּ, וְהַכֹּל
סוּד אֶחָד. בְּרֵאשׁוֹנָה כְּתוּב
בְּעֲגָלוֹת אֲשֶׁר שָׁלַח יוֹסֵף, וּלְבַסּוּף
- אֲשֶׁר שָׁלַח פְּרַעֲהוּ. אֲלֵא כָּלֶם
שֶׁשָׁלַח יוֹסֵף הֵיוּ בְּחֻשְׁבּוֹן כְּרֵאוּי,
וְאוֹתָם שֶׁשָׁלַח פְּרַעֲהוּ יוֹתֵר מֵהֶם,
לֹא הֵיוּ בְּסוּד זֶה וְלֹא הֵיוּ
בְּחֻשְׁבּוֹן.

וְאֵלֶּה וְאֵלֶּה בָּאוּ, מִשׁוֹם כֶּף אֲשֶׁר
שָׁלַח יוֹסֵף, אֲשֶׁר שָׁלַח פְּרַעֲהוּ.
וּכְשֶׁצָּאוּ יִשְׂרָאֵל מִן הַגְּלוּת מַה
כְּתוּב? (יִשְׁעִיָּה טו) וְהִבִּיאוּ אֶת כָּל
אֲחִיכֶם מִכָּל הַגּוֹיִם מִנְחָה לַה'
וְגו'.

וַיֹּאמֶר יוֹסֵף מְרַכְּבָתוֹ. רַבִּי יִצְחָק
פִּתַח וְאָמַר, (יְחֻזְקָא ל א) וְדַמּוּת עַל
רֵאשֵׁי הַחֲמִיָּה רְקִיעַ רְקִיעַ כְּעֵין הַקְּרַח
הַנּוֹרָא נְטוּי עַל רֵאשֵׁיהֶם
מִלְמַעְלָה. הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאֵרוּהוּ,
אֲבָל בֹּא רְאֵה, יֵשׁ חֲמִיָּה לְמַעְלָה מִן
הַחֲמִיָּה, וְיֵשׁ חֲמִיָּה קְדוּשָׁה שְׁעוֹמֵדָת
עַל רֵאשׁ הַחֲמִיָּה.

וְיֵשׁ חֲמִיָּה עֲלִיוֹנָה לְמַעְלָה עַל כָּל
שְׂאֵר הַחֲמִיָּה, וְזוֹ (יִשְׁ) הַחֲמִיָּה
שׁוֹלְטָת עַל כָּלֶם, מִשׁוֹם שֶׁכָּאֲשֶׁר
הַחֲמִיָּה הִזוּ נּוֹתֵנָת וּמְאִירָה לְכָלֶם,
אֲזַי כְּלָן נּוֹסְעוֹת לְמַסְעוֹתֵיהֶן
וְנּוֹתֵנּוֹת זוֹ לְזוֹ וְשׁוֹלְטוֹת זוֹ עַל זוֹ.

שְׂמַאלָא בְּרִזָּא דְרַחֲמִימוֹ. וְכִדְיִן וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים
לְיִשְׂרָאֵל בְּמֵרֵאשׁוֹת הַלֵּילָה, בְּהֵאֵי דְרַגְא
דְקֵאֲמַרְן דְּאִיהִי מֵרֵאשׁוֹת הַלֵּילָה.

וַיֹּאמֶר אֲנֹכִי הָאֵל אֱלֹהֵי אַבְיָךְ, מַאי טַעְמָא.
בְּגִין דְּסִטְרָא דְקְדוּשָׁה דְלַעֲיִלָא, הֲכִי
הוּא. דְּהָא סִטְרָא דְמִסְאָבָא, לֹא אֲדַכְּר שְׂמַא
דְקְדוּשָׁא בְרִיךְ הוּא, וְכָל סִטְר דְקְדוּשָׁה אֲדַכְּר
בְּשִׁמְיָה. אֲנֹכִי אֶרְדּוּ עִמָּךְ מִצְרִימָה וְגו',
מִכַּאֲן, דְּשְׂכִינְתָא נְחַתת עִמִּיהָ בַּגְּלוּתָא, וּבְכָל
אֶתְר דְיִשְׂרָאֵל אֲתַגְלוּ, שְׂכִינְתָא אֲתַגְלַת
עִמָּהוֹן, וְהָא אוּקְמוּהָ.

הָא חֲזִי, כִּמְהָ עֲגָלוֹת הֵווּ. שִׁית. כִּמְהָ דְאֶתְר
אֲמַר, (בַּמִּדְבָּר ו) שֶׁשׁ עֲגָלוֹת צָב. דְּבָר אַחֵר,
שִׁיתִין הֵווּ, וְכָלֵא רִזָּא חֲדָא. בְּקְדַמִּיתָא כְּתִיב
בְּעֲגָלוֹת אֲשֶׁר שָׁלַח יוֹסֵף, וּלְבַסּוּף אֲשֶׁר שָׁלַח
פְּרַעֲהוּ. אֲלֵא, כִּלְהוּ דְשִׁדְר יוֹסֵף, הוּוּ בְּחֻשְׁבּוֹנָא
כְּדָקָא חֲזִי. וְאִינוּן דְשִׁדְר פְּרַעֲהוּ יִתִיר מִנֵּיהוּ,
לֹא הוּוּ בְּרִזָּא דָא, וְלֹא הוּוּ בְּחֻשְׁבּוֹנָא.

וְאֵלֶּיִן וְאֵלֶּיִן קָאֲתוּ. בְּגִין כֶּף, אֲשֶׁר שָׁלַח
יוֹסֵף, אֲשֶׁר שָׁלַח פְּרַעֲהוּ. וְכִד יִפְקוּן
יִשְׂרָאֵל מִן גְּלוּתָא מַה כְּתִיב, (יִשְׁעִיָּה טו) וְהִבִּיאוּ
אֶת כָּל אֲחִיכֶם מִכָּל הַגּוֹיִם מִנְחָה לַה' וְגו':
וַיֹּאמֶר יוֹסֵף מְרַכְּבָתוֹ, רַבִּי יִצְחָק פִּתַח
וְאָמַר, (יְחֻזְקָא ל א) וְדַמּוּת עַל רֵאשֵׁי

הַחֲמִיָּה רְקִיעַ רְקִיעַ כְּעֵין הַקְּרַח הַנּוֹרָא נְטוּי עַל
רֵאשֵׁיהֶם מִלְמַעְלָה, הֵאֵי קֵרָא אוּקְמוּהָ. אֲבָל
הָא חֲזִי, אִית חֲמִיָּה לַעֲיִלָא מִן חֲמִיָּה, וְאִית חֲמִיָּה
קְדִישָׁא דְקִימָא עַל רִישׁ חֲמִיָּה.

וְאִית חֲמִיָּה עֲלָאָה, לַעֲיִלָא עַל כָּל שְׂאֵר
חֲמִיָּה, וְהֵאֵי (נ"א וְאִית) חֲמִיָּה שְׁלֵטָא עַל
כָּלֶהוּ. בְּגִין דְּכִד הֵאֵי חֲמִיָּה יְהִבָּא וְנִהְרָא
לְכָלֶהוּ, כְּדִין כָּלֶהוּ נְטִלִין לְמִטְלָנוּי, וְיִהִיבַת
דָּא לְדָא, וְשְׁלֵטָא דָּא עַל דָּא.

וַיֵּשׁ חַיָּה לְמַעְלָה עַל הַתַּחְתּוֹנוֹיִם
עַל שְׂאֵר הַחַיּוֹת שְׁלֹמֶטָה, וְכֻלָּם
נִזְוָנִים מִמֶּנָּה, וְאַרְבַּעַת צְדָדֵי
הָעוֹלָם רְשׁוּמִים בָּהּ, פְּנִיִם מְאִירוֹת
יְדוּעוֹת ^(דַּיִמִּים) לְכָל צַד, וְהִיא
שׁוֹלֶטֶת עַל אַרְבַּעַת צְדָדִים, וְהִנֵּה
פְּרֹשֶׁה, שֶׁהֵם שְׁלֹשׁ לְצַד זֶה וְשְׁלֹשׁ
לְצַד זֶה, וְכֵן לְאַרְבַּעַת צְדָדֵי
הָעוֹלָם.

וַיֵּשׁ רְקִיעַ לְמַעְלָה מִן הָרְקִיעַ,
וְהָרְקִיעַ הַזֶּה שְׁשׁוֹלֵט עֲלֵיהֶם, כָּלֵם
מִסְתַּכְּלִים כָּלְפִיו. מַה כְּתוּב?
^(יחזקאל א) וַתַּחַת הָרְקִיעַ פְּנִפִּיהֶם
יִשְׂרוֹת אִשָּׁה אֶל אַחוֹתָהּ וְגו',
מִשׁוּם שֶׁכֻּלָּם שׁוֹלֵטִים עַל מַה
שֶׁנִּפְקְדוּ, וְשְׁלִיחוֹת שֶׁל מַדַּת
הַחֻבֵּל בָּהֶם.

וְהֵם תִּשְׁעָה לְכָל צַד, לְאַרְבַּעַת
צְדָדֵי הָעוֹלָם, וְהֵם ל"ו בְּחֻשְׁבוֹן.
וְכֻשְׁכֻּלָּם מִתַּחְבְּרִים, נִעֲשִׂים רְשׁוּם
אֶחָד, בְּסוּד שֶׁל שֵׁם אֶחָד, בְּיַחְוֹד
שֶׁלֵם כְּרֵאוּי.

וְכַשֵּׁנִתְקַנִּים כָּלְפֵי הַכֶּסֶּא, מַה
כְּתוּב? וּמַמְעַל לְרְקִיעַ אֲשֶׁר עַל
רֵאשִׁים כְּמֵרְאָה אֶבֶן סְפִיר דְמוּת
כֶּסֶּא וְעַל דְמוּת הַכֶּסֶּא דְמוּת
כְּמֵרְאָה אָדָם עָלָיו מְלַמְעֵלָה. וְהָרִי
בְּאַרְנוֹ, ^[דְמוּת] שֶׁהָאֶבֶן הַטּוֹבָה הַזֹּאת
בְּכֶסֶּא, שְׁעוֹמֵד עַל אַרְבַּעַת
עַמּוּדִים, וְעַל אוֹתוֹ הַכֶּסֶּא דְמוּת
שֶׁל אָדָם, לְהִתְחַבֵּר בּוֹ יַחַד
וְלְהִתְחַבֵּר כְּרֵאוּי.

וְכַשֵּׁהוּיָא נִתְקַנַּת כָּלְפֵי אָדָם, שֶׁהַכֵּל
יְהִיָּה מְרַכְּבָה ^[נ"א קְרוּשָׁה, וְאִין כָּל הַמְרַכְּבָה]
אֶחָת לְאָדָם הַזֶּה, אִזְ כְּתוּב: וַיֵּאָסֵר
יוֹסֵף מְרַכְּבָתוֹ - זֶה הַצְּדִיק. וַיַּעַל
לְקֵרְאֵת יִשְׂרָאֵל אָבִיו גִּשְׁנָה.
לְקֵרְאֵת יִשְׂרָאֵל - זֶה הַסּוּד שֶׁל
אָדָם. גִּשְׁנָה - הַתְּקַרְבוֹת אֶחָת,
לְהִתְקַרֵּב יַחַד בְּקֶרְבֵן אֶחָד וַיַּחְוֹד
אֶחָד.

וַיֵּרָא אֵלָיו - שֶׁכַּשְׁנִרְאָה הַשָּׁמַיִם

וְאִית חַיּוֹתָא לְעֵילָא עַל תַּתָּאי, עַל שְׂאֵר
חַיּוֹתָא לְתַתָּא, וְכֻלְהוּ אֶתְזַנּוּ מִיָּנָה,
וְאַרְבַּע סְטָרֵי דְעֵלְמָא רְשִׁימִין בָּהּ. אַנְפִּין
נְהִירִין יְדִיעֵן ^(דַּיִמִּין) לְכָל סְטָר, וְאִיהִי שְׁלֵטָא
עַל אַרְבַּע סְטָרֵי. וְהִיא אוֹקְמוּהָ, דְאֵינוֹן תַּלְת
לְסְטָר דָּא, וְתַלְת לְסְטָר דָּא, וְכֵן לְאַרְבַּע
סְטָרִין דְעֵלְמָא.

וְאִית רְקִיעַ לְעֵילָא מִן רְקִיעַ, וְהִיא רְקִיעַ
דְשְׁלֵטָא עֲלֵיהוּ, כְּלָהוּ מִסְתַּכְּלִין
לְגַבִּיָּה. מַה כְּתִיב, ^(יחזקאל א) וַתַּחַת הָרְקִיעַ
פְּנִפִּיהֶם יִשְׂרוֹת אִשָּׁה אֶל אַחוֹתָהּ וְגו'. בְּגִין
דְכֻלְהוּ שְׁלֵטִין עַל מַה דְאֶתְפְּקְדוּ, וְשְׁלִיחוֹ
דְקוּסְטָא דְקוּפְטָרָא כְּהוּ.

וְאֵינוֹן לְכָל סְטָר תִּשְׁעָה, לְד' סְטָרִין
דְעֵלְמָא, וְאֵינוֹן ל"ו בְּחֻשְׁבְּנָא. וְכַד
מִתְחַבְּרִין כְּלָהוּ, אֶתְעַבִּידוּ רְשִׁימָא חָדָא בְּרָזָא
דְשָׁמָא חָדָא, בְּיַחְוֹדָא שְׁלִים כְּדִקְחוּזִי.

וְכַד מִתְתַּקְנִי לְגַבִּי כְּרֵסִיא, מַה כְּתִיב.
וּמַמְעַל לְרְקִיעַ אֲשֶׁר עַל רֵאשִׁים כְּמֵרְאָה
אֶבֶן סְפִיר דְמוּת כֶּסֶּא וְעַל דְמוּת הַכֶּסֶּא
דְמוּת כְּמֵרְאָה אָדָם עָלָיו מְלַמְעֵלָה, וְהִיא
אוֹקְמוּמָא ^(נ"א דְיוֹקְמָא) דְהִיא אֶבֶן טָבָא בְּכְרֵסִיא
דְקֵימָא עַל ד' קֵימִין, וְעַל הַהוּא כְּרֵסִיא
דְיוֹקְמָא דְאָדָם, לְאֶתְחַבְּרָא בֵּיהּ כְּחָדָא,
וְלְאֶתְחַבְּרָא כְּדָקָא יָאוּת.

וְכַד אִיהִי מִתְתַּקְנָא לְגַבִּיָּה דְאָדָם, לְמַהוּי
כְּלָא רְתִיכָא ^(נ"א קְרוּשָׁא, וְכֵדִין כְּלָא רְתִיכָא) חָדָא,
לְהִיא אָדָם. כְּדִין כְּתִיב, וַיֵּאָסֵר יוֹסֵף
מְרַכְּבָתוֹ דָּא צְדִיק. וַיַּעַל לְקֵרְאֵת יִשְׂרָאֵל
אָבִיו גִּשְׁנָה. לְקֵרְאֵת יִשְׂרָאֵל, דָּא רְזָא דְאָדָם.
גִּשְׁנָה, תְּקַרְבוּתָא חָדָא, לְאֶתְקַרְבָּא כְּחָדָא,
בְּקֶרְבֵן חָדָא וַיַּחְוֹדָא חָדָא.

וַיֵּרָא אֵלָיו, דְכַד אֶתְחַזִּי שְׁמֵשָׁא בְּסִיְהָרָא,

כְּדִין נְהִיר סִיְהָרָא וְאֵנְהִיר

עם הלכנה, אז מאירה הלכנה, ומאירה לכלם שלמטה. וכן כמו זה, כל זמן שהקדשה שלמעלה שורה על המקדש שלמטה, מאיר בית המקדש ועומד בשלמותו. וכשמשלך ממנו ונחרב בית המקדש, אז ויבך על צואריו עוד, שכלם בכו על המקדש שנחרב. עוד, מה זה עוד? זו הגלות האחרונה.

אז פיון שראה יעקב והסתכל שנהה התקון שלמטה נתקן כמו שלמעלה, אז אמר אמותה הפעם וגו'. פי עודך חי, שהתקיימת בסוד של הברית הקדוש שנקרא חי העולמים, ומשום כך פי עודך חי. ועל פן בראשונה אמר, רב עוד יוסף בני חי, שצריך לעמד בסוד של חי, והנה נתבאר.

בא ראה מה פתוב, ויבך יעקב את פרעה. אמר רבי יוסי, פרעה, אף על גב שבארוהו בסוד אחר, סמך שפומכים בעולם.

אבר בא ראה, (שיר א) לססתי ברכבי פרעה דמיתוך רעיתי. בא ראה, יש מרפכות לשמאל בסוד של הצד האחר, ויש מרפכות לזמין בסוד של למעלה של קדשה, ואלה כנגד אלה. אלה של רחמים, ואלה של דין.

וכשהקדוש ברוך הוא עשה דין במצרים, כל הדין שעשה, באותה צורה, שהם המרפכות ממש, וכמו של אותו הצד ממש. מה אותו הצד [ממש] הורג ומוציא נשמות, כך הקדוש ברוך הוא עושה באותה צורה ממש, שפתוב (שמות יג) ויהרג ה' כל בכור, וכן בכל מצרים באותה צורה ממש. ומשום כך דמיתוך רעיתי, כמו שלה ממש להרג, שפתוב פי אני ה' אני הוא ולא אחר. ולעתיד לבא מה פתוב?

לכלהו דלתתא. וכן פגוונא דא, כל זמנא דקדושה דלעילא שרא על מקדשא דלתתא, אתנהיר בי מקדשא וקיימא בשלימותיה. וכד אסתלק מניה ואתחריב בי מקדשא, כדין, ויבך על צואריו עוד. דבכוון פלא על מקדשא דאתחריב. עוד, מאי עוד. דא גלותא בתראה.

ברין פיון דחמא יעקב ואסתפל דהא תקוונא דלתתא אשתכלל פגוונא דלעילא, כדין אמר אמותה הפעם וגו'. פי עודך חי, דאתקיימת ברזא דברית קדישא, (דף ריא ע"ב) דאקרי חי העולמים, ובגין כך פי עודך חי. ועל דא בקדמיתא אמר, רב עוד יוסף בני חי, דאצטריך למיקם ברזא דחי, והא אתמר.

תא חזי, מה כתיב, ויבך יעקב את פרעה, אמר רבי יוסי, פרעה אף על גב דאוקמיה ברזא אחרא, סמך דקא סמכינן בעלמא.

אבר תא חזי, (שיר השירים א) לסוסתי ברכבי פרעה דמיתוך רעיתי, תא חזי, אית רתיכין לשמאלא ברזא דסטרא אחרא, ואית רתיכין לימינא ברזא דלעילא דקדושה, ואלין לקבל אלין. אלין דרחמי ואלין דדינא. וכד קדשא בריך הוא עבד דינא במצראי, כל דינא דעביד, פההוא גוונא דאינון רתיכין ממש, וכגוונא דיליה דההוא סטרא ממש. מה ההוא סטרא (ממש) קטיל ואפיק נשמתין, אוף קדשא בריך הוא עביד פההוא גוונא ממש. דכתיב, (שמות יג) ויהרג ה' כל בכור, וכן פלא במצרים, פההוא גוונא ממש. ובגין כך דמיתוך רעיתי, פגוונא דילה ממש לקטלא. דכתיב, פי אני ה' אני הוא ולא אחר. ולזמנא דאתי מה כתיב, (ישעיה סג) מי זה

(ישעיה טג) מי זה בא מאדום חמוץ
בגדים מבצרה וגו'
בא ראה מה פתוב. וישב ישראל
בארץ מצרים בארץ גשן ויאחזו
בה ויפרו וירבו מאד. ויאחזו בה
- ירשת עולמים. ויאחזו בה -
שגרי להם ראויה, כמו
שבארונה. [אמר רבי יוסי] ויפרו וירבו
מאד, ודאי, שגרי הצער לא
שרה בהם ועמדו בתפנוקי
העולם, ומשום כך ויפרו וירבו
מאד. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

פרשת ויחי יעקב

ויחי יעקב בארץ מצרים שבע
עשרה שנה וגו'. אמר רבי יוסי,
הלב רואה בנבואה, במצרים,
שיהיו בניו בכמה גלילות, עד
כאן, ועד ערן של קץ המשיח.
ולא הגיעה לנבואה של ויחי
אלא במצרים, והיא הנבואה
המעלה משתנבאו [שלא התנבאו]
כמותה ולא הגיעה לשום איש
מבני הנביאים, אלא הוא ומשה.
במשה פתוב (שמות לג) כי לא
יראני האדם וחי. ביעקב פתוב
ויחי יעקב. ויחי, נבואה שירדה
מהאספקלריה [מארה] המאירה.
רצה לומר, [הפך החוה היה בעיניו]
נבואת הגלות שתקרה לבניו
בארץ פנעו ובכל ארץ התושב
בה, מארץ מצרים הנה שבור
לבו, שפתוב פי יש שבר
במצרים.

ועל פן הגיע ויחי יעקב במצרים,
ולא הנה שמח, פי בארץ ההיא

בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה וגו'.
תא חזי, מה כתיב, וישב ישראל בארץ
מצרים בארץ גושן ויאחזו בה ויפרו
וירבו מאד. ויאחזו בה, אחסנת עלמין.
ויאחזו בה, דהא להון אתחזי, כמה
דאוקמוה. (ד"א ל"ג אמר רבי יוסי) ויפרו וירבו מאד,
ודאי, דהא צערא לא שראת בהו, וקיימי
בתפנוקי עלמא, ובגין כך ויפרו וירבו מאד.
ברוך יי לעולם אמן ואמן:

פרשת ויחי

(אמרו המניחים מתוך הלשון ניכר שאינו מספר הוזהר (עד ויחי יעקב. רבי
חייא פתח וכו' בדה רמ"ו ע"א) (והאור ניכר מתוך החושך. ולדעתנו כי
הוא ממדרש הנעלם ובלשון הקודש היה. והמתחכמים להתחלל שנו שפת
אמת והפסידו כונת והבנת המאמר כי לא ידעו ולא הבינו לעשות הלשון
על מתכונתו והנה יהיה בעיני כל מעיין בדברי הספר החתום וכבר היינו
משמיטין אותו כי בהעקקה שבא מצפת תוב"ב לא מצאנו אותו. אלא מפני
הרואים שלא יתפארו עלינו לאמר כי מלאכתנו חסרה הדפסנו אותו כאשר
הוא ואין כח בדינו לתקן את אשר עתה)

ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה
וגו'. אמר רבי יוסי, לבא חמא בנבואה,
במצרים, דיהון בנוהי בכמה גלוון, עד הכא
ועד עדנא דקץ משיחא. ולא מטא לנבואה
דויחי אלא במצרים. והיא נבואתא
מעלייתא, מדאתנבאו (ד"א לא אתנבאו) דכחותה,
ולא מטא להו שום איניש מן בני נביאה,
אלא הוא ומשה. במשה כתיב, (שמות לג) כי לא
יראני האדם וחי. ביעקב פתיב, ויחי יעקב.
ויחי, נבואתה דנחתא מאספקלריאה (מאירתא)
דנהרא.

בעי למימר (הפך החוה היה בעיניהו) נבואן דגלותא דערען לבנוהי בארעא
דכנען ובכל ארעא דאתותב בה. מארעא דמצרים הנה תביר לפיה.
דכתיב, (בראשית מב) פי יש שבר במצרים.

ועל דא מטא, ויחי יעקב במצרים, ולא הנה חדי. פי בארעא (דף ריב ע"א)
ההיא ספיקן דעמין, ספרין דכורסי יקרא. ולא מטא להון שום

קשרם של העמים, ספירים של כסא הכבוד, ולא הגיע להם שום איש, לא מהעליונים ולא מן התחתונים, אלא ח"י, וסוד זה - פי לא יראני האדם וחי. פמה הוא סוד עליון בפסוק הזה, ואנו החברים תמהים עליהם, על ויחי שמזכיר עמו יעקב, הנה לו לומר לפניו ישראל. ישראל מניין? שפתיב (ירמיה ב) קדש ישראל לה' ראשית וגו'. (שמות ד) בני בכרי ישראל. רבי אלעזר בנו של רבי שמעון אמר, וכי לא אמר הכתוב (בראשית כח) וימכר את בכרתו ליעקב?

אמר רבי שמעון אביו, בזמן שהיו ישראל אמתים וצדיקים ועושים זכיות ולא היו פוחדים ישראל, אלא יעקב לבדו. משום הטובות שעשו הנה לעשות להם טובות רבות זה בזה.

משחטאו והגלו על חטאייהם ועל מעשייהם הרעים, לא היו סובלים אותו שלא ישארו בעולם באמת על חטאייהם, ועל זה באה מדת הרחמים והדין לחוד, ישראל, ונתנה אותם בארץ גלותם. יפה שאלת, בני, אבל איש המסתכל ויודע אותו, יעקב המחבר עם ויחי הוא קדש, ועל סוד זה אומרים, יעקב בחר אותו להיות ספיר בכסא הכבוד. רבי שמעון פתח ואמר, (ישעיה נז) ואת דפא ושפל רוח להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדפאים. לב נדפאים - זה יעקב, כמו שנאמר, תחת מהדורה ירדה עליו נבואות וברכות במצרים. שנינו, אמר רבי אבא, הלב רואה, שהיה יעקב במצרים אין נבואתו מעלה. [שהארץ שנואה]. ארץ גדולה.

בא ראה, לא זכה לברך את אחד מבניו ולא היתה בידו רוח לברך אלא במצרים, כשברך אותם כל

איניש, לא מן עלאה ולא מן תתאה, אלא ח"י. ורזא דא, פי לא יראני האדם וחי. פמה הוא רזא עלאה בדא קרא, ואנן חברייא תמיהין עלייהו, על ויחי דדכיר עמיה יעקב. הנה ליה למימר קמי ישראל. ישראל מניין, דכתיב, (ירמיה ב) קדש ישראל לה' ראשית וגו'. (שמות ד) בני בכורי ישראל. רבי אלעזר בריה דרבי שמעון אמר, וכי לא אמר קרא, (בראשית כח) וימכר את בכרתו ליעקב.

אמר רבי שמעון אבוי, בעידנא דהווי ישראל קשיטין וזפאין ועבדין זכו, ולא הווי רתיתין ישראל, אלא יעקב לחודיה. בדין טבאן דעבדין, הנה למעפד להו טבאן סגיאין דא בדא.

מרחבו, ואתגליאו על חוביהון, ועל עובדיהון בישין, לא הווי סבלין יתיה, דלא יהויין לעלמא, בקושטא על חוביהון. ועל דא אתי מכילתא דרחמי ודינא לחוד, ישראל, ויהבית יתהון בארעא גלותהון. יאות בעי ברי, אבל איניש מסתפל וינדע יתיה, יעקב דמתלף עם ויחי, קדש. ועל דנא רזא אמרין, יעקב בחר יתיה ספירא בכורסי יקרא.

רבי שמעון פתח ואמר, (ישעיה נז) ואת דפא ושפל רוח להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדפאים. לב נדפאים, דא יעקב. פמה דאת אמר, תחות מן דרגא נחיתת עלוהי נביאין ברכאן במצרים. תנא אמר רבי אבא, לבא חמא, דייעקב דהוה במצרים לית נבואתיה מעליותא. (ס"א דארעא סניאה) ארעא סגיא.

תא חזי, לא זכי לברך לחד מבנוהי, ולא הוה בידיה רוחא לברך אלא במצרים,

אָחַד וְאֶחָד בְּסוּד, וְסוּד - (בראשית מב) וַיֵּרָא יַעֲקֹב כִּי יֵשׁ שָׂבֵר בְּמַצְרַיִם וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לְבָנָיו לָמָּה תִּתְרָאוּ בֹא רְאֵה שְׂלֵא נִתְּנָה הַנְּבוּאָה אֲלֵא לְשִׁבְרֵי הַלֵּב, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמָר רְדוּ שָׂמָּה וְשִׁבְרוּ לָנוּ מִשָּׁם וְנִחֲיָה וְלֹא נָמוּת.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, תַּחַת כְּפַסַּא הַכְּבוֹד הַקְּדוּשׁ, יַעֲקֹב סְפִיר, שְׁהִיא מִדַּת הַדִּין לְצִדּוֹ. בָּא וְאָמַר, (שם לב) לֹא יַעֲקֹב יֹאמֶר עוֹד שְׂמַךְ כִּי אִם יִשְׂרָאֵל כִּי שְׂרִיתָ עִם אֱלֹהִים וְעַם אַנְשִׁים וְתוֹכַל. אַתָּה מוֹצֵא שְׁיַעֲקֹב רָאָה לְצִדּוֹ מִדַּת הַדִּין. וַיִּזְרַח לוֹ הַשְּׂמֶשׁ כַּאֲשֶׁר עָבַר אֶת פְּנוּאֵל וְגו', וְסוּד הַדְּבָר - (ירמיהו 1)

אֵוִי לָנוּ כִּי פָּנָה הַיּוֹם כִּי יָנְטוּ צְלָלֵי עָרֵב. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, כְּשֶׁהֲגִלוּ מִירוּשָׁלַיִם וְהוֹסֵר הַתְּמִיד, וְטַמֵּא הַשּׁוֹנֵא אֶת הַהִיכָל, בְּזִמְנָן הָהוּא לֹא סִבְלָה הַמַּלְכוּת אֶת יִשְׂרָאֵל מִשׁוּם חֲטָאֵיהֶם, אֲלֵא יִשְׂרָאֵל, מִשׁוּם שְׁהִיא מְשַׁנֵּי צְדָדִים - רַחֲמִים וְדִינָן.

וְהַמַּלְכָּה שֶׁל לֹא יַעֲקֹב יֹאמֶר עוֹד שְׂמַךְ כִּי אִם יִשְׂרָאֵל, כַּאֲשֶׁר מִתְבָּאָר בְּסִבְרָא. יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲקֹב - זֶה עֲלִיּוֹן מִזֶּה, וּבְגִלְלָם הָיָה מִטָּה מִשָּׁה חֲקוּק מְשַׁנֵּי צְדָדָיו מִשְׁמוֹ הַקְּדוּשׁ, אָחַד רַחֲמִים בְּדִין, וְאֶחָד דִּין בְּדִין.

וְסוּד (במדבר כג) לֹא הִבִּיט אֶן בַּיַּעֲקֹב וְלֹא רָאָה עֵמֶל בְּיִשְׂרָאֵל - מִשְׁאַנּוּ בְּגִלוֹת דְּחֻוּקִים בֵּין שׁוֹנְאִים, וְהַסְתַּלְקָה הַמַּלְכָּה מִן הַמַּלְךְ וְהַתְּרַחֲקָה מִמֶּנּוּ, הוּא יִשְׂרָה שְׁכִינְתוֹ בִּינֵינוּ וַיִּגְאֲלֵנוּ, וְהַסוּד שֶׁל (ישעיה מד) כֹּה אָמַר ה' מַלְךְ יִשְׂרָאֵל וַיִּגְאֲלוּ ה' צְבָאוֹת. וַיְחִי חַי, כֹּה אָמַר ה' הַשָּׁמַיִם כְּסֵאֵי וְהָאָרֶץ הַדּוֹם רַגְלֵי.

כְּבַנְנָן הַעֲלִיּוֹן שְׁתִּי רַגְלִים חַי, לִי גְדוּלָה י' לַח' קִטְנָה, ח' לְד' וְיָחִי חַי, כֹּה אָמַר ה' הַשָּׁמַיִם כְּסֵאֵי וְהָאָרֶץ הַדּוֹם רַגְלֵי.

כַּד בְּרִיךְ יִתְהוֹן כָּל חַד וְחַד בְּרִזָּא. וְרִזָּא (בראשית מב) וַיֵּרָא יַעֲקֹב כִּי יֵשׁ שָׂבֵר בְּמַצְרַיִם וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לְבָנָיו לָמָּה תִּתְרָאוּ. תָּא חַזִּי, דְּלֹא אִיתִייהִיבַת נְבוּאָתָא, אֲלֵא לְתַבִּירֵי לְבָא. כְּמָה דְאַתָּה אָמַר, רְדוּ שָׂמָּה וְשִׁבְרוּ לָנוּ מִשָּׁם וְנִחֲיָה וְלֹא נָמוּת.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, תַּחֲוֹת כְּרִסֵּי יִקְרָא קְדִישָׁא, יַעֲקֹב סְפִיר, דְּאִיהִי מְכִילְתָּא דְדִינָא לְסִטְרִיהָ, אֲתָא אָמַר, (בראשית לב) לֹא יַעֲקֹב יֹאמֶר עוֹד שְׂמַךְ כִּי אִם יִשְׂרָאֵל כִּי שְׂרִיתָ עִם אֱלֹהִים וְעַם אַנְשִׁים וְתוֹכַל. אֶת מִשְׁפַּח דְּיַעֲקֹב חֲזָא לְסִטְרִיהָ מְכִילְתָּא דְדִינָא, וַיִּזְרַח לוֹ הַשְּׂמֶשׁ כַּאֲשֶׁר עָבַר אֶת פְּנוּאֵל וְגו', וְרִזָּא דְמַלְכָּה (ירמיהו 1) אֵוִי לָנוּ כִּי פָּנָה הַיּוֹם כִּי יָנְטוּ צְלָלֵי עָרֵב.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, כַּד אֲתַגְלִיאוּ מִן יְרוּשָׁלַם, וְאַעֲדִיאוּ תְדִירָא, וְסָאִיב מִסְנָאָה יִת הִיכְלָא. בְּעַדְנָא הָהִיא לֹא סוּבְלַת מַלְכוּתָא לְיִשְׂרָאֵל עַל חוֹבִיּהוֹן, אֲלֵא יִשְׂרָאֵל. בְּגִין דְּהִיא מַתְרֵי גִיסָא, רַחֲמֵי וְדִינָא.

וְהַמַּלְכָּה דְלֹא יַעֲקֹב יֹאמֶר עוֹד שְׂמַךְ כִּי אִם יִשְׂרָאֵל, כַּד אֲתַפְרִישׁ בְּסִבְרִיהָ. יִשְׂרָאֵל יַעֲקֹב עֲלָאָה דָּא מִן דָּא, וּבְגִינְהוֹן הָוָה חוּטְרָא דְמִשָּׁה גְלִיפָא מַתְרִין סְטְרוֹי מִשְׁמִיהָ קְדִישָׁא, חַד רַחֲמֵי בְדִינָא, וְחַד דִּינָא בְדִינָא.

וְרִזָּא (במדבר כג) לֹא הִבִּיט אֶן בַּיַּעֲקֹב וְלֹא רָאָה עֵמֶל בְּיִשְׂרָאֵל, מִדְּאַנְן בְּגִלוֹתָא, דְּחִיקָן בֵּין שְׁנָאֵי, וְאַסְתַּלִּיקַת מִטְרוּנִיתָא מִן מַלְכָּא, וְאַתְרַחֲיקַת מִנִּיהָ, הוּא יִשְׂרָי שְׁכִינְתָא בִּינְנָא וַיִּפְרְקִינָא. וְרִזָּא (ישעיה מד) כֹּה אָמַר ה' מַלְךְ יִשְׂרָאֵל וַיִּגְאֲלוּ ה' צְבָאוֹת. וַיְחִי חַי, (ישעיה סו) כֹּה אָמַר ה' הַשָּׁמַיִם כְּסֵאֵי וְהָאָרֶץ הַדּוֹם רַגְלֵי.

בְּנִין עֲלָאָה, שְׁתִּי רַגְלֵי חַי, לִי רַבְתָּא, י' לַח' זְעִירְתָא, ח' לְתִיו, וַי' לְו', וַי' לְד',

לתי"ו, וי' לו', וי' לד', זה מה שיוצא מהעליון. תחת כסא הכבוד מאבן טובה בארץ מצרים, הינו מה שכתוב ונגף ה' את מצרים וגו', שתי חלקות. פי טל אורות טלף - משום חלקה אחת.

ורבן מתחלפים כאחד. ב' הפרוש על הגלות, א' הפרוש הראשון. בא ראה מה שכתוב, בית יעקב לכו ונלכה באור ה', בגלות, האותיות שנגזר עליהן על חטאייהם, באמת בדין היו. בתורה יש תקנה, ותצאו מחמר הטיט, שהיא גלות, ותלכו לאור ה'.

א' רצונו לומר בארץ, נראית באה בגזרת ספר התורה, והם מתחלקים בארץ בארץ אמה מוצא בגזרת ספר התורה, ר"ץ מתחברים כאחד גלות. מהי גלות מצרים? ארבע מאות שנה היה אומר לאברהם שתהיה גלות לבניו במצרים, וכשהיית מונה אותם, מאתיים ותשעים שנים היו.

בא ראה, וימת יוסף בן מאה ועשר שנים. רבי שמעון פתח ואמר, (ישעיהו) הנה העלמה הרה וילדת בן וקראת שמו עמנואל. הריון ולדה, שנתמלאו לגליות ולצרות רבות ועדנים רעים. ואף על גב שיהיה עמנו, המלכה מזדעזעת ומתרחקת מבעלה, תהיה עמנו בגלות, בן מאה ועשר היתה החקיקה שנתוספה. ירצה לומר שהיה עובר מן הגלות מאה ועשר שנים ומאתים ותשעים, ויהיו ארבע מאות שנה. ולא נמנית גלותו של יעקב אלא משמת יוסף.

ויהי ימי יעקב שני חייו שבע שנים וארבעים ומאת שנה. כאן סוד בגלות במנין, תקוני הגליות

הדא הוא דנפיק מעלאה. תחות פרישה יקרא, מאבן טבא בארץ מצרים. היינו דכתיב, (ישעיהו יט) ונגף ה' את מצרים וגו', ב' פרישא. (ישעיהו כו) כי טל אורות טלף א' בגין פרישא.

ובגין דא מתחלף כחדא, ב' פרישא גלותא, א' פרישא קדמייתא. תא חזי, מאי דכתיב, (ישעיהו ב) בית יעקב לכו ונלכה באור ה', בגלותא, אתוון דאתגזר עליהון, על חוביהון, בקושטא בדינא הו, באורייתא תקנתא, ותפקון מן חמרא טינא, דהיא גלותא, ותהכו לנהרא דיי.

א' רצונו לומר בארץ, אתצפי אתא בתיגנא דסיפרא דאורייתא. ואנא אתפלג בארץ, בארץ את משפח בתיגנא דספרא דאורייתא, ר"ץ מתלפין כחדא גלותא. מאי גלותא דמצראי. ארבע (דף ריב ע"ב) מאה שנין הוה אומר לאברהם, דיהא גלותא לבנוהי במצראי, וכי הוית מניתא יתהון, מאתן ותשעין שנין הו.

תא חזי, וימת יוסף בן מאה ועשר שנים. רבי שמעון פתח ואמר, (ישעיהו ו) הנה העלמה הרה וילדת בן וקראת שמו עמנואל, עדוי ולידה, דאתמלי לגלוואן ועקתן סגיאיין ועידן בישין. ואף על גב דיהו באלין, מטרוניתא אזדעזעת ואתרחקת מן בעלה, תהא עמנא בגלותא, בן מאה ועשר הוה גלופא דאתוסף, יתרעי למימר והוה עבר מן גלותא מאה ועשר שנין, ומאתן ותשעין, הוי ארבע מאה שנין, ולא אתמני גלותא דיעקב, אלא מדמית יוסף.

ויהי ימי יעקב שני חייו שבע שנים וארבעים ומאת שנה, הכא רזא בגלותא במנינא,

שִׁיְהִיּוּ הַבָּנִים בְּמִדַּת הַדִּין שֶׁלֹּשׁ גְּלוּת. רֵאשׁוֹנָה שֶׁל מִצְרַיִם, שְׁנִימָשׁל בְּשִׁבְעַ שָׁנִים. רִבִּי חֵיִיא פָּתַח וְאָמַר, (שיר ב) הַשְּׁבַעֲתִי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם בְּצִבְאוֹת אוֹ בְּאֵילוֹת וְגו'.

רִבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, מִכָּאן (ירמיה לא) מִרְחוֹק ה' נִרְאָה לִי וְאֶהְבֶּת עוֹלָם אֶהְבֶּתִיךָ וְגו'. כָּאן סוּד הַגְּלוּת, הַתְּקִנָּה שִׁיְהִיּוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִשְׁחַרְרִים מִגְּלוּת, וְיִתְרַצֶּה לֹאמַר שִׁיְהִיּוּ הַבָּנִים הַקְּדוּשִׁים, שֶׁהִגְלוּ עַל חֲטָאֵיהֶם בְּדִין, שָׁנִים רַבּוֹת יִהְיֶה, (ויקרא כו) שְׁבַע כְּחַטָּאתֵיכֶם, (בראשית ד) כִּי שְׁבַעֲתִים יִקָּם קִיָּן, בְּגְלוּת הַרֵאשׁוֹנָה שֶׁל מִצְרַיִם שֶׁהִיא קְטֻנָּה.

שְׁנִית - גְּלוּת הַשׁוֹפְטִים שְׁנִימָשְׁלָה לְאַרְבַּעִים שָׁנִים, בְּשִׁבְעַ שָׁהִם רַבִּים מִמֶּנּוּ. שְׁלִישִׁית - הַגְּלוּת שְׁאֲנוּ בָּהּ, אֲרָפָה, שְׁנִימָשְׁלָה לְמֵאָה שָׁנִים, לְאַרְבַּעִים. וְהֵינּוּ שְׁגָלָה הַעֲלִיּוֹן שְׁאָמַר (דניאל יב) וּמַעַת הוֹסֵר הַתְּמִיד וְלָתַת שְׁקוּץ שׁוֹמֵם וְגו'. וַיִּקְרְבוּ יְמֵי יִשְׂרָאֵל לְמוֹת. רִבִּי חֲזַקְיָה אָמַר, רָאָה צָרָה זֹאת שֶׁל הַגְּלוּת שֶׁהִיְתָה קוֹרֵאת לְבָנָיו קֹרְבָה עַל נַפְשׁוֹ וְדַחְקָה לְמוֹת, לֹא נִשְׁאַר חַי. כְּשֶׁהָיָה יוֹרֵד מִדְּרָגוֹת מִשׁוֹם חֲטָאֵי יִשְׂרָאֵל, לֹא יֵרֵד עִמָּם בְּגְלוּת. אֲשֶׁרֵי חֲלָקָם. שָׂאֵם לֹא יֵרֵד עִמָּם בְּגְלוּת, יִשְׁאָרוּ בֵּין הַעַמִּים, וְאֵתָה אֲמַרְתָּ (ישעיה ג) מִדּוּעַ בָּאתִי וְאֵין אִישׁ קָרָאתִי וְאֵין עוֹנָה. וְאֵין עוֹנָה - זֶה יִשְׂרָאֵל. בָּאתִי וְאֵין אִישׁ - זֶה שְׂכִינָה. הַקְּצוֹר קְצָרָה יְדֵי מִפְדּוֹת וְאֵם אֵין בִּי כַח לְהַצִּיל הֵן בְּגַעֲרָתִי אַחֲרֵיב יָם אֲשִׁים נְהָרוֹת מְדַבֵּר. הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִתֵּן חֶלֶק לְיִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא יִשְׁלַט גְּדוֹל אַחַר עֲלֵיהֶם. יֵרְדוּ לְגְלוּת -

תְּקוּנָתָא יְהוֹן בְּנֵיִיא דְּאַתְגְּלִיין בְּמַכְלִיתָא דְּדִינָא תִּלְתָּא גְּלוּוֹן. קְדַמָּא דְּמִצְרַיִם, דְּאַתְמַתֵּל בְּשִׁבְעַ שָׁנִין. רִבִּי חֵיִיא פָּתַח וְאָמַר, (שיר השירים ב) הַשְּׁבַעֲתִי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם בְּצִבְאוֹת אוֹ בְּאֵילוֹת וְגו'.

רִבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר מֵהֶכָּא, (ירמיה לא) מִרְחוֹק ה' נִרְאָה לִי וְאֶהְבֶּת עוֹלָם אֶהְבֶּתִיךָ וְגו'. הֶכָּא רָזָא בְּגְלוּתָא תְּקִנָּתָא יְהוֹן בְּנוֹהֵי דְּיִשְׂרָאֵל. מִשְׁתְּרֵי גְּלוּתָא וְיִתְרַעֵי לְמִימַר, יְהוֹן בְּנֵיִיא קְדִישָׁא דְּאַתְגְּלוּוֹן עַל חוֹבֵיהוֹן בְּדִינָא, שָׁנִין סְגִיִּיאִין יְהֵא. (ויקרא כו) שְׁבַע כְּחַטָּאתֵיכֶם, (בראשית ד) כִּי שְׁבַעֲתִים יִקָּם קִיָּן, בְּגְלוּתָא קְדַמָּא דְּמִצְרַיִם, דְּהִיא זַעֲרָא.

תְּנִינָא, גְּלוּתָא דְּשׁוֹפְטִים, דְּאַתְמַתֵּל לְאַרְבַּעִים שָׁנִין, בְּשִׁבְעַ דְּאֵינְהוּ סְגִיִּיאִי מֵינְהִי. תְּלִיתָאִי, גְּלוּתָא דְּאַנְן בִּיהִי אֲרִיכָא, דְּאַתְמַתֵּל לְמֵאָה שָׁנִין, לְאַרְבַּעִין וְהֵינּוּ דְּגָלִי עֲלָאָה דְּאָמַר (דניאל יב) וּמַעַת הוֹסֵר הַתְּמִיד וְלָתַת שְׁקוּץ שׁוֹמֵם וְגו'.

וַיִּקְרְבוּ יְמֵי יִשְׂרָאֵל לְמוֹת. רִבִּי חֲזַקְיָה אָמַר, חֲמָא דָּא עֲקָתָא דְּגְלוּתָא דְּהוּה עֲרַעֵן לְבָנוֹהֵי, קְרִיכָא אֲנַפְשִׁיהִי וְדַחִיקָתָא לְמַתָּה, לֹא אֲשַׁתָּאֵר חַי, כִּד הוּה נְחִית מְדַרְגִּין, בְּדִיל חוֹבֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, לֹא נְחִית עֲמָהוֹן בְּגְלוּתָא, זַפְּאָה חוֹלְקָהוֹן, דְּאֵי לֹא נְחִית עֲמָהוֹן בְּגְלוּתָא, אֲשַׁתָּאֵרן בִּינֵי עַמְמֵיִיא, וְאֵת אֲמַרְתָּ (ישעיה ג) מִדּוּעַ בָּאתִי וְאֵין אִישׁ קָרָאתִי וְאֵין עוֹנָה. וְאֵין עוֹנָה, דָּא יִשְׂרָאֵל, בָּאתִי וְאֵין אִישׁ, דָּא שְׂכִינָה. הַקְּצוֹר קְצָרָה יְדֵי מִפְדּוֹת וְאֵם אֵין בִּי כַח לְהַצִּיל הֵן בְּגַעֲרָתִי אַחֲרֵיב יָם אֲשִׁים נְהָרוֹת מְדַבֵּר. קְדַשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהִיב חוֹלְקָא לְיִשְׂרָאֵל דְּלֹא יִשְׁלוּט רַבְּרַכְנָא אַחֲרָא כְּהוֹן. נְחִיתוּ לְגְלוּתָא,

שְׁכִינְתָא עִמָּהוּן וְהוּא רְחִיק מִמְטְרוֹנִיתָא: וְיִקְרָא לְבָנוּ לְיוֹסֵף וַיֹּאמֶר לוֹ אִם נָא מִצָּאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ, חָקֵר יֵת בְּנוֹהֵי כְלֵהוּן, וְאָמַר לְהוּן, עֲקֹתָן סְגִיאִין, בִּישִׁין רַבְרַבִּין, חֲמִית לְמִיעַל לְדַרְיִכוֹן אֲשַׁכְּחֵן רַחֲמֵי עֲלָאֵי. וְאִי אַתּוֹן בְּעָאן לְמִיפְקַ מִפְּל עֲקֹתָא, קִיִּימו לִי, וְהָבוּ בִּינָא רַבּוֹן עֲלִמָא וְתַעֲבֹדוּן קְשׁוּט וְדִינָא, וְתִהְוֵי פְּאַבְהֶתְכוֹן, וּפְקִידֵי בְּכָל דְּר וְדָר דִּיִּיתִי בְּתַרְיִכוֹן, וְאִי אַתּוֹן בְּעָאן לְמַעֲבַד הָכִי, תַּפְקוּן מִפְּל עֲקֹתָא דִּיִּיתִי עֲלִיכוֹן.

וְיִקְרָא לְבָנוּ לְיוֹסֵף וַיֹּאמֶר לוֹ אִם נָא מִצָּאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ. חָקֵר אֵת בְּנָיו כָּלֵם וְאָמַר לָהֶם: צְרוּת רַבּוֹת, רַעוּת גְּדוּלוֹת, אָנִי רוֹאֶה לְבָא עַל דּוֹרוֹתֵיכֶם נִמְצָאוּ רַחֲמִים עֲלֵינוּיָם.

וְאִם אַתֶּם רוֹצִים לְצַאת מִכָּל צָרָה, הִשְׁבְּעוּ לִי וְתִגְוּ בִּינֵינוּ רַבּוֹן הָעוֹלָם, וְתַעֲשׂוּ אֶמֶת וְדִין, וְתִהְיוּ כְּאֲבוֹתֵיכֶם, וְצוּוּ בְּכָל דּוֹר וְדוֹר שִׁילְכוּ אַחֲרֵיהֶם. וְאִם אַתֶּם רוֹצִים לַעֲשׂוֹת כֶּף, תַּצְאוּ מִכָּל צָרָה שְׁתַּבֵּא עֲלֵיכֶם.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, (עֲמוֹס ה) וְהִצִּיגוּ בַשַּׁעַר מִשְׁפַּט אֱוִלֵי יַחֲנֵן ה' אֱלֹהֵי צְבָאוֹת שְׂאֲרִית יוֹסֵף. וְאִם תַּעֲשׂוּ כֶּף, לֹא תִקְבְּרוּ אֶחָד מִן בְּנֵי, אֲלֹא אֲתִי תִשׁוּבוּ לְאַרְצְכֶם בְּשָׁלוֹם.

וְהוּוּ שְׁכִינְתוֹב (בְּרַאשִׁית כד) שִׁים נָא יְדָךְ פִּתַח יִרְכִי. מַהוּ יְדָךְ? פִּתַח וְאָמַר, (תְּהִלִּים מה) חֲגוֹר חֲרָבְךָ עַל יָרֵךְ גְּבוּר הוֹדָךְ וְהִדְרָךְ. חֲרֹב שִׁישׁ בַּה חֶסֶד וְאֶמֶת, שְׁתִּי סְפִירוֹת, וְלֹא עוֹזְבִים זֶה אֵת זֶה. וְלִכֵּן אָמַר חֶסֶד וְאֶמֶת יִקְדָּמוּ פְּנֵיךְ, (אֵיכָה ד) פְּנֵי ה' חֲלָקִים. וְאִם יִהְיוּ בְּנֵי טוֹבִים וְעוֹשִׂים מַה שְׁנֹשְׁבְעוּ, לֹא מֵת אֶחָד מִבְּנֵיהֶם בְּמִצְרִים, שְׁכָל טוֹב וְטוֹב שְׁגוֹר שֵׁם הָאֱלֹהִים עַל אַנְשִׁים, אֵינּוּ אֲלֹא עַל שִׁיחֵיו טוֹבִים, וְאִם לֹא - לֹא, כְּמוֹ שְׁאֲמַר דּוֹד (מַלְכִים א-ב) לְמַעַן יִקִּים ה' אֵת דְּבָרוֹ אֲשֶׁר דִּבֶּר עָלַי לֵאמֹר אִם יִשְׁמְרוּ בְּנֵיךְ אֵת דְּרָכֶם לְלֶכֶת לְפָנַי בְּאֶמֶת. וְאִם לֹא - לֹא.

בֹּא רֵאֵה פְּמָה הוּא עֲדִיף רוּחַ הָאֵב מְרוּחַ הַבַּיִת, שְׁרוּחַ הָאֵב הוּא רוּחַ הַבַּיִת, רוּחַ מְרוּחַ עוֹלָה. וְאִם סִיעָה אָוִיר אַחֲרֵת בְּרוּחַ, לֹא יוֹצֵא שְׁלֵם, שְׁהָרִי הוּא חֶסֶד בְּאָוִיר הַזֶּה, וְהִנֵּנוּ (יִרְמִיָּה ב) פְּרָא לְמַד

שְׁכִינְתָא עִמָּהוּן וְהוּא רְחִיק מִמְטְרוֹנִיתָא: וְיִקְרָא לְבָנוּ לְיוֹסֵף וַיֹּאמֶר לוֹ אִם נָא מִצָּאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ, חָקֵר יֵת בְּנוֹהֵי כְלֵהוּן, וְאָמַר לְהוּן, עֲקֹתָן סְגִיאִין, בִּישִׁין רַבְרַבִּין, חֲמִית לְמִיעַל לְדַרְיִכוֹן אֲשַׁכְּחֵן רַחֲמֵי עֲלָאֵי. וְאִי אַתּוֹן בְּעָאן לְמִיפְקַ מִפְּל עֲקֹתָא, קִיִּימו לִי, וְהָבוּ בִּינָא רַבּוֹן עֲלִמָא וְתַעֲבֹדוּן קְשׁוּט וְדִינָא, וְתִהְוֵי פְּאַבְהֶתְכוֹן, וּפְקִידֵי בְּכָל דְּר וְדָר דִּיִּיתִי בְּתַרְיִכוֹן, וְאִי אַתּוֹן בְּעָאן לְמַעֲבַד הָכִי, תַּפְקוּן מִפְּל עֲקֹתָא דִּיִּיתִי עֲלִיכוֹן.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, (עֲמוֹס ה) וְהִצִּיגוּ בַשַּׁעַר מִשְׁפַּט אֱוִלֵי יַחֲנֵן ה' אֱלֹהֵי צְבָאוֹת שְׂאֲרִית יוֹסֵף. וְאִי תַעֲבֹדוּן הָכִי, לֹא תִקְבְּרוּן חַד מִן בְּרִי, אֲלֹא אֲתִי תִתּוּבוּן לְאַרְעִכוֹן בְּשָׁלְמָא.

הָרָא הוּא דְכְּתִיב, (בְּרַאשִׁית כד) שִׁים נָא יְדָךְ פִּתַח יִרְכִי, מַהוּ יְדָךְ. פִּתַח וְאָמַר, (תְּהִלִּים מה) חֲגוֹר חֲרָבְךָ עַל יָרֵךְ גְּבוּר הוֹדָךְ וְהִדְרָךְ, סִיִּיפָא דְקָאֵי בַּה חֶסֶד וְאֶמֶת, תִּרִין סְפִירוֹן, וְלֹא שְׁבָקִין דָּא לְדָא. וְעַל דָּא אָמַר, (תְּהִלִּים פט) חֶסֶד וְאֶמֶת יִקְדָּמוּ פְּנֵיךְ, (אֵיכָה ד) פְּנֵי ה' חֲלָקִים. וְאִי הוּוּ טְבָאן בְּנוֹהֵי, וְעֵבִידוּ מַה דְקִיִּימוּ, לֹא מִית חַד מִבְּנֵיהֶוּ בְּמִצְרָאֵי, דְכָל טַב וְטַב דְגִזִּיר שְׁמָא דְאֱלֹהָא עַל אֵינְשָׁא, לֹא הוּוּ אֲלֹא עַל דִּיהוּן טְבִין. וְאִי לֹא, לֹא. כְּמַה דְאָמַר דּוֹד, (מַלְכִים א ב) לְמַעַן יִקִּים ה' אֵת דְּבָרוֹ אֲשֶׁר דִּבֶּר עָלַי לֵאמֹר אִם יִשְׁמְרוּ בְּנֵיךְ אֵת דְּרָכֶם לְלֶכֶת לְפָנַי בְּאֶמֶת. וְאִי לֹא, לֹא.

תָּא חֲזִי, פְּמָה הוּא עֲדִיף רוּחָא דְאָבָא מְרוּחָא דְבָרָא. דְרוּחָא דְאָבָא הוּא רוּחָא דְבָרָא, רוּחָא מְרוּחָא סְלָקָא. וְאִי סִייעַת אֲוִירָא אַחֲרָא בְרוּחָא, לֹא נְפִיק שְׁלִים. (דף ריג

ע"כ) דְּהָא חֲסִיר הוּא בְּהַאי אֹרְרָא. וְהֵינּוּ (ירמיה)
 ב) פָּרַה לְמַד מְדַבֵּר בְּאוֹת נִפְשָׁה שְׂאֵפָה רוּחַ.
 תְּנָא, רַב הַמְנוּנָא סָבָא אָזַל לְקַפּוּטְקֵיָא,
 עָאל לְקַמֵּיהוּ רַב יִיסָא סָבָא. אָמַר
 לֵיהּ, בְּמַאי עֲסַקִּיתוּ. וּוֵי לֵיהּ, וּוֵי לְנִפְשָׁיָהּ. אֵי
 אֲשַׁתְּלַף רוּחָא דְמִסְאָבָא דְאֲשַׁתְּפַח עַמִּיָּה
 וְאוֹרִית לֵיהּ לְבִרְיָהּ. וְהַאי אִיהוּ דְקִדְשָׁא בְרִיךְ
 הוּא לִית לֵיהּ חוּלְקָא. שְׂבִיק לֵיהּ חוּלְקָא
 שְׂבִיק לֵיהּ לְשִׁיזְעָאָה לֵיהּ לְעֵלְמָא דְאַתִּי. אָמַר
 לֵיהּ, מָנָא לָךְ הָא. אָמַר לֵיהּ, הֵכָא אוֹלִיפְנָא,
 דְּהַאי יְרוּתָא בִישְׁתָּא, אַחְסִינִן פְּלִהוּ בְנוֵי אֵי
 לָא יְתוּבוּן, דְּהָא לִית מְלָה קִיִּימָא קַמִּי
 תְּשׁוּבָה.

מְדַבֵּר בְּאוֹת נִפְשָׁה שְׂאֵפָה רוּחַ.
 לְמַדְנֵי, רַב הַמְנוּנָא הִזְקִין הַלֵּךְ
 לְקַפּוּטְקֵיָא. נִכְנַס לְפָנֵיהֶם רַב
 יִיסָא הִזְקִין. אָמַר לוֹ, בְּמָה
 עֲסַקְתֶּם? אוֹי לוֹ אוֹי לְנַפְשׁוֹ אִם
 נִשְׁלַפְהָ רוּחַ טְמָאָה שְׂנַמְצָאָת
 עִמּוֹ וְהוֹרִישׁ אוֹתָהּ לְבָנוּ. וְזִהוּ
 שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵין לוֹ חֵלֶק,
 מִשְׁאִיר לוֹ חֵלֶק וּמִשְׁאִיר אוֹתוֹ
 לְהַשְׁמֵד מִן הָעוֹלָם הַבָּא. אָמַר
 לוֹ, מִנֵּינן לָךְ זֶה? אָמַר לוֹ, כִּף
 לְמַדְתִּי, שְׁהִירְשָׁה הַרְעָה הַזֹּאת
 יוֹרְשִׁים כָּל בְּנֵי אִם לֹא יִשׁוּבוּ,
 שְׁהָרִי אֵין דְּבָר הָעוֹמֵד בְּפָנֵי
 הַתְּשׁוּבָה.

וְאַנִּי כִּף לְמַדְתִּי, שְׁהָרִי רְפוּאָה זו
 נָתַנוּ לִי פַעַם אַחַת שְׁהִיִּיתִי רְשׁוּם
 בְּפָנֵי, וְיוֹם אֶחָד הִיִּיתִי הוֹלֵךְ
 בְּדֶרֶךְ וּפְגַשְׁתִּי צַדִּיק אֶחָד, וְעַל
 יָדוֹ עָבַר מִמֶּנִּי אוֹתוֹ הַרְשָׁם. אָמַר
 לוֹ, מַה שְׂמַךְ? אָמַר לוֹ, אֶלְעָזָר,
 וְקִרְאתִי לוֹ אֶלְעָזָר אַחֵר. אָמַר לוֹ,
 בְּרוּךְ הַרְחֵמֵן שְׂרָאִיתִי אוֹתְךָ,
 אֲשֶׁרִי חֵלְקֶךָ בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם
 הַבָּא.

וַיֹּאמֶר הַשֹּׁבֵעָה לִי וְגו'. רַבִּי
 חִזְקִיָּה פָּתַח וְאָמַר, (ישעיה סב)
 נִשְׁבַּע ה' בִּימֵינוּ וּבְזֵרוּעַ עֲזוֹ.
 נִשְׁבַּע הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׂיִוְצִיא
 אֶת יִשְׂרָאֵל מִהַגְלוֹת שְׁלָהֶם, וְזֶה
 נִשְׁבַּע לָהֶם שְׁבוּעָה שְׁלֹא יַעֲזֹב
 אוֹתָם בְּאַרְצָ שׁוֹנְאֵיהֶם. וַיֹּאמֶר
 שְׁלַחְנִי כִּי עָלָה הַשַּׁחַר וַיֹּאמֶר לֹא
 אֲשַׁלַּחְךָ כִּי אִם בְּרַכְתָּנִי (בראשית
 לב). מַה זֶה בְּרַכְתָּנִי? נִתֵּן לָהֶם
 גְּלוּת, וְנִשְׁבַּע לָהֶם שְׂיִצְאוּ מִמֶּנָּה.
 שְׁנֵינוּ, עֲתִיד הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
 לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל שְׂיִהְיוּ כָּל אֶחָד
 וְאֶחָד תַּחַת כְּסָאוֹ וְיִהְיוּ מַעֲלִים
 מִכָּל הָעֲלִיּוֹנִים. בְּשִׁבִיל זֶה
 תִּמְצָא וְא"ו אֶרְפָּה. נִשְׁבַּע
 הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְשִׁלְמוֹת שֶׁל
 שְׂשָׁה דוֹרוֹת, וּבְשִׁבִיל שֶׁשׁ
 וַיִּשְׁתַּחֲוֶי יִשְׂרָאֵל עַל רֹאשׁ הַמָּטָה.

וְאַנָּא הֵכִי אוֹלִיפְנָא, דְּהָא אֲסוּוֹתָא דָּא יְהָבֵי
 לִי זְמָנָא חֲדָא, דְּהוֹינָא רְשִׁים בְּאַנְפִּי,
 וַיּוֹמַר חַד הוֹינָא אָזִיל בְּאַרְחָא וְעִרְעֵנָא בְּחַד
 זַפְּאָה, וְעַל יְדוּי אַתְּעַבֵּר מִנְּאִי הַהוּא רְשִׁימָא.
 אָמַר לֵיהּ מַה שְׂמַךְ, אָמַר לֵיהּ אֶלְעָזָר, וְקִרְיָנָא
 לֵיהּ אֶלְעָזָר אַחֵרָא, אָמַר לֵיהּ בְּרוּךְ רַחֲמֵנָא
 דְּחִמֵּנָא לָךְ, זַפְּאָה חוּלְקֶךָ בְּעֵלְמָא דִּין,
 וּבְעֵלְמָא דְאַתִּי:

וַיֹּאמֶר הַשֹּׁבֵעָה לִי וְגו'. רַבִּי חִזְקִיָּה פָּתַח
 וְאָמַר, (ישעיה סב) נִשְׁבַּע ה' בִּימֵינוּ
 וּבְזֵרוּעַ עֲזוֹ, קִיִּים קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא דִּיפּוּק
 לְיִשְׂרָאֵל מִן גְּלוּתָא דְּלַהוּן, וְדָא קִיִּים לַהוּן,
 קִיִּים, דְּלֹא יִשְׁבוּק לּוֹן בְּאַרְעַ שְׁנֹאֵיהוּן. (בראשית
 לב) וַיֹּאמֶר שְׁלַחְנִי כִּי עָלָה הַשַּׁחַר וַיֹּאמֶר לֹא
 אֲשַׁלַּחְךָ כִּי אִם בְּרַכְתָּנִי. מֵאֵן בְּרַכְתָּנִי. יְהֵב
 לּוֹן גְּלוּתָא, וְקִיִּים לּוֹן דִּיפּוּקוֹן מִגְּוִיָּה.

תְּנָא, זְמִין קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לְבִרְיָהוּן
 דְּיִשְׂרָאֵל, דִּיהוּן כָּל חַד וְחַד תַּחֲתוֹת
 פְּרִסְיָה, וְיִהוּן מַעֲלִיִּין מִכָּל עֲלָאֵי, בְּגִין דָּא
 תְּשַׁפַּח וְא"ו אֶרִיכָא. קִיִּים קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא

השפתחה ישאל שיבא המשיח
בסוף המנין הזה ותשרה שכינה
עמם.

ויהי אחר הדברים האלה ויאמר
ליוסף הנה אביך חולה וגו'.
משנה, אמר רבי חזקיה, לא בא
הפתוח להשמיענו מה שעשה,
אלא בא הפתוח להביא מה
שיהיה בסוף הגלות כל אלה
לסוף המנין שנמנה. רוצה לומר
שיבא המשיח, ויאמר לו, אביך
שבשמים ממחר לקבל פניך
הצופות לקץ המשיח. יהי רצון
מאלהי השמים שישא בנו
שהרבו בגלות ומשנשכחו בהם,
ששכח אותם הקדוש ברוך הוא
בחטאייהם באמת.

כשבא רבי אבא, אמר, לא
לדרשה באתי, חשב סוד הדבר
(שם ל) יסף ה' לי בן אחר, כפי
שפרשנו לעיל. הרי שמו הקדוש
ביוסף, יה"ו יאמר, הרי אביך
רבוץ העולם שבא לעשות טוב
לבניו שיצאו מהגלות שלהם,
ואם אינך רוצה באמתך, הרבוע
ידו"ד אחד יעשה אותך, ויודעים
שתשוב המלכה למקומה.

שאבותינו הם מרפבות
שלמעלה, ויעל אלהים מעל
אברהם, האבות שוקי העולם,
(מ"כ ה) תתן אמת ליעקב חסד
לאברהם. שנינו שיבא המשיח.

רבי יוסי פתח ואמר, (זכריה יד)
והיה יום אחד הוא יודע לה' לא
יום ולא לילה והיה לעת ערב
יהיה אור. רוצה לומר, שני
מקרים רעים שבאו לבניו להיות
בגלות בארץ שונאיהם, ולא
יסתכל בהם כמה שנים רבות על
חטאייהם באמת, פן יזנח אותם
בארץ שונאיהם, וישא בנו

בארע שונאיהו, ולא יסתכי בהו, כמה שנין סגיאין, על חוביהו

לשלותא דו' דרא ובגין שתא וישתחו
ישאל על ראש המטה. סגיד ישראל דליתי
משיחא בסוף מניינא דא, ותשרי שכינתא
עמהו.

ויהי אחר הדברים האלה ויאמר ליוסף הנה
אביך חולה וגו': מתניתין, אמר רבי
חזקיה, לא אתא קרא לאשמועינן מה דעבד,
אלא אתא קרא לאתנא מה דיהוי בסוף
גלותא, כל אליון לסוף מניינא דאתמני. צבי
למימר דייתי משיחא, ויימא ליה אבוך
דבשמייא בהיל לסבר אפך, ספין לקצא
דמשיחא. יהא רעוא מן אלהא דשמיא, דיסב
בריה דאסגיאו בגלותא, ומדאתנשיאו בהו,
דנשי יתהוון קדשא בריך הוא בחוביהו
בקושטא.

בר אתא רבי אבא אמר, לאו לדרשא קא
אתינא, חשוב רזא דמלתא (בראשית ל) יוסף
ה' לי בן אחר, כדפרישנא לעיל, האי שמייה
קדישא ביוסף, יה"ו יאמר, הא אבוך מארי
עלמא, דאתי למעבד טבא לבריה, דיפקוין מן
גלותא דלהוון. ואי את לא רעי בקושטך,
רבושא יהו"ה אחד יעבד יתך, וידעי דתיתוב
מטרוניתא לאתרא.

דאבהתנא אינון רתיכין דלעילא, (בראשית יז)
ויעל אלהים מעל אברהם, אבהו
שוקי עלמא, (מ"כ ה) תתן אמת ליעקב חסד
לאברהם, תנא דייתי משיחא.

רבי יוסי פתח ואמר, (זכריה ד) והיה יום אחד
הוא יודע לה' לא יום ולא לילה והיה
לעת ערב יהיה אור. רוצה למימר, תרין
מעריעין בישין דאתן לבנוהי למיהוי בגלותא
בארע שונאיהו, ולא יסתכי בהו, כמה שנין סגיאין, על חוביהו

שְׂאֲרָעוּ לָהֶם הַרְעוֹת הַלְלוּ, וַיִּנְהִיגֶם לְאָרֶץ טוֹבָה כְּפָרוֹשׁ הַכְּתוּב.

וְהָיָה שְׁנֵי גְדוּלִים רַבִּים מְעֻלִים הָיוּ דוֹפְקִים תַּחַת כֶּסֶף הַכְּבוֹד, שְׂאֲפוּטְרוֹפוּס שֶׁל יִשְׂרָאֵל מִדָּה חֲמִישִׁית, מִשּׁוּם הַיּוֹתֵם בְּגִלוֹת כָּל הַזְּמַן הַזֶּה, וְקָרָה שִׁישְׁפַח אוֹתָם בְּאָרֶץ שׁוֹנְאִיהֶם.

וְהוּא שְׁתֵּי מְדוֹת בְּשְׁתֵּי חֻלְקוֹת. יִצְאָה אַחַת וּדְבָרָה כְּנֶגֶד רַבּוֹן הָעוֹלָם, וְנִתְּן לָהּ רִשׁוֹת לְדַבֵּר כָּל מַה שְׂתַרְצָה, וְרֵאתָה בְּיִשְׂרָאֵל מִצַּד אֶחָד לְגֹזֵר עַל יִשְׂרָאֵל שִׁישְׁפַח מִהַגְלוֹת בְּזִכּוֹת אֲבוֹתֵיהֶם, וּמִצַּד אַחֵר רִצְתָה לְגֹזֵר עֲלֵיהֶם בְּשִׁבְלֵי חֲטָאֵיהֶם כְּשִׂאֲמָרוּ עֲלֵיהֶם רַעַה גְדוּלָה, הֲרִי אַרְבַּע מְדוֹת, וְלֹא הָיְתָה בָּהֶם מִדָּה חֲמִישִׁית אֲפוּטְרוֹפוּס שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וּדְבָרוֹ כָּל מַה שְׂרָצוּ.

עַד שֶׁהִגִּיעָה לָהֶם הַמְּדָה הַחֲמִישִׁית, וְהָיָה בְּכֶסֶף הַכְּבוֹד מִן הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ, וְאָמְרָה עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל טוֹב, וְלֹא הָיוּ פוֹחֲדוֹת שְׁתֵּי מְדוֹת הַרְאֵשׁוֹנוֹת לְדַבֵּר לְפָנָיו, בְּזִכּוֹת הַמְּדָה הַחֲמִישִׁית שֶׁנִּמְשְׁלָה לְלִילָה, וַיִּצְאָה לְהֵאִיר לָהֶם. וְלִכְּן פִּתַּח, וְהָיָה יוֹם אֶחָד הוּא יוֹדֵעַ לַה' לֹא יוֹם וְלֹא לִילָה וְהָיָה לַעַת עָרֵב יִהְיֶה אוֹר.

שְׁנֵינֵינוּ (בְּרֵאשִׁית א) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר יוֹם וְלַחֲשֶׁךְ קָרָא לַיְלָה. וְשֵׁם אֶמֶר וְחֲשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם. וְקִשָּׁה שְׁלוֹ עַל שְׁלוֹ. בַּא רַבִּי אֶלְעָזָר לְרַבִּי שְׁמַעוֹן אָבִיו וְאָמַר לוֹ, אָבִי מוֹרִי, מַה זֶה? אָמַר לוֹ, מִבְּרֵאשִׁית עַד ו' דּוֹרוֹת בְּרָא יְדוּ"ד אֶחָד, רוֹצֵה לֹמַר, ו' שֶׁל שְׁמוֹ נִתְּן בּוֹ רוּחַ חֲכָמָה. עַד כַּאֲן לֹא הָיָה יוֹדֵעַ מַהוּ חֲשֶׁךְ. קָם רַבִּי אֶלְעָזָר וְנָשַׁק יְדוֹ שֶׁל אָבִיו.

בְּקוֹשֶׁטָא, הָכִי יִזְנַח יִתְהוֹן בְּאַרְע שְׁנֹאִיהוֹן. וַיִּסַּב בְּנִייהוּ דְאַרְע לְהוֹן בִּישִׁין אֲלִין, וַיִּדְבֵּר לְהוֹן לְאַרְע טַב כְּפִירוֹשָׁא דְקָרָא.

וְהוּא תְרִי רַבְרַבְן סְגִיאִין מְעֻלְיָאן הָוָה מְטַרְקֵן תַּחוֹת כְּרִסֵי יְקָרָא, דְאַפְטְרוֹפָא דִישְׂרָאֵל מְכִילְתָא חֲמִישְׁאָה, בְּדִיל דִּיהוֹן בְּגִלוֹתָא כָּל עַדְנָא הַדִּין, וְאַרְע דְנָשִׁי יִתְהוֹן בְּאַרְע שְׁנֹאִיהוֹן.

וְהוּא תְרִין מְכִילְתָן, בְּתֵרִין סְפִין, נִפְקַח חֲדָא וּמְלִיל לְקַבֵּל רַבּוֹן עֲלֵמָא, וְיִהִיב לִיה רִשׁוֹ דִימְלִיל כָּל מָאן דְבַעֵי, וְחֲזִי בְּיִשְׂרָאֵל מִן גִּיסָא חֲדָא לְמַגְזֵר בְּהוֹן בְּיִשְׂרָאֵל, דִּיפְקוֹן מִן גְּלוֹתָא, בְּדִין אֲבַהֲתְהוֹן. וּמִן גִּיסָא אַחְרִינָא, רַעָא לְמַגְזֵר עֲלֵיהוֹן, בְּדִיל חוֹבִייהוֹן, דְאַמְרוּ עֲלֵיהוּ בִישָׁא סְגִיאָה. הָא אַרְבַּע מְכִילְתָן, וְלֹא הָוָה בְּהוֹן מְכִילְתָא חֲמִישְׁאָה אֲפְטְרוֹפָא דִישְׂרָאֵל, וּמְלִילוֹ כָּל דְרַעוּ. (דף ריג ע"ב).

עַד דְמָטָא לְוֹתְהוֹן מְכִילְתָא חֲמִישְׁאָה, וְהוּא בְּכִרְסֵי יְקָרָא מִן שְׁמָא קְדִישָׁא, וְאָמַר עַל בְּנוֹהֵי דִישְׂרָאֵל טַב, וְלֹא הוּוּ רַתְיִין תְרִין מְכִילְתָן קְמִייתָא לְמְלִילָא קְמִיָה, בְּדִיל מְכִילְתָא חֲמִישְׁאָה דְאַתְמַתַּל לְלִילְיָא, וְנִפְקַח לְנַהוּרָא דְלְהוֹן. וְעַל דָּא פִתַּח, וְהָיָה יוֹם אֶחָד הוּא יוֹדֵעַ לַה' לֹא יוֹם וְלֹא לִילָה וְהָיָה לַעַת עָרֵב יִהְיֶה אוֹר.

תְּנִינָא (בְּרֵאשִׁית א) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר יוֹם וְלַחֲשֶׁךְ קָרָא לַיְלָה, וְהֵתֵם אֶמֶר וְחֲשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם, וְקִשָּׁא דִידִיה אֲדִידִיה. אֶתָּא רַבִּי אֶלְעָזָר לְרַבִּי שְׁמַעוֹן אָבִיו, וְאָמַר לִיה אָבָא מְאָרִי, מָאִי דָא. אָמַר לִיה, מִבְּרֵאשִׁית עַד שְׁשָׁה דּוֹרוֹת בְּרָא יְהו"ה אֶחָד, צְבִי לְמִימַר, ו' דְשְׁמִיָה, יְהִב בִּיה רוּחַ חֲכָמָה,

עַד הֵכָא לֹא הָוָה מְנַדַּע מַהוּ חֲשֶׁךְ. קָם רַבִּי אֶלְעָזָר וְנָשַׁק יְדוֹ דְאָבִיו.

קָם רַבִּי אֶבְרָהָם וְשָׁאַל, מַה זֶה חֲשׂוֹן? סָבְבוּ הַחֲבֵרִים וְלֹא הִגִּיעוּ לְמַה שֶּׁשָּׁאַל. עָשׂוּ מַעֲשֵׂה, וְהִגִּיעַ קוֹל מִלִּפְנֵי רַבּוֹן הָעוֹלָם בְּפִסּוּק זֶה, (איוב י) אֶרֶץ עֲפֹתָהּ וְגו', צִלְמוֹת וְלֹא סִדְרִים וְתוֹפֵעַ כְּמוֹ אֶפֶל. גִּיהֶנָּם מִלִּפְנֵי שְׁנֵי בָרָא הָעוֹלָם הִיָּה גְנוּז לְרַשְׁעִים. אוֹי לְרַשְׁעִים שִׁיְהִי כְּשִׁיעֵשָׁה הָאֱלֹהִים אֶת אֱלֹהִים, (ישעיה ט) כִּי הִנֵּה הַחֲשׂוֹן יִכָּסֶה אֶרֶץ וְעָרְפֶל לְאִמִּים וְעֲלִיף יִזְרַח ה' וְכִבְדּוֹ עֲלִיף יִרְאֶה. אֲשֶׁרִי חֲלַקְתָּ שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא בָרָא לָהֶם זֶה. (תהלים קמד) אֲשֶׁרִי הָעַם שֶׁכָּפַח לֹא אֲשֶׁרִי הָעַם שֶׁהוּא אֱלֹהִים.

וַיִּגַּד לְיַעֲקֹב וַיֹּאמֶר הִנֵּה בְנֵךְ יוֹסֵף בָּא אֵלֶיךָ. רַבִּי יוֹסֵף אָמַר, מִלְּאֶפֶס הוּא שֶׁהָיָה עֲתִיד לִזְמַן טוֹב עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּשִׁיָּשׁוּבוּ לְקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכָל צָרָתָם, כְּשִׁיָּבֵא קֶץ הַמַּשִּׁיחַ. בְּכָל צָרָה שֶׁתָּבֵא עֲלֵיהֶם יִאֲמְרוּ לְמַדָּה: בְּנֵיךְ בָּאִים אֵלֶיךָ. וַיִּגַּדְלוּ הַטּוֹבִים. אֲשֶׁרִי חֲלַקְתָּ שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּקְרְאוּ בְּנֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהֵם כְּמוֹ מִלְּאֶכִים. (איוב לח) וַיִּרְיֵעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים. הוֹי"ה מַה?

בֵּא רְאֵה, מִנֵּין שֶׁקָּרָא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיַעֲקֹב אֵל? אֵתָּה בְּעֲלִיּוֹנִים, וְאֲנִי אֵתָּה בְּתוֹתָנִים, [אֵתָּה תִּתֵּן בְּתוֹתָנִים, וְאֲנִי אֵתָּה אֵלֹהִים בְּעֲלִיּוֹנִים]. מַה זֶה אוֹמֵר? (בראשית יז) וַיַּעַל אֱלֹהִים מֵעַל אֲבָרְהָם. הָאֲבֹת הֵם מְרַכְּבוֹת הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. שְׁנֵינִי (מיכה יז) תִּתֵּן אֶמֶת לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאֲבָרְהָם. הָרִי שְׁתֵּי סְפִירוֹת בְּשִׁתֵּי מְרַכְּבוֹת גְּדוּלוֹת עֲלִיּוֹנוֹת.

שְׁלִישִׁי יִצְחָק. מַה זֶה (בראשית לא) וַיִּשְׁבַּע יַעֲקֹב בְּפָנָיו אֲבִיו יִצְחָק. וּמִשּׁוּם פָּחַד יִצְחָק שֶׁהָיָה סְפִירָה, שֶׁל יִצְחָק הִיא מְעֲלִיּוֹנִים, מִפְּרִשְׁת

קָם רַבִּי אֶבְרָהָם וְשָׁאַל, מַאי חֲשׂוֹן. אֶסְתַּחֲרוּ חֲבֵרֵיךָ וְלֹא מָטוּ מַאי דְשָׁאַלוּ, עֲבָדוּ עוֹבְדָא, וּמָטָא קָלָא מִן קָדָם רַבּוֹן עֲלֵמָא, בְּהָאֵי קָרָא, (איוב י) אֶרֶץ עֲיִפְתָּהּ וְגו' צִלְמוֹת וְלֹא סִדְרִים, וְתוֹפֵעַ כְּמוֹ אֶפֶל, גִּיהֶנָּם מִקְמֵי דְאֲתַבְרֵי עֲלֵמָא, הָהּ גְנוּז לְרַשְׁעִיָּא, וְוִי לְהוֹן לְחֵיבֵיָא, דִּיחֻוֹן פֶּד יַעֲבִיד אֱלֹהֵא יֵת אֵלִין, (ישעיה ט) כִּי הִנֵּה הַחֲשׂוֹן יִכָּסֶה אֶרֶץ וְעָרְפֶל לְאִוִּמִּים וְעֲלִיף יִזְרַח יְיָ וְכִבְדּוֹ עֲלִיף יִרְאֶה. זַכָּאָה חוֹלְקֵהוֹן דִּישְׂרָאֵל, דְּקָדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לֹא בָרָא לְהוֹן דָּא, (תהלים קמד) אֲשֶׁרִי הָעַם שֶׁכָּפַח לֹא אֲשֶׁרִי הָעַם שִׁי אֱלֹהִיו:

וַיִּגַּד לְיַעֲקֹב וַיֹּאמֶר הִנֵּה בְנֵךְ יוֹסֵף בָּא אֵלֶיךָ. רַבִּי יוֹסֵף אָמַר, מִלְּאֶפֶס הוּא, דְּהוּא עֲתִיד לְמִימַר טַב עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, פֶּד יִתִּיבוֹן לְקָדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, בְּכָל עֲקָתְהוֹן, פֶּד יִתִּי קֶצֶא דְמַשִּׁיחָא, בְּכָל עֲקָתָא דְתִיתִי עֲלִיהוֹן, יִימְרוֹן לְמַכִּילְתָּא בְרִיךְ אֵתִי לוֹתָהּ, וְיִתְפַּרְקוֹן טְבָאִי. זַכָּאָה חוֹלְקֵהוֹן דִּישְׂרָאֵל, דְּאֲתַקְרִיאוּ בְנוֹי דְקָדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, דְּאֵינּוֹן כְּמִלְּאֶכִיָּא, (איוב לח) וַיִּרְיֵעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים, הוֹי"ה מַאי.

תָּא חֲזִי, מִנֵּין שֶׁקָּרָא קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא לְיַעֲקֹב א"ל, אֵתָּה בְּעֲלֵאָה, וְאֲנָא אֵתָּה בְּתוֹתָא, (נ"א אֵתָּה תִּתֵּן בְּתוֹתָא, וְאֲנָא אֵתָּה בְּעֲלֵאָה), מַאי קָא מִיִּירִי. (בראשית יז) וַיַּעַל אֱלֹהִים מֵעַל אֲבָרְהָם, אֲבָהָתָן אֵינּוֹן רְתִיכָאן דְקָדְשָׁא בְרִיךְ הוּא. תְּנָא, (מיכה ז) תִּתֵּן אֶמֶת לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאֲבָרְהָם, הָא תִּרִין סְפִירָן, בְּתִרִין רְתִיכָן, רַבְרָבָן עֲלֵאִין. תְּלִיתָאָה יִצְחָק, מַאי (בראשית לא) וַיִּשְׁבַּע יַעֲקֹב בְּפָנָיו אֲבִיו יִצְחָק. וּבְגִין פָּחַד יִצְחָק דְּהוּא סְפִירָה, וְקָדְשָׁא בְרִיךְ הוּא דְהוּא כְרִסֵּי יִקְרָא רְתִיכָא עֲלֵאָה, וּסְפִירָה דִּיצְחָק וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא כְּפִסּוּס, מְרַכְּבָה עֲלִיּוֹנָה, וּסְפִירָה

יותר מכל הספירות של האבות.
זהו שכתוב וישבע יעקב בפחד
אביו יצחק.

רבי אבא פתח ואמר, אלהי
אברהם ואלהי נחור ישפטו
בינינו אלהי אביהם וישבע יעקב
בפחד אביו יצחק. מפסוק זה
אתה יכול לדעת זה.

ויתחזק ישראל וישב על המטה.
יסוד הכתוב (דניאל יב) ובעת ההיא
יעמד מיכאל השר הגדול העמד
על בני עמך והיתה עת צרה. רבי
שמעון אמר, זו גבורת יד מיכאל
הגדול, כמו שהיה משתחוה לה
מקדם לכן. למי היה משתחוה?
משתחוה למטה. היתה המטה
פתוחה פניה. למילה היה
משתחוה, שהרי היתה חביבה
עליו.

כי חלל יהודה קדש ה' אשר
אהב ובעל בת אל נכר (מלאכי ב).
כשהסתלק זיוו ממנו על
חטאייהם, ולא היה לה לעמד
לפניו, וגרשה המלכה מן המלך
משום שלא יכלה להשאיר את
בניה בין העמים להרג אותם,
והוא היה בארץ הקדושה, בזה
שיהיו עמים נכרים מן עמו.
רוצה לומר, הכניס שכינה
ביניהם בגלות ובזמן שלא היתה
בארץ, והיא בארץ העמים בזיו
של ישראל נשמרו העמים
שסביבותיהם.

למדנו, אמר רבי יוסי, שני
גדולים היו תחת פסא הכבוד
הקדוש, והרי שמו אחד מהם
הוא מטה, שהיה שורה באוצר
של ההיכל. והרי אנו בגלות, לא
נשאר בינינו אלא זה שהוא
מטבע שלו, והוא חתום משמו
של הקדוש ברוך הוא.

זהו שכתוב (שמות כג) הנה אנכי
שלח מלאך לפניך לשמרך וגו'.
לא לדבר פך, אלא בעולם הבא,

היא מעלאה, מפרשא יתיר מפל ספירן
דאבהתא, הדא הוא דכתיב וישבע יעקב
בפחד אביו יצחק.

רבי אבא פתח ואמר, (בראשית לא) אלהי אברהם
ואלהי נחור ישפטו בינינו אלהי
אביהם, וישבע יעקב בפחד אביו יצחק,
מהאי קרא את יכיל למנדע דא.

ויתחזק ישראל וישב על המטה, ורזא
דקרא, (דניאל יב) בעת ההיא יעמוד
מיכאל השר הגדול העומד על בני עמך
והיתה עת צרה. רבי שמעון אמר, דא גבורת
ידא דמיכאל רברבא. כמה ליה הוה מקדמת
דנא סגיד. למאן הוה סגיד, סגיד לערסא,
הוה ערסא פתיחא פניה. למהולתא הוה
סגיד, דהא הות חביבא מיניה.

כי חלל יהודה קדש ה' אשר אהב ובעל בת
אל נכר, (מלאכי ב) כד אסתלק זיויה מניה
על חוביהון, לא הוה ליה למיקם קמיה,
ואתרכת מטרוניתא מן מלפא, בדיל דלא
יכלא לשבקא לה לברהא בין עמין
למקטלהון, והוה בארעא קדישא הוא, בהא
דיהון עמין נוכראין מן עמיה. סכי למימר,
עאל שכינתא ביניהון בגלותא, ועדנא דלא
הוה בארעא, והיא בארע עממין, בזיוא
דישראל, אסתמרו עממא די בסחרניהון.

תאנא, אמר רבי יוסי, תרין רברבין הוו
תחות פרסי יקרא קדישא, והא
בשמיה חד מאני בערסא, דהוה שדי אגוניה
דהיכלא. והא אנו בגלותא, לא אשתאר
ביננא אלא דא דביני דזיניה, והוא חתוך מן
שמיה דקדשא בריך הוא.

הדא הוא דכתיב, (שמות כג) הנה אנכי שולח
מלאך לפניך לשמרך וגו', לא למלא

כמו שפרשנו במקומו והיא השמירה בדרך, אני השריתי שכניה ביניכם לשמר אתכם בגלות, והיא שמרה אתכם עד שתביא אתכם לארצכם כמו שהייתם מקדם לזה. אשר הכנתי - מושבות מקדם לזה.

זו שכניה מן מטטרו"ן, וגרשה המלכה מהמלך עד שתשוב למקומה, וסוד - כי רק עוג מלך הפשן נשאר מיתר הרפאים הנה ערשו ערש ברזל הלה הוא ברבת בני עמון, כמו שפרשנו במקומו. והדרך, שנמשלה לגלות, שמר אותם בגלות על צרה שתבא עליכם, עד שיבא ויכניס אתכם לארץ שנשבע לאבותיכם שנשמרה.

רבי שמעון פתח ואמר, (רות א) ליני הלילה והיה בבקר אם יגאלך טוב יגאל. אמר רבי יוסי, השליט רחמים על הדין. (בראשית א) וירא אלהים את האור כי טוב. אור וטוב שוים, שהוא מבוועי הנחלים שיוצא מהם הים והנחל שבעולם. שנינו, אמר רבי שמעון, פעם אחת עליתי וירדתי להאיר במבוועי הנחלים, ועלה אחרי רבי אבא. אמר לי, במה עסקתם? אמרתי לו, בפסוק הנה (קהלת א) שפל הנחלים הולכים אל הים והים איננו מלא. מזיו נבראו כל הגדולים שמן העולם, ומזיו נובעים כל הנחלים, הנחלים שהם בפסוק הנה נמוכים בגלות הזאת, שהרי חשך ואפלה, חבת האם עשה להם, ואם לא, הנחל עושה לבתו. גדלה שניה הוא, הוא פחת הקדוש ששוכב על גני ההיכל, שהרי השר של ישראל שהיה ממנה עליהם, בכל זמן שהיתה הגבירה עם המלך, היה יוצא וכא

הכי, אלא בעלמא דאתי, כד פרישנא בסטרין והוא צורין בארחה, אנא שרינא שכינתא ביניכון למאריהון בגלותא והיא נטררת יתכון, עד (דף ריד ע"א) דתייתי יתכון לארעכון, כמה דהויתון מקדמת דנא. אשר הכינותי, מותבן מקדמת דנא.

דא שכינתא מן מטטרו"ן. ואתרכת מטרוניתא מן מלפא, עד דתייתוב לאתרהא, ורזא (דברים א) פי רק עוג מלך הפשן נשאר מיתר הרפאים הנה ערשו ערש ברזל הלא הוא ברבת בני עמון, כדפרישנא באתריה. וארחה, דאתמתל לגלותא, נטר יתהון בגלותא, על עקתא דתתי עליכון, עד דייתי וייעול יתכון לארעא, דקיים לאבהתכון דאתנטרת.

רבי שמעון פתח ואמר (רות א) ליני הלילה והיה בבקר אם יגאלך טוב יגאל, אמר רבי יוסי, שליט רחמי על דינא. (בראשית א) וירא אלהים את האור כי טוב, טוב ואור שוין, שהוא מבוועי דנחלין, דנפק מנהון ימא ונחלא דבעלמא.

תנא אמר רבי שמעון, זמנא חדא סליקנא ונחיתנא לאנהרא במבוועי דנחלין, וסליק בתראי רבי אבא. אמר לי, במאי עסקיתו. אמרית ליה, בהאי קרא (קהלת א) דכל הנחלים הולכים אל הים והים איננו מלא. מזיויה אתבריאו כל רברבייא דמן עלמא, ומן זיויה אתנביעו כל נחלייא, נחלייא הו אינון להאי קרא, דמאיכי בהאי גלותא, דהא חשוכא כמופלא, חפתא דאמא עביד להו, ואי לאו, נחלא עביד ברתיה. רברבא תנפיתא הוא, הוא תחות קדישא, דגני אגנים דהיכלא. דהא רברבא דישראל דאתמני

עליהון, בכל עידן דהות

מטרוניתא עם מלפא, הוה נפיק ועאל קדמיהון מטטרו"ן. והוא קביל פולחנהון לקדשא בריך הוא פנורא. פד אתבטיל נורא ואתגליאו, אסתלק זיוה, ואסתלקא מטרוניתא מן מלפא. הא לא הוה שלים עד דייתי גיסא אחרא, דלא הוה בגלותא מניתא. ושמתן דאתקריאת יד, היא מבוועא לכלא, ותשפח יד הוי"ה, (ישעיה נט) הן לא קצרה יד יהוה, דלא אדפר ידא אלא בשמא דחד.

אתא רבי אלעזר, ושאל לרבי שמעון אבוי, ובכה ואמר ליה, גלי לי האי רזא אפא מארי. אמר ליה בהאי קרא אתגלי לך, (שמות ט) פי יד על פס יה מלחמה לני, פס בגין הוי"ה, שליט רחמי על דינא. צבי למימר, יהא רעוא דיהא לעלמא באתר גבורת, יד יי רבתא קרבא דהות במצרים, ואי לאו הוו בדיני.

וכד ייתי משיחא, ייתי בחדתו בידיא רבתא, ויגח קרבא בעמלק. (שמות יג) בחוזק יד הוציאך ה' ממצרים, וכשביבא שם של יד בחוזק יד לבדו, הוא בזמן שיערף קרב בעמלק, יבא המשיח. רבי אלעזר מסייע, (זכריה יד) ויצא ה' ונלחם בגוים היום הלחמו פיוס קרב. כ"ס בגין יהו"ה. תא חזי, פמה היא ידא רבתא דלא מטא להאי ידא עלאה, לאבהן רברבא לא אגנים. ובדא ידא נפקו ממצרים, בגין דמשוין שוין, מני י' לי' ד' לד', שוין דא לדא, שמא דידא רבתא, דיפוק מן אינון שוין באתוותהון דמנניניהון פמנניניהון, דקבלא תרין יד, תרין. ביצד לא אתמנעו דא מן דא, ולא שוין.

לפניהם מטטרו"ן, והוא מקריב עבודתם להקדוש ברוך הוא כאש. פאשר התבטלה האש וגלו, הסתלק זיוה, והסתלקה הגבירה מן המלך. זה לא היה שלם עד שיבא צד אחר שלא היה נמנה בגלות.

והשמות שנקראים יד, היא מבווע לכל, ותמצא יד הוי"ה, (ישעיה נט) הן לא קצרה יד יהוה, שלא נזכר יד אלא בשם אחד. בא רבי אלעזר ושאל לרבי שמעון אבוי, ובכה ואמר לו, גלה לי זה הסוד אבי מורי. אמר לו, בזה הפסוק יתגלה לך, (שמות ט) פי יד על פס יה מלחמה לה. פס משום הוי"ה, שולטים רחמים על דין. רוצה לומר, יהי רצון שיהיה לעולם במקום הגבורה יד ה' הגדולה מלחמה שהיתה במצרים, ואם לא, היו בדינים.

וכשביבא המשיח, יבא בהתחדשות ביד גדולה ויערף קרב בעמלק. בחוזק יד הוציאך ה' ממצרים. וכשביבא שם של יד בחוזק יד לבדו, הוא בזמן שיערף קרב בעמלק, יבא המשיח. רבי אלעזר מסייע, (זכריה יד) ויצא ה' ונלחם בגוים היום הלחמו פיוס קרב. כ"ס בשביל יהו"ה. בא ראה, פמה היא יד הגדולה שלא מגיעה ליד הדו העליונה, לאבות הגדולה לא אגנים. ובזו היד יצאו ממצרים משום שמננים שוה, מונה י' לי', ד' לד', שוים זה לזה, שם של היד הגדולה שיצא מהם שוים באותיותיהם, שמננים פמננים, שקבלה שתי ידים, שתיים.

ביצד לא נמנעו זה מזה, ולא שוים? נתבאר שני אלה שבאותיותיהם יד הם שוים בענין, שנים לא בעניניהם

מתבאר. מאלו נכראו שמים וארץ ושעמהם. ואלו ספירה ראשונה, שהיא כתר עליון. (משלי טו) בכל מקום עיני ה' צפות רעים וטובים. הן מסיעות לשם אחד אות ו' שעשה פמה אותות בארץ מצרים. (ראה ציור למעלה)

ויאמר יעקב אל יוסף אל שדי נראה אלי בלוי בארץ כנען. רבי אבא אמר, לוי זה ירושלים העליונה, ששורה שכינה בתוכה. אמר יעקב העליון למטה, תן לי ברכה שהוא רוצה, להרבות אתכם אני, ולתת את הארץ לבניכם. לוי זה ירושלים העליונה, הקדוש ברוך הוא, נתן השר שהיו ברכה זו על ידו בארץ הקדש, אבל מחוץ לארץ אחרת לא תהיה ברכה.

רבי אלעזר פתח ואמר, (משלי כו) מברך רעהו בקול גדול בפקר השפים קללה תחשב לו. הקדוש ברוך הוא קרא לישראל אחים ורעים. איזו ברכה נתן להם? שיהיו עם זה טהור תחת ידו, ולהיות עליהם שומר.

אשרי חלקו של העם הטהור הזה שהוא עליהם, שנקראים בעליונים בנים חביבים יותר מהעליונים. כתוב (דברים יד) בנים אתם לה', מהו הפל בשביל זה. מה הוא? בשביל שהשתלם השם בחותם שלהם, שהם מהולים.

בא ראה, בפני האדם שמו של לוי, קדשא ברוך הוא קרא לישראל אחים ורעים. מאי ברכתא יהב לוי, דיהוה האי עמא דכניא תחות ידיה, ולמהוי עליהוץ נטיר.

זבאה חולקהוץ דהאי עמא דכניא, דהוא עליהוץ, דאקרי בעלאה בנים חביבים יתיר מעלאה, פתיב, (דברים ד) בנים אתם לה', מאי כלא בדיל דא. מאי הוא, בדיל דאשתלים שמא בחותמא דלהוץ, דאינון גזירין. תא חזי, באנפוי דאינשא שמא דקדשא ברוך הוא, וחסרא יו"ד מגינה,

אתפרש תרין אלין בריך הוא דכאתנותהוץ סיעאן יד בעלה ה', תרין לאב מנגניהוץ מתפרש. מאלין אתבריו שמיא וארעא ודעמיה. ואינון ספירא קדמאה, דהיא כתרא עלאה. (משלי טו) בכל מקום עיני ה' צופות רעים וטובים. הם מסייעתן לשמא חד ו' דעבד פמה אתוון בארעא דמצרים.

מצד ימין העיגול

יד ו' לוא"ו לר' י"ד לו"ו

דל"ת ד' לר' ל"ל ל"ת

שדי

עליון העיגול

ו"ו לדל"ת דל"ת ללמ"ד למ"ד לחי"ו

א' ללמ"ד ל' למ"ם מ' לר' ד' לת' ה' ל'

יהוה

י"ד

מרכבה דאבהן ישראל

(דף ריד ע"ב)

ויאמר יעקב אל יוסף אל שדי נראה אלי בלוי בארץ כנען. רבי אבא אמר, לוי דא ירושלים עלאה, דאשראה שכינתא בינהא. אמר יעקב עלאה לתתא, הב לי ברכתא דהוא בעי, לאנפיש יתכון אנא, ולמיתן ית ארעא לבניכון. לוי זה ירושלים עלאה, קדשא ברוך הוא, הב רברבא דהויןץ ברכה דא על ידיה, בארעא קדישא, אבל פרא, לארעא אחרא, לא יהא ברכתא.

רבי אלעזר פתח ואמר, (משלי כו) מברך רעהו בקול גדול בפקר השפים קללה תחשב

לו, קדשא ברוך הוא קרא לישראל אחים ורעים. מאי ברכתא יהב לוי, דיהוה האי עמא דכניא תחות ידיה, ולמהוי עליהוץ נטיר.

זבאה חולקהוץ דהאי עמא דכניא, דהוא עליהוץ, דאקרי בעלאה בנים חביבים יתיר מעלאה, פתיב, (דברים ד) בנים אתם לה', מאי כלא בדיל דא. מאי הוא, בדיל דאשתלים שמא בחותמא דלהוץ, דאינון גזירין. תא חזי, באנפוי דאינשא שמא דקדשא ברוך הוא, וחסרא יו"ד מגינה,

הקדוש ברוך הוא, וחסר יו"ד ממנו ולא נתקן. בא אברהם וחיבב את הקדוש ברוך הוא, ואמר לו, בך יתקן השם, ונמול, ונתקן השם ביו"ד של המילה. בפני האדם שיו"ד של שדי"ד ור', חסר יו"ד, נתקן ביו"ד של המילה, ואז נקראו בנים לה, בנים קדושים.

וכשטמאים את אות הברית הקדושה ומכניסו לרשות אחרת, עולה ממנו קדשת החותם, והוא כמו שהחריב עולם, וטמא את החותם שנתקן בו שמו של הקדוש ברוך הוא, והרי הוא החריב את העולם.

רבי אבא היה הולך מקפוטקיא, והיה עמו רבי יוסי. עד שהיו הולכים, ראו איש אחד שהיה בא ורשם אחד בפניו. אבל אוי להם לרשעים שימותו בלי תשובה, שלא יזוז ממנו הרשם לא בעולם הזה ולא בעולם הבא.

ויאמר אלי הנני מפרך והרביתך. רבי אבא פתח ואמר, פסוק זה (ישעיה כט) לא עתה יבוש יעקב ולא עתה פניו יחורו, וכי איש שאומר טוב לבן אדם כמותו, אם לא ישלים מה שאמר, פניו מתבישות, על אחת כמה וכמה מהעליונים לבני אדם, שאם לא מביא כל טוב שאמר על פניו, פניו מתבישות.

אמר לו הקדוש ברוך הוא, אני ישראל העליון שאני מרבה ומגדלך, הברכה הזו שנתן לי, ואתן ארץ זו לבניכם לא היתה בארץ, לא היה עמם פשיבא קץ המשים ויתקן. אמר הקדוש ברוך הוא, לא עתה יבוש יעקב - כעת (לא) פני יעקב שלמעלה לא מתבישים משאמר להם אתן, הרי עד עכשו לא היו כבוד, והיו

ולא אשתלים. אתא אברהם וחיבב לקדשא בריך הוא, ואמר ליה בך אשתלים שמא, ואתגזר, ואשתלים שמא ביו"ד דמילה. באנפוי דאינשא שי"ן דשד"י, וד', חסר יו"ד, אשתלים ביו"ד דמילה, וכדין אקרונ בנים לה, בנין קדישין.

וכר מסאבין ליה להאי את קיימא קדישא, ועאיל ליה לרשו אחרא, סליק מגיה האי קדושא דחותמא, והוא כמה דחריב עלמא, וסאיב חותמא, דאשתלים ביה שמא דקדשא בריך הוא, והא הוא חריב עלמא.

רבי אבא הוה אזיל מקפוטקיא, והוה עמיה רבי יוסי. עד דהוה אזלי, חמו חד בר נש דהוה אתי, ורשימא חד באנפוי, אבל ווי לון לחיביא, דימותון בלא תשובה, דלא יעדי מינייהו רשימא, לא בעלמא דין, ולא בעלמא דאתי:

ויאמר אלי הנני מפרך והרביתך. רבי אבא פתח ואמר, האי קרא (ישעיה כט) לא עתה יבוש יעקב ולא עתה פניו יחורו. וכי איניש דאמר טוב לבר נש פוותיה. אי לא ישלים מה דאמר, אפוהי מתביישן, על אחת כמה וכמה מן עלאי לבר נש, דאי לא מייתי כל טוב דאמר על בנוהי, אנפוהי מתביישן.

אמר קדשא בריך הוא ליה, אנא ישראל עלאה, דאנא מפשינך ואסגינך. האי ברכתא דיהיב לי, ואתן ית ארעא הדא לבריכון, לא הוה בארעא, לא הוה עמהון. פד ייתי קיצא דמשיחא וישתלים, אמר קדשא בריך הוא, לא עתה יבוש יעקב, פען (לא) אנפוי דיעקב דלעילא, לא מתביישן מדאמר להון אתן, ארי עד פען לא הוה בידיה, והוה אנפוהי מתביישן, פען דיליה

פנים מבִּישׁוֹת. כַּעַת שְׁלוֹ מִסְתַּיֵּעַ
מִלִּפְנֵי רַבּוֹן הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ.
כְּמוֹ שְׁאִמְרָנוּ, נִלְחָמִים בְּעַמְלֵק
כְּשִׁישְׁתֵּלֵם הַקֶּץ, וְלֹא יִהְיֶה אֲלֵא
בַּחֲזֵק יָד, כְּמוֹ שְׁהִיִּית בְּיוֹם קָרֵב,
וְיֵצֵא ה' וְנִלְחַם בַּגּוֹיִם הָהֵם, שְׁלוֹ
וְלֹא אַחֵר.

וְעַתָּה שְׁנֵי בְּנֵי הַנּוֹלָדִים לָךְ - זֶה
יִשְׂרָאֵל שְׁלֹמֶטָה שְׁמֻקּוֹמֵם
בְּגִלוּת, בְּנֵיו שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא שְׁנוֹלְדוֹ בֵּין הָעַמִּים. לְמַדְנוּ,
אָמַר רַבִּי יוֹסִי, יִשְׂרָאֵל, כְּשִׁיחִיו
בְּאֶרֶץ הַקְּדוּשָׁה שֶׁל יִשְׂרָאֵל דְּרִים
בְּאֶרֶץ, כְּשִׁיבֵא הַמְּשִׁיחַ יִהְיֶה עִם
אֲחֵיהֶם שִׁילּוּי אַחֲרֵיהֶם, שְׁלֹא
נִקְרָא גְלוּת אֲלֵא לְמִי שֶׁהוּא דָר
בְּאֶרֶץ נִכְרִיָּה, הֵם נִקְרָאִים גּוֹלִים.
וְזִכְרָתִי אֵת בְּרִית יַעֲקֹב (ויקרא כו),
וְאִ"ו יִתְרָה. תְּבֵא וְאִ"ו
שֶׁהִסְתַּלְּקָה כְּשִׁחֲרַב הַבַּיִת,
וְתִהְיֶה סִיּוֹעַ לַיעֲקֹב כְּשִׁזְזָה יְהִיָּה,
וְיִהְיֶה לְבֵן קְדוֹשׁ אֶרֶץ יִרְשֵׁת
עוֹלָם, וְיִהְיֶה בְּנֵיו בְּאֶרְצָם, שְׁגֵרוּ
כֹּה מִקְדָּם לְזֶה בְּאֶרְצָם. אֲשֶׁרִי
חִלַּקְם.

כַּעַת בְּנִים, שְׁקָרָה לָהֶם [תהויו חולקים
גדולים] שֶׁהִגְלוּ לַחוּץ לְאֶרֶץ
וְנִשְׁכַּחוּ, וְהִתְרַבּוּ, וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב
הַעֲלִינִי לַתַּחְתּוֹן: בְּנִים שֶׁלָּךְ
שֶׁהֵם בַּחוּץ לְאֶרֶץ שְׁנוֹלְדוֹ בְּגִלוּת
בְּכָל אֶרֶץ וְאֶרֶץ, עַד שֶׁאֵנִי אֶפְגֵּס
לְמִצְרַיִם וְאֶעֱשֶׂה כְּהֵם דִּין עַל
חֲטָאֵיהֶם, אֵינִי מַעֲלֶה אֵת בְּנֵיךְ
שֶׁנִּכְרְאוּ בְּגִלוּת בַּחוּץ לְאֶרֶץ
בְּאֶרֶץ רְחוֹקָה, וְאֵף עַל גֵּב שֶׁהֵם
רַבִּים וְנִשְׁכַּחוּ הֵם שְׁלִי, כְּשִׁרְאִיתִי
גְלוּת זֹו שֶׁלָּהֶם וְרִפְאֵתִי אֵת
כְּאֲבִיכֶם וְשִׁמְעַתִּי אֵת קוֹלְם.
וְאוֹבֵן - (בראשית כט) כִּי רָאָה ה' אֵת
עֲנִי. שְׁמַעוֹן - כִּי שָׁמַע ה' כִּי
שְׁנוּאָה אֲנִכִי. וְחֲשַׁבְתָּ בְּלִבְךָ
כִּי אֵלֹהִים יִהְיֶה לְפָנָי הֵם, וּמִשְׁנֹשׁוֹב

מִמִּצְרָאִי, מִלְּמַעְבַּד דִּינָא,

מִסְתַּיֵּעַ מִן קָדָם מְאִרִי שְׁמֵא וְאַרְעָא.
כְּמוֹ דְאַמְרִינָן, אֲגַחְנָא דְעַמְלֵק, כַּד יִשְׁתַּלִּים
קִיּוּצָא, לָא יִהְיֵא אֲלֵא בְתַקּוּף יָדָא, כְּמוֹ
דְהוּיִת בְּיוֹם קָרֵב, וְיֵצֵא ה' וְנִלְחַם בַּגּוֹיִם
הָהֵם, דִּיִּדְיָה וְלֹא אַחֲרָא:

וְעַתָּה שְׁנֵי בְּנֵי הַנּוֹלָדִים לָךְ, דָּא יִשְׂרָאֵל
לְתַתָּא, דְאַתְרִיהוּן בְּגִלוּתָא, בְּנוֹי
דְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, דְאַתְיִילִידוּ בֵּינֵי עַמְמֵיָא.
תְּנָא אָמַר רַבִּי יוֹסִי, יִשְׂרָאֵל כַּד יִהוּן בְּאַרְעָא
קְדִישָׁא דְיִשְׂרָאֵל, דָּר בְּאַרְעָא, כַּד יִיִתִי
מְשִׁיחָא, יִהוּן עִם אַחוּהוּן דִּילּוּוֹן בְּתַרִּיהוּן.
דְלֹא אַתְקְרִי גְלוּת, אֲלֵא לְמַאן דְאַיְהוּ דָר
בְּאַרְעָא נּוֹכְרָאָה, אֵינּוּן אַתְקְרִינִין גְּלִינִין.

וְזִכְרָתִי אֵת בְּרִיתִי יַעֲקֹב, (ויקרא כו) וְאִ"ו
יִתְרָה, תִּיתִי וְאִ"ו דְאַסְתַּלְּקַת כַּד
אַתְחַרִּיב בֵּיתָא, וְתִהְיֵא סִיּוֹעָא לַיעֲקֹב, כַּד יִהְיֵא
דָא, וְיִהְיֵא לְבָרָא קְדִישָׁא אֶרְעָא אַחֲסַנַת עַלְם,
וְיִהוּן בְּנוּהִי בְּאַרְעֵהוּן, דְדָארוּ מִקְדָּמַת דִּנָּא
בְּאַרְעֵהוּן, זַפְּאָה חוּלְקָהוּן.

כַּעַן בְּרִיא, דְהוּה עֲרַעַן לְהוּן, (תהויו אילין
רַבִּינִין) דְאַתְגְּלִיאוּ מִן לְבַר לְאַרְעָא
וְאַתְנַשִּׂיאוּ, וְאַנְפִּישׁוּ. וַיִּמָּא יַעֲקֹב עַלְאָה
לְתַתָּא, בְּרִי דִילָךְ דְאַיִנוּן לְבַר לְאַרְעָא
דְאַתְיִילִידוּ בְּגִלוּתָא, בְּכָל אֶרְעָא וְאַרְעָא, עַד
דְאַנָּא אֵיעוּל לְמִצְרָאִי, וְאַעֲבִיד לְהוּן דִּינָא
(דף רטו ע"א) עַל חוּבִיָּהוּן, לָאו אֲנָא מִסְקִית
בְּרַךְ, דְאַתְבְּרִיאוּ בְּגִלוּתָא, לְבַר לְאַרְעָא
בְּאַרְעָא רְחִיקָא. וְאֵף עַל גֵּב דְאַיִנוּן סְגִיִּאִין,
וְאַתְנַשִּׂיאוּ, דִּילִי אֵינּוּן. כַּד חֲזִיתִי דָא גְלוּתָא
דְלְהוּן, וְאַסִּיתִי לְכִיבִיָּהוּן, וְשְׁמַעִית קְלִיָּהוּן.
וְאוֹבֵן, (בראשית כט) כִּי רָאָה ה' אֵת עֲנִי.
שְׁמַעוֹן, כִּי שָׁמַע ה' כִּי שְׁנוּאָה אֲנִכִי, וְחֲשִׁיב
בְּלִבְךָ, כִּי אֵלֹהִים יִהְיֶינן קְדָמִי אֵינּוּן, וּמִדְנַתּוּב

נְסִיק יתהון מאַרע גְלוּתָא.

רבי אבא אמר, מְהֵבָא (ישעיה טו) וְהִבִּיאוּ אֶת כָּל אַחֵיכֶם מִכָּל הַגּוֹיִם מִנְחָה לָהּ. צְבִי לְמִימְרֵי, פִּד יְהֵא קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא בְּדִינָא בְּמַצְרָאֵי, בְּעַדְנָא הֵהִיא יִיתוּן כָּל עַמְמַיָּא מִנְחָה, פִּד שְׁמַעוּ שְׁמוּעָה דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, הִיְינוּ (ישעיה ב) וְנָהְרוּ אֵלָיו כָּל הַגּוֹיִם.

תַּנְא, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, עֲתִיד קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא לְמִיעֶבֶד לְכָל זַכָּאָה וְזַכָּאָה, חוּפָּה בִירוּשָׁלַם, (ירמיה טו) קוֹל שְׁשׁוֹן וְקוֹל שְׁמָחָה קוֹל חֲתָן וְקוֹל כְּלָה, פִּד תִּיתוּב מְטְרוּנִיתָא לְמַלְפָּא, וְעֵבִיד לָהּ אַרוּסִין, הֲדָא הוּא דְכַתִּיב, (שיר השירים ג) צָאֲנָה וּרְאִינָה וְגו' בְּיוֹם חֲתוּנָתוֹ וּבְיוֹם שְׁמַחַת לְבוֹ. בְּיוֹם חֲתוּנָתוֹ זֶה מִתַּן תוֹרָה, וּבְיוֹם שְׁמַחַת לְבוֹ זֶה בְּנֵן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, שְׂיַבְנָה בְּמַהֲרָה בְּיַמֵּינוּ:

וּמוֹלְדֵתְךָ אֲשֶׁר הוֹלְדֵת אַחֲרֵיהֶם לָךְ יְהִיו, דָּא יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, לְאַבְהָן דְּאִינוּן רְתִיכִין, תְּהֵא שְׁמַהֲתַהוּן בְּרָזָא דְאַתִּילִידוּ לְבַתְרֵי דְנָן, עַל שְׁמָא דְאַחִיהוּן יְהוּן מְקַרְיָבִין בְּאַחְסָנָא דְלַהוּן.

תַּנְא, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, וּמוֹלְדֵתְךָ, דָּא יְרוּשָׁלַם דְלְתַתָּא, (ויקרא יח) מוֹלְדֵת בֵּית בְּפִרְשַׁת עֲרִיּוֹת, יְרוּשָׁלַם לְתַתָּא, גּוּבְרִין דְאַתִּילִידוּ דָּא יְרוּשָׁלַם, בְּתַר דְנָא, דִּיתוּבוּן עַלְמָא לְמַאֲרֵי שְׁמַיָּא בִירוּשָׁלַם, פִּד גִּיּוּרִין לָא אַתְקֵרוּן אֱלָא עַל שְׁמָהּ, דְהוּא בַר יִשְׂרָאֵל, וְלָא יתְקֵרוּן פִּד אַבְהַתְהוּן, גִּיּוּרָא מְקַפּוּטְקֵיָא, אֱלָא בְהָא יִשְׂרָאֵל.

רַךְ יְהִיו, צְבִי לְמִימְרֵי, עַל שְׁמִיהוּן דִּישְׂרָאֵל יתְקֵרוּן, עַל שֵׁם אַחִיהוּן יְקָרָאוּ בְּנַחֲלָתָם, וְכַד יתוּבוּן לָא יתְחַסְנוּן אֵלִין עִם יִשְׂרָאֵל בְּאַרְעָא, וְיִסַּב כָּל שְׂבָטָא וְשְׂבָטָא, דִּידִיָּה

מִמְצָרִים מִלְעֲשׂוֹת דִּין, נַעֲלָה אוֹתָם מֵאַרְץ גְלוּתָם.

רבי אבא אמר, מְכָאן (ישעיה טו) וְהִבִּיאוּ אֶת כָּל אַחֵיכֶם מִכָּל הַגּוֹיִם מִנְחָה לָהּ. רוּצָה לוֹמַר, כְּשִׁיחֵיהּ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּדִין בְּמַצְרִים, בְּאוֹתוֹ זְמַן יְבִיאוּ כָּל הָעַמִּים מִנְחָה כְּשִׁישְׁמַעוּ שְׁמוּעָה שְׁל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הִיְנוּ (שם ב) וְנָהְרוּ אֵלָיו כָּל הַגּוֹיִם.

שְׁנִינוּ, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, עֲתִיד הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְעֲשׂוֹת לְכָל צְדִיק וְצְדִיק חֲפָה בִירוּשָׁלַם, (ירמיה טו) קוֹל שְׁשׁוֹן וְקוֹל שְׁמָחָה קוֹל חֲתָן וְקוֹל כְּלָה, כְּשִׁתְּשׁוּב הַמִּלְכָּה לְמַלְךָ וְיַעֲשֶׂה לָהּ אַרוּסִין. זֶהוּ שְׁכַתוּב (שיר ג) צָאֲנָה וּרְאִינָה וְגו' בְּיוֹם חֲתוּנָתוֹ וּבְיוֹם שְׁמַחַת לְבוֹ. בְּיוֹם חֲתוּנָתוֹ - זֶה מִתַּן תוֹרָה. וּבְיוֹם שְׁמַחַת לְבוֹ - זֶה בְּנֵן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, שְׂיַבְנָה בְּמַהֲרָה בְּיַמֵּינוּ.

וּמוֹלְדֵתְךָ אֲשֶׁר הוֹלְדֵת אַחֲרֵיהֶם לָךְ יְהִיו, זֶה יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה, לְאַבּוֹת שְׁהֵם מְרַכְבוֹת יְהִיו שְׁמוֹתֵיהֶם בְּסוּד שְׁנוּלְדוּ לְאַחַר מִכָּן, עַל שֵׁם שְׂאֲחֵיהֶם יְהִיו מְקַרְיָבִים בִּירְשָׁה שְׁלֵהֶם.

רַמְדֵנוּ, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, וּמוֹלְדֵתְךָ - זֶה יְרוּשָׁלַם שְׁל מַטָּה, (ויקרא יח) מוֹלְדֵת בֵּית, בְּפִרְשַׁת עֲרִיּוֹת. יְרוּשָׁלַם לְמַטָּה. גְּבָרִים שְׁנוּלְדוּ זֶה יְרוּשָׁלַם. אַחַר זֶה שְׂיִשׁוּבוּ הַעוֹלָם לְרַבּוֹן הַשְּׁמַיִם בִּירוּשָׁלַם, כְּשִׁתְּגִירוּ לָא נְקָרָאוּ אֱלָא עַל שְׁמָם, שְׁהוּא בֶן יִשְׂרָאֵל, וְלָא יְקָרָאוּ כְּמוֹ שְׂאֲבוֹתֵיהֶם, גַּר מְקַפּוּטְקֵיָא, אֱלָא בְזֵה יִשְׂרָאֵל.

רַךְ יְהִיו - צְרִיךְ לוֹמַר עַל שֵׁם יִשְׂרָאֵל הֵם יְקָרָאוּ, עַל שֵׁם אַחֵיהֶם יְקָרָאוּ בְּנַחֲלָתָם, וְכְשִׁישׁוּבוּ לָא יְקַבְּלוּ יְרֵשָׁה אֵלּוּ עִם יִשְׂרָאֵל בְּאַרְץ, וְיִטַּל כָּל שְׂבָט וְשְׂבָט אֶת שְׁלוֹ, וְהֶאֱנָשִׁים

ממנו, כל אחד לפי מנינו. ואני בבאי מפרדן מתה עלי רחל בדרוך וגו'. רבי אבא פתח, (ירמיה לא) כה אמר ה' קול ברמה נשמע וגו'. מה כתוב אחריו? כה אמר ה' מנעי קולך מפכי ועיניך מדמעה פי יש שכר לפעולתך וגו' ושבו בנים לגבולם. לא אמר וישוּבו, אלא וישבו, כְּבַר שָׁבוּ.

בא ראה, אמר רבי אלעזר, בשעה שיהיה דין על הקר, תתעטר הגבירה על הקר, והיא סבורה שבניהם אוֹבְדִים בדין, וסוד - (ישעיה נד) רני עקרה לא ילדה פצחי רנה וצהלי וגו'. למדנו, רבים יהיו בני הפסא משלה, זהו שכתוב פי רבים בני שוממה מבני בעולה. תשוב הגבירה לבעלה, (זכריה יד) ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. מקדם לכן תאמר הגבירה לקדוש-ברוך-הוא, איפה הבנים שלי? הוא יאמר לה, הם בדין. היא תחשב שהם אוֹבְדִים בדין, ובוכה על הדין של בניה, פי הרי הרבה יש לך לקחת ממני בשללם, שהיתה עמם, והרי שבו מארץ אויב.

וכי לא הנה יודע שאמו מתה? שם הנה עמה פד מתה. אלא יאמר ישראל העליון, כשפתא גאלת ישראל, תתעורר הגבירה, ותתעורר פנסת ישראל ותערך קרב עם העמים, וימותו מהם, ויתקרבו פמעט לבא ארצה. יאמר לה הקדוש ברוך הוא, כשהיא בוכה: אל תפחדי, יש שכר לבנים שמתו על שמי, האחרים הרי שבו, אלו ישוּבו לתחיית המתים.

מתה עלי רחל, מתה על יחוד שמו של הקדוש ברוך הוא. ולכן נאמר בעוד כְּבַרְת אָרֶץ לְבָא, שמתו על יחוד שמו של הקדוש

וגוברין מנהון, כל חדא לפום מנייניה. ואני בבאי מפרדן מתה עלי רחל בדרוך וגו', רבי אבא פתח, (ירמיה לא) כה אמר ה' קול

ברמה נשמע וגו', מה כתיב בתריה, כה אמר ה' מנעי קולך מפכי ועיניך מדמעה כי יש שכר לפעולתך וגו' ושבו בנים לגבולם, לא אמר וישוּבו, אלא וישבו, כְּבַר שָׁבוּ.

תא חזי, אמר רבי אלעזר, בשעתא דיהא דינא על טורא, תתעטר מטרוניתא על

טורא, והיא סברת דבניהון אבדין בדינא, ורנא (ישעיה נד) רני עקרה לא ילדה פצחי רנה וצהלי וגו'. תנא, סגין יהון בני כרסייא מן ידיה. הדא הוא דכתיב, פי רבים בני שוממה מבני בעולה, תיתוב מטרוניתא לבעלה, (זכריה יד) ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד.

מן קדמת דנא, תימא מטרוניתא לקדשא בריך הוא, בנניא דילי אן. יימא לה, בדינא. היא תספר דאבדין בדינא, ובכה על דינא לבניא דידיה, פי ארי סגי אית לך למיסב מני בדלהון, דהות עמהון, והא תבו מארעא דשנאה.

וכי לא הוה ידע יוסף דמתה אמיה, תמן הוה עמה פד מתה. אלא יאמר ישראל עלאה, פד גיתי מפורקניהון דישראל, תתער מטרוניתא, ותתער פנסת ישראל, ותגח קרבא עם עפמין, וימותון מנהון, ויתקרבו בזעיר למיתי ארעא. יימר לה קדשא בריך הוא, פד היא בכה. לא תדחלי, אגרא להון בנניא דמיתן על שמי, אחרנין הא תבו, אינון יתובון לחיי מיתניא.

מתה עלי רחל, מתה על יחוד שמו דקודשא בריך הוא, ועל דא אתמר בעוד כְּבַרְת אָרֶץ לְבָא, דמיתו על יחוד שמו

בְּרוּךְ הוּא מְחוּץ לְאָרֶץ, בְּאֶרֶץ זוֹ
לֹא יָמוּת אֶחָד מֵהֶם.

שְׁנֵינוּ, אָמַר רַבִּי אֲבָא, עֲתִידִים
יִשְׂרָאֵל לְעַרְב קָרֵב בְּדֶרֶךְ אֶפְרַת
וַיָּמוּתוּ מֵהֶם עִם רַב, וְאַחַר כֵּן
יִקְוּמוּ בַתְּחִילת הַמַּתִּים. יוֹתֵר
שְׁלֹטוֹן יִהְיֶה לָהֶם שְׁמֹתוֹ בְּדֶרֶךְ זוֹ
מִכָּל שְׁהִיָּה לְפָנֵיהֶם בִּירוּשָׁלַיִם.

וְלָמָּה נִקְרָא שֵׁם הַמְּקוֹם הַקְּדוֹשׁ
שֶׁל מְקוֹם זֶה לְחֵם? מִשּׁוֹם שֶׁהוּא
מִשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שָׁבוּ,
שְׁיָמוּתוֹ שֵׁם עַל שְׁמוֹ י"ד,
שְׁיָמוּתוֹ שֵׁם עַל שְׁמוֹ י"ה, לְחֵם
בְּגִלוּת, בְּשִׁבִיל שֶׁהוּא מִשְׁמוֹ שֶׁל
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת בְּנֵי יוֹסֵף וַיֹּאמֶר
מִי אֵלֶּה. רַבִּי אֲבָא פָתַח, (ישעיה מט)
וְאָמַרְתָּ בְּלִבְכֶּךָ מִי יֵלֵד לִי אֶת
אֵלֶּה. מַה רָצָה בְּזֶה? יִשְׂרָאֵל
שֶׁלְמִטָּה רָאָה שְׁיָבֹאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לְפָנָיו, כְּשִׁיבָאוּ (שם יא) מֵעֵילָם
וּמִשְׁנַעַר וּמִחֻמַּת וּמֵאֵי הַיָּם,
וַיִּתְפַּנְסוּ כֻלָּם וַיְהִיו רַבִּים, תֹּאמַר
הַשְׂכִּינָה: מֵאִיפֹה כָּל אֵלֶּה, וְאִין
כְּהֵם פְּסוּל מִבְּנֵי נְכָרִים? יֹאמְרוּ
לוֹ, אֲנַחְנוּ כְּלָנוּ מִבְּנֵיךָ וְאִין בְּנוֹ
נְכָרִי עִמָּנוּ, שְׁיִפְרְדוּ זֶה מִזֶּה
וַיִּכְרֹת אוֹתָם כְּאֶחָד, וַיִּתְגַּיְרוּ,
וַיִּשׁוּבוּ גֵרִים עִם יִשְׂרָאֵל וַיְהִיו
כְּאֶחָד.

שְׁנֵינוּ, קָשִׁים גֵּרִים לְיִשְׂרָאֵל
כְּסַפְּחַת בְּעוֹר הַחִי, לְאַרְצָם.
כְּתוּב (שם יד) כִּי יִרְחֹם ה' אֶת יַעֲקֹב
וּבַחֲר עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל [וגו'] וְנִלְוָה
הַגֵּר עֲלֵיהֶם וְנִסְפְּחוּ עַל בֵּית
יַעֲקֹב. כְּשִׁישׁוּבוּ לְאַרְצָם הַבָּנִים
וְתִהְיֶה בִינֵיהֶם אֲחֻבָּה, יִהְיֶה ה'
אֶחָד וְשְׁמוֹ אֶחָד, יִתְלוּוּ גֵרִים עִם
יִשְׂרָאֵל וַיְהִיו לָהֶם כְּסַפְּחַת
כְּבָשָׂרָם.

וְכֵן כֵּן לָמָּה? בֵּא שְׁמַע, אָמַר
רַבִּי שְׁמַעוֹן, עַל תְּחוּמֵי הָאָרֶץ
שֶׁלְכָל אֶחָד יִהְיֶה רְצוֹן לְדוֹר
בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וַיִּתְרָאוּ הַדְּיָרִים

דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְכַר לְאַרְעָא, בְּאַרְעָא דָּא,
לֹא יָמוּת חַד מִנְהוֹן.

תְּנֵא, אָמַר רַבִּי אֲבָא, עֲתִידִין יִשְׂרָאֵל לְאַגְחָא
קָרְבָּא בְּאַרְחָא דְאַפְרַת, וַיָּמוּתוּן עִמָּא
סְגִיָּא מִנְהוֹן, וּבִתְר כֵּן לְחֵי מִיִּתְיָא יְקוּמוּן.
וַיִּתִּיר שְׁלֹטְנָא יְהֵא לְהוֹן דְּמִיתִין בְּאַרְחָא
הַרִין, מִכָּל דִּיהָא קְדָמִיהוֹן בִּירוּשָׁלַם.

וְלָמָּה אֲתִקְרִי שְׁמָא דְאַתְרָא קְדִישָׁא, (דף רטו)
דְּאַתְרָא הַרִין לְחֵם. בְּדִיל דְהוּא מִן
שְׁמָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּיה, דִּימּוּתוּן תְּפִין
עַל שְׁמִיה, י"ד, דִּימּוּתוּן תְּפִין עַל שְׁמִיה י"ה,
לְחֵם בְּגִלוּתָא, בְּדִיל דְהוּא מִן שְׁמִיה דְקוּדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא:

וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת בְּנֵי יוֹסֵף וַיֹּאמֶר מִי אֵלֶּה.
רַבִּי אֲבָא פָתַח, (ישעיה מט) וְאָמַרְתָּ בְּלִבְכֶּךָ
מִי יֵלֵד לִי אֶת אֵלֶּה, מֵאִי קָא מִיִּירִי, יִשְׂרָאֵל
לְתַתָּא, חֲזִי דִיִּיתוּן בְּנוֹהֵי דִישְׂרָאֵל קְדָמִיה, כַּד
יִיתוּן (ישעיה יא) מֵעֵילָם וּמִשְׁנַעַר וּמִחֻמַּת וּמֵאֵי
הַיָּם וְאֲתַכְּנָשׁוּ כְּלָהוּ וַיְהוֹן סְגִיָּאִין. תִּימָא
שְׁכִינְתָּא מֵאִן אִינוּן כְּלָהוֹן, וְלֹא בְהוֹן פְּסוּל
מִבְּנֵי נוֹכְרָאָה. יִימְרוּן לִיה, אֲנַחְנָא כְּלָנָא
מִבְּרַךְ, וְלִית בְּנָא נוֹכְרָאָה בְּהַדָּן, דִּיתְפָּרְשׁוּן
דָּא מִן דָּא וְכַרְת לְהוֹן כְּחָדָא, וַיִּתְגַּיְרוּן,
יְתוּבוּן גִּיּוּרִין עִם יִשְׂרָאֵל, וַיְהוֹן כְּחָדָא.

תְּנֵא, קָשִׁים גֵּרִים לְיִשְׂרָאֵל כְּסַפְּחַת בְּעוֹר
הַחִי, לְאַרְעֵהוֹן. כְּתִיב (ישעיה יא) כִּי יִרְחֹם
ה' אֶת יַעֲקֹב וּבַחֲר עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל וּגו' וְנִלְוָה
הַגֵּר עֲלֵיהֶם וְנִסְפְּחוּ עַל בֵּית יַעֲקֹב, כַּד יְתוּבוּן
לְאַרְעֵהוֹן בְּרִיָּא, וַיְהוּיִין רְחִימוּ בְהוֹן, (זכריה יד)
יִהְיֶה ה' אֶחָד וְשְׁמוֹ אֶחָד, יִתְלוּוּן גִּיּוּרִין עִם
יִשְׂרָאֵל וַיְהוּיִין לְהוֹן כְּעוּמְקָא כְּבִשְׂרִיהוֹן.

וְכֵן כֵּן לָמָּה. תָּא שְׁמַע, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן,
עַל תְּחוּמֵי דְאַרְעָא, דְכָל חַד יְהֵא רַעוּא

כְּתוּב (שם נד) וּיְתַדְתִּיךָ חֲזָקִי. רוֹצֵה לומר, הַיְתַדוֹת שֶׁהֵיוּ עִמָּךְ מֵהַתְּחִלָּה, חֲזָקִי אוֹתָם, וְעֶזֶר לָהֶם יוֹתֵר מִשְׁאֵר הָעַמִּים כְּבִיכּוֹל, שְׁאַתָּה הַסֵּתֶפְלֶת לַחֲזֶק אוֹתָם בְּכָל הָעַמִּים הָאֲחֵרִים, וַיְהִיו רַבִּים.

וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל אָבִיו בְּנֵי הַם אֲשֶׁר נָתַן לִי אֱלֹהִים בְּזֶה. רַבִּי שְׁמַעוֹן שָׁנָה, מִכָּאן (דברים ד) וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׁם מֹשֶׁה לְפָנָי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. יֹאמֶר יִשְׂרָאֵל לְמֹשֶׁה, כְּשִׂיִּשְׂרָאֵל עֲלֵיהֶם מִלְּמַעְלָה, בְּנֵי הַם, שְׁנַתָּן לִי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא תּוֹרָה, כְּמָה שֶׁדַּתְּם וּמְנַהֲגֵיהֶם אֲמִתִּים בְּהַנְּהִיגוֹת הַתּוֹרָה וְשִׁנְתִּי לָהֶם.

בא ראה, כְּשֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל תַּחַת כִּנְפֵי הַשְּׂכִינָה, (התורה) שְׁלָהֶם נִקְרָאת זֶה, זֶהוּ שְׁפָתוֹב (שמות טו) זֶה אֵלַי וְאֶנְהוּ. וּבְכָל זְמַן שֶׁלֹּא הָיָה דוֹד מְדַבֵּר תַּחַת כִּנְפֵי הַשְּׂכִינָה דָּבַר זֶה, אֵלֹא מִתְנַבֵּא מִה שִׁיְהִיָּה, נִקְרָאת זֹאת. רַב נַחֲמָן אָמַר מִכָּאן, (תהלים כז) אִם תַּחֲנֶנָּה עָלַי מִחֲנָה לֹא יִירָא לְפִי וְגו' בְּזֹאת אֲנִי בּוֹטֵחַ, זֹאת - זו תּוֹרָה תַּהֲיֶה לְכַשִּׁיבֵא הַמְּשִׁיחַ, וְלָכֵן (שיר ב) וְקוֹל הַתּוֹרָה נִשְׁמַע בְּאַרְצֵנוּ. לְמָה נִמְשְׁלָה הַתּוֹרָה לְגוֹזְלָא? מַה גּוֹזֵל קוֹלוֹ עָרַב - אִף דְּבַרֵי הַתּוֹרָה קוֹלָם עָרַב, וְהַקּוֹל הַזֶּה יִהְיֶה כְּשִׁיבֵא הַמְּשִׁיחַ לְיוֹם הַדִּין.

לְמַדְנֵי, הַנְּצַנִּים נִרְאוּ בְּאַרְץ עַת הַזְּמִיר הַגִּיעַ וְקוֹל הַתּוֹרָה נִשְׁמַע בְּאַרְצֵנוּ. הַנְּצַנִּים - אֵלוֹ הָאֲבוֹת שֶׁל הַמְּרַכְּבָה שֶׁמֶן הָעוֹלָם הֵם יְקוּמוּ וַיִּתְּרָאוּ. עַת הַזְּמִיר הַגִּיעַ - הַתְּשַׁבְּחוֹת שִׁישְׁבָּחוּ הַלְוִיִּם כְּשִׁישְׁבּוּ לְעַבּוֹדְתָם כְּבַתְּחִלָּה. וְקוֹל הַתּוֹרָה - אֲשֶׁר נָתַן לִי אֱלֹהִים בְּזֶה, דְּבַרֵי תּוֹרָה שֶׁהֵם עָרַבִּים, פְּתַגְמֵי דְאֹרִייתָא,

לְמִידָר בְּאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל, וְתַסְתַּעַר דִּיּוֹרִין. כְּתִיב, (ישעיה נד) וַיְתַדְתִּיךָ חֲזָקִי, צְבִי לְמִימֵר, סִיכְיָא דְהַוְיִין עִמָּךְ מִעֲקָרָא, אַתְּקִיף יַתְהוּן, וְסִייעַ יַתְהוּן יַתִּיר מִשְׁאֵר עַמְּמִין. כְּבִיכּוֹל דְּאַתְּ סָכִי לְאַתְתַּקְפָּא יַתְהוּן בְּכָל עַמְּמִיא אַחְרָא, וַיְהוּן סְגִיאִין:

וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל אָבִיו בְּנֵי הַם אֲשֶׁר נָתַן לִי אֱלֹהִים בְּזֶה, רַבִּי שְׁמַעוֹן תָּאֲנִי מִהֲכָא, (דברים ד) וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׁם מֹשֶׁה לְפָנָי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, יֹאמֶר יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, כִּד יִשְׂרָאֵל עֲלֵיהוּן לְעִילָא, בְּנֵי אֵינוּן, דִּיְהֵב לִי קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֹרִייתָא, כְּמָה דְתַהוּן וְנִימוּסֵיהוּן קְשִׁיטִין, כְּנִימוּסֵי אֹרִייתָא (דְּאַתְנִיחֵיבַת לְהוּן).

תא חזי, כִּד וַיְהוּן יִשְׂרָאֵל תַּחַת כִּנְפֵי שְׂכִינָתָא, אֹרִייתָא) דְלַהוּן אַתְּקִרִיאַת זֶה, הַדָּא הוּא דְכְּתִיב, (שמות טו) זֶה אֵלַי וְאֶנְהוּ, וּבְכָל עֵדָן דְלֹא הָוָה דוֹד מְמַלְל תַּחַת גְּדַפֵּי שְׂכִינָתָא דָּא מִלְתָּא, אֵלֹא אַתְנַבֵּי מַה דְלִיְהוּי, אַתְּקִרִינָא זֹאת.

רַב נַחֲמָן אָמַר מִהֲכָא, (תהלים כז) אִם תַּחֲנֶנָּה עָלַי מִחֲנָה לֹא יִירָא לְפִי וְגו' בְּזֹאת אֲנִי בּוֹטֵחַ, זֹאת דָּא אֹרִייתָא וְתַהֲא לִייתִי מְשִׁיחָא, וּבְגִין דָּא, (שיר השירים ב) וְקוֹל הַתּוֹרָה נִשְׁמַע בְּאַרְצֵנוּ. עַל מָה אַתְּמַתְּלַת אֹרִייתָא, לְגוֹזְלָא. מַה גּוֹזֵלָא קְלִיָּה עָרַב, אִף פְּתַגְמֵי אֹרִייתָא קְלִיָּה עָרַב, וְדָא קְלָא יְהֵא לִייתִי מְשִׁיחָא, לְיוֹמָא דְדִינָא.

תָּנָא, הַנְּצַנִּים נִרְאוּ בְּאַרְץ עַת הַזְּמִיר הַגִּיעַ וְקוֹל הַתּוֹרָה נִשְׁמַע בְּאַרְצֵנוּ. הַנְּצַנִּים, דָּא אֲבַהֲתֵן דְּמִרְכְּבָה, דִּמְזֵן עֲלֵמָא יְקוּמוּן וַיִּתְּחִזּוּ. עַת הַזְּמִיר הַגִּיעַ, תּוֹשְׁבַחְתָּא דִּישְׁבָּחוּן לְיוֹאֵי, כִּד יַתּוּבוּן לְפּוֹלְחֵי הַוְיִין כְּדְבַקְדְּמִיתָא. וְקוֹל הַתּוֹרָה, אֲשֶׁר נָתַן לִי אֱלֹהִים בְּזֶה, פְּתַגְמֵי דְאֹרִייתָא,

דַּאִינִין עֲרַבִין פְּקָלָא דְתוֹרָא דָּא, זַ"ה וְזֹא"ת תּוֹר שְׁוִין.

כְּקוֹל הַתּוֹר הַזֶּה, זַ"ה וְזֹא"ת תּוֹר שְׁוִים.

מָה רוֹצֵה לומר? וְסוּד הַדְּבָר - בְּזִמְן שֶׁלֹּא תִהְיֶה תַּחַת כַּנְּפֵי הַשְּׂכִינָה, א' שֶׁל זֹאת יוֹרֵד, וְהוּא מַתַּחַת לַכֹּל, וְעוֹלָה ה' שֶׁל זֶה אֵל וְאֵנוּהוּ מִשְׁחָרֵב הַבַּיִת, שֶׁה"א לֹא יִכְלֶה לְדוֹר וְלָהֵיטוֹת בֵּין עַמִּים נְכָרִים, שֶׁה"א קְדוּשָׁה חֲתוּכָה מִן הַשֵּׁם. ה"א אֶלֶף: ה"א עֲדִיפָה בְּקִדְשָׁה, א' עֲדִיפָה לְאוֹתִיּוֹת. כְּשִׁינְשׁוּבוּ יִשְׂרָאֵל לְאַרְצָם, ה"א קְדוּשָׁה שֶׁהיא חֲתוּכָה מִן הַשֵּׁם שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, תִּשׁוּב בְּזֶה וְיֵצֵא מִנֵּין מִתְקַן.

מָאֵי קָא מִיִּירֵי. וְרִזָּא דְמִלְתָּא, בְּעַדְנָא דְלֹא תִהְוִיין תַּחֲוֹת גְּדַפֵּי שְׂכִינְתָּא, א' דְלִזְזֹאת נְחִית, וְהוּא מַתַּחֲוֹת לְכֹלָא, וְסִלִּיקַת ה', דְּזֶה אֵלֵי וְאֵנוּהוּ, מִדְּחָרֵב בֵּיתָא, דְּה"א, לֹא יִכְלֹא לְדוֹר וְלִמְהוּי בֵּין עַמְּמִין נוֹכְרָאִין, דְּה"א קְדִישָׁא חֲתוּכָא מִן שְׁמָא. ה"א אֶלֶף, ה"א עֲדִיפַת בְּקְדוּשָׁא, א' עֲדִיפַת לְאַתּוּוֹן. כַּד יְתוּבוּן יִשְׂרָאֵל לְאַרְעֵהוּן, ה"א קְדִישָׁא דְהִיא חֲתוּכָא מִן שְׁמָא דְקְדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא, תִּיתוּב בְּזֶה וְיִפּוּק מִנֵּינָא תְקַנְתָּא.

רַבִּי אֲבָא פִּתַח וְאָמַר, (ישעיה מ) מִי מְדַד בְּשַׁעְלוֹ מִים וְשָׁמַיִם בְּזֶרֶת תַּפְּנִן. זֶה תּוֹר, שְׁוִין כְּבִיכּוֹל ז' לְר', ר' לַת', ו' לָה', זֶרֶת שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּשֵׁשׁ מְאוֹת שְׁבַעִים שָׁנִים. מִכָּאן מִן הַשָּׁמַיִם וְעַד הָאָרֶץ, כִּיצַד? תּוֹר, זֶרֶת וְהָיָה ה"ו תְּרִי"ו. הַקְּדֻמָּה ה' ל'ו' וְהַקְּדֻמָּה ו' לַת', ת' לְר', ר' לְז', (שמות כח) רְבוּעַ יִהְיֶה כְּפוֹל זֶרֶת אֶרְכּוֹ וְזֶרֶת רְחִבּוֹ כְּפוֹל.

רַבִּי אֲבָא פִּתַח וְאָמַר, (ישעיה מ) מִי מְדַד בְּשַׁעְלוֹ מִים וְשָׁמַיִם בְּזֶרֶת תַּפְּנִן, זֶה תּוֹר, שְׁוִין כְּבִיכּוֹל, ז' לְר', ר' לַת', ו' לָה', זֶרֶתָא דְקְדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּשִׁית מְאָה וְשִׁבְעִין שָׁנִין, מִהֶכָּא מִן שְׁמַיָּא, וְעַד אֶרְעָא, כִּיצַד תּוֹר, זֶרֶת וְהָיָה ה"ו תְּרִי"ו, אֶתְקַדְּמַת ה' ל'ו'. וְאֶתְקַדְּמַת ו' לַת', ת' לְר', ר' לְז', (שמות כח)

רְבוּעַ יִהְיֶה כְּפוֹל זֶרֶת אֶרְכּוֹ וְזֶרֶת רְחִבּוֹ כְּפוֹל. וַיֹּאמֶר קָחֵם נָא אֵלֵי וְאֲבָרְכֵם. יֹאמֶר, מִשְׁהִיּוּ מִתְעַסְקִים בְּדַבְּרֵי תוֹרָה וְהִיתָה מִדָּה זֹו בֵּין חֲכָמִיָּהֶם, אֲבָרְךָ אוֹתָם, וְהַסוּד - (בראשית לב) וַיֹּאמֶר אֵלָיו מַה שְּׁמֶךָ וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב. וַיֹּאמֶר לְמָה זֶה תִּשְׁאַל לְשָׁמִי. וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב, מִנֵּין זֶה לְמִנֵּין הֲרֵאשׁוֹן שְׁלַפְנִיּוֹ, כְּמוֹ שֶׁפָּרְשְׁנוּ בְּמִקּוּמוֹ.

רְבוּעַ יִהְיֶה כְּפוֹל זֶרֶת אֶרְכּוֹ וְזֶרֶת רְחִבּוֹ כְּפוֹל. וַיֹּאמֶר קָחֵם נָא אֵלֵי וְאֲבָרְכֵם, יֹאמֶר מִדְּהוּוּ בְּפִתְגָמֵי אוֹרִייתָא מִתְעַסְקִין, וְהוּא דָּא מְכִילְתָּא בֵּין חֲכִימֵיהוּ, אֲבָרְכִינוּן, וְרִזָּא (בראשית לב) וַיֹּאמֶר אֵלָיו מַה שְּׁמֶךָ וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב. וַיֹּאמֶר (דף רטו ע"א) לְמָה זֶה תִּשְׁאַל לְשָׁמִי, וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב, מִנֵּינָא דָּא, לְמִנֵּינָא קְדָמִיתָא דְקָמִיָּה, כְּדִפְרִישְׁנָא בְּאַתְרֵיהָ.

וְסוּד אַחַר - וַיִּשְׁאַל יַעֲקֹב וְגו', וַיֹּאמֶר לְמָה זֶה תִּשְׁאַל לְשָׁמִי וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ שֵׁם. זֶה לֹא עֲתִיד, אֲלֵא בְּזִכּוּתוֹ שֶׁל זֶה לְבָרֶךְ אוֹתָם. וְסוּד גְּדוֹל שְׁנֵי בְּמִקּוּם שֶׁל הַפְּסוּק הַזֶּה, אֲבָל לֹא בְּאִתִּי לְפָנֶיךָ אֲלֵא לְהַשְׁמִיעַ פְּסוּק זֶה שְׁאִמְרָתִי מִלְּפָנֵי שְׁאִמְרָתִי לְךָ שֶׁתּוֹרָה נִקְרָאת זֶה. כְּתוּב (שופטים

וְרִזָּא אַחְרָא, וַיִּשְׁאַל יַעֲקֹב וְגו' וַיֹּאמֶר לְמָה זֶה תִּשְׁאַל לְשָׁמִי וַיְבָרֶךְ אוֹתוֹ שֵׁם, הָא לֹא עֲתִיד, אֲלֵא בְּזִכּוּתָא דְזֶה, לְבָרְכָהוּן. וְרִזָּא סְגִיָּא תְנִינָא, בְּאַתְרָה דְהֵאֵי קָרָא, אֲבָל לֹא אֲתִינָא לְקַמֵּן דְלֹא לְאַשְׁמוּעִינָן הֵאֵי קָרָא דְאַמְרָנָא, מִקְמִיָּה דְאַמִּינָא לְךָ דְאַתְקִרִיאת

(ה) זֶה סִינֵי מִפְּנֵי ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, כְּשֶׁנִּתְּנָה תּוֹרָה עַל יַדֵּי מֹשֶׁה, (שְׁמוֹת
 לב) כִּי זֶה מֹשֶׁה הָאִישׁ, (שְׁמוֹת טו) זֶה אֵלֵי וְאַנְוָהוּ. הַתּוֹרָה הָיְתָה יוֹרֶדֶת מִלְּפָנֵי אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל.

וְעֵינֵי יִשְׂרָאֵל כְּבָדוּ מִזְקֵן וְגו', וְלִכֵּן אֵינָךְ מוֹצֵא כְּמוֹתוֹ, וְכִשְׂיָהוּ בְּגִלוֹת כָּל זְמַן הַחֲרָפָן הַזֶּה, יִזְדַּקְנוּ, וְלֹא יוּכְלוּ לִרְאוֹת פְּנֵי שְׂכִינָה עַד שֶׁתֵּבֵא בָהֶם רוּחַ אַחֲרָת.

מִקֵּדָם לִכֵּן נִטְמָאוּ בְּאֶרֶץ הָעַמִּים וְלֹא הָיוּ בְּדַרְכֵי הַתּוֹרָה כְּמוֹ שֶׁהָיוּ צְרִיכִים לְלַכֵּת, וַיֵּשְׁבוּ זְמַן רַב בֵּין נִכְרִים דוֹר אַחֲרֵי דוֹר וְלִמְדוֹ מִדַּרְכֵיהֶם. כְּשִׁישׁוּבוּ פְּנֵי הַשְּׂכִינָה לְאֶרֶץ, בְּתַחֲלָה לֹא יוּכְלוּ לִרְאוֹת פְּנֵי שְׂכִינָה עַד שֶׁיִּתֵּן הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רוּחוֹ לָהֶם.

רַבִּי חֲזִיָּא פְּתַח, (יחזקאל לו) וְאַתְּ רוּחִי אֲתָן בְּקַרְבְּכֶם. וְאַחַר כֵּן, וְעֲשִׂיתִי אֵת אֲשֶׁר בְּחֻקֵי תִלְכוּ וּמִשְׁפָּטֵי תִשְׁמְרוּ וְעֲשִׂיתֶם. מֵאַחַר שִׁיתֵן רוּחוֹת בְּכֶם וְגַם קִדְשָׁה, בְּדַרְכֵי תִלְכוּ וְתַתְּהַלְכוּ.

לֹא יוּכַל לִרְאוֹת. רַבִּי אֲבָא פְּתַח וְאָמַר, (מְשֻׁלִּי) בְּאוֹר פְּנֵי מֶלֶךְ חַיִּים וּרְצוֹנוֹ כְּעַב מִלְּקוֹשׁ. כְּשִׁיקְבְּלוּ פְּנֵי שְׂכִינָתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וַיִּתְּעַסְקוּ בְּאוֹתָן מְרַכְּבוֹת שֶׁמֶהֵן חַיּוֹת הָעוֹלָם.

בֹּא רְאֵה, לֹא תִמְצָא בְּפִסְוִיקִים הִלְלוּ כָּלֶם לְשׁוֹן אֵלָא לְאַנְשִׁים, (תהלים עא) גַּם לְשׁוֹנֵי כָּל הַיּוֹם תִּהְיֶה צְדָקְתְּךָ. וְלֹא תִמְצָא בְּפִסְוִיקִים הִלְלוּ בְּקִדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּמִשׁוֹם כֵּן יָשׁוּבוּ לְאֶרֶץ וַיִּתֵּן בָּהֶם הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רוּחַ חֲכָמָה, לְשׁוֹנָם תִּהְיֶה תְּמִיד. (עַד כֵּאן אֵינוּ מִן

הוהר)

כֵּן יִתּוּבּוֹן לְאֶרְעָהוֹן, וַיְהִי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רוּחַ חֲכָמָתָא בְּהוֹן, לִישְׁנָא דְלֵהוֹן תִּהְוִיין תְּדִיר. (עַד כֵּאן

אֲוִרִייתָא זֶה. כְּתִיב, (שׁוֹפְטִים ה) זֶה סִינֵי מִפְּנֵי ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, כִּד אֲתִיְהִיבֶת אֲוִרִייתָא עַל יְדָא דְמֹשֶׁה, (שְׁמוֹת לב) כִּי זֶה מֹשֶׁה הָאִישׁ (שְׁמוֹת טו) זֶה אֵלֵי וְאַנְוָהוּ, אֲוִרִייתָא הָיְתָה נִחְתַּת מִן קַמֵּי אֱלֹהָא דִישְׂרָאֵל.

וְעֵינֵי יִשְׂרָאֵל כְּבָדוּ מִזְקֵן וְגו', וּבְגִין דָּא, לֹא אֲתָ מִשְׁפַּח דְּכַוּוֹתִיָּה, וְכִד יְהוֹן בְּגִלוֹתָא כָּל זְמַנָּא חֲרוּבָא הָדִין, סִיבּוּ. לֹא יְכַלִּין לְמַחְזֵי אִפֵּי שְׂכִינָתָא, עַד דְּתִיתִי רוּחָא אַחֲרָא בְּהוֹן.

מִקֵּדָמָת דְּנָא אִסְתְּאִיבוּ בְּאֶרֶע עַמְמֵיָא, וְלֹא הוּוּ בְּנִימוּסֵי אֲוִרִייתָא. כְּמָה דִּיהוֹן כְּהִיל לְמִיָּהָ, וְתָבוּ עַדְנָא סְגִי בִינֵי נִכְרָאִין, דְּרָא בְּתַר דְּרָא, וְאוּלִּיפּוּ מִן אֲרַחֲיָהוֹן, כִּד יִתּוּבּוֹן אִפֵּי שְׂכִינָתָא לְאֶרְעָהוֹן, בְּקִדְמִיתָא לֹא יְכַלִּין לְמַחְמֵי אִפֵּי שְׂכִינָתָא, עַד דְּיָהִיב קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רוּחָא דִּילִיָּה לְהוֹן.

רַבִּי חֲזִיָּא פְּתַח, (יחזקאל לו) וְאַתְּ רוּחִי אֲתָן בְּקַרְבְּכֶם, לְבַתֵּר וְעֲשִׂיתִי אֵת אֲשֶׁר בְּחֻקֵי תִלְכוּ וּמִשְׁפָּטֵי תִשְׁמְרוּ וְעֲשִׂיתֶם, מִן בְּתַר דְּיָהִיב רוּחִין בְּכוֹן וּקְדוּשָׁה, בְּנִימוּסֵי תִתְּהַכּוֹן וְתַתְּהַכּוֹן.

לֹא יוּכַל לִרְאוֹת, רַבִּי אֲבָא פְּתַח וְאָמַר, (מְשֻׁלִּי) בְּאוֹר פְּנֵי מֶלֶךְ חַיִּים וּרְצוֹנוֹ כְּעַב מִלְּקוֹשׁ, כִּד יִסְבְּרוֹן אִפֵּי שְׂכִינָתָא דְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וַיִּתְּעַסְקוֹן בְּאֵינוֹן רְתִיכִין דְּמִנְהוֹן חַיּוֹן דְּעֵלְמָא.

תָּא חֲזִי, לֹא תִשְׁפַּח בְּהֵנִי קְרָאֵי כְּלֵהוֹן לִישְׁנָא, אֵלָא לְאַיְנִישׁ, (תהלים עא) גַּם לְשׁוֹנֵי כָּל הַיּוֹם תִּהְיֶה צְדָקְתְּךָ. וְלֹא אֲתָ מִשְׁפַּח בְּהֵנִי קְרָאֵי בְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבְגִין קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רוּחַ חֲכָמָתָא בְּהוֹן, לִישְׁנָא דְלֵהוֹן תִּהְוִיין תְּדִיר. (עַד כֵּאן

וַיְחִי יַעֲקֹב וְגו', רַבִּי חֵיִיא פָּתַח וְאָמַר, (ישעיה) ^ס וְעַמּוֹךְ כָּלֶם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ וְגו', זַכָּאִין אֵינּוֹן יִשְׂרָאֵל, יִתִּיר מִכָּל עַמּוּיָן עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, דְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָרָא לוֹן צַדִּיקִים. לְאַחֲסִין לוֹן יְרוּתַת עַלְמִין בְּעַלְמָא דְאַתִּי, לְאַתְעֲנַגָּא בְּהוּא עַלְמָא, כְּמָה דְכָתִיב, (ישעיה נח) אִז תִּתְעַנֵּג עַל ה'. מָאִי טַעְמָא. בְּגִין דְּמִתְדַבְּקִין בְּגוּפָא דְמַלְכָּא, דְכָתִיב, (דברים ד) וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בַּה' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כָּלְכֶם הַיּוֹם.

רַבִּי יִצְחָק פָּתַח וְאָמַר, וְעַמּוֹךְ כָּלֶם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ, הַאי קָרָא רְזָא עַלְאָה אִיהוּ בֵּין מַחְצְדֵי חַקְלָא, דְּהָא בְּרִזָּא דְאַגְדָּתָא תְּנִי רַבִּי שְׁמַעוֹן. דְּאַחְסִינַת יְרוּתָא עַלְאָה דְּהֵיִיא אֶרֶץ, לִית מָאן דִּירִית לָהּ, בַּר הַהוּא דְאַקְרִי צַדִּיק. (ס"א דְהָא אֶרֶץ, וְלִית מָאן דִּירִית לָהּ, בַּר הַהוּא דְאַקְרִי צַדִּיק, דְּהָא צַדִּיק יְרִית לְמַטְרוֹנִיתָא וְדָאִי) דְּהָא מַטְרוֹנִיתָא בֵּיהּ אֲתַדְבָּקַת לְאַתְבְּסָמָא, וְצַדִּיק יְרִית לְמַטְרוֹנִיתָא וְדָאִי.

אוּף הַכָּא, בְּחִבְיבוּתָא דְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, אָמַר, וְעַמּוֹךְ כָּלֶם צַדִּיקִים, וּבְגִין כֶּף לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ, אֲתַחְזוֹן לְיְרִית לְמַטְרוֹנִיתָא. מָאִי טַעְמָא אַקְרוֹן צַדִּיקִים, וּמָאִי טַעְמָא יְרִיתִין לְמַטְרוֹנִיתָא. בְּגִין דְּאַתְגַּזְרוּ. כְּמָה דְתַנִּינָן, כָּל מָאן דְּאַתְגַּזְרֵי, וְעִיִּיל בְּהָאִי (ס"א בְּרִית קְדִישָׁא וְעִיִּיל בְּהָאִי) אַחְסִינָא, וְנִטִּיר לְהָאִי בְּרִית, עָאל וְאַתְדַבֵּק בְּגוּפָא דְמַלְכָּא, וְעָאל בְּהָאִי צַדִּיק. וּבְגִינֵי כֶּף אַקְרוֹן צַדִּיקִים, וְעַל דָּא לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ. מָאִי אֶרֶץ, דָּא אֶרֶץ הַחַיִּים.

אַהֲרָר וְאָמַר, נִצְר מְטַעֵי מַעֲשֵׂה יְדֵי לְהַתְפָּאָר. נִצְר מְטַעֵי, עֲנַפֵּי עֲנַפִּין, דְּנִטְע קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כַּד בְּרָא

וַיְחִי יַעֲקֹב וְגו'. רַבִּי חֵיִיא פָּתַח וְאָמַר, (ישעיה ס) וְעַמּוֹךְ כָּלֶם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ וְגו'. אֲשֵׁרִיהֶם יִשְׂרָאֵל יוֹתֵר מִכָּל אַמּוֹת עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא קָרָא אוֹתָם צַדִּיקִים לְהוֹרִישׁ לָהֶם יְרִשַׁת עוֹלָמִים בְּעוֹלָם הַבָּא, לְהַתְעַנֵּג בְּאוֹתוֹ עוֹלָם, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב (ישעיה נח) אִז תִּתְעַנֵּג עַל ה'. מָה הַטַּעַם? בְּגַלְל שְׁנֵדְבָקִים בְּגוּף שֶׁל הַמַּלְאָךְ, שְׁכַתּוּב (דברים ד) וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בַּה' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כָּלְכֶם הַיּוֹם.

רַבִּי יִצְחָק פָּתַח וְאָמַר, וְעַמּוֹךְ כָּלֶם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ, פְּסוּק זֶה הוּא סוּד עֲלִיּוֹן בֵּין קוּצְרֵי הַשָּׂדֶה, שְׁהָרִי בְּסוּד הָאֲגָדָה שְׁנֵה רַבִּי שְׁמַעוֹן שִׁירֶשֶׁת הַיְרֶשֶׁה הַעֲלִיּוֹנָה שֶׁל אוֹתָהּ אֶרֶץ, אֵין מִי שִׁיּוֹרֵשׁ אוֹתוֹ פְּרָט לְאוֹתוֹ שְׁנִקְרָא צַדִּיק. [שֶׁל הָאֶרֶץ הוּא, וְאֵין מִי שִׁיּוֹרֵשׁ אוֹתָהּ פְּרָט לְאוֹתוֹ שְׁנִקְרָא צַדִּיק, שְׁהָרִי הַצַּדִּיק יוֹרֵשׁ אֶת הַגְּבִירָה וְדָאִי] שְׁהָרִי הַגְּבִירָה נִדְבָּקַת בּוֹ לְהַתְבַּשֵּׁם, וְהַצַּדִּיק יוֹרֵשׁ וְדָאִי אֶת הַגְּבִירָה הַזֶּה.

אַף כָּאן, בְּחִבְיבוּתוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל אָמַר וְעַמּוֹךְ כָּלֶם צַדִּיקִים. וְלָכֵן לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ, רְאוּיִים לִירֵשׁ אֶת הַגְּבִירָה. מָה הַטַּעַם נִקְרָאוּ צַדִּיקִים, וּמָה הַטַּעַם יוֹרְשִׁים אֶת הַגְּבִירָה? מְשׁוּם שְׁנִמּוּלוֹ, כְּמוֹ שְׁשִׁנִּינוּ, כָּל מִי שְׁנִמּוּל וְנִכְנַס [בְּבְרִית הַקְדֵּשׁ וְנִכְנַס בּוֹ] בִּירֶשֶׁה זֶה וְשָׁמַר אֶת הַבְּרִית הַזֶּה, נִכְנַס וְנִדְבֵק בְּגוּף הַמַּלְאָךְ וְנִכְנַס בְּצַדִּיק זֶה, וְלָכֵן נִקְרָאוּ צַדִּיקִים, וְעַל כֶּף לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ. אֵיזוֹ אֶרֶץ? זֶה אֶרֶץ הַחַיִּים.

חִזְר וְאָמַר, נִצְר מְטַעֵי מַעֲשֵׂה יְדֵי לְהַתְפָּאָר. נִצְר מְטַעֵי - עֲנַף מְטַעֵי עֲנַפִּים שְׁנִטְע הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּשֶׁבְרָא אֶת הָעוֹלָם, שְׁכַתּוּב (בראשית א) וַיִּטַּע ה' אֱלֹהִים

גן בעדן מקדם, וארץ זו היא אחד מהם, ומשום כך נצר מטעי מעשה ידי להתפאר.

דבר אחר ועמו כלם צדיקים - זה יעקב ובניו שיירדו מצרימה בין עם קשי ערף, ונמצאו כלם צדיקים, ולכן כתוב לעולם יירשו ארץ, שמשם עלו לרשת את הארץ הקדושה.

ויחי יעקב בארץ מצרים. למה פרשה זו סתומה? רבי יעקב אמר, בשעה שמת יעקב, נסתמו עיניהם של ישראל. רבי יהודה אמר, שאז ירדו לגלות והשתעבדו בהם.

רבי שמעון אמר, מה כתוב למעלה? וישב ישראל בארץ מצרים בארץ גשן ויאחזו בה ויפרו וירבו מאד, וכתוב ויחי יעקב, שלא ראוי להפריד בין זה לזה. מה הם עומדים בתפנוקים של מלכים ומקבלים לעצמם ענג וכסופים, אף יעקב גם עומד בתפנוקי מלכים בענג וכסוף לעצמו, לא נפרד זה מזה.

וכאן נקרא ויחי, שהרי כל ימיו לא נקרא ויחי, משום שכל ימיו היו בצער, בצער נמצאו, כתוב עליו (איוב א) לא שלותי ולא שקטתי ולא נחתי ויבא רגז. אחר שיירד למצרים נקרא ויחי. ראה את בנו מלך, ראה את כל בניו צדיקים וכלם בתפנוקי ותענוגות העולם, והוא יושב ביניהם כנין טוב ששוקט על שמריו, ואז נקרא ויחי יעקב, ולא הפריד בין ויפרו וירבו מאד לבין ויחי יעקב, וכך ראוי.

שבע עשרה שנה. מה הטעם שבע עשרה שנה? אלא אמר רבי שמעון, כל ימי יעקב היו בצער. בצער עבר אותם בהתחלה. כיון שראה את יוסף והיה עומד לפניו,

עלמא. דכתיב, (בראשית ב) ויטע ה' אלהים גן בעדן מקדם, והאי ארץ חד מנייהו. בגיני כך, נצר מטעי מעשה ידי להתפאר.

דבר אחר, ועמו כלם צדיקים, דא יעקב ובנוי דנחתו למצרים בין עם קשי קדל, ואשתפחו כלהו זפאין. ובגין כך כתיב, לעולם (דף רטו ע"ב) יירשו ארץ דמתמן סליקו לירית ארעא קדישא.

ויחי יעקב בארץ מצרים, אמאי פרשתא דא סתימא. רבי יעקב אמר, בשעתא דמית יעקב, אסתימו עיניהון דישראל. רבי יהודה אמר, דכדין נחתו לגלותא, ואשתעבדו בהון.

רבי שמעון אמר, מה כתיב לעילא, וישב ישראל בארץ מצרים בארץ גשן ויאחזו בה ויפרו וירבו מאד. וכתיב ויחי יעקב, דלא אתחזי לאפרשא בין דא לדא. מה אינון קיימי בתפנוקין דמלכין, וקבילו ענוגא וכסופין לגרמיהו. אוף יעקב נמי, קיים בתפנוקי מלכין, בענוגא וכסופא לגרמיה, לא אתפרש דא מן דא.

והכא אקרי ויחי. דהא כל יומי לא אקרי ויחי, בגין דכל יומי בצערא הוו, בצערא אשתפחון, עליה כתיב, (איוב א) לא שלותי ולא שקטתי ולא נחתי ויבא רגז. פתר דנחת למצרים, אקרי ויחי. חמא לבריה מלפא, חמא לכל בניו זפאין צדיקין, וכלהו בתענוגי ותפנוקי עלמא, והוא יתיב ביניהון פחמר טב דיתיב על דוירדייה, כדין אקרי ויחי יעקב. ולא פריש בין ויפרו וירבו מאד לויחי יעקב, והכי אתחזי.

שבע עשרה שנה, מאי טעמא שבע עשרה שנה. אלא אמר רבי שמעון,

כְּשִׁיעֶקֶב מִסְתַּכֵּל בְּיוֹסֵף, הִיָּה נִשְׁלָם בְּנִפְשׁוֹ כְּאִלוֹ רָאָה אֶת אִמּוֹ שֶׁל יוֹסֵף, שִׁיפִיו שֶׁל יוֹסֵף דּוֹמָה לְיִפְיָהּ שֶׁל רַחֵל, וְהִיָּה מִדְּמָה בְּעֵצְמוֹ כְּמוֹ שֶׁלֹּא עֵבֶר עָלָיו צִעַר בְּיָמָיו.

וּבְשִׁיּוֹסֵף נִפְרָד מִמֶּנּוּ, אִזּוֹ הַתְּקִים בּוֹ, לֹא שְׁלוֹתֵי וְלֹא שְׁקֻטֵי וְלֹא נִחְתִּי וַיֵּבֵא רִגְזוֹ, שָׁנָה הִיָּה קִשָּׁה לְיַעֲקֹב מִכָּל מָה שֶׁעָבַר. וּבְזִמְנֵי שִׁיּוֹסֵף נִפְרָד מִמֶּנּוּ מָה כְּתוּב? (בראשית לו) יוֹסֵף בֶּן שִׁבְעַ עֶשְׂרֵה שָׁנָה הִיָּה רֹעֵה וְגו'. וְכָל יָמָי יַעֲקֹב לֹא הִיָּה לוֹ צֶעַר כְּזֶה, וְהִיָּה בּוֹכָה כָּל יוֹם עַל אוֹתָן שִׁבְעַ עֶשְׂרֵה שָׁנָה שֶׁל יוֹסֵף.

מָה הַשִּׁיבוֹ לוֹ? (שם מו) וְיוֹסֵף יָשִׁית יָדוֹ עַל עֵינָיָהּ. הֲרֵי לָךְ שִׁבְעַ עֶשְׂרֵה שָׁנִים אַחֲרוֹת בְּעֵנּוּגִים וְתַפְנוּקִים וְהִנָּאוֹת וְכִסּוּפִים. זֶהוּ שְׂכָתוֹב וַיְחִי יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם שִׁבְעַ עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְגו'. שְׁנֵינּוּ, שֶׁכָּל אוֹתָן שָׁנִים שְׂכִינַת כְּבוֹדוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִמְצָאָה עִמּוֹ, וְלִכֵּן אֵלּוֹ נִקְרָאוּ חַיִּים.

בֹּא רָאָה, כְּתוּב וַתְּחִי רוּחַ יַעֲקֹב אֲבִיהֶם. נִרְאָה הִיָּה שְׂבַתְחָלָה מִתָּה הִיָּתָה אוֹתָהּ הַרוּחַ שְׁלוֹ וְלֹא הִיָּה מִתְּפוּן לְקַבֵּל רוּחַ אַחֲרָת, שֶׁהֲרֵי רוּחַ שְׁלֹמְעָלָה לֹא שׁוֹרָה בְּרִיקָנוֹת. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, שְׂכִינָה לֹא שׁוֹרָה אֶלָּא בְּמָקוֹם שְׁלָם, וְלֹא בְּמָקוֹם חָסֵר, וְלֹא בְּמָקוֹם פְּגוּם, וְלֹא בְּמָקוֹם עֲצוּב, אֶלָּא בְּמָקוֹם שֶׁהַתְּפוּן, בְּמָקוֹם שְׂמֻחָה, וְלִכֵּן כָּל אוֹתָן שָׁנִים שִׁיּוֹסֵף נִפְרָד מֵאֲבִיו וַיַּעֲקֹב הִיָּה עֲצוּב, לֹא שְׂרָתָה בּוֹ שְׂכִינָה.

שְׁנֵינּוּ, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי אֲבָא, כְּתוּב (תהלים ק) עֲבָדוּ אֶת ה' בְּשִׂמְחָה בָּאוּ לְפָנָיו בְּרִנָּה. לְהוֹצִיא, שְׂאִין עֲבוֹדַת הַקְּדוֹשׁ

כָּל יוֹמוֹי דִּי־עֶקֶב בְּצַעֲרָא הוּוּ, בְּצַעֲרָא אַעֲבַר לֹון בְּקַדְמֵיתָא, כִּינּוֹן דִּי־חֲמָא לְיוֹסֵף, וְהוּוּ קָאִים קָמִיָּה, כִּד יַעֲקֹב מִסְתַּכֵּל בְּיוֹסֵף, הוּוּ אֲשַׁתְּלִים בְּנִפְשֵׁיהּ, כְּאִילוֹ חֲמָא לְאִמִּיהּ דִּי־יוֹסֵף. דִּשְׁפִירוּ דִּי־יוֹסֵף דְּמִי לְשְׁפִירוּ דְּרַחֵל. וְהוּוּ דְּמִי בְּגַרְמִיהּ כְּמָה דְּלֹא אַעֲבַר עָלֶיהּ צַעֲרָא בְּיוֹמוֹי.

וְכַד יוֹסֵף אֲתַפְּרֵשׁ מִנִּיהּ, כְּדִין אֲתַקְיִים, לֹא שְׁלוֹתֵי וְלֹא שְׁקֻטֵי וְלֹא נִחְתִּי וַיֵּבֵא רִגְזוֹ. דָּדָא קִשָּׁיָא לִיָּה לְיַעֲקֹב מִכָּל מָה דְּעָבַר, וּבְזִמְנָא דִּאֲתַפְּרֵשׁ יוֹסֵף מִנִּיהּ, מָה כְּתִיב, (בראשית לו) יוֹסֵף בֶּן שִׁבְעַ עֶשְׂרֵה שָׁנָה הִיָּה רוֹעֵה וְגו'. וְכָל יוֹמִין דִּי־עֶקֶב, לֹא הוּוּ לִיָּה צַעֲרָא כְּהֵאִי, וְהוּוּ כְּכִי כָּל יוֹמָא לְאִינוּן שִׁבְעַ עֶשְׂרֵה שָׁנָה דִּי־יוֹסֵף.

מָאִי קָאֲתִיבוּ לִיָּה, (בראשית מו) וְיוֹסֵף יָשִׁית יָדוֹ עַל עֵינָיָהּ, הָא לָךְ שִׁבְעַ עֶשְׂרֵה שָׁנָה אַחֲרֵינוּן, בְּעֵנּוּגִין וְתַפְנוּקִין וְהִנָּאוֹת וְכִסּוּפִין. הָדָא הוּוּ דְכְּתִיב וַיְחִי יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם שִׁבְעַ עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְגו'. תָּנָא, כָּל אִינוּן שְׁנִין, שְׂכִינַתָּא יִקְרָא דְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּוּ, עִמִּיהּ אֲשַׁתְּפַחָא, וּבְגִין כְּךָ חַיִּים אִקְרוּן.

תָּא חֲזִי, כְּתִיב וַתְּחִי רוּחַ יַעֲקֹב אֲבִיהֶם, אֲתַחֲזִי דְהָא בְּקַדְמֵיתָא מִית הוּוּ הַהוּוּא רוּחָא דִּילִיָּה, וְלֹא הוּוּ מִתְּפוּין לְקַבְּלָא רוּחָא אַחֲרָא. דְהָא רוּחָא דְלְעִילָא, לֹא שְׂרִיא בְּרִיקָנָא. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, שְׂכִינַתָּא לֹא שְׂרִיא אֶלָּא בְּאֲתַר שְׁלָים, וְלֹא בְּאֲתַר חָסֵר, וְלֹא בְּאֲתַר פְּגִים, וְלֹא בְּאֲתַר עֲצִיב, אֶלָּא בְּאֲתַר דִּאֲתַפְנוּן, בְּאֲתַר חֲדוּ. וּבְגִין כְּךָ, כָּל אִינוּן שְׁנִין דִּי־יוֹסֵף אֲתַפְּרֵשׁ מֵאֲבוּי, וַיַּעֲקֹב הוּוּ עֲצִיב, לֹא שְׂרִיא בִּיהּ שְׂכִינַתָּא.

תָּנָא, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי אֲבָא, כְּתִיב, (תהלים ק) עֲבָדוּ אֶת ה'

בְּרוּךְ הוּא אֵלָא מִתּוּךְ חֲדוּהָ.
שָׁאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֵין שְׂכִינָה
שׁוּרָה מִתּוּךְ עֲצָבוֹת, שְׁפָתוֹב
(מלכים ב-ג) וְעַתָּה קָחוּ לִי מִנְגֵן וְהִיָּה
כְּנֶגֶן הַמְּנַגֵּן. מִנְגֵן מִנְגֵן שְׁלֹשׁ
פְּעָמִים לְשֵׁם מָה? פְּדִי לְעוֹרֵר רוּחַ
מִשְׁלָמוֹת הַכֹּל, שֶׁהוּא רוּחַ שְׁלֹם.
אָמַר רַבִּי אָבָא, שֵׁם שְׁנִינּוּ, הַכֹּל
נִמְצָא מֵאַרְבַּעָה צְדָדִים, וְכֹל
הַשְּׂרָשִׁים שֶׁל הַעֲלִיּוֹנִים
וְהַתַּחְתּוֹנִים בָּהֶם אַחֲזִיזִים. וְשְׁנִינּוּ,
זֶה נִכְנָס וְזֶה יוֹצֵא, זֶה סָתוּם וְזֶה
מְפָרֵשׁ, אַחֲזוּ אֶחָד בַּחֲבֵרוֹ, וְהֵם
אָבוֹת הַכֹּל.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, (דברים י) רַק
בְּאַבְתִּיךָ חָשַׁק ה'. פְּתוּב בְּאַבְתִּיךָ,
מִמֶּשׁ שְׁלֹשָׁה, וּמִשְׁמַע שְׁפָתוֹב רַק
- רַק מִמֶּשׁ, וּמֵאֵלָה נִפְרָדִים
וְנֹאֲחִזִים כֹּל שְׁאָר הָאֲחֵרִים וְעוֹלָם
הַשֵּׁם לְהַתְעַטֵּר.

שְׁנִינּוּ, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מִן הַיּוֹם
שֶׁהַתְעֵלָה רַבִּי שְׁמַעוֹן מִהַמְעָרָה,
הַדְּבָרִים הִלְלוּ לֹא נִתְכַסּוּ מִן
הַחֲבָרִים וּבְסוּדוֹת עֲלִיּוֹנִים הָיוּ
מִסְתַּפְּלִים וּמִתְגַּלִּים מִבִּינֵיהֶם,
כְּאִלוּ שֶׁנִּתְּנוּ בְּאוֹתָהּ שְׁעָה בְּהַר
סִינִי, אַחַר שְׁמַת פְּתוּב (בראשית ה)
וַיִּסְכְּרוּ מַעֲיֵנוֹת תְּהוֹם וְאַרְבּוֹת
הַשָּׁמַיִם, וְהָיוּ הַחֲבָרִים מְרַחֲשִׁים
דְּבָרִים, וְלֹא מִתְקַיְּמִים בָּהֶם.

שְׁיִוִם אֶחָד הִיָּה יוֹשֵׁב רַבִּי יְהוּדָה
עַל פִּתְחָהּ שֶׁל טְבַרְיָה וְרָאָה שְׁנֵי
גְמָלִים שְׁמַעְלִים בְּגַדֵי צֹמֵר מְעַל
הַפְּתָפִים. נִפְלַח הַמֶּשָׁא שֶׁל בְּגַדֵי
הַצֹּמֵר, וּכְאוּ צִפְרִים, וְעַד שֶׁלֹּא
הִגִּיעוּ עֲלֵיהֶם, הַתְּבַקְעוּ.

אַחַר כֵּן בָּאוּ כַּמָּה צִפְרִים, וְהָיוּ
הוֹלְכִים אַחֲרֵיהֶם, וְשָׁהוּ (וּרְקָא)
אוֹתָם בְּסַלְעַ, וְלֹא הַתְּבַקְעוּ, וְהָיוּ
צוֹנְחִים לָהֶם וְלֹא הָיוּ נִפְרָדִים.

בְּשִׁמְחָה בָּאוּ לְפָנָיו בְּרִנָּה. לְאַפְקָא, דְּלִית
פּוֹלְחָנָא דְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, אֵלָא מִגּוֹ חֲדוּהָ.
דָּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, לִית שְׂכִינְתָּא שְׂרִיא מִגּוֹ
עֲצָבוֹת, דְּכַתִּיב (מלכים ב ג) וְעַתָּה קָחוּ לִי מִנְגֵן
וְהִיָּה כְּנֶגֶן הַמְּנַגֵּן. מִנְגֵן מִנְגֵן תִּלַּת זִמְנֵי
אַמְאֵי. בְּגִין לְאַתְעָרָא רוּחָא מִשְׁלִימוֹתָא
דְּכֹלָא, דִּהוּא רוּחַ שְׁלִימָא.

אָמַר רַבִּי אָבָא, תַּמָּן תְּנִינּוּ, מֵאַרְבַּע סְטָרִין
כֹּלָא אֲשַׁתְּפַח, וְכֹל שְׂרָשִׁין דְּעֵלְאִין
וְתַתְּאִין בְּהוּ אַחֲדִין. וְתָנָא דָּא עֵייל וְדָא נְפִיק
דָּא סָתִים וְדָא פְרִישׁ, אַתְּאֲחַד חַד בַּחֲבַרְתָּהּ,
וְאִינוּן אֲבָהֶן דְּכֹלָא.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, (דברים י) רַק בְּאַבְתִּיךָ חָשַׁק
ה', פְּתִיב בְּאַבְתִּיךָ, מִמֶּשׁ תִּלְתָּא,
וּמִשְׁמַע דְּכַתִּיב רַק, רַק מִמֶּשׁ, וּמֵאֵלִין
מִתְפָּרֵשׁן וּמִתְאַחֲדֵן כֹּל שְׁאָר אַחֲרֵינִין,
וְסִלְקִין שְׁמָא לְאַתְעַטְרָא.

תָּנָא, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מִן יוֹמָא דְאַסְתִּילִיק
רַבִּי שְׁמַעוֹן מִן מַעְרַתָּא, מְלִין (אל"ף) לֹא
אַתְכַּסֵּין מִן חֲבַרְיָא, וְרִזִין עֲלֵאִין הָיוּ
מִסְתַּפְּלִין וְאַתְגַּלִּין מִבִּינֵיהוּ, כְּאִלוּ
אַתְיִיְהִיבוּ הֵיָּא שְׁעַתָּא בְּטוֹרָא דְסִינִי. בְּתַר
דְּשָׁכִיב פְּתִיב, (בראשית ח) וַיִּסְכְּרוּ מַעֲיֵנוֹת (דף ר"ז
ע"א) תְּהוֹם וְאַרְבּוֹת הַשָּׁמַיִם, וְהָיוּ חֲבַרְיָא
מְרַחֲשֵׁן מְלִי, וְלֹא מִתְקַיְּמִי בְּהוּ.

דְּיוֹמָא חַד הָוָה יְתִיב רַבִּי יְהוּדָה, אֲפִתְחָא
דְּטְבַרְיָה, וְחָמָא תְרֵי גְמָלִי, דְּסִלְקֵי
קְטִפְרָא מְעֵלוּי דְכַתְפִין, נִפְלַח מְטוּלָא
דְּקְטִפְרָא, וְאַתּוּ צִפְרִי. וְעַד לָא מָטוּ
עֲלֵיהוּ, אַתְּבַקְעוּ.

בְּבַתֵּר אַתּוּ כַּמָּה צִפְרִין, וְהָיוּ אֲזֵלִי עֲלֵיהוּ,
וְשָׁרוּ (ג"א וְשָׁרִיא) לוֹן בְּטְרַטִישָׁא, וְלֹא מִתְבַּקְעִין. וְהָיוּ צוֹנְחִין לוֹן,

שָׁמְעוּ קוֹל אֶחָד עֹטְרֵת הַעֲטֹרוֹת
שׁוֹרָה בַּחֲשֵׁכָה וְהַבְּעָלִים בַּחוּץ.
עַד שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב, עֶבֶר אִישׁ אֶחָד,
הַשְּׂגִיחַ בָּהֶם וְאָמַר, לֹא קָיָם זֶה
מִה שִׁפְתוֹב (בראשית טו) וַיֵּרֶד הָעֵיט
עַל הַפְּגָרִים וַיֵּשֶׁב אֹתָם אַבְרָם.
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְהָרִי עָשִׂינוּ וְלֹא
הִתְפָּרְדוּ. הִחְזִיר רֹאשׁוֹ אוֹתוֹ
הָאִישׁ וְאָמַר, עֵדִין לֹא מָרַט זֶה
רֹאשׁוֹ שֶׁל אֲדוֹנָיו וְעֵדִין לֹא
הִקְרִיחַ אֶת הַגְּבִירָה. רַץ אַחֲרָיו
שִׁלְשָׁה מִלִּין וְלֹא אָמַר לוֹ.
חֲלָשָׁה דַעְתוֹ שֶׁל רַבִּי יְהוּדָה.

יוֹם אֶחָד נִרְדַּם פַּתַּח עֵץ וְרָאָה
בַּחֲלוּמוֹ אַרְבַּע כְּנָפִים מִתְקַנְנֹת
וְעוֹלָה עֲלֵיהֶן רַבִּי שָׁמְעוֹן וְסֹפֵר
תוֹרָה עִמוֹ, וְלֹא הִשְׁאִיר כָּל סִפְרֵי
הַסּוּדוֹת הָעֲלִיּוֹנִים וְאֶגְדָּה שֶׁלֹּא
הָעֵלָה אוֹתָם עִמוֹ, וְהָעֵלָה אוֹתָם
[הַשֵּׁלֹו אוֹתוֹ] לְרַקִּיעַ, וְרָאָה שֶׁהוּא
מִתְכַּסֶּה מִהָעֵינִים וְלֹא הִתְגַּלָּה.

בְּשֶׁהִתְעוֹרֵר, אָמַר, וַדַּאי מִשְׁמַת
רַבִּי שָׁמְעוֹן, הִחְכְּמָה הַסְּתֻלְקָה
מִן הָאָרֶץ. אוֹי לְדוֹר שֶׁהָאֲבָן
הַטּוֹבָה הַזֶּה, שֶׁהָיָה נִרְאִים
[מִתְאַחֲרִים] מִמֶּנָּה וְסוֹמְכִים עָלֶיהָ
עֲלִיּוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, נֶאֱבְדָה
מֵהֶם.

בָּא אֶל רַבִּי אַבָּא, סֵפֶר לוֹ. הָרִים
רַבִּי אַבָּא אֶת יָדָיו עַל רֹאשׁוֹ וּבָכָה
וְאָמַר, רַבִּי שָׁמְעוֹן רַחֲמִים
שְׁטוּחַנּוֹת מִמֶּנּוּ מִן טוֹב כָּל יוֹם
וְלוֹקְטִים אוֹתוֹ, כְּפִתּוֹב (במדבר יא)
הַמְּמַעִיט אֶסְף עֲשֶׂרָה חֲמֵרִים,
וְעִכְשָׁו הִרְחִים וְהִמָּן הַסְּתֻלְקוֹ
וְלֹא נִשְׁאַר מִמֶּנּוּ בְּעוֹלָם, פָּרַט
לְמָה שִׁפְתּוֹב (שמות טו) קַח צְנֻצָּת
אֶחָת וְתָן שָׁמָּה מְלֵא הָעֵמֶר מִן
וְהִנֵּחַ אוֹתוֹ לִפְנֵי ה' לְמִשְׁמֶרֶת.
וְאֵלּוֹ בְּהִתְגַּלוֹת לֹא כְּתוּב אֶלָּא
לְמִשְׁמֶרֶת, לְהַצְנִיעָה. עִכְשָׁו מִי
יְכוֹל לְגַלוֹת סוּדוֹת וּמִי יַדַּע
אוֹתָם.

וְלֹא הָיוּ מִתְפָּרְשִׁין. שָׁמְעוּ חַד קָלָא, עֹטְרָא
דְּעֹטְרִין בְּקִדְרִין שְׂרִיא, וּמְרִיָּה לְבַר.

עַד דְּהָוָה יְתִיב, עֶבֶר חַד גְּבִירָא, אֲשַׁגַּח בְּהוּ.
אָמַר, לֹא קָיָים דָּא, הָא דְכָתִיב, (בראשית טו)

וַיֵּרֶד הָעֵיט עַל הַפְּגָרִים וַיֵּשֶׁב אוֹתָם אַבְרָם.
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְהָא עֲבִידְנָא וְלֹא אִתְפָּרְשִׁין.
אֶהְדֵּר רִישִׁיָּה הֵהוּא גְּבִירָא וְאָמַר, עַד לֹא
מָרִיט דָּא רִישִׁיָּה דְמְרִיָּה, וְעַד לֹא גְלִישׁ
לְמִטְרוֹנִיתָא. רַהֲט אַבְתְּרִיָּה תְּלַת מִלִּין, וְלֹא
אָמַר לֵיהּ. חֲלַשׁ דַּעְתִּיָּה דְרַבִּי יְהוּדָה.

וּמָא חַד, אֲדַמּוּף תַּחוֹת אֵילָנָא, וְחָמָא
בְּחֻלְמִיָּה, אַרְבַּעָה גְּדִפִין מִתְתַּקְנִין,

וְסָלִיק רַבִּי שָׁמְעוֹן עֲלֵיהוּ, וְסֹפֵר תוֹרָה
עִמִּיָּה. וְלֹא שְׂבִיק כָּל סִפְרֵי רִזִין עֲלָאִין

וְאֶגְדָּתָא, דְּלֹא סָלִיק לוֹן בְּהִדְיָה. וְסָלִיק לְהוֹן
(ס"א וְסָלִיקוֹן לֵיה) לְרַקִּיעָא, וְחָמָא דְמִתְכַּסֵּיא מִעֵינָא,
וְלֹא אִתְגַּלָּיא.

בְּד אֲתַעֵר, אָמַר, וַדַּאי מִדְּשָׁכִיב רַבִּי שָׁמְעוֹן,
חֲכָמָתָא אֲסִתְלַקַּת מֵאַרְעָא. וְוִי לְדָרָא

דְּהָאִי אַבְנָא טָבָא, דְּהָוּוּ מִתְחַזֵּן (ס"א דְמִתְאַחֲדוּן)
מִנִּיָּה, וְסָמְכִין עֲלֵיהּ עֲלָאִין וְתַתְּאִין, אִתְאַבִּיד
מִנִּיָּהוּ.

אֲתָא לְגַבִּיָּה דְרַבִּי אַבָּא, סַח לֵיהּ. סָלִיק רַבִּי
אַבָּא יְדוּי עַל רִישִׁיָּה, וּבָכָה וְאָמַר, רַבִּי

שָׁמְעוֹן רִיחִיָּיא דְּטַחְנִין מִנִּיָּה מִנָּא טָבָא כָּל
יוֹמָא, וְלִקְטִין לֵיהּ. כְּמָה דְכָתִיב, (במדבר יא)

הַמְּמַעִיט אֶסְף עֲשֶׂרָה חֲמֵרִים, וְהִשְׁתָּא
רִיחִיָּיא וּמִנָּא אֲסִתְלַקוּ וְלֹא אֲשַׁתָּאָר בְּעֵלְמָא

מִינִיָּה, בַּר כְּמָה דְכָתִיב, (שמות טו) קַח צְנֻצָּת
אֶחָת וְתָן שָׁמָּה מְלֵא הָעֵמֶר מִן וְהִנֵּחַ אוֹתוֹ

לִפְנֵי ה' לְמִשְׁמֶרֶת. וְאֵלּוֹ בְּאִתְגַּלְיָא לֹא כְּתִיב,
אֶלָּא לְמִשְׁמֶרֶת, לְאַצְנִיעוּתָא. הִשְׁתָּא מָאן יְכִיל

לְגַלְיָה רִזִין, וּמָאן יַנְדַּע לוֹן.

רָחֵשׁ לוֹ לְרַבִּי יְהוּדָה בְּלִחְשׁ, וְאָמַר לוֹ רַבִּי אֲבָא] וְדָאֵי אוֹתוֹ אִישׁ שְׂרָאִיתָ הִיָּה אֵלֵיהֶוּ, וְלֹא רָצָה לְגַלּוֹת סוּדוֹת כְּדִי שְׂתַדַּע אֶת שְׂבָחוֹ שֶׁל רַבִּי שְׁמַעוֹן שֶׁהָיָה בְּיָמָיו וְיִכְפּוֹ הַדּוֹר עָלָיו. אָמַר לוֹ, מִסְפִּיק לְבָכוֹת בְּכֵיָה עָלָיו.

רַבִּי יְהוּדָה הָיָה בּוֹכֶה כָּל יוֹם עָלָיו, שֶׁהָרִי נִפְגַּשׁ עִמּוֹ בְּאֶדְרָא הַקְדוּשָׁה שֶׁל רַבִּי שְׁמַעוֹן וְשֶׁאֵר הַחֲבָרִים. אָמַר לוֹ, אוֹי שְׂלֹא הִסְתַּלְקַתִּי אוֹתוֹ יוֹם עִם אוֹתָם שְׁלֹשָׁה שָׁהִסְתַּלְקוּ, וְלֹא לְרֵאוֹת דֹּר זֶה, שֶׁהָרִי מִתְהַפֵּף.

אָמַר לוֹ, רַבִּי, אָמַר לִי, כְּתוּב (שם כח) וְהֵם יִקְחוּ אֶת הַזָּהָב וְאֶת הַתְּכֵלֶת וְאֶת הָאֲרָגְמָן וְאֶת תּוֹלַעַת הַשָּׁנִי וְאֶת הַשֵּׁשׁ, וְאֵלּוּ כֶּסֶף לֹא כְּתוּב, וְהָרִי כְּתוּב זָהָב וְכֶסֶף? אָמַר לוֹ, וְהָרִי גַם נִחְשֶׁת, שְׁכֶסֶף וְנִחְשֶׁת הָיּוּ בְּחֻשְׁבוֹן, וְכֹאן לֹא. אֲלֵא אִם לֹא שְׁגָלָה הַמְּנוּרָה הַקְדוּשָׁה בְּמִקּוּמוֹ - לֹא הִצְטַרְכְּתִי לְגַלּוֹת.

פְּתַח וְאָמַר, (תְּהִי ב) לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב נְאֻם ה'. הִינּוּ שְׂכַתוֹב (תְּהִלִּים קטו) הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לֵה'. בְּכִמָּה מְקוּמוֹת הִסְתַּפְּלַתִּי בְּכָלִי הַקֹּדֶשׁ הַלְלוּ, שְׂכַתוֹב (ויקרא טו) בְּגִדֵי קֹדֶשׁ הֵם, וְכְתוּב (שְׁמוֹת כח) וְעָשׂוּ בְּגִדֵי קֹדֶשׁ. אִיזוֹ קֹדֶשֶׁה פֶּאֶן? אֲלֵא כִּף שְׁנֵינּוּ, קֹדֶשֶׁה הֵם בְּכָל מְקוֹם, וְכְתוּב בְּגִדֵי קֹדֶשׁ הֵם. וְעִשִׂיתָ בְּגִדֵי קֹדֶשׁ, כְּמוֹ שְׁלֻמְעֵלָה.

שְׁלֻמְעֵנּוּ, כִּהֵן גְּדוּל לְמַעְלָה, כִּהֵן גְּדוּל לְמַטָּה. לְבוּשֵׁי כְבוֹד לְמַעְלָה, וְלְבוּשֵׁי כְבוֹד לְמַטָּה. וּמָה שְׂלֹא אָמַר כֶּסֶף וְנִחְשֶׁת, לְמִקּוּם אַחַר הֵם הִתְעַלּוּ, שְׂכַתוֹב (שם כז) כָּל עַמּוּדֵי הַחֶצֶר סָבִיב מִחֻשְׁקִים כֶּסֶף וְגו', וְכְתוּב וְאֲדַנְיָהֶם נִחְשֶׁת. דְּאִינּוֹן מְאִנִּי שְׁמוּשָׁא, לְשִׁמּוֹשׁ שֶׁהַמֶּשְׁכֵּן יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם. אַבְרָם פֶּאֶן בְּלְבוּשֵׁי כְבוֹד הָאֵלּוּ

רָחֵשׁ לִיָּה לְרַבִּי יְהוּדָה בְּלִחְשׁוֹ, (אָמַר לִיָּה רַבִּי אֲבָא) וְדָאֵי הֵהוּא גְּבָרָא דְחָמִית, אֵלֵיהֶוּ הָוָה. וְלֹא בָעָא לְגַלְּאָה רִזִּין, בְּגִין דְּתַנְדַּע שְׂבָחָא דְרַבִּי שְׁמַעוֹן, דְּהָוָה בְּיוֹמוֹי, וְיִכְפּוֹן דְרָא עָלָיו. אָמַר לִיָּה, דִּי לְמַכְבִּי בְּכֵיָה עָלִיָּה. רַבִּי יְהוּדָה הָוָה בְּכִי כָּל יוֹמָא עָלָיו, דְּהָא אַעֲרַע עַמִּיָּה בְּאֶדְרָא קְדִישָׁא דְרַבִּי שְׁמַעוֹן, וְשֶׁאֵר חֲבָרִיָּא. אָמַר לִיָּה, וְוִי דְלֵא אִסְתַּלְקָנָא הֵהוּא יוֹמָא עִם אִינּוֹן תְּלַתָּא דְאִסְתַּלְקוּ, וְלֹא לְחָמִי דְרָא דָא, דְּהָא אִתְהַפֵּף. אָמַר לִיָּה, רַבִּי אִימָא לִי, כְּתִיב, (שְׁמוֹת כט) וְהֵם יִקְחוּ אֶת הַזָּהָב וְאֶת הַתְּכֵלֶת וְאֶת הָאֲרָגְמָן וְאֶת תּוֹלַעַת הַשָּׁנִי וְאֶת הַשֵּׁשׁ, וְאֵלּוּ כֶּסֶף לֹא כְּתִיב. וְהָא כְּתִיב זָהָב וְכֶסֶף. אָמַר לִיָּה וְהָא נְמִי נִחְשֶׁת, דְּכֶסֶף וְנִחְשֶׁת בְּחֻשְׁבָּנָא הָוּוּ, וְהִכָּא לֹא. אֲלֵא, אִי לֹא דְגַלְּי בּוֹצִינָא קְדִישָׁא בְּאִתְרֵיהֶוּ, לֹא אַצְטְרִיכְנָא לְגַלְּאָה.

פְּתַח וְאָמַר, (תְּהִי ב) לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב נְאֻם ה', הִינּוּ דְכְּתִיב, (תְּהִלִּים קטו) הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לֵה'. בְּכִמָּה אֶתֶר אִסְתַּפְּלָנָא בְּאֵלִין מְאִנִּי דְקוּדְשָׁא, דְכְּתִיב, (ויקרא טו) בְּגִדֵי קֹדֶשׁ הֵם, וְכְתִיב, (שְׁמוֹת כח) וְעָשׂוּ בְּגִדֵי קֹדֶשׁ. מְאִי קֹדֶשֶׁה הִכָּא. אֲלֵא הִכִּי תְנִינּוּן, קֹדֶשֶׁה אִינּוֹן בְּכָל אֶתֶר. וְכְתִיב בְּגִדֵי קֹדֶשׁ הֵם. וְעִשִׂיתָ בְּגִדֵי קֹדֶשׁ, כְּמוֹ שְׁלֻמְעֵלָה.

דְּתַנְנָא כִּהֵן גְּדוּל לְעֵילָא, כִּהֵן גְּדוּל לְתַתָּא, לְבוּשֵׁין דִּיקָר לְעֵילָא, לְבוּשֵׁין דִּיקָר לְתַתָּא. וּמָה דְלֵא אָמַר כֶּסֶף וְנִחְשֶׁת, לְאֶתֶר אַחְרָא אִסְתַּלְיָקוּ. דְכְּתִיב (שְׁמוֹת כז) כָּל עַמּוּדֵי הַחֶצֶר סָבִיב מִחֻשְׁקִים כֶּסֶף וְגו', וְכְתִיב וְאֲדַנְיָהֶם נִחְשֶׁת. דְּאִינּוֹן מְאִנִּי שְׁמוּשָׁא, לְאִשְׁתַּמֵּשָׁא מִשְׁכָּנָא בְּהוּ.

אַבְרָם הִכָּא בְּאֵלִין לְבוּשֵׁין דִּיקָר, לֹא בְעֵי

לא צריך להשתמש בהם אדם אחר, פרט לכהן הגדול ששמן משחת קדש על ראשו, שכתוב (שם כח) ועשית בגדי קדש לאהרן אהיך לכבוד ולתפארת, ושבותם לבושים הוא דומה לגגן שלמעלה.

השלמה מההשמטות (סימן נ"ב)

לוי הפסוף ולי הזהב. מאי לי הפסוף ולי הזהב, משל למה הדבר דומה? למלך שהיו לו שני אוצרות, אחד של כסף ואחד של זהב, שם של כסף בימינו, ושל זהב בשמאלו. אמר, זה יהיה מזמן וקל להוצאה. ועושה דבריו בנחת, והוא יהיה דבק עם העניים ומנהיגם בנחת, פאותה שאמרנו ימינך ה' נאדרי בכח.

ואם שמח אדם בחלקו טוב, ואם לאו - ימינך ה' תרעץ אויב. מה זה ימינך ה' תרעץ אויב? אמר לו, זה הזהב, שכתוב לי הפסוף ולי הזהב. ולמה נקרא שמו זהב? שבו פלולות שלש מדות. הז' - שבע מדות, הה' - חמש אחרונות אחרונות (אחרונה), הב' - חכמה ובינה. ונקראת נשמה זו על שם אצילות, חמש ספירות אחרונות, וחמש שמות לנשמה (גר"ח"י סימן - נפש רוח נשמה חיה יחידה) - רוח חיה יחידה נשמה נפש.

מה מעשהו? פסא היא ה', לז', שכתוב פי גבה מעל גבה שמר וגבהים עליהם, וב' היא קיומם, כמו שנאמר בכראשית. ומה מעשהו כאן? משל למה הדבר דומה? לאחד שהיה לו בת טובה ונעימה ושלמה ונאה, והשיאה לבן מלך, והלבישה ועטרה וקשטה, ונתנה לו עם ממון רב. אמר, אפשר למלך זה לשבת חוץ מביתו? אמרת לא. אפשר לו לשבת כל היום תמיד

לאשתמשא בהו בר נש אחרא, בר מכהנא רבא, דרבו משח קדשא על רישיה. דכתיב (שמות כח) ועשית בגדי קדש לאהרן אהיך לכבוד ולתפארת. דבאינון לבושינן דמי לגוונא דלעילא.

השלמה מההשמטות (סימן נ"ב)

לוי הפסוף ולי הזהב. מאי לי הפסוף ולי הזהב, משל למה הדבר דומה? למלך שהיו לו שתי אוצרות, אחת של כסף ואחת של זהב. שם של כסף בימינו ושל זהב בשמאלו אמר זה יהיה מזומן וקל להוצאה ועושה דבריו בנחת והוא יהיה דבק עם העניים ומנהיגם בנחת. פההיא דאמרינן, ימינך ה' נאדרי בכח. (שמות ט"ו)

ואם שמח אדם בחלקו טוב, ואם לאו, (שמות ט"ו) ימינך ה' תרעץ אויב. מאי ימינך ה' תרעץ אויב, אמר לו, זה הזהב דכתיב לי הפסוף ולי הזהב. למה נקרא שמו זהב שבו פלולות שלש מדות. הז', ז' מדות. הה', ה' אחרונות אחרונות (ס"א אחרונה) הב' חכמ"ה ובינ"ה ונקראת נשמה זו על שם אצילות ה' ספירות אחרונות וה' שמות לנשמה (ס"א גר"ח"י סימן נפש רוח נשמה חיה יחידה). רוח, חיה, יחידה, נשמה, נפש.

מאי עבידתיה פסא היא ה' לז'. דכתיב פי גבה מעל גבה שומר וגבהים עליהם וב' היא קיומם פמה דאת אמר בפראשית ומאי עבידתיה הכא, משל למה הדבר דומה לאחד שהיה לו בת טובה ונעימה ושלמה ונאה והשיאה לבן מלך והלבישה ועיטרה וקישטה ונתנה לו עם ממון רב. אמר אפשר למלך זה לשבת חוץ מביתו, אמרת לא. אפשר לו לשבת כל היום תמיד עמה, אמרת

עמה? אמרת לא. הא כיצד? שם חלון בינו לבינה, וכל שעה שצריכה הבת לאביה או האב לבתו, מתחברים יחד בחלון. זהו שכתוב כל כבודה בת מלך פנימה ממשפצות זהב לבושה ע"כ. [כתוב] [ויהם כפף] [ואדניהם נחשת, שהם כלי שמוש שהמשכן ישתמש בהם.

אבל כאן בלבושי הכבוד הללו לא צריך להשתמש בהם איש אחר פרט פהן [מההנהן] הגדול, ששמן משחת קדש על ראשו, שכתוב [ועשית] בגדי קדש לאהרן אחיד לכבוד ולתפארת, באותם לבושים דומה לגון עליון: ע"כ

מההשממות

למדנו, ויקרבו ימי ישראל למוות. אמר רבי יהודה, אוי לעולם, שהרי בני אדם לא רואים ולא שומעים ולא יודעים, שהרי כל יום ויום קול הפרוז נשמע במאנים חמשים עולמות. שנינו, עולם אחד נודע למעלה, וכשהפרוז יוצא, אותו העולם מזדעזע ומתחלחל יוצאות שתי צפרים שעולות מאותו העולם, שמדורם תחת העץ שבו מראה החיים והמות.

יוצאת צפור אחת לצד דרום, וצפור אחת לצד צפון, וצפור אחת כשמאיר היום, ואחת כשגחשף היום, וכל אחת ואחת קוראת ומכריזה מה ששומעים מאותו פרוז.

אחר כך רוצות להתעלות למקומן, ונשמטות רגליהן בנקב תהום רבה, ונלפדות בתוכה עד שנחלק הלילה. וכשנחלק הלילה, הפרוז קורא: (קהלת ט) וכצפרים האחזות בפח פהם יוקשים בני האדם.

אמר רבי יהודה, בשעה שנלפדות רגלי בני האדם וימי

לא. הא כיצד שם חלון בינו לבינה וכל שעה שצריכה הבת לאביה או האב לבתו מתחברים יחד בחלון. הָדָא הוּא דְכְתִיב, (תהלים מ"ה) כָּל כְּבוֹדָהּ בַּת מֶלֶךְ פְּנִימָה מִמִּשְׁפָּצוֹת זָהָב לְבוּשָׁה ע"כ. (ובתיב) (ויהם כפף) (שמות כ"ז) ואדניהם נחשת, דאינון מאני שמושא לאשתמשא משפנא בהו.

אבל הכא באלין לבושיין דיקר לא בעי לאשתמשא בהו בר נש אחרא בר פהנא (נ"א מהנהנא) רבא, דרבו משח קדשא על רישיה. דכתיב (שמות כ"ח) (ועשית) בגדי קדש לאהרן אחיד לכבוד ולתפארת, דבאינון לבושיין דמי לגוונא דלעילא: (ער כאן מההשממות) תנא. ויקרבו ימי ישראל למוות. אמר רבי יהודה, ווי לעלמא, דהא בני נשא לא חמאן ולא שמעון, ולא (דף ר"ז ע"ב) ידעין דהא כל יומא ויומא, קלא דכרוזא אשתמע, במאתן וחמשין עלמין.

תנא עלמא חדא, אשתמודע לעילא. וכד פרוזא נפיק, ההוא עלמא מזדעזעא ומתחלחלא. נפקי תרין צפרין, דאסתלקו מההוא עלמא, דמדוריהון תחות אילנא דחיוז דחיי ומותא ביה.

נפקא חד צפורא לסטר דרומא וחד צפורא לסטר צפונא, וחד צפורא כד נהיר ימא, וחד פד אתחשף ימא. כל חד וחד קרי ומכרוזא, מה דשמעין מההוא פרוזא.

דברתר בעו לאסתלקא לאתריהו, ומשתמטי רגלייהו בנוקבא דתהומא רבא, ומתלפדן בגויה, עד דאתפליג ליליא. פד אתפליג ליליא, פרוזא קרי, (קהלת ט) וכצפרים האחזות בפח פהם יוקשים בני האדם.

אמר רבי יהודה, בשעתא דמתלפדן רגלוי

מתקרבם, אותו יום נקרא יום ה' להשיב רוחו אליו. שנינו, באותה שעה פוקד אותו הכתר הקדוש על רוחו, ומיהו? שכתוב (תהלים ז) ימי שנותינו בהם שבעים שנה. והיא פתח של שביעי של הכל.

ואם מצד הגבורה הוא בא - פתוב ואם בגבורות שמנים שנה, שפתח הגבורה הוא הרי שמיני. מכאן והלאה אין מקום להמשך, כמו שנאמר ורהבם עמל ואון. במקום שלא היה יסוד, הבנין לא עומד.

אמר רבי יהודה, אשריהם הצדיקים, כשהקדוש ברוך הוא רוצה להשיב אליו את רוחו אליו ולשאב אותה רוח לתוכו. ששנינו, בשעה שרוצה הקדוש ברוך הוא להשיב אליו את רוחו, אם רוח זו היא של צדיק, מה פתוב? (קהלת יב) והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה.

ואם לא נמצא צדיק, או לאותה רוח שצריכה לרחץ באש שדולקת ולהפקן כדי להשאב לגוף המלך. ואם לא נתקנת, או לאותה רוח שמתגלגלת כאבן בכף הקלע, שכתוב (שמואל א כה) ואת נפש איביו יקלענה בתוף כף הקלע. שנינו, אם אותה רוח זוכה, כמה טובות גנוזים לה באותו עולם שכתוב (ישעיה סד) עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחפה לו.

אמר רבי יוסי, כשמתקרבים ימי אותו האיש, שלשים יום מכריזים עליו בעולם, ואפלו צפרי השמים מכריזים עליו. ואם צדיק הוא, שלשים יום מכריזים עליו בין הצדיקים בגן עדן.

שנינו, כל אותם שלשים ימים נשמתו יוצאת ממנו בכל לילה,

דבני נשא, ויומוי אתקריבו, ההוא יומא, אתקרי יום ה', לאתבא רוחיה ליה. תנא בהיא שעפא, פקדא ההוא כתרא קדישא, על רוחיה. ומאן איהו, דכתיב, (תהלים ז) ימי שנותינו בהם שבעים שנה. והיא כתרא שביעאה דכלא.

ואם מסטרא דגבורה קאתי, פתיב, ואם בגבורות שמנים שנה דכתרא דגבורה תמינאה הוי, מפאן ולהלאה, לית אתר לאתמשך, כמה דאת אמר, ורהבם עמל ואון. פאתר דלא הוי יסודא, בנינא לא אתקיים.

אמר רבי יהודה, זפאין אינון צדיקא, פד קדשא בריה הוא בעא לאתבא רוחיה ליה, ולשאבא ההוא רוחא בגויה. דתנא, בשעפא דקדשא בריה הוא בעא לאתבא רוחיה ליה, אי זפאה הוא ההוא רוחא, מה פתיב, (קהלת יב) והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה.

ואי לא אשתפח זכאה, ווי לההוא רוחא, דבעי לאסתחאה בנורא דדליק, ולאנתקנא בגין לאשתאבא בגופא דמלכא ואי לא אתתקנת, ווי לההוא רוחא, דמתגלגלא כאבנא בקוספיתא, דכתיב, (שמואל א כה) ואת נפש איביו יקלענה בתוף כף הקלע. תנא, אי ההוא רוחא זכי, כמה טבין גניזין ליה בההוא עלמא. דכתיב, (ישעיה סד) עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחפה לו.

אמר רבי יוסי, פד ההוא בר נש אתקריבו יומוי, תלתין יומין מכריזי עלוי בעלמא ואפילו צפרי שמאי מכריזין עלוי. ואי זפאה הוא, תלתין יומין מכריזין עלוי בין צדיקא, בגינתא דעדן.

תנא, כל אינון תלתין יומין, נשמתיה נפקת

ועולה ורואה את מקומה באותו העולם, ואותו אדם לא יודע ולא משגיח ולא שולט בנשמתו כל אותם שלשים יום כמו שהיה בתחלה, שכתוב (קהלת ח) אין אדם שליט ברוח לכלא את הרוח וגו'. אמר רבי יהודה, מפשמתחילים אותם שלשים יום, צלם האדם נחשף, והדמות שנראית בארץ נמנעת.

רבי יצחק היה יושב יום אחד על פתחו של רבי יהודה והיה עצוב. יצא רבי יהודה ומצא אותו בשער שלו שהיה יושב ועצוב. אמר לו, מה יום זה משאר ימים?

אמר לו, באתי אליך לבקש ממך שלשה דברים. אחד - שפאשר תאמר דברי תורה ותזכיר מאותם דברים שאני אמרתי, שתאמר אותם בשמי, כדי להזכיר את שמי. ואחד - שתזכר את יוסף בני בתורה. ואחד - שתלך לקברי כל שבעת הימים ותבקש בקשתך עלי.

אמר לו, מנין לך? אמר לו, הרי נשמתו מסתלקת ממני בכל לילה, ולא מאירה לי בתלום כמו שהיתה בתחלה. ועוד, שפאשר אני מתפלל ומגיע לשומע תפלה, אני משגיח בצלמי שבפתל ולא רואה אותו, ואמרתי, הואיל והצלם העבר ולא נראה, שהרי הפרוז יוצא ומכריז, שכתוב (תהלים ט) אף בצלם יתהלך איש - כל זמן שצלם האדם לא יעבר ממנו, יתהלך איש ורוחו עומדת בתוכו. כשהעבר צלם האדם ולא נראה, אז הוא מעבר מהעולם הזה.

אמר לו, ומכאן, שכתוב (איוב ח) כי צל ימינו עלי ארץ. אמר לו, כל הדברים הללו שאתה רוצה שאני אעשה, אבל אבקש ממך, שבאותו עולם תברר את מקומי

מניה בכל ליליא, וסלקת וחתמת דוכתה בהווא עלמא, וההוא בר נש לא ידע, ולא אשגח, ולא שליט בנשמתיה, כל אינון תלתין יומין כמה דהוה בקדמיתא. דכתיב, (קהלת ח) אין אדם שליט ברוח לכלא את הרוח וגו'. אמר רבי יהודה, מפד שראן אינון תלתין יומין, צלמא דבר נש אתחשף, ודיוקנא דאתחזי בארעא אתמנעת.

רבי יצחק הוה יתיב יומא חד אפתחא דרבי יהודה, והוה עצוב. נפיק רבי יהודה, אשפחיה לתרעיה, דהוה יתיב ועצוב. אמר ליה (צ"ל ט) מאן יומא דין משאר יומין.

אמר ליה, אתינא לגבך, למבעי מינך תלת מלין, חד, דכד תימא מלי דאורייתא, ותדפר מאינון מלין דאנא אמינא, דתימא לון משמי, בגין לאדפרא שמי. וחד דתזכי ליוסף ברי באורייתא. וחד, דתיזיל לקברי כל ז' יומין, ותבעי בעותיך עלי.

אמר ליה מנין לך. אמר ליה, הא נשמתו אסתלקת מיני בכל ליליא, ולא אנהיר לי בחלמא כמה דהוה בקדמיתא. ועוד דכד אנא מצלינא ומטינא לשומע תפלה, אשגחנא בצולמי דילי בכותלא, ולא חמינא ליה. ואמינא דהואיל וצלמא אתעבר ולא אתחזי, דהא כרוזא נפיק וכריז. דכתיב, (תהלים ט) אף בצלם יתהלך איש, כל זמנא דצולמא דבר נש לא יתעבר מניה, יתהלך איש, ורוחיה אתקיימא בגויה. אתעבר צולמא דבר נש ולא אתחזי, אתעבר מהאי עלמא.

אמר ליה, ומהכא, דכתיב, (איוב ח) כי צל ימינו עלי ארץ. אמר ליה, כל אלין

כל הדברים הללו שאתה רוצה שאני אעשה, אבל אבקש ממך, שבאותו עולם תברר את מקומי

אֶצְלָךְ כְּמוֹ שֶׁהֵייתִי בְּעוֹלָם הַזֶּה.
בְּכֹה רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר, בְּבִקְשָׁה
מִמֶּךָ שֶׁלֹּא תִפְרָד מִמֶּנִּי כָּל הַיָּמִים
הַלְלוּ.

הִלְכוּ לְרַבִּי שְׁמַעוֹן, מִצְּאוּהוּ
שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה. זָקַף
עֵינָיו רַבִּי שְׁמַעוֹן וְרָאָה אֶת רַבִּי
יִצְחָק, וְרָאָה אֶת מְלֶאֶךְ הַמָּוֶת
שֶׁרָץ לִפְנָיו וְרוֹקֵד לִפְנָיו. קָם רַבִּי
שְׁמַעוֹן, וְאָחַז בְּיַד רַבִּי יִצְחָק.
אָמַר, גּוֹזְרֵנִי שְׁמִי שְׂרָגִיל לְהַפְנִס
- יִכְנֹס, וְמִי שֶׁלֹּא רָגִיל לְהַפְנִס -
לֹא יִכְנֹס. נִכְנְסוּ רַבִּי יִצְחָק וְרַבִּי
יְהוּדָה, קָשַׁר אֶת מְלֶאֶךְ הַמָּוֶת
בַּחוּץ.

הַתְּבוּנָה רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְרָאָה שְׁעַד
עֶכְשָׁו טָרַם הַגִּיעַ זְמַן, שֶׁהָרִי עַד
שְׁמֵנָה שְׁעוֹת שֶׁל הַיּוֹם הָיָה זְמַן.
הוֹשִׁיבוּ לִפְנֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן וְהָיָה
מְלַמְדוֹ בַּתּוֹרָה. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן
לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ, שֵׁב עַל הַפֶּתַח,
וּמָה [וּמִי] שֶׁתִּרְאֶה אֶל תְּדַבֵּר עִמּוֹ.
אִם יִרְצֶה לְהַפְנִס לְכָאן, תִּשְׁבִּיעַ
אוֹתוֹ שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא יִכְנֹס.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן לְרַבִּי יִצְחָק,
רְאִיתָ אֶת דְּמוֹת אַבִּיךָ הַיּוֹם אוֹ
לֹא? שֶׁהָרִי שְׁנִינּוּ, בְּשַׁעַת שְׂאָדָם
מִסְתַּלֵּק מִן הָעוֹלָם, אָבִיו וְקָרוֹבָיו
נִמְצָאִים שָׁם, וְרוֹאֶה אוֹתָם וְנוֹדַע
לָהֶם, וְכָל אוֹתָם שִׁיחָה מְדוּרוֹ
עִמָּם שְׂבָאוֹתוֹ עוֹלָם בְּדַרְגָּה
אַחַת, כָּלֵם מִתְּפִנְסִים וְנִמְצָאִים
עִמּוֹ, וְהוֹלְכִים עִם נִשְׁמָתוֹ עַד
הַמָּקוֹם שֶׁתִּשְׁרֶה בְּמִקוּמָהּ. אָמַר,
עַד עֶכְשָׁו לֹא רְאִיתִי.

בֵּין כֶּף קָם רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר,
רַבּוֹן הָעוֹלָם, נוֹדַע רַבִּי יִצְחָק
אֶצְלָנוּ, וְהוּא מְאוֹתָן שְׁבַע עֵינַיִם
שֶׁל כָּאן. הָרִי אֲחֻזְתִּי אוֹתוֹ וְתָן
לִי. יִצָּא קוֹל וְאָמַר: כִּסֵּא אֲדוֹנָיו
קָרְבָה בְּכֹנְפֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן, הָרִי

מְלִין דְּאֵת בְּעֵי עֲבִידְנָא. אֲבָל בְּעֵינָא מִינָךְ (דף
ריח ע"א) דְּבַהֲהוּא עֲלֵמָא, תְּבַרִיר דְּוִכְתָּאֵי גַבְךָ,
כְּמָה דְּהוּינָא בְּהָאֵי עֲלֵמָא. בְּכֹה רַבִּי יִצְחָק
וְאָמַר, בְּמָטוֹ מִינָךְ, דְּלֹא תִתְּפָרֵשׁ מִנָּאֵי כָּל
אֲלִין יוֹמִין.

אֲזָלוּ לְגַבְיָה דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, אֲשַׁכְּחוּהוּ דְּהוּהוּ
לְעֵי בְּאוּרֵייתָא, זָקִיף עֵינָיו רַבִּי שְׁמַעוֹן,
וְחָמָא לְרַבִּי יִצְחָק, וְחָמָא לְמְלֶאֶךְ הַמָּוֶת
דְּרַהִיט קַמִּיה, וְרַקִּיד קַמִּיה. קָם רַבִּי שְׁמַעוֹן,
אֲחִיד בִּידֵיה דְּרַבִּי יִצְחָק. אָמַר, גּוֹזְרָנָא, מָאן
דְּרָגִיל לְמִיעַל, יַעוּל. וּמָאן דְּלֹא רָגִיל
לְמִיעַעַל, לֹא יַיעוּל. עָאלוּ רַבִּי יִצְחָק וְרַבִּי
יְהוּדָה, קָטִיר מְלֶאֶךְ הַמָּוֶת לְבַר.

אֲשַׁנַּח רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְחָמָא דְּעַד כְּעַן לֹא מְטָא
עֲדָנָא, דְּהָא עַד תְּמַנָּא שְׁעֵתֵי דְּיוֹמָא
הָיָה זְמָנָא. אוֹתְבִיָה קַמִּי רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְהוּהוּ
לְעֵי לִיָּה בְּאוּרֵייתָא. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן לְרַבִּי
אֶלְעָזָר בְּרִיָּה, תִּיב אֶפְתַּחָא וּמָה (ז"ל וּמָאן)
דְּתַחֲמִי, לֹא תִשְׁתַּעֵי בְּהֵדִיָּה. וְאִי יִבְעֵי לְמִיעַעַל
הָכָא, אוּמִי אוּמָאָה דְּלֹא לִיעוּל.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן לְרַבִּי יִצְחָק, חָמִית דְּיוֹקְנָא
דְּאֲבוּךָ יוּמָא דָּא, אוּ לֹא. דְּהָא תְּנִינָן,
בְּשַׁעֲתָא דְּבַר נֶשׁ אֶסְתַּלֵּק מִעֲלֵמָא, אָבוּי
וְקָרִיבוּי מִשְׁתַּפְּחִין תַּמָּן עַמִּיָּה, וְחָמָא לוֹן
וְאִשְׁתַּמּוּדַע לוֹן, וְכָל אֵינּוֹן דְּהוּהוּ מְדוּרִיָּה
גַּבְיָהוּ בְּהוּא עֲלֵמָא בְּדַרְגָּא חַד, כְּלָהוּ
מִתְּפִנְשֵׁי וּמִשְׁתַּפְּחֵי עַמִּיָּה, וְאֶזְלִין עִם
נִשְׁמָתֵיהּ, עַד אֶתֶר דְּתִשְׁרֵי בְּאַתְרִיָּה. אָמַר, עַד
כְּעַן לֹא חָמִינָא.

אֲדַהְבִּי קָם רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, מְאָרִי דְּעֲלֵמָא,
אֲשַׁתְּמוּדַע רַבִּי יִצְחָק לְגַבְךָ, וּמֵאֲנוּן
שְׁבַעָה עֵינָיו דְּהָכָא הוּא. הָא אֲחִידְנָא בֵּיָה,

וְהַב לִי. נִפְקַ קְלָא וְאָמַר, כּוּרְסֵיָא (כ"א ט"ס) דְּמְאָרִיָּה קָרִיבָא בְּגַדְפוּי דְּרַבִּי

הוא שלף ועמד יבא בזמן שתפנס
לשרות בכסאף. אמר רבי שמעון,
ודאי.

בין כף ראה רבי אלעזר שהיה
מסתלק מלאף המות, ואמר, אין
גזר דין במקום שמצוי רבי שמעון
בר יוחאי. אמר רבי שמעון לרבי
אלעזר בנו, תפנס לכאן ואחז
ברבי יצחק, שהרי ראיתי בו
שהוא פוחד. נכנס רבי אלעזר
ואחז בו, ורבי שמעון החזיר פניו
ולמד תורה.

גידם רבי יצחק וראה את אביו.
אמר לו, בני, אשרי חלקך בעולם
הזה ובעולם הבא, שהרי בין
העלים של עץ החיים שבגן עדן
נתון [אתה יושב] עץ גדול וזקק בשני
עולמות, והוא רבי שמעון בר
יוחאי, שהרי הוא אחז אותך
בענפיו. אשרי חלקך בני.

אמר לו, אבא, ומה אני שם? אמר
לו, שלשה ימים היו שפסו את
חדר משכבך, ותקנו לך חלונות
פתוחים להאיר לך מארבעת צדדי
העולם, ואני ראיתי מקומך
ושמחת, שאמרתי אשרי חלקך
בני, מחוץ לזה שעד עכשו לא
זכה בך בתורה.

והרי עכשו היו עתידים לבא אליך
שנים עשר צדיקים מהחברים,
ועד שהיו יוצאים התעורר קול
בכל העולמות: מי הם החברים
[השבילים] שעומדים כאן? התעטרו
בשביל רבי שמעון, בקשה בקש
ונתנה לו.

ורא זה לבדו, שהרי שבעים
מקומות מתעטרים כאן בשבילו,
ובכל מקום ומקום פתוחים
פתחים לשבעים עולמות, וכל
עולם ועולם נפתח לשבעים רצים,
וכל רץ ורץ נפתח לשבעים פתרים
עליונים, ומשם נפתחו דרכים

רהיטא ורהיטא, אתפתח

שמעון, הא דידך הוא, ועמד תייתה בזימנא
דתיעול למשרי בכורסך. אמר רבי שמעון,
ודאי.

אדהבו, חמא רבי אלעזר דהוה אסתליק
מלאף המות. ואמר, לית קופטרא
דטיפסא, באתר דרבי שמעון בן יוחאי
שכיח. אמר רבי שמעון לרבי אלעזר בריה,
עול הכא, ואחיד ביה ברבי יצחק, דהא
חמינא ביה דמסתפי. עאל רבי אלעזר,
ואחיד ביה. ורבי שמעון אהדר אנפיה ולעי
באורייתא.

ניים רבי יצחק, וחמא לאבוי. אמר ליה,
ברי, זכאה חולקך בעלמא דין
ובעלמא דאתי. דהא בין טרפי אילנא דחיי
דגנתא דעדן, אתיהיב (את רבי) אילנא רבא
ותקיף בתרין עלמין, רבי שמעון בן יוחאי
הוא. דהא הוא אחיד לך בענפוי, זכאה
חולקך ברי.

אמר ליה אבא, ומה אנא התם. אמר ליה,
תלת יומין הוו דחפו אדרא
דמשכבך, ותקיננו לך פוין פתיחן, לאנהרא
לך מארבע סטרין דעלמא, ואנא חמינא
דוכתיך וחדינא, דאמינא זכאה חולקך ברי.
בר דעד כעז, ברך לא זכי באורייתא.

והא השתא הוי זמינן למיתי גבך, תריסר
צדיקיא דחברייא, ועד דהוינא נפקי,
אתער קלא בכלהו עלמין, מאן חברין (ס"א
שבילין) דקיימין הכא, אתעטרו, בגיניה דרבי
שמעון. שאלתא שאיל, ואתיהיב ליה.

ורא דא בלחודוי, דהא שבעין דוכתי
מתעטרן הכא דיליה. וכל דוכתא
ודוכתא, פתחין פתיחן לשבעין עלמין. וכל
עלמא ועלמא אתפתח לשבעין רהיטין. וכל

לְשַׁבְּעֵיךָ כְּתָרִין עֲלֵאִין. וּמִתְמָן אֲתַפְתְּחוּ
אֲרַחֲיִן לְעֵתִיקָא סְתִימָאָה דְכֻלָּא, לְמַחְמֵי
בְּהֵוּא נְעִימוּתָא עֲלָאָה דְנִהְרָא, וּמִהֲנִיא
לְכֻלָּא. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (תהלים כז) לְחַזוּת
בְּנוּעָם ה' וּלְבַקֵּר בְּהִיכְלוֹ. מָהוּ וּלְבַקֵּר
בְּהִיכְלוֹ. הֵינּוּ דְכְּתִיב, (במדבר יב) כָּכָל בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא.

אָמַר לוֹ, אַבָּא, כְּמָה זְמַן נִתְּנוּ לִי
בְּעוֹלָם הַהָא? אָמַר לוֹ, אֵינְךָ רְשׁוּתָא
וְלֹא מוֹדִיעִים לְאַדָּם, אֲבָל בְּהַלּוּלָא
הַגְּדוֹלָה שֶׁל רַבִּי שְׁמַעוֹן תְּהִיָּה
עוֹרֵף שְׁלַחְנוֹ, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר צְאִינָה
וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בְּמִלְךָ שְׁלָמָה
בְּעֵטְרָה שְׁעֵטְרָה לוֹ אִמּוֹ בְּיוֹם
חֲתָנָתוֹ וּבְיוֹם שְׁמִחַת לְבוֹ.

בֵּין כֶּף הַתְּעוֹרֵר רַבִּי יִצְחָק, וְהִיָּה
צוֹחֵק וּפְנֵי מְאִירִים. רְאָה רַבִּי
שְׁמַעוֹן, וְהִסְתַּפַּל בְּפָנָיו. אָמַר לוֹ,
דְּבַר חֲדָשׁ שְׁמַעְתָּ? אָמַר לוֹ, וְדָאֵי.
אָמַר לוֹ. הַשְּׁתַּטַּח לְפָנַי רַבִּי
שְׁמַעוֹן.

רְמַדְנֵנוּ, מֵאוֹתוֹ יוֹם הִיָּה רַבִּי יִצְחָק
אוֹחֵז אֶת בְּנוֹ בְּיָדוֹ וּמְלַמֵּד אוֹתוֹ.
תּוֹרָה, וְלֹא הִיָּה עוֹזֵב אוֹתוֹ.
כְּשֶׁהִיָּה נִכְנַס לְפָנַי רַבִּי שְׁמַעוֹן,
הוֹשִׁיב אֶת בְּנוֹ בְּחוּץ, וְיָשָׁב לְפָנַי
רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְהִיָּה קוֹרָא לְפָנָיו,
(ישעיה לח) ה' עֲשֵׂקָה לִי עֲרַבְנִי.

רְמַדְנֵנוּ, בְּאוֹתוֹ יוֹם תְּקִיף וּמְפַחֵיד
שֶׁל הָאָדָם, כְּשֶׁמְגִיעַ זְמַנּוֹ לְהִסְתַּלַּק
מִהָעוֹלָם, אַרְבַּעַת צַדִּי הָעוֹלָם
עוֹמְדִים בְּדִין הַקֶּשֶׁה, וּמִתְעוֹרְרִי
דִּינִים מֵאַרְבַּעַת צַדִּי הָעוֹלָם,
וְאַרְבַּעַת קְשָׁרִים נִיֻּצִים, וּקְטֻטָּה
נִמְצָאת בִּינֵיהֶם, וְרוֹצִים לְהַפְרִיד
כָּל אֶחָד לְצַדּוֹ.

הַכְּרוּז יוֹצֵא וּמְכַרִּיז בְּאוֹתוֹ
הָעוֹלָם, וְנִשְׁמָע בְּמֵאתִים שְׁבַעִים
עוֹלָמוֹת. אִם צַדִּיק הוּא - כָּל

לְשַׁבְּעֵיךָ כְּתָרִין עֲלֵאִין. וּמִתְמָן אֲתַפְתְּחוּ
אֲרַחֲיִן לְעֵתִיקָא סְתִימָאָה דְכֻלָּא, לְמַחְמֵי
בְּהֵוּא נְעִימוּתָא עֲלָאָה דְנִהְרָא, וּמִהֲנִיא
לְכֻלָּא. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (תהלים כז) לְחַזוּת
בְּנוּעָם ה' וּלְבַקֵּר בְּהִיכְלוֹ. מָהוּ וּלְבַקֵּר
בְּהִיכְלוֹ. הֵינּוּ דְכְּתִיב, (במדבר יב) כָּכָל בֵּיתִי
נֶאֱמָן הוּא.

אָמַר לִיָּה, אַבָּא, כְּמָה זְמַנָּא יְהִיבוּ לִי בְּהֵאִי
עֲלָמָא, אָמַר לִיָּה, לִית לִי רְשׁוּתָא וְלֹא
מוֹדְעֵי לִיָּה לְבַר נֶשׁ. אֲבָל בְּהַלּוּלָא רַבָּא
דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, תְּהֵא מִתְקַן פְּתוּרִיָּה. כְּמָה
דְּאַתְּ אָמַר, (שיר השירים ג) צְאִינָה וּרְאִינָה בְּנוֹת
צִיּוֹן בְּמִלְךָ שְׁלָמָה בְּעֵטְרָה שְׁעֵטְרָה לוֹ אִמּוֹ
בְּיוֹם חֲתָנָתוֹ וּבְיוֹם שְׁמִחַת לְבוֹ.

אֲדַהְבִּי אֲתַעֵר רַבִּי יִצְחָק, וְהָוָה חֲיִיף,
וְאַנְפוּי נְהִירִין. חָמָא רַבִּי שְׁמַעוֹן,
וְאַסְתַּפַּל בְּאַנְפוּי. אָמַר לִיָּה, מְלָה חֲדָתָא
שְׁמַעְתָּא. אָמַר לִיָּה, וְדָאֵי. סָח לִיָּה, אֲשַׁתַּטַּח
קַמִּיָּה דְרַבִּי שְׁמַעוֹן.

תְּאֵנָא, מִהֵוּא יוֹמָא, הָוָה (דף ריח ע"ב) רַבִּי
יִצְחָק אֶחָיד לְבָרִיָּה בִּידֵיהּ, וְלַעֲי
לִיָּה בְּאוֹרֵייתָא, וְלֹא הָוָה שְׁבָקִיָּה. כִּד הָוָה
עָאֵל קַמִּיָּה דְרַבִּי שְׁמַעוֹן, אוֹתְבִיָּה לְבָרִיָּה
לְבַר, וְיִתִּיב קַמִּיָּה דְרַבִּי שְׁמַעוֹן, וְהָוָה קָרִי
קַמִּיָּה (ישעיה לח) ה' עֲשֵׂקָה לִי עֲרַבְנִי.

תְּנָא, בְּהֵוּא יוֹמָא תְּקִיפָא וְדַחִילוֹ דְבַר נֶשׁ,
כִּד מְטִי זְמַנִּיָּה לְאַסְתַּלְקָא מֵעֲלָמָא,
אַרְבַּע סְטָרִין דְּעֲלָמָא קִיָּיִמִין בְּדִינָא תְּקִיפָא,
וּמִתְעָרִין דִּינִין מֵאַרְבַּע סְטָרֵי עֲלָמָא. וְאַרְבַּע
קְשׁוּרִין נִצָּאן, וּקְטֻטוּתָא אֲשַׁתַּפַּח בִּינֵיהֶוּ,
וּבְעֵינִין לְאַתְפָּרְשָׁא כָּל חַד לְסְטָרוּי.

כְּרוּזָא נְפִיק וּמְכַרְזָא בְּהֵוּא עֲלָמָא, וְאַשְׁתַּמַּע בְּמֵאתָן וּשְׁבַעֲיָן עֲלָמִין.

העולמות שמחים כנגדו, ואם לא - אוי לאותו האיש ולחלקו. למרנו, באותו הזמן שהכרוז מכריז, אז יוצאת שלהבת מצד צפון, והולכת ובושרת בנהר דינור, ונפרדת לארבעת צדדי העולם, ושורפת את נשמות הרשעים. ויוצאת אותה שלהבת ועולה ויורדת בעולם, ואותה שלהבת מגיעה לכנפי התרנגול השחר, ומכה בכנפיו וקורא בפתח בין השערים.

פעם ראשונה קורא ואומר, (מלאכי ג) הנה היום בא בער פתנור וגו'. פעם שניה קורא ואומר, (עמוס ד) כי הנה יוצר הרים וברא רוח ומגיד לאדם מה שחוו. ואותה שעה יושב בן אדם במעשיו שמעידים לפניו, והוא מודה עליהם. פעם שלישית, כשרוצים להוציא ממנו את נשמתו, קורא התרנגול ואומר, (ירמיה י) מי לא יראך מלך הגוים כי לך יאתה וגו'.

אמר רבי יוסי, תרנגול שחר למה יוצא? אמר לו רבי יהודה, כל מה שעשה הקדוש ברוך הוא בארץ, הכל רמוז בחכמה, רק שבני אדם לא יודעים. זהו שכתוב (תהלים קד) מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית מלאה הארץ קנייך. ומשום שנעשו בחכמה, כלם רמוזים בחכמה. והתרנגול השחר, שנינו אין דין שורה אלא במקום שהוא מינו, ושחר בא מצד הדין. ולכן בחצות הלילה ממש, כשמתעוררת רוח של צד צפון, שלהבת אחת יוצאת ומכה פתח כנפי התרנגול והוא קורא. וכל שכן בתרנגול שחר, שמתפון יותר מאחר.

אי זפאה הוא, פלהו עלמין חדאן לקדמותיה. ואי לאו, ווי לההוא בר נש ולחולקיה.

תנא, בההוא זמנא דכרוזא כריז, כדין נפק חד שלהובא מסטר צפון, ואזלא ואתוקד בנהר דינור, ומתפרשא לארבע סטרי עלמא, ואוקיד נשמתהון דחייביא. ונפק ההוא שלהובא, וסלקא ונחתא בעלמא. וההוא שלהובא מטא בגדפוי דתרנגולא אוכמא, ובטש בגדפוי, וקרי בפתחא בין תרעי.

זמנא קדמאה קרי ואמר, (מלאכי ג) הנה היום ה' בא בוער פתנור וגו'. זמנא תניינא קרי ואמר, (עמוס ד) כי הנה יוצר הרים ובורא רוח ומגיד לאדם מה שחוו. וההיא שעתא, יתיב בר נש בעובדוי, דסהדין קמיה, והוא אודי עלייהו. זמנא תליתאה, פד בעיין לאפקא נשמתיה מניה, קרי תרנגולא ואמר, (ירמיה י) מי לא יראך מלך הגוים כי לך יאתה וגו'.

אמר רבי יוסי, תרנגולא אוכמא למאי נפקא. אמר ליה רבי יהודה, כל מה דעבד קדשא בריך הוא בארעא, פלהו רמיז בחכמה, בר דבני נשא לא ידעי. הדא הוא דכתיב, (תהלים קד) מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית מלאה הארץ קנייך, ומשום דאתעבידו בחכמה, פלהו רמיזין בחכמה.

ותרנגולא אוכמא, תנינן, לית דינא שריא אלא באתר דהוא זיניה. ואוכמא מסטרא דדינא קאתי. ובגין כך, בפלגות ליליא ממש, פד רוחא דסטרא דצפון אתער, חד שלהובא נפיק, ובטש תחות גדפוי דתרנגולא, וקרי. וכל שכן בתרנגולא אוכמא, דאתפון יתיר מאתרא.

אף כאן, בשעה שדין האדם יתעורר, מתחיל וקורא לו, ואין מי שיודע בזה, פרט לאותו איש ששוכב. ששנינו, בשעה שהאיש שוכב והדין שרוי עליו להוציא מהעולם הזה, מתוספת בו רוח עליונה מה שלא היה בימיו, וכיון ששורה עליו ונדבקת בו, רואה מה שלא זכה בימיו, משום שהתוספה בו אותה הרוח. וכשמתוספת בו ורואה, אז יוצא מהעולם הזה. זהו שכתוב (שם) תסף רוחם יגעוץ ואל עפרם ישובוץ. אז כתוב (שמות לג) כי לא יראני האדם וחי. בחייהם לא זוכים, במיתתם זוכים.

למדנו, בשעה שאדם מת, נתנה לו רשות לראות, ורואה אצלו קרוביו וחבריו מאותו העולם, ונודע להם, וכלם חקוקים בדמיותיהם כמו שהיו בעולם הזה. אם צדיק אותו האיש, כלם שמחים לפניו ומקדימים לו שלום.

ואם אינו צדיק, לא נודעים אליו. פרט לאותם הרשעים שטורדים אותם בכל יום בגיהנם, וכלם עצובים ופותחים בוי ומסימים בוי, ומרים עיניו ורואה אותם כמו גץ שעולה מהאש. אף כף הוא פותח וי.

למדנו, בשעה שיוצאת נשמת האדם, הולכים כל קרוביו וחבריו שפאותו עולם עם נשמתו, ומראים לו מקום העדון ומקום הענש. אם הוא צדיק, רואה את מקומו, ועולה ויושב ומתעדן בעדון עליון של אותו עולם. ואם אינו צדיק, נשארת אותה נשמה בעולם הזה עד שנטמן הגוף בקרקע. פיון שנטמן, פמה שומרי החקים אווזים בו עד שמגיע

אוף הקא, בשעתא דדינא דבר נש יתער, שארי וקרי ליה, ולית דינע ליה, בר ההוא בר נש דשכיב. דתנינן, בשעתא דבר נש שכיב, ודינא שריא עליה לנפקא מהאי עלמא, אתוסף רוחא עלאה ביה, מה דלא הוה ביומוי. וכיון דשריא עלוי ואתדבק ביה, חמי מה דלא זכה ביומוי, משום דאתוסף ביה ההוא רוחא. וכד אתוסף ביה וחקא, פדין נפיק מהאי עלמא, הדא הוא דכתיב, (תהלים קד) תוסף רוחם יגעוץ ואל עפרם ישובוץ. פדין פתיב, (שמות לג) כי לא יראני האדם וחי, בחייהוץ לא זכאן, במיתתהוץ זכאן.

תאנא, בשעתא דבר נש מית, אתיהיב ליה רשותא למחמי, וחי גביה קריבוי וחברוי מההוא עלמא, ואשתמודע להו. וכלהו גליפין בדיוקניהוץ פמה דהוץ בהאי עלמא. אי זפאה ההוא בר נש, פלהו חדאן קמיה, ומקדמי ליה שלם.

ואי זפאה לא הוי, לא אשתמודעץ גביה, בר מאינוץ חייביא, דטרדין לון בכל יומא בגיהנם. וכלהו עצביין, ופתחין בווי ומסיימין בווי. וסליק עינוי, וחקא לון פטיסא דמסתלקא מן נורא, אוף הכי, הוא פתח, ווי.

תניא, בשעתא דנפק נשמתיה דבר נש, אזלין פלהו קריבוי וחברוי דההוא עלמא עם נשמתיה, ומחזיין ליה אתרא דעדונא, ואתרא דעונשא. אי זפאה הוי, חמי דוכתיה, וסליק ויתיב, ואתעדן בעדונא עלאה דההוא עלמא. ואי לא הוי זפאה, אשתארת ההיא נשמתא בהאי עלמא, עד דאטמיר גופא בארעא. פיון דאטמר, פמה גרדינין דנמוסיין אחרון ביה,

לְדוֹמָ"ה, וּמְכַנְיָסִים אוֹתוֹ בְּמִדּוֹר
שְׁלוֹ שֶׁל הַגִּיחָנִם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כָּל שְׁבַעַת
הַיָּמִים הַנִּשְׁמָה הוֹלֶכֶת מִהַבֵּית
לְקַבְרוֹ וּמִקְבְּרוֹ לַבַּיִת, וּמִתְאַבֵּלֶת
עָלָיו עַל הַגּוֹף, שְׁפָתוֹב (אִיּוֹב יד) אֵף
בְּשָׂרוֹ עָלָיו יִכָּאֵב וּנְפָשׁוֹ עָלָיו
תִּאָכַל. הוֹלֶכֶת וְיוֹשֶׁבֶת בְּבֵיתוֹ,
וְרוֹאֶה אֶת כָּל־עֲצוּבִים וְאֲבָלִים.
לְמִדְּנֹ, אַחַר שְׁבַעַת יָמִים הַגּוֹף
נִהְיָה כְּמוֹ שֶׁהָיָה, וּנְשָׁמְתוֹ עוֹלָה
לְמִקּוּמָה. נִכְנָסֶת לְמַעְרַת
הַמְּכַפְלָה, רוֹאֶה מָה שְׂרוּאָה,
וְנִכְנָסֶת לְמִקּוּם שְׁנִכְנָסֶת, עַד
שֶׁמְגִיעָה לְגֵן עֵדֶן, וּפּוֹגֶשֶׁת אֶת
הַפְּרוּבִים וּשְׂנִינֹת הַחֶרֶב שְׁבִגָן
עֵדֶן שְׁלֹמְטָה. אִם צָדִיק הוּא
שְׁתַּכְנֶס, נִכְנָסֶת.

שְׂנִינֹ, אַרְבָּעָה עֲמוּדִים זְמִינִים,
וְדָמוֹת אַחַת שֶׁל הַגּוֹף בִּידֵיהֶם,
מִתְלַבֶּשֶׁת בּוֹ בַּחֲדוּהָ וְיוֹשֶׁבֶת
בְּאוֹתוֹ מִדּוֹר שֶׁל גֵּן עֵדֶן שְׁלֹמְטָה
עַד זְמַן שְׁגִגְזָר עָלֶיהָ, אַחַר כִּף
הַפְּרוּז קוֹרָא.

וְעַמּוּד שֶׁל שְׁלֹשָׁה גִּנְנִים מְזַדְּמָן,
וְאוֹתוֹ הַעֲמוּד נִקְרָא מְכוּן הַר
צִיּוֹן, שְׁפָתוֹב (ישעיהו ד) וּבְרָא ה' עַל
כָּל מְכוּן הַר צִיּוֹן וְעַל מִקְרָאָהּ עֵנָן
עָנָן יוֹמָם וְעֶשֶׂן וְגו'. עוֹלָה בְּאוֹתוֹ
הַעֲמוּד לְפֶתַח שֶׁל צֶדֶק שְׁצִיּוֹן
וִירוּשָׁלַיִם בּוֹ.

אִם זָכָה לַעֲלוֹת יוֹתֵר - טוֹב חֲלָקוֹ
וְגוֹרְלוֹ לְהִדְבֶּק בַּתּוֹף הַגּוֹף שֶׁל
הַמְּלָךְ, וְאִם לֹא זוֹכֶה לַעֲלוֹת יוֹתֵר
- כְּתוּב (שם) וְהָיָה הַנִּשְׁאָר בְּצִיּוֹן
וְהַנּוֹתֵר בִּירוּשָׁלַם קְדוֹשׁ יֵאָמֵר
לוֹ. וְאִם זָכָה לַעֲלוֹת יוֹתֵר - צָדִיק
הוּא, שְׂזוּכָה לְכַבֹּד שֶׁל הַמְּלָךְ
וְלִהְתַּעֲדָן בְּעֵדוֹן עָלָיו שְׁלֹמְעֵלָה
מִמִּקּוּם שְׁנִקְרָא שָׁמַיִם, שְׁפָתוֹב
(שם נח) אֵז תִּתְעַנֵּג עַל ה'. עַל ה'
דְּוָקָא. אֲשֶׁרִי חֲלָקוֹ שֶׁל מִי שְׂזוּכָה
לְחֻסֵּד הַזֶּה, שְׁפָתוֹב (תהלים קח) כִּי
גָדַל מֵעַל שָׁמַיִם חֲסִדָּךְ.

עַד דְּמָטָא לְדוֹמָ"ה, וְעֹאֲלִין לִיהָ בְּמִדּוֹרוֹי
דְּגִיחָנִם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כָּל ז' יוֹמִין, נִשְׁמָתָא אֲזֵלָא
מִבֵּיתָיָה לְקַבְרֵיהָ, וּמִקְבְּרֵיהָ לְבֵיתָיָה,
וְאִתְאַבֵּלֶת עָלָיו (דף ריש ע"א) דְּגוּפָא. דְּכָתִיב, (אִיּוֹב יד)
אֵף בְּשָׂרוֹ עָלָיו יִכָּאֵב וּנְפָשׁוֹ עָלָיו תִּאָכַל. אֲזֵלָא
וְיִתְבָּא בְּבֵיתָיָה, חָמִי לְכַלְהוֹ עֲצִיבִין וּמִתְאַבֵּלָא.
תְּנָא, בְּתֵר ז' יוֹמִין, גּוּפָא הוּי כְּמָה דְהוּא,
וּנְשָׁמְתָיָה עֹאֲלֶת לְדוּכְתָא, עֹאֲלֶת
לְמַעְרָתָא דְכַפְלָתָא, חֲמֵאת מָה דְחֵמֵאת,
וְעֹאֲלֶת לְאַתֵּר דְּעֹאֲלֶת, עַד דְּמָטַת לְגֵן עֵדֶן,
וְעֹרְעַת לְכְרוּבִים, וְשָׁנָן דְּחֶרְפָּא דִּי כְּגֵן עֵדֶן
דְּלִתְתָא. אִי זַפָּאָה הוּא דְתִיעוּל, עֹאֲלֶת.

תְּנָא, אַרְבַּע סְמִכִין זְמִינִין, וְחַד דִּיוּקְנָא
דְּגוּפָא בִּידֵיהוּ, מִתְלַבֶּשָׂא בֵיהָ
בַּחֲדוּוֹתָא וְיִתִּיבַת בְּהַהוּא מְדוֹרָא דְגֵן עֵדֶן
דְּלִתְתָא, עַד זְמַנָּא דְאַתְגַּזֵּר עָלֶיהָ. לְבַתֵּר פְּרוּזָא
קָרִי.

וְעַמּוּדָא דְתֵלֶת גִּוּוּנֵי אֲזַדְּמָן, וְהַהוּא עַמּוּדָא
אֲתִקְרִי, מְכוּן הַר צִיּוֹן דְּכָתִיב, (ישעיהו ד)
וּבְרָא ה' עַל כָּל מְכוּן הַר צִיּוֹן וְעַל מִקְרָאָהּ עֵנָן
יוֹמָם וְעֶשֶׂן וְגו'. סֵלְקָא בְּהַהוּא עַמּוּדָא לְפֶתַחַא
דְּצֶדֶק, דְּצִיּוֹן וִירוּשָׁלַם בֵּיהָ.

אִי זָכִי לְסֵלְקָא יִתִּיר, טַב חוּלְקִיָּה וְעַדְבִּיָּה,
לְאַתְדַּבְּקָא בְּגוֹ גּוּפָא דְמִלְפָּא. וְאִי לֹא זָכִי
לְסֵלְקָא יִתִּיר, כְּתִיב, (ישעיהו ד) וְהָיָה הַנִּשְׁאָר בְּצִיּוֹן
וְהַנּוֹתֵר בִּירוּשָׁלַם קְדוֹשׁ יֵאָמֵר לוֹ. וְאִי זָכִי
לְסֵלְקָא יִתִּיר, זַפָּאָה הוּא. דְּזָכִי לִיקְרָא דְמִלְפָּא,
וְלֹאֲתַעֲדָנָא בְּעֵדוּנָא עֲלָאָה, דְלַעֲיֵלָא מֵאַתֵּר
דְּאַקְרִי שָׁמַיִם. דְּכָתִיב, (ישעיהו נח) אֵז תִּתְעַנֵּג עַל
ה', עַל ה' דִּיִּיקָא. זַפָּאָה חוּלְקִיָּה דְמֵאֵן דְּזָכִי
לְחֻסֵּד דָּא, דְּכָתִיב, (תהלים קח) כִּי גָדוֹל מֵעַל שָׁמַיִם
חֲסִדָּךְ.

וכי על השמים הוא, והרי כתוב (שם נז) כי גדל עד שמים חסדך? אמר רבי יוסי, יש חסד ויש חסד, חסד עליון וחסד תחתון. חסד עליון הוא מעל השמים, וחסד תחתון הוא שכתוב (ישעיה נה) חסדי דוד הנאמנים, ובאלה כתוב עד שמים.

למדנו, אמר רבי יצחק, כתוב (תהלים קיג) אם הבנים שמחה הללויה. האם הידועה. הבנים מי הם? אמר רבי שמעון, הרי שנינו שיש שני בנים לקדוש-ברוך-הוא, אחד זכר ואחד נקבה. הזכר נתן אותו ליצחק, שכתוב (שמות ד) בני בכרי ישראל, וכתוב (ישעיה מט) ישראל אשר בך אתפאר. בת נתן לאברהם, שכתוב (בראשית כד) וה' ברוך את אברהם בכל. בת היתה לו לאברהם, ובכל שמה.

והאם רובצת עליהם, שמניקה אותם, ועל זה כתוב לא תקח האם על הבנים. ושנינו, אל ירבה האדם חטאיו למטה, כדי שתסתלק האם מעל הבנים, וכתוב (ויקרא יח) אמן הוא לא תגלה ערותה. אוי למי שמגלה ערותה. ובששבים בני העולם ומרבים בזכויות לפני הקדוש ברוך הוא, והאם שבה ומכסה על הבנים, אז זה נקרא תשובה. מה זה תשובה? זו תשובה של האם ששבה בקיומה, ואז כתוב אם הבנים שמחה. אם הבנים ודאי. ולכן לא יפטר האדם מפריה ורבייה עד שמוליד בן ובת.

שנינו, אמר רבי יצחק, כתוב (תהלים כז) לחזות בנעם ה' ולבקר בהיכלו. תשוקת הצדיקים לראות את זה, ואתה אמרת על ה' אמר רבי שמעון, הכל אחד, משמע שכתוב נעם ה', שבא מהעתיק

וכי על השמים הוא, והא כתוב, (תהלים נז) כי גדול עד שמים חסדך. אמר רבי יוסי, אית חסד, ואית חסד. חסד עלאה, וחסד תתאה. חסד עלאה מעל שמים הוא. חסד תתאה, הוא דכתיב, (ישעיה נה) חסדי דוד הנאמנים, ובהני כתיב עד שמים.

תניא, אמר רבי יצחק, כתיב, (תהלים קיג) אם הבנים שמחה הללויה, אמא ידיעא, הבנים מאן אינון. אמר רבי שמעון, הא תנינן, תרין בנין אית לקודשא בריה הוא, חד דכר וחד נוקבא. דכר, יהביה ליצחק, דכתיב, (שמות ד) בני בכורי ישראל, וכתיב, (ישעיה מט) ישראל אשר בך אתפאר. בת, יהביה לאברהם, דכתיב, (בראשית כד) וה' ברוך את אברהם בכל, בת היתה לו לאברהם, ובכל שמה.

ואמא רביעא עליהו, דינקה להו, ועל האי כתיב, (דברים קד) לא תקח האם על הבנים. ותנינן, לא יסגי בר נש חובוי לתתא, בגין דיסתלק אמא מעל בנין. וכתיב, (ויקרא יח) אמן היא לא תגלה ערותה, ווי למאן דגלי ערייתא.

וכד תייבין בני עלמא, ואסגין בזכותא קמי קדשא בריה הוא, ואמא תבת וכסיא על בנין, פדין אתקרי תשובה. מאי תשובה. דא תשובה דאמא, דתבת בקיומהא, וכדין כתיב, (תהלים קיג) אם הבנים שמחה, אם הבנים ודאי. ועל דא, לא לפטר איניש מפריה ורבייה, עד דאוליד בן ובת.

תניא אמר רבי יצחק, כתיב, (תהלים כז) לחזות בנעם ה' ולבקר בהיכלו, תיאובתא דצדיקיא למחמי דא, ואת אמרת על ה'. אמר רבי שמעון, פלא חד. משמע דכתיב

נעם ה', דאתיא מעתיקא

הקדוש לשמים הנה, ותשוקת הצדיקים כף היא ודאי. וכתוב על השמים, אז תתענג על ה'. אשרי חלקו של מי שזוכה. ודאי מעטים הם.

שנינו, אמר רבי שמעון, כתוב (שיר א) בני אמי נחרו בי שמני נטרה את הכרמים. בני אמי, כמו שכתוב (איכה ב) השליף משמים ארץ. שפשרצה הקדוש ברוך הוא להחריב ביתו שלמטה ולהגלות את ישראל לבין העמים, העביר הקדוש ברוך הוא מלפניו את הארץ הזו, והתרחקה ממנו, פכתוב (שמות ב) ותתצב אחתו מרחק. וכשארץ זו התרחקה משמים שלמעלה, הארץ הזו שלמטה נחרבה, וישראל התפזרו בין העמים. אמרה פנסת ישראל: מי גרם לי את זה ומי עשה לי את זה? בני אמי שנחרו בי והתרחקו ממני, בני אמי ודאי.

רבי יוסי היה הולך בדרך, והיה עמו רבי חייא בר רב. עד שהיו הולכים, אמר רבי יוסי לרבי חייא, ראית מה שראית? אמר לו, ראיתי גבר אחד בנהר, וצפור אחת על ראשו, ועלה בפי הצפור, ואוכלת ורומסת בגרגליה, ואותו גבר מרים קולות וצווח, ולא ידעתי מה אמר.

אמר, נקרב אליו ונשמע. אמר, אני פוחד להתקרב. אמר לו, וכי בן אדם הוא במקום זה? אלא רמז של חכמה שרמז לנו הקדוש ברוך הוא. קרבו אליו. שמעו שהיה אומר: פתר, פתר, שני בנים שרויים בחוץ [ורוקים לבחון]. לא נח ולא מנוחה, עד שהצפור בפח תפל.

בכה רבי יוסי ואמר, זהו ששנינו בני אמי נחרו בי. מה הטעם? משום שפרמי שלי לא נטרתי.

קדישא להאי שמים. ותיאובתא דצדיקתא כף הוא ודאי, ועל השמים פתיב, אז תתענג על ה'. זפאה חולקיה מאן דזכי. ודאי זעירין אינון.

תנינן, אמר רבי שמעון, פתיב, (שיר השירים א) בני אמי נחרו בי שמוני נטרה את הכרמים, בני אמי, כמה דכתיב, (איכה ב) השליף משמים ארץ, דכד בעא קדשא בריה הוא למחרבא ביתיה דלתתא, ולאגלאה ישראל ביני עממיה, אעבר קדשא בריה הוא מקמיה להאי ארץ, ואתרחקא מגיה. פדכתיב, (שמות ב) ותתצב אחותו מרחוק. וכד האי ארץ אתרחקא משמים דלעילא, האי ארץ דלתתא אתחרבא, וישראל אתפזרו ביני עממיה, אמרה כנסת ישראל, מאן גרים לי האי ומאן עביד לי האי, בני אמי דנחרו בי, ואתרחקו מני, בני אמי ודאי.

רבי יוסי היה אזיל בארחה, והיה עמיה רבי חייא בר רב. עד דהוה אזלי, אמר רבי יוסי לרבי חייא, חמיתא מה דאנא חמית. אמר ליה, חמינא גברא חד בנהרא, וצפרא חד על (דף ריש ע"ב) רישיה, ועלעא בפומיה דצפורה, ואכלא ורפסא בגלוי, וההוא גבר רמי קלין וצווח, ולא ידענא מאי קאמר.

אמר, נקרב גביה ונשמע. אמר, מסתפינא למקרב. אמר ליה, וכי בר נש הוא באתר דא, אלא רמינא דחכמתא דרמיז לן קדשא בריה הוא. קריבו גביה, שמעו דהיה אומר, עטרא עטרא, תרין בנין שריין לבר, (ס"א שראו לברא) לא נח ולא נייחא, עד דצפורה בקיסרא רמיו.

בכה רבי יוסי ואמר, היינו דתנינן, בני אמי נחרו בי וגו', מאי טעמא. בגין דכרמי

שְׁלִי לֹא נִטְרָתִי. אָמַר, וְדָאֵי גְלוּתָא אֲתַמְשֵׁךְ, וְעַל דָּא (ס"א ד') צַפְרֵי שְׁמִיָּא לָא אֲעֵדִיו, עַד דִּי שְׁלֹטְנוּתָא דְעַמִּין עֹבְדֵי עֲבֹדַת פּוֹכְבִּים וּמְזֻלוֹת אֲעֵדִיאוּ מִן עַלְמָא. וְאִימְתִּי, עַד דִּימְטִי יוֹמָא דְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אֲתַעַר דִּינְוִי בְעַלְמָא. דְכְּתִיב, (זכריה יד) וְהָיָה יוֹם אֶחָד הוּא יוֹדַע לֵה' לֹא יוֹם וְלֹא לַיְלָה.

עַד דְּהוּוּ אֲזֻלִין, שְׁמַעוּ חַד קָלָא דְהוּוּהָ אָמַר, אוֹקִידָא דְקוֹפְטִירָא מְטָא בְדִינְוִי, נֶפֶק חַד שְׁלֵהוּבָא, וְאוֹקִיד לְהוּוּא צְפוּרָא. אָמַר, וְדָאֵי, כְּמָה דְכְּתִיב, (דניאל ז) וַיְהִיבַת לִיקְדַת אֲשָׁא.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, לָא אַגְלִי קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, אֲלֵא בְזַמְנָא דְלָא אֲשַׁתְּפַח מְהִימְנוּתָא בִּינֵייהוּ. כִּד אֲתַמְנַע מְהִימְנוּתָא בִּינֵייהוּ, כְּבִיכּוֹל, הָכִי אֲשַׁתְּפַח בְּכֻלָּא. דְכְּתִיב, (ישעיה כח) וְכִפַּר בְּרִיתְכֶם אֶת מוֹת.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, מָאֵי דְכְּתִיב, (ישעיה כה) בְּלַע הַמּוֹת לְנֶצַח. אָמַר לֵיהּ, כִּד יִתְעַר קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא יְמִינָא דִּילֵיהּ, אֲתַמְנַע מוֹתָא מִן עַלְמָא. וְלָא יִתְעַר הָאֵי יְמִינָא, אֲלֵא כִּד יִתְעַרוּן יִשְׂרָאֵל בִּימִינָא דְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, וּמָאֵי נִיְהוּ תוֹרָה, דְכְּתִיב בָּהּ, (דברים לג) מִימִינוֹ אֵשׁ דֵּת לָמוֹ. בְּהוּוּא זְמַנָּא, (תהלים קיח) יְמִין ה' עוֹשֶׂה חֵיל וְגו', לֹא אֲמוֹת פִּי אֲחֵיהּ וְאֲסַפֵּר מַעֲשֵׂי יָהּ.

תְּנָא, הַהוּא זַכָּאָה דְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אֲתַרְעֵי בֵיהּ, וְכְרוּזָא קָרִי עֲלֵיהּ, תְּלַתִין יוֹמִין, בִּינֵי צִדִיקֵיָא כְּגַנְתָּא דְעַדָן. כְּלָהוּ צִדִיקָא חֲדָאן, כְּלָהוּ צִדִיקֵיָא אֲתַתִּין, וּמַעֲטָרָן דְיֻכְתְּיָה דְהוּוּא צִדִיקָא, עַד דִּיִּתִי

לְמִידָר דִּינִירָיָה בִּינֵייהוּ. וְאִי חֲזִיבָא הוּא, כְּרוּזָא קָרִי עֲלֵיהּ בְּגִיְהֶנָם תְּלַתִין יוֹמִין (עליות), וְכְלָהוּ חֲזִיבָא, כְּלָהוּ עֲצִיבִין.

אָמַר, וְדָאֵי הַגְּלוּת נִמְשֵׁךְ, וְעַל זֶה וְשׁוֹצְפְרֵי הַשָּׁמַיִם לֹא זֹזוֹת עַד שְׁשֹׁלְטוֹן הָעַמִּים עֹבְדֵי עֲבֹדַת פּוֹכְבִּים וּמְזֻלוֹת יַעֲבֹר מִהָעוֹלָם, וּמִתִּי? עַד שְׁיִגִיעַ הַיּוֹם שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְעוֹרֵר דִּינֵי בְּעוֹלָם, שְׁפָתוֹב (זכריה יד) וְהָיָה יוֹם אֶחָד הוּא יוֹדַע לֵה' לֹא יוֹם וְלֹא לַיְלָה. עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, שְׁמַעוּ קוֹל אֶחָד שֶׁהָיָה אוֹמֵר: שְׁלֵהֶבֶת הַדִּין הַגִּיעָה בְּדִינֵינוּ. יֵצֵאָה שְׁלֵהֶבֶת אַחַת וְשִׂרְפָה אֶת אוֹתָהּ הַצְּפוּרָה. אָמַר, וְדָאֵי כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (דניאל ז) וַנִּתְּנָה לְשִׂרְפַת הָאֵשׁ.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, לֹא הַגְּלוּת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת יִשְׂרָאֵל אֲלֵא בְזַמַּן שֶׁלֹּא נִמְצָאָה בִּינֵיהֶם אֲמוּנָה, כְּשֶׁנִּמְנָעָה בִּינֵיהֶם הָאֲמוּנָה, כְּבִיכּוֹל, כִּךָּ נִמְצָא בְּכָל, שְׁפָתוֹב (ישעיה כח) וְכִפַּר בְּרִיתְכֶם אֶת מוֹת.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, מָהוּ שְׁפָתוֹב בְּלַע הַמּוֹת לְנֶצַח? אָמַר לוֹ, כְּשִׁיעוֹרָר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת יְמִינוֹ, יִמְנַע מוֹת מִהָעוֹלָם, וְלֹא תִתְעוֹרֵר יְמִין זֹו אֲלֵא כְּשִׁיעוֹרָרוּ יִשְׂרָאֵל בִּימִינוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּמָה זֶה? תוֹרָה שְׁפָתוֹב בָּהּ (דברים לג) מִימִינוֹ אֵשׁ דֵּת לָמוֹ. בְּאוֹתוֹ זְמַן (תהלים קיח) יְמִין ה' עוֹשֶׂה חֵיל וְגו', לֹא אֲמוֹת פִּי אֲחֵיהּ וְאֲסַפֵּר מַעֲשֵׂי יָהּ.

כְּמִדְנֵנוּ, אוֹתוֹ הַצִּדִיק שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְרַצֶּה בּוֹ, וְהַכְּרוּז קוֹרָא עֲלָיו שְׁלֹשִׁים יָמִים בֵּין צִדִיקֵי גֵן הָעֵדֶן, כָּל הַצִּדִיקִים שְׁמַחִים, כָּל הַצִּדִיקִים בָּאִים וּמַעֲטָרִים מְקוֹמוֹ שֶׁל אוֹתוֹ הַצִּדִיק עַד שֶׁיָּבֵא לְמִדָּר אֶת דִּיורוֹ בִּינֵיהֶם. וְאִם רָשַׁע הוּא, הַכְּרוּז קוֹרָא עֲלָיו בְּגִיְהֶנָם שְׁלֹשִׁים יוֹם [עליו], וְכָל הַרְשָׁעִים כְּלָם עֲצוּבִים.

בְּלֶהוּ פִתְחִין ווי, דְּהָא דִּינָא חֲדָתָא אֲתַעֲר
הַשְׁתָּא, בְּגִיגִיָּה דְּפִלְגְנָא. כְּמָה גְרַדִּינִין
דְּנַמוּסִין מִזְדְּמִנִין לְקַבְּלִיָּה, וְלֹא קְדָמָא לִיָּה
ווי. אוי לְרִשְׁעֵ אוי לְשִׁכְנוּ. וְכִלְהוּ פִתְחִין
וְאִמְרִין, (ישעיה ג) אוי לְרִשְׁעֵ רַע כִּי גְמוּל יִדְיו
יַעֲשֶׂה לוֹ. מָאִי (טעמא) גְמוּל יִדְיו. אָמַר רַבִּי
יִצְחָק. לְאֶכְלָלָא (לְאֶפְקָא) מָאִן דְּזִנִּי בִידְוִי,
לְאֶפְקָא וְלַחֲבֵלָא זְרַעִיָּה בְּרִיקְנָא.

דְּהָא תְּנִינִין, כֹּל מָאִן דְּאֶפִּיק זְרַעִיָּה בְּרִיקְנָא,
אֶקְרִי רַע, וְלֹא חֲמִי אֶפִּי שְׂכִינְתָּא.
דְּכֹתִיב, (תהלים ה) כִּי לֹא אֶל חֲפִץ רִשְׁעֵ אֲתָה לֹא
יְגוּרְךָ רַע. וְכֹתִיב, (בראשית לח) וַיְהִי עַר בְּכוֹר
יְהוּדָה רַע. אוֹף הֶכָּא, אוי לְרִשְׁעֵ רַע. ווי
לְהֵוּא חֲיִיבָא דְּאִיהוּ רַע, דְּעֵבֵד גְּרַמִּיָּה רַע.
כִּי גְמוּל יִדְיו יַעֲשֶׂה לוֹ, לְאֶכְלָלָא מָאִן דְּזִנִּי
בִידְוִי, לְאֶפְקָא וְלַחֲבֵלָא זְרַעִיָּה בְּרִיקְנָא,
וְלֵהֱאִי טְרַדִּין בְּהֵוּא עֲלֵמָא יִתִּיר מְפֻלָּא.

תָּא חֲזִי, דְּהָא כֹּתִיב אוי לְרִשְׁעֵ (רע), כִּי
דְּכֹתִיב אוי לְרִשְׁעֵ, אֲמַאי רַע. אֶלָּא כְּמָה
דְּאִמְרִין, דְּעֵבֵד גְּרַמִּיָּה רַע. וְכֹתִיב לֹא יְגוּרְךָ
רַע. וְכִלְהוּ סְלִקִין, וְהֵאִי לָא סְלִיק.

וְאִי תִימָא, שְׂאָר חֲיִיבִין דְּקִטְלוּ בְּנֵי נְשָׂא. תָּא
חֲזִי, כִּלְהוּ סְלִקִין וְהוּא לָא סְלִיק. מָאִי
טַעמָא, אִינוּן קִטְלוּ בְּנֵי נְשָׂא אַחֲרָא, וְהֵאִי
קִטְלוּ בְּנֵי מַמְשׁ, אוֹשִׁיד דְּמִין סְגִיאִין.

תָּא חֲזִי, בְּשְׂאָר חֲיִיבֵי עֲלֵמָא, לָא כֹּתִיב וַיִּרַע
בְּעִינֵי ה', וְכָאֵן פִּתִּיב, וַיִּרַע בְּעִינֵי ה'
אֲשֶׁר עָשָׂה. מָאִי טַעמָא, מִשּׁוּם דְּכֹתִיב וְשַׁחַת
אַרְצָה.

תְּנִין, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, לִית לָךְ חוּבָא בְּעֲלֵמָא
דְּלָא אִית לִיָּה תְּשׁוּבָה, בַּר מִהֵאִי. וְלִית
לָךְ חֲיִיבָא דְּלָא חֲמָאֵן אֶפִּי שְׂכִינְתָּא, בַּר
מִהֵאִי. דְּכֹתִיב לֹא יְגוּרְךָ רַע, כִּלְל. אָמַר רַבִּי
יִצְחָק, אֲשֶׁרִי הַצְדִּיקִים

בְּלֶהוּ פִתְחִין ווי, דְּהָא דִּינָא חֲדָתָא אֲתַעֲר
הַשְׁתָּא, בְּגִיגִיָּה דְּפִלְגְנָא. כְּמָה גְרַדִּינִין
דְּנַמוּסִין מִזְדְּמִנִין לְקַבְּלִיָּה, וְלֹא קְדָמָא לִיָּה
ווי. אוי לְרִשְׁעֵ אוי לְשִׁכְנוּ. וְכִלְהוּ פִתְחִין
וְאִמְרִין, (ישעיה ג) אוי לְרִשְׁעֵ רַע כִּי גְמוּל יִדְיו
יַעֲשֶׂה לוֹ. מָאִי (טעמא) גְמוּל יִדְיו. אָמַר רַבִּי
יִצְחָק. לְאֶכְלָלָא (לְאֶפְקָא) מָאִן דְּזִנִּי בִידְוִי,
לְאֶפְקָא וְלַחֲבֵלָא זְרַעִיָּה בְּרִיקְנָא.

דְּהָא תְּנִינִין, כֹּל מָאִן דְּאֶפִּיק זְרַעִיָּה בְּרִיקְנָא,
אֶקְרִי רַע, וְלֹא חֲמִי אֶפִּי שְׂכִינְתָּא.
דְּכֹתִיב, (תהלים ה) כִּי לֹא אֶל חֲפִץ רִשְׁעֵ אֲתָה לֹא
יְגוּרְךָ רַע. וְכֹתִיב, (בראשית לח) וַיְהִי עַר בְּכוֹר
יְהוּדָה רַע. אוֹף הֶכָּא, אוי לְרִשְׁעֵ רַע. ווי
לְהֵוּא חֲיִיבָא דְּאִיהוּ רַע, דְּעֵבֵד גְּרַמִּיָּה רַע.
כִּי גְמוּל יִדְיו יַעֲשֶׂה לוֹ, לְאֶכְלָלָא מָאִן דְּזִנִּי
בִידְוִי, לְאֶפְקָא וְלַחֲבֵלָא זְרַעִיָּה בְּרִיקְנָא,
וְלֵהֱאִי טְרַדִּין בְּהֵוּא עֲלֵמָא יִתִּיר מְפֻלָּא.

תָּא חֲזִי, דְּהָא כֹּתִיב אוי לְרִשְׁעֵ (רע), כִּי
דְּכֹתִיב אוי לְרִשְׁעֵ, אֲמַאי רַע. אֶלָּא כְּמָה
דְּאִמְרִין, דְּעֵבֵד גְּרַמִּיָּה רַע. וְכֹתִיב לֹא יְגוּרְךָ
רַע. וְכִלְהוּ סְלִקִין, וְהֵאִי לָא סְלִיק.

וְאִי תִימָא, שְׂאָר חֲיִיבִין דְּקִטְלוּ בְּנֵי נְשָׂא. תָּא
חֲזִי, כִּלְהוּ סְלִקִין וְהוּא לָא סְלִיק. מָאִי
טַעמָא, אִינוּן קִטְלוּ בְּנֵי נְשָׂא אַחֲרָא, וְהֵאִי
קִטְלוּ בְּנֵי מַמְשׁ, אוֹשִׁיד דְּמִין סְגִיאִין.

תָּא חֲזִי, בְּשְׂאָר חֲיִיבֵי עֲלֵמָא, לָא כֹּתִיב וַיִּרַע
בְּעִינֵי ה', וְכָאֵן פִּתִּיב, וַיִּרַע בְּעִינֵי ה'
אֲשֶׁר עָשָׂה. מָאִי טַעמָא, מִשּׁוּם דְּכֹתִיב וְשַׁחַת
אַרְצָה.

תְּנִין, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, לִית לָךְ חוּבָא בְּעֲלֵמָא
דְּלָא אִית לִיָּה תְּשׁוּבָה, בַּר מִהֵאִי. וְלִית
לָךְ חֲיִיבָא דְּלָא חֲמָאֵן אֶפִּי שְׂכִינְתָּא, בַּר
מִהֵאִי. דְּכֹתִיב לֹא יְגוּרְךָ רַע, כִּלְל. אָמַר רַבִּי

בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, עֲלֵיהֶם כְּתוּב (ישעיה ס) וְעַמּוּךָ כָּל־ם צְדִיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אֶרֶץ. מֵה זֶה לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אֶרֶץ? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כִּמּוֹ שְׁכַתוּב (תהלים קטו) אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי ה' בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים. וַיְחִי יַעֲקֹב, בְּתוֹכָם. לְכֵן צָרִיךְ לְאָדָם שְׂלֵא לְעֲרֹב צֵלָם שְׁלוֹ בְּצֵלָם שֶׁל עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, מִשּׁוּם שֶׁזֶה קָדוֹשׁ וְזֶה טָמֵא.

בֵּא רְאֵה מֵה בֵּין יִשְׂרָאֵל לְעַמִּים עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, שִׁישְׂרָאֵל כְּשֶׁנִּמְצָא אָדָם מֵת, הוּא מְטַמֵּא אֶת כָּל הַגּוֹף, וְהַבֵּית טָמֵא. וְגוֹף שֶׁל עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת לֹא מְטַמֵּא מִיִּשְׁהוּ אַחֵר, וְגוֹפוֹ (וביתו) לֹא טָמֵא כְּשֶׁהוּא מֵת. מֵה הַטַּעַם?

יִשְׂרָאֵל בְּשַׁעֲהָ שֶׁהוּא מֵת, כָּל הַקְּדוּשׁוֹת שֶׁל רַבּוּנוֹ עוֹבְרוֹת מִמֶּנּוּ, וְעוֹבֵר מִמֶּנּוּ הַצֵּלָם הַקְּדוֹשׁ הַזֶּה, וְעוֹבְרֵת מִמֶּנּוּ רוּחַ הַקְּדוּשָׁה הַזֶּה, נִשְׁאַר הַגּוֹף טָמֵא.

אֲבָר עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה לֹא כֵּן, שֶׁבַחֲיָיו טָמֵא בְּכָל הַצְּדִים, צִלְמוֹ טָמֵא וְרוּחוֹ טָמֵא, וּמִשּׁוּם שֶׁכָּל הַטְּמָאוֹת הֵלְלוּ שְׂרׁוּיּוֹת בְּתוֹכוֹ, אֲסוּר לְקָרֵב אֵלָיו. בֵּינוֹן שְׂמֵת, יוֹצֵאוֹת כָּל הַטְּמָאוֹת הֵלְלוּ, וְנִשְׁאַר גּוֹף בְּלִי טְמָאָה לְטָמֵא.

וְאֵף עַל גַּב שְׂגוּפָם טָמֵא, בֵּין בַּחַיִּיָּהִם וּבֵין בְּמִיתָתָם, אֲבָל בַּחַיִּיָּהִם שֶׁכָּל אוֹתָן הַטְּמָאוֹת שֶׁנִּמְצְאוֹת אֲצֵלָהֶם, יֵשׁ לָהֶם כַּח לְטָמֵא אַחֲרִים. וּבְמִיתָתָם, כֹּאֲשֶׁר יוֹצֵאוֹת כָּל אוֹתָן הַטְּמָאוֹת מֵהֶם, לֹא יְכוּלִים לְטָמֵא, וְשֶׁל יִשְׂרָאֵל יְכוּל לְטָמֵא אַחֲרִים, כִּי כָּל הַקְּדוּשׁוֹת יוֹצֵאוֹת מִמֶּנּוּ, וְשׁוֹרָה עֲלָיו צַד הָאֲחֵר.

יִצְחָק, זָפַאִין אֵינוֹן צְדִיקֵינִי, בְּעֵלְמָא דִּין וּבְעֵלְמָא דְאַתִּי. עֲלֵייהוּ כְּתִיב, (ישעיה ס) וְעַמּוּךָ כָּל־ם צְדִיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אֶרֶץ. מָאִי לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אֶרֶץ, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּמָה דְכְּתִיב, (תהלים קטו) אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי ה' בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים:

וַיְחִי יַעֲקֹב בְּגוֹיֵיהוּ. עַל דָּא לְבַעֲי לִיה לְבַר נִשׁ דְּלֹא לְאַתְעֲרַבָא צוֹלְמָא דִּילִיה (דף רכ"א) בְּצוֹלְמָא דְעוֹבְד פּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת, בְּגִין דִּיהֵאִי קְדִישָׁא וְהֵאִי מְסַאָבָא.

הָא חֲזִי, מֵה בֵּין יִשְׂרָאֵל לְעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת פּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת. דִּישְׂרָאֵל כַּד אֲשַׁתְּפַח בַּר נִשׁ מִית הוּא מְסַאָב לְכָל גּוֹפָא, וּבֵיתָא מְסַאָבָא. וְגוֹפָא דְעוֹבְד פּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת לֹא מְסַאָיב לְאַחֲרָא, וְגוֹפִיָּה (כ"א וביתא)

לָא מְסַאָבָא כַּד אֵיהוּ מִית. מָאִי טַעְמָא. יִשְׂרָאֵל בְּשַׁעֲתָא דְאֵיהוּ מִית כָּל קְדוּשֵׁי דְמֵאֲרִיָּה מִתְעַבְרָן מִנִּיה, אֶתְעַבֵּר מִנִּיה הֵאִי צוֹלְמָא קְדִישָׁא, וְאַתְעַבֵּר מִנִּיה הֵאִי רוּחַ קְדוּשָׁא, אֲשַׁתְּאַר גּוֹפָא מְסַאָבָא.

אֲבָר עוֹבְד פּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה, לִית הֵכִי. דְּבַחֲיִי מְסַאָב בְּכָל סְטָרִין, צוֹלְמָא דִּילִיה מְסַאָבָא, וְרוּחָא דִּילִיה מְסַאָבָא. וּבְגִין דְּסוֹאָבוֹתֵי אֵלִין שְׂרִיִין בְּגוֹיָה, אֲסִיר לְמִקְרַב לְגַבִּיָּה. בֵּינוֹן דְּמִית, נְפָקִי כָּל אֵלִין מְסַאָבוֹתָא וְאַשְׁתְּאַר גּוֹפָא כְּלֵא מְסַאָבוֹתָא לְסוֹאָבָא.

וְאֵף עַל גַּב דְּגוֹפָא דְלַהוֹן מְסַאָב, בֵּין בַּחַיִּיָּהוֹן וּבֵין בְּמִיתָתְהוֹן. אֲבָל בַּחַיִּיָּהוֹן דְּכָל אֵינוֹן מְסַאָבִין אֲשַׁתְּפַחֵי לְגַבִּיָּהוּ, אֵית לוֹן חִילָא לְסוֹאָבָא לְאַחֲרֵינִי, בְּמִיתָתְהוֹן דְּנְפָקִי כָּל אֵינוֹן מְסַאָבִין מִנִּיהוּ, לֹא יְכָלִין לְסַאָבָא. וְדִישְׂרָאֵל, יְכִיל לְסַאָבָא לְאַחֲרֵינִי.

בְּגִין דְּכָל קְדִישִׁין נְפָקִין מִנִּיה וְשָׂרָא עֲלֵיה סְטָרָא אַחֲרָא.

בא ראה, הצלם הקדוש הזה, כשהולך אדם ומתגדל ונעשית מהפרצוף הזה הדמות שלו, נעשה צלם אחר, ומתחברים כאחד, וזה נוטל את זה. בשעה שנמצאים שני צלמים שמור הוא האדם, וגופו בקיום, ורוח שרויה בתוכו. בשעה שקרבים ימיו, הם עוברים ממנו, וזה עולה לזה, ונשא אדם בלי שמירה, אז (שיר ב) עד שיפוח היום ונסו הצללים, שנים.

בא ראה, כשמתעורר דין בעולם, כשהקדוש ברוך הוא יושב על פסא דין לדון את העולם, צריך אדם לעורר (גדון) תשובה שישוב מהרשע (מחטאיו), שהרי אותו יום נכתבים פתקים, וכלם נמצאים בתיק כתובים. אם זכה אדם שישוב לפני רבונו, קורעים את הפתקים שעליו.

אחר כך הקדוש ברוך הוא מזמין לפני האדם את יום הפפורים, יום התשובה. אם שב מחטאיו - טוב. אם לא - מצוה המלך לחתם פתקים. אוי פי התשובה רוצה להסתלק ממנו. אם זכה בתשובה ולא שלמה כראוי - תולים לו עד אותו יום אחרון של עצרת, שהוא שמיני לחג. אם עשה תשובה שלמה לפני רבונו - נקרעים. ואם לא זוכה - אותם פתקים יוצאים מבית המלך ונמסרים בידי מלאך הדין, והדין נעשה, ופתקים יותר לא חוזרים עוד לבית המלך.

אז מעברים הצלמים ממנו ולא נמצאים עמו. כיון שעברו ממנו, הרי ודאי שענש המלך יעבר עליו ויטעם מכוס המות. ובאותו לילה של חג האחרון, המלאכים המענישים מזמנים, ונוטלים את הפתקים. ואחר שנטלו אותם,

תא חזי, האי צלם קדישא, כד אזיל בר נש ואתרבי, ואתעביד מהאי פרצופא דיוקנא דיליה. אתעביד צולמא אתרא, ומתחברן כחדא. ודא נטיל לדא, בשעתא דאשתפחו תרין צולמין, נטיר הוא בר נש, וגופא דיליה בקיומא, ורוחיה שריא בגייה. בשעתא דקריבו יומוי, מתעברן מניה, ודא סליק לדא, ואשתאר בר נש בלא נטירו. כדין, (שיר השירים ב) עד שיפוח היום ונסו הצללים, תרי.

תא חזי, כד אתער דינא בעלמא, דקדשא בריה הוא יתיב על פרסי דדינא למידן עלמא, פעי בר נש לאתערא (בדינא) תשובה, דייתוב מחיובא (ניא מחובוי). דהא ההוא יומא, פתקין כתיבו, ומשתפחי כלהו באחמתא הא כתיבין. אי זכי בר נש דייתוב קמי מאריה, קרעין פתקין דעליה.

דבתר קדשא בריה הוא זמין קמיה דבר נש, יומא דכפורי יומא דתשובה. אי תב מחטאוי טב. ואי לא, פקיד מלכא למחתם פתקין. ווי, דהא תשובה בעיא לאסתלקא מניה.

אי זכי בתשובה, ולא שלימתא כדקא יאות, תליין ליה עד ההוא יומא בתראה דעצרת, דהוא תמינאה לחג. ואי עבד תשובה שלימתא לקמי מאריה, אתקרעו. ואי לא זכי, אינון פתקין נפקין מפי מלכא, ואתמסרן בידי דסנטירא, ודינא מתעביד, ופתקין לא מהדרן תו לבי מלכא.

כדין צולמין אתעברו מניה, ולא משתפחין עמיה. כיון דמתעברן מניה, הא ודאי טופסקא דמלכא יעבר עליה, ויטעום פסא דמותא. ובההוא ליליא דחגא בתראה,

מַעֲבָרִים הַצְּלָמִים, וְלֹא נִמְצְאוּ
[וְאִם נִמְצְאוּ פְגוּמִים, יַעֲבֹר עֲלֵיוּ מִחֲלוֹת וְכוּ'] בְּהֵם
יָדִים. וְאִם נִמְצְאוּ בְּהֵם יָדִים -
דִּין גְּרוּעַ, אוֹ יַעֲבֹר עֲלֵיוּ דִין שֶׁל
מִחֲלוֹת רְעוּת בְּפָגַם שְׁלָהֶם, וְהָרִי
בְּאַרְנוֹ אֶת זֶה.

וּבִסְפָרֵי הַקְּדֻמוֹנִים אוֹמְרִים יוֹתֵר,
כְּשֶׁהָרֹאשׁ נִגְרַע וְיִמְצָא הַגּוֹף - בְּנוֹ
אוֹ אִשְׁתּוֹ יִמְצָאוּ, וְהוּא יִסְתַּלֵּק.
וְזֶה מְדַבֵּר כְּשֶׁלֹּא חִזַּר כָּל אוֹתוֹ זְמַן
בְּתִשׁוּבָה. אֲבָל אִם חִזַּר, טַעַם
הַמּוֹת יִטַּעַם וְיִתְרַפֵּא.

וְאִם הַגּוֹף לֹא נִרְאָה וְיִמְצָא הָרֹאשׁ
- הֵם מְסַתְּלָקִים וְהוּא מְתַקֵּם, וְזֶה
מְדַבֵּר כְּשֶׁבְנוֹ הִקְטֵן בְּרִשְׁוֹתוֹ. וְאִם
יָדָיו פְּגוּמִים, מַעֲשֶׂה יָדָיו פְּגוּמִים,
וְגַלְיוֹ - מִחֲלוֹת רוֹדְפוֹת אוֹתוֹ.
בּוֹרַח הַצֵּלֶם וְחוֹזֵר, בּוֹרַח וְחוֹזֵר,
עֲלֵיו כְּתוּב (דְּבָרִים כח) בְּבִקְרָת תֹּאמַר
מִי יִתֵּן עֲרֹב. וְזֶה כְּשֶׁהִלְכְּנָה
מֵאִירָה וְהִלְיָה מִתְקַן בְּאוֹר.

אֲבָר צְדִיקִים חֲסִידִים, כָּל יוֹם
וְיוֹם מְסַתְּלָקִים בְּלִבָּם כְּאִלּוּ אוֹתוֹ
יוֹם מְסַתְּלָקִים מִהָעוֹלָם, וְעוֹשִׂים
תְּשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנָי רְבוּנָם, וְלֹא
יִצְטָרְכוּ לְדַבֵּר אַחַר. אֲשֶׁרֵי חֲלָקִים
בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.

בֹּא רֵאָה, כָּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי - כְּמָה
עֲלִיוֹנִים מַעֲשֵׂי הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ,
שְׁתָּרִי בְּאוֹתָם מַעֲשִׂים [בְּרִיחַ] שֶׁהוּא
עוֹשֶׂה לְמַטָּה, קוֹשֵׁר אוֹתָם
בְּדְבָרִים עֲלִיוֹנִים שְׁלֵמָעֵלָה,
וּכְשֶׁנּוֹטְטִים אוֹתָם לְמַטָּה וְעוֹשִׂים
בְּהֵם מַעֲשֶׂה, מִתְעוֹרֵר אוֹתוֹ מַעֲשֶׂה
שְׁלֵמָעֵלָה שֶׁקְשׁוּר בּוֹ, כְּגוֹן אֲזוּב
וְעֵץ אֲרוֹז, וְהָרִי בְּאַרְנוֹ הַדְּבָרִים.

וְיֵשׁ מֵהֶם שְׂאֵחוֹזִים בְּשֵׁם הַקְּדוֹשׁ,
כְּמוֹ לוֹלֵב, וְאַתְרוּג, הַדָּס, וְעֲרֹבָה,
שֶׁכֵּלֶם אֲחוֹזִים בְּשֵׁם הַקְּדוֹשׁ
לְמַעֲלָה. וְעַל כֵּן שְׁנִינוּ, לְאַחַז
אוֹתָם וְלַעֲשׂוֹת בְּהֵם מַעֲשֶׂה כְּדִי
לְעוֹרֵר חֲדוּהוֹ אוֹתוֹ שְׂאוֹחַז בּוֹ. וְעַל

סְנִטְרִין זְמִינִין, וּפְתָקִין נְטָלִין, בְּתֵר דְּנִטְלִי
לוֹן, צוֹלְמִין מִתְעַבְרִין, וְלֹא מִשְׁתַּפְּחִין (נ"א וְאִי
מִשְׁתַּפְּחִין גְּרִיעִין יַעֲבֹר עֲלֵיוּ מְרַעִין וְכוּ') בְּהוּ יָדִי. וְאִי
מִשְׁתַּפְּחִין בְּהוּ יָדִי (ע"ד), הִינָּא גְרִיעָא, אוֹ
יַעֲבֹר עֲלֵיוּ דִינָּא מְרַעִין בִּישׁוּן, בְּגְרִיעוּתָא
דְּלַהוּן, וְהָא אוֹקִימָנָא לְהָא.

וּבִסְפָרֵי קְדֻמָּי אֲמַרִי יִתִּיר, כִּד רִישָׁא
אֲגֵרַע, וְיִשְׁתַּפַּח גּוֹפָא. בְּרִיָּה, אוֹ
אֲנַתְתִּיהָ יִשְׁתַּפְּחוּ וְהוּא יִסְתַּלֵּק. וְהָנִי מִלִּי,
כִּד לֹא אֶהְדַּר כָּל הַהוּא זְמַנָּא בְּתִיּוּבְתָא. אֲבָל
אִי אֶהְדַּר, טַעַמָּא דְמוֹתָא יִטַּעַם, וְיִתְסִי.

וְאִי גּוֹפָא לֹא אֲתַחֲזִי, וְיִשְׁתַּפַּח רִישָׁא. אֵינּוּן
סְלָקִין, וְהוּא אֲתַקֵּיִם. וְהָנִי מִלִּי, כִּד
בְּרִיָּה זְעִירָא בְּרִשְׁוֹתֶיהָ. וְאִי יָדָיו פְּגִימוּ,
עֲבִידְתָּא דִידוּי פְּגִימִין. רְגִלוּי, מְרַעִין רְדָפִין
עֲלֵיהָ. עָרַק צוֹלְמָא וְאַהְדַּר, עָרַק וְאַהְדַּר.
עֲלֵיהָ פְתִיב, (דְּבָרִים כח) בְּבִקְרָת תֹּאמַר מִי יִתֵּן
עֲרֹב, וְהָאִי כִד נִהְרָא סִיְהָרָא, וְלִילִיָּא אֲתַתְּקֵן
בְּנַהוּרָא.

אֲבָר זְכָאֵי חֲסִידִי, בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא מְסַתְּפְלִי
בְּלַבִּיָּהוּ, כְּאִלּוּ הַהוּא יוֹמָא מְסַתְּלָקִי
מִעֲלָמָא, וְעַבְדִּין תִּיּוּבְתָא שְׁלִימָתָא קָמִי
מֵאִרְיָהוֹן, וְלֹא יִצְטָרְכוּן לְמַלְּהָ אַחְרָא. זְכָאָה
חוֹלְקָהוֹן בְּעֲלָמָא דִין וּבְעֲלָמָא דְאַתִּי.

תָּא חֲזִי, (ישעיה מג) כָּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי, כְּמָה
עֲלָאִין עוֹבְדֵי מִלְּפָא קְדִישָׁא, דְּהָא
בְּאֵינּוּן עוֹבְדֵי (נ"א בְּרִיין) דְּאִיהוּ עֲבִיד לְתַתָּא
קְטִיר לוֹן בְּמִלִּין עֲלָאִין דְּלַעֲיִלָּא, וְכִד נְטָלִין
לוֹן לְתַתָּא וְעַבְדֵי בְּהוּ עוֹבְדָא, אֲתַעַר הַהוּא
עוֹבְדָא דְּלַעֲיִלָּא דְּקְטִיר בְּהוּ. כְּגוֹן אֲזוּבָא, עֵץ
אֲרוֹז, וְהָא אוֹקִימָנָא (דף רב ע"ב) מִלִּי.

וְאִית מְנִיָּהוּ דְּאַחִידֵן בְּשֵׁמָא קְדִישָׁא, כְּגוֹן
לוֹלֵב, וְאַתְרוּג, הַדָּס, וְעֲרֹבָה, דְּכִלְהוּ אַחִידֵן בְּשֵׁמָא קְדִישָׁא

זֶה שְׁנִינוּ, בְּדַבְרִים וּמַעֲשֵׂה צְרִיף
לְהִרְאוֹת דְּבַר כְּדֵי לְעוֹרֵר דְּבַר
אַחֵר.

זֶהוּ שְׁפָתוֹב כֹּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי
וְלִכְבוֹדִי (בְּרֵאשִׁית) - לְעוֹרֵר כְּבוֹדִי.
בְּרֵאשִׁיתוֹ - לִיחַד לִי. יִצְרָתִיו -
לַעֲשׂוֹת בּוֹ מַעֲשֵׂה [כח]. אִף עֲשִׂיתִיו
- לְעוֹרֵר בּוֹ פֶת שְׁלֹמֶעֱלָה.

דְּבַר אַחֵר כֹּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי - הִינּוּ
שְׁפָתוֹב (ויקרא כג) פְּרִי עֵץ הָדָר.
וְלִכְבוֹדִי בְּרֵאשִׁיתוֹ - הִינּוּ כַּפֶּת
תְּמָרִים. יִצְרָתִיו - הִינּוּ וְעַנְף עֵץ
עֵבֶת. אִף עֲשִׂיתִיו - הִינּוּ וְעַרְבֵי
נָחַל.

וְתִקְנֵן שֶׁל זֶה שְׁאֵמַר הַכְּתוּב
וְלִקְחֶתֶם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן,
דּוֹקָא שֶׁהוּא תְּמִישִׁי עַל עֲשׂוֹר.
אָבֵל בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן, אוֹתוֹ יוֹם
רִאשׁוֹן מִי הוּא? אֵלֶּא יוֹם שִׁצָּא
רִאשׁוֹן לְנֹסֵעַ [לגל] בְּמַעֲנֵינוּ שֶׁל מִים
נוֹבְעִים, וְאֵנּוּ רוֹצִים לְהַמְשִׁיכוֹ
לְעוֹלָם.

מִשָּׁר לְמַלְךְ שֶׁקָּשַׁר בְּנֵי אָדָם
בְּמֵאָסֵר. בָּאָה אִמּוֹ הַגְּבִירָה
וְהוֹצִיאָה אוֹתָם לְחֵרוֹת, וְהַמְּלֶכֶךְ
מִשְׁגִּיחַ עַל כְּבוֹדָהּ וְנִתֵּן אוֹתָם
בְּיַדֶּיהָ. מַצָּאָה אוֹתָם רַעֲבִים
וְצִמְאִים. אִמְרָה, הֲרֵי הוֹצֵאתִי
אוֹתָם לְחֵרוֹת, תְּבִיא לָהֶם אֶכֶל
וּמִשְׁקָה.

כִּךְ יוֹם הַכְּפוּרִים הִזָּה מוֹצֵיא אֶת
כָּלֶם לְחֵרוֹת, וְאֵנּוּ רַעֲבִים לְמִזוֹן
וְצִמְאִים לְשִׁתִּיהָ. הִיא מַעֲטָרֶת אֶת
הַמְּלֶכֶךְ בְּעֲטָרוֹתָיו. בַּיּוֹם הִזָּה יִדְעֵנוּ
שְׁמִים נוֹבְעִים שׁוֹרִים עִמָּה,
שׁוֹאֵלִים לְשִׁתּוֹת לְמִי שֶׁהוֹצִיא
אוֹתָם לְחֵרוֹת, וְעַל כִּךְ קוֹרְאִים לוֹ
בַּיּוֹם רִאשׁוֹן.

זֶה בְּסֵפֶר הָאֲגָדָה, וְהוּא יָפָה. אָבֵל
בַּיּוֹם הִזָּה, לְאַבְרָהָם שֶׁהוּא רֵאשִׁית
הַכֹּל, אִם בְּעַנְי כְּבוֹד הוּא

לְעִילָא. וְעַל דָּא תְּנִינָן, לְאַחְדָּא לּוֹן, וְלִמְעַבְד
בְּהוּ עוֹבְדָא, בְּגִין לְאַתְעָרָא חֲדוּהָ הַהוּא
דְּאַחִיד בֵּיהּ. וְעַל דָּא תְּנִינָן, בְּמַלִּין וְעוֹבְדָא
בְּעִיין לְאַחְזָאָה מְלָה, בְּגִין לְאַתְעָרָא מְלָה
אַחְרָא.

הָדָא הוּא דְכְּתִיב, כֹּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי
וְלִכְבוֹדִי (בְּרֵאשִׁיתוֹ), לְאַתְעָרָא יְקָרִי.
בְּרֵאשִׁיתוֹ, לִיִּיחַדָּא לִי. יִצְרָתִיו, לְמַעַבְד בֵּיהּ
עוֹבְדָא (נ"א חילא). אִף עֲשִׂיתִיו, לְאַתְעָרָא בֵּיהּ
חִילָא דְלְעִילָא.

דְּבַר אַחֵר, כֹּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי, הִינּוּ דְכְּתִיב
(ויקרא כג) פְּרִי עֵץ הָדָר. וְלִכְבוֹדִי בְּרֵאשִׁיתוֹ,
הִינּוּ כַּפֹּת תְּמָרִים. יִצְרָתִיו, הִינּוּ וְעַנְף עֵץ
עֵבֶת. אִף עֲשִׂיתִיו, הִינּוּ וְעַרְבֵי נָחַל.

וְתִקְנֵנָּא דְהַאי דְאֵמַר קָרָא, (ויקרא כג) וְלִקְחֶתֶם
לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן, דִּיִּיקָא. דְּהוּא
תְּמִישָׂאָה עַל עֲשׂוֹר. אָבֵל בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן,
הַהוּא יוֹם רִאשׁוֹן מֵאֵן הוּא. אֵלֶּא יוֹם דְּנַפִּיק
רִאשׁוֹן, לְנִטְלָא (ד"א לְכָלָא) בְּמַבּוּעוּי דְּמִיין
נְבִיעִין, וְאֵנּוּ בְּעִיין לְאַמְשָׁכָא לִיהָ לְעֵלְמָא.
מְתָר לְמַלְכָּא דְקָטֵר בְּנֵי נְשָׂא בְּקִטְרוּי,
אִמִּיהָ מְטְרוֹנִיתָא אֶתְתָּ, וְאַפִּיקַת לּוֹן
לְחֵירוֹת, וּמַלְכָּא אֲשַׁגַּח לִיקְרָא דִּילָהּ, וְיַהֲב
לּוֹן בִּידְהָא. אֲשַׁפְּחַת לּוֹן פִּיפִין וְצַחִינָן,
אִמְרָתָּ, הָא אֲפִיקַת לּוֹן לְחֵירוֹ, אִיִּיתִי לּוֹן
מִיכְלָא וּמִשְׁתִּיָּיא.

כִּךְ, הָא יוֹם הַכְּפוּרִים אֲפִיק לְכָלָא לְחֵירוֹ,
וְאֵנּוּ כַּפְנֵי מְזוֹנָא קְאִימְנָא, וְצַחִינָן
לְמִשְׁתִּיא, הִיא אֲעֲטָרַת לְמַלְכָּא בְּעֲטָרוּי.
בְּהַאי יוֹמָא יִדְעֵנָּא, דְּהָא מִיין נְבִיעִין עִמָּה
שְׁרִיין, שְׁאִילָנָא לְמִשְׁתִּיָּיא, לְמֵאֵן דְּאַפִּיק
לּוֹן לְחֵירוֹ. וְעַל דָּא קְרִינָן לִיהָ יוֹם רִאשׁוֹן.

דָּא בְּסֵפֶרָא דְאַגְדָּתָא וְשְׁפִיר הוּא. אָבֵל בְּהַאי יוֹמָא, לְאַבְרָהָם שִׁירוֹתָא

הִרְאֵשִׁית או בְּמִים הוּא הִרְאֵשִׁית,
שְׁאֲבָרְהֶם הִתְחִיל לַחֲפֹר בּוֹרוֹת
מִים.

פְּרִי עֵץ הָדָר - זוּ בְּאֵר שֶׁל יִצְחָק,
שִׁיִּצְחָק הִדֵּר אֶת הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
וְקָרָא לוֹ עֵץ הָדָר. פְּרִיו שֶׁל עֵץ
הַהָדָר הֵזֶה יָדוּעַ. כִּפְתַּת תְּמָרִים -
שְׁכַתוּב (תהלים צב) צָדִיק כִּתְמָר
יִפְרָח, וְלֹא נִמְצָא בִּינְיָהִם פְּרוּד.
וְלִכְּן לֹא כָתוּב וְכִפְתַּת, אֲלָא כִּפְתַּת,
מִשּׁוּם שֶׁלֹּא עוֹלָה זֶה בְּלִי זֶה. וּבָזֶה
מִתְמַלֵּאת הַבְּאֵר הַזֹּאת, מִבְּאֵר מִים
עֲלִיוֹנִים שְׁנוּבְעִים. הֵהוּא מִתְמַלֵּא
בַּתְּחִלָּה, וּמִמֶּנּוּ מִתְמַלֵּאת הַבְּאֵר
עַד שְׁנוּבְעֶת לְכֹל.

וְעֲנַף עֵץ עֵבֶת - זֶה עֲנַף שֶׁל אֵילָן
הַגָּדוֹל שֶׁהִתְחַזַּק וּנְשָׂרַשׁ בְּשָׂרְשׁוֹ,
נַעֲשֶׂה אֵילָן עֲלִיּוֹן עַל הַכֹּל, שְׁאֲחֻזוֹ
בְּכֹל הַצְּדָדִים שְׁלוֹ, עֲנַף שֶׁהוּא עֵץ
עֵבֶת, עֵץ שְׁאֲחֻזוֹ אֶת הָעֵבֹת,
שֶׁהֵרִי מִזֶּה נוֹטֵל יְסוּד הָעוֹלָם
וּמִתְמַלֵּא כְּדֵי לְהִרִיק בְּבְאֵר, זֶהוּ
עוֹלָם אֶרֶץ הַהִשְׁקָאָה.

וְעֲרָבֵי נַחַל - שְׁנַיִם הֵם, שְׁנֵי נַחֲלֵי
מִים מִתְּפִנְסִים לְתוֹכָם לְהִרִיק
לְצַדִּיק. דְּבַר אַחַר וְעֲרָבֵי נַחַל -
אֵלֶּה הֵם גְּבוּרוֹת שְׁאֲחֻזוֹת
בְּיִצְחָק, שְׁבָאִים מִצַּד אוֹתוֹ נַחַל
עֲלִיּוֹן וְלֹא מִצַּד הָאָב. לִכְּן הַכֹּל
נֶאֱמַר, וְלֹא מִבְּשֵׁם לְפָרוֹת, וְלֹא
עוֹשֶׂה פְּרוֹת. וְעֲרָבֵי נַחַל - שְׁנֵי
עֲמוּדִים שֶׁהִגּוּף עוֹמֵד עֲלֵיהֶם.
אֲבָל וְעֲרָבֵי נַחַל וְדָאֵי, כְּמוֹ
שֶׁנִּתְבָּאֵר, וְאֵלֶּה הֵם כֹּלָם לְרוֹקֵן
מִים לְבְּאֵר.

הַשְּׁלֵמָה מִהַהֲשַׁמְמוֹת (סימן ג'י)

מִהוּ פְּרִי עֵץ הָדָר? עֵץ הָאֶתְרוּגָה.
וּמִהוּ הָדָר? הָדָר עַל הַכֹּל, וְהִינוּ
הָדָר שֶׁל שִׁיר הַשִּׁירִים, שְׁכַתוּב בּוֹ
מִי זֹאת הַנְּשֻׁקָפָה כְּמוֹ שְׁחַר. וְהִינוּ
עַל שֵׁם נִקְבָּה, וְעַל שְׁמָה נִלְקָחָה

דְּכֹלָא, אֵי בְעֲנַנֵי יָקָר הוּא שִׁירוֹתָא, אֵי בְמִתָּא
הוּא שִׁירוֹתָא. דְּאֲבָרְהֶם שְׁאֲרֵי לְמַחְפְּרֵי בִּירֵי
דְּמִיָּא.

פְּרִי עֵץ הָדָר, דָּא בִּירָא דְיִצְחָק, דְיִצְחָק
אֶהְדֵּר לִיה לְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְקָרָא
לִיה עֵץ הָדָר. פְּרִי דְהָאֵי עֵץ הָדָר יְדִיעָא.
כִּפְתַּת תְּמָרִים, דְּכַתִּיב, (תהלים צב) צָדִיק כִּתְמָר
יִפְרָח, וְלֹא אֲשַׁתַּפַּח בִּינְיָהוּ פִירוּדָא. וְעַל
דָּא לֹא כַתִּיב וְכִפְתַּת, אֲלָא כִּפְתַּת. בְּגִין דְלֹא
סָלִיק דָּא בְּלֹא דָא, וּבְהָאֵי אֲתַמְלִיָּא הָאֵי
בְּאֵר, מִבְּאֵר מִים עֲלִיּוֹן נְבִיעִין, הֵהוּא
אֲתַמְלִי בְּקַדְמִיתָא, וּמִנִּיהּ אֲתַמְלִיָּא בִּירָא,
עַד דְּאִיהוּ נְבִיעוֹ לְכֹלָא.

וְעֲנַף עֵץ עֵבֹת, דָּא עֲנַפָּא דְאֵילָנָא רְבִרְבָּא,
דְּאֲתַקִּיף וְאֲשַׁתְּרִשָּׂא בְּשָׂרְשׁוֹי,
אֲתַעֲבִיד אֵילָנָא עֲלָאָה עַל כֹּלָא, דְּאֲחִיד בְּכֹל
סְטֵרִיָּה, עֲנַף דְּאִיהוּ עֵץ עֵבֹת, עֵץ דְּאֲחִיד
לְעֵבֹת, דְּהָא מִהָאֵי נֹטֵל יְסוּדָא דְעֲלָמָא,
וְאֲתַמְלִיָּא לְאַרְקָא בְּבִירָא, הָאֵי הוּא עֲלָמָא
אַרְקָא דְשִׁקְיוֹתָא.

וְעֲרָבֵי נַחַל, תְּרֵי אֵינּוֹן, תְּרִין נַחֲלִין דְּמִיָּא
אֲתַפְּנִישׁ בְּהוּ, לְאַרְקָא לְצַדִּיק. דְּבַר
אַחַר, וְעֲרָבֵי נַחַל, אֵילָן אֵינּוֹן גְּבוּרָן,
דְּאֲחִידָן בֵּיה בְּיִצְחָק, דְּאֲתַיִן מִסְטֵרָא
דְּהֵהוּא נַחַל עֲלָאָה, וְלֹא מִסְטֵרָא דְאַבָּא.
בְּגִין כֵּן, כֹּלָא יָאֵי, וְלֹא בְּסִימָא לְפִירִין, וְלֹא
עֲבִיד פִּירִין. וְעֲרָבֵי נַחַל, תְּרִין קְיָיִמִין,
דְּגוּפָא קְיָיִמָא עֲלֵייהוּ, אֲבָל וְעֲרָבֵי נַחַל
וְדָאֵי, כְּמָה דְאַתְמָר, וְאֵילָן אֵינּוֹן כִּלְהוּ
לְאַרְקָא מִיָּא לְבִירָא.

הַשְּׁלֵמָה מִהַהֲשַׁמְמוֹת (סימן ג'י)

מִיָּא פְּרִי עֵץ הָדָר אֵילָנָא דְאַתְרוּגָא וּמֵאֵי הָדָר הִינְנוּ הָדָר עַל הַכֹּל וְהִינוּ

נִקְבָּה מֵאָדָם שְׂאֵי אֶפְשֶׁר לְהִתְקַיֵּם
עוֹלָם הַתַּחְתּוֹן בְּלֹא נִקְבָּה. וּמָה
הַטַּעַם נִקְרָאת נִקְבָּה? עַל שֵׁם
שְׁנִקְבִּיהָ רַחֲבִים, וַיֵּשׁ לָהּ נִקְבִים
יְתָרִים עַל הָאִישׁ, וּמָה הֵם
הַנִּקְבִים: שְׂדִים וְרָחֵם וּבֵית קַיְבּוּל
הַזֶּלֶד.

וּמָה שְׂאֵמְרוּ, שִׁיר הַשִּׁירִים שֶׁהוּא
הַדָּר לְכָל סִפְרֵי הַקֹּדֶשׁ - בֶּן. שְׂאֵמֵר
רַבִּי יוֹחָנָן, כָּל הַסִּפְרִים קֹדֶשׁ, וְשִׁיר
הַשִּׁירִים קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים. וּמָהוּ קֹדֶשׁ
קֹדְשִׁים? אֵלֶּא קֹדֶשׁ שֶׁהוּא קֹדֶשׁ
לְקֹדְשִׁים. וּמָה הֵם קֹדְשִׁים? אֵלֶּוּ
שֶׁפְּנִגְדַּ שֵׁשׁ קְצוּוֹת שֶׁבְּאָדָם, וְקֹדֶשׁ
יְהִיָּה לָהֶם קֹדֶשׁ לְכֻלָּם.

וּמָהוּ קֹדֶשׁ? זֶה אֶתְרוּג, שֶׁהוּא הַדָּר
לְכָל. וְלָמָּה נִקְרָא שְׂמוֹ הַדָּר? אֵל
תִּקְרִי הַדָּר אֵלֶּא ה' דָּר, זֶה אֶתְרוּג
שֶׁהוּא נִפְרָד מֵאֲגַד הַלּוּלָב, וְאֵין
מְצוּת לּוּלָב קִיּוּמַת אֵלֶּא בּוֹ, וְהוּא
גַּם בֶּן אֲגוּד עִם הַפֶּל, שְׁעַם כָּל
אֶחָד הוּא, וְעַם כָּלָם יַחַד הוּא.

וּמָהוּ הַלּוּלָב? כְּפִנְגֵּד חוּט הַשְּׂדֵרָה.
וְעַנְף עֵץ עֵבֶת - שְׁעַנְפֵי חוּפִים אֶת
רַבּוֹ, וְאֵם אֵין עַנְפֵי חוּפִים אֶת
רַבּוֹ - אֵינוֹ כְּלוּם. מִפְּנֵי מָה? מִשָּׁל
לְאָדָם שֶׁבְּזוּרְעוּתוֹ יִגַּן עַל רֵאשׁוֹ,
הָרִי זְרוּעוּתוֹ שְׁנַיִם וְרֵאשׁוֹ
שְׁלֹשָׁה, וְהֵינּוּ עַנְף לְשִׁמְאֵל, עֵבֶת
לְיִמִּין, וְנִמְצָא עֵץ בְּאִמְצַע. וְלָמָּה
נֶאֱמַר בּוֹ עֵץ? שֶׁהוּא שְׂרֵשׁ הָאֵילָן.
וּמָה זֶה עֲרֵבִי נַחַל? שׁוּקֵי הָאָדָם
שֶׁהֵם שְׂתִים. וּמָהוּ לְשׁוֹן שֶׁל עֲרֵבִי
נַחַל? מִשׁוּם שֶׁגְּדוּל שְׂבָהֶם הוּא
לְמַעְרָב, וּמִשָּׁם יוֹנֵק כַּחוֹ, וְשָׁל
צְפוֹן הוּא קֶטֶן מִמֶּנּוּ מִהַלָּךְ חֲמֵשׁ
מֵאוֹת שָׁנָה, וְהוּא כְּרוּחַ צְפוֹנִית
מְעַרְבִית, וּבּוֹ פּוֹעֵל וְנִקְרָא עַל
שְׂמוֹ, וְהֵם שְׁנֵיהֶם עֲצִים. דְּכַר אַחַר
עֲרֵבִי - שְׁפַעְמִים מְעַרְבִים פְּעֻלָּתָם
זֶה עִם זֶה. מָה זֶה עֲרֵבִי נַחַל? נַחַל
הוּא עַל שֵׁם הַמְּקוֹם שֶׁהֵם קְבוּעִים

הַדָּר הַשִּׁיר הַשִּׁירִים דְּכִתִּיב בֵּיהַ (שִׁיר הַשִּׁירִים ו') מִי
זֹאת הַנִּשְׁקָפָה כְּמוֹ שְׁחַר. וְהֵינּוּ עַל שֵׁם
נִקְבָּה וְעַל שְׂמָה נִלְקָחָה נִקְבָּה מֵאָדָם שְׂאֵי
אֶפְשֶׁר לְהִתְקַיֵּם עוֹלָם הַתַּחְתּוֹן בְּלֹא נִקְבָּה.
וּמָאֵי טַעְמָא אֶקְרִי נִקְבָּה עַל שֵׁם שְׁנִקְבִּיהָ
רַחֲבִים וַיֵּשׁ לָהּ נִקְבִים יְתָרִים עַל הָאִישׁ.
וּמָאֵי נִינְהוּ נִקְבִים שְׂדִים וְרָחֵם וּבֵית קַיְבּוּל
הַזֶּלֶד.

וּמָאֵי נִינְהוּ שְׂאֵמְרוּ שִׁיר הַשִּׁירִים, שֶׁהוּא
הַדָּר לְכָל סִפְרֵי הַקֹּדֶשׁ אֵין. דְּאֵמֵר
רַבִּי יוֹחָנָן, כָּל הַסִּפְרִים קֹדֶשׁ וְשִׁיר הַשִּׁירִים
קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים, וּמָאֵי נִינְהוּ קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים. אֵלֶּא
קֹדֶשׁ, שֶׁהוּא קֹדֶשׁ לְקֹדְשִׁים. וּמָאֵי הֵם
קֹדְשִׁים אֵלֶּוּ שֶׁפְּנִגְדַּ שֵׁשׁ קְצוּוֹת שֶׁבְּאָדָם
וְקֹדֶשׁ הוּי לְהוֹ קֹדֶשׁ לְכֻלָּהוּ.

וּמָאֵי נִינְהוּ קֹדֶשׁ, זֶה אֶתְרוּג שֶׁהוּא הַדָּר
הַפֶּל. וְלָמָּה נִקְרָא שְׂמוֹ הַדָּר אֵל תִּקְרִי
הַדָּר אֵלֶּא ה' דָּר זֶה אֶתְרוּג שֶׁהוּא נִפְרָד
מֵאֲגַד הַלּוּלָב וְאֵין מְצוּת לּוּלָב קִיּוּמַת אֵלֶּא
בּוֹ, וְהוּא גַּם בֶּן אֲגוּד עִם הַפֶּל. שְׁעַם כָּל
אֶחָד הוּא וְעַם כָּלָם פּוֹלֵן יַחַד הוּא.

וּמָאֵי לּוּלָב כְּפִנְגֵּד חוּט הַשְּׂדֵרָה. וְעַנְף עֵץ
עֵבֹת שְׁעַנְפֵי חוּפִין אֶת רַבּוֹ וְאֵם
אֵין עַנְפֵי חוּפִין אֶת רַבּוֹ אֵינוֹ כְּלוּם. מִפְּנֵי
מָה, מִשָּׁל לְאָדָם שֶׁבְּזוּרְעוּתוֹ יִגַּן עַל רֵאשׁוֹ,
הָרִי זְרוּעוּתוֹ שְׁנַיִם וְרֵאשׁוֹ שְׁלֹשָׁה, וְהֵינּוּ
עַנְף לְשִׁמְאֵל, עֵבֹת לְיִמִּין, וְנִמְצָא עֵץ
בְּאִמְצַע. וְלָמָּה נֶאֱמַר בּוֹ עֵץ שֶׁהוּא שׁוּרֵשׁ
הָאֵילָן.

וּמָאֵי עֲרֵבִי נַחַל שׁוּקֵי הָאָדָם שֶׁהֵם שְׂתִים.
וּמָאֵי נִינְהוּ לִישְׁנָא דְּעֲרֵבִי נַחַל, מִשׁוּם
דְּגְדוּל שְׂבָהֶם הוּי לְמַעְרָב וּמִשָּׁם יוֹנֵק כַּחוֹ.

וְשָׁל צְפוֹן הוּא קֶטֶן מִמֶּנּוּ מִהַלָּךְ חֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וְהוּא כְּרוּחַ צְפוֹנִית

בו ששמו נחל, כמו שכתוב כל הנחלים הלכים אל הים.

מהו ים? הרי אומר זה אתרוג. ומנין לנו שכל מדה ומדה מאלו השבעה נקראת נחל? שנאמר וממתנה נחליאל, אל תקרי נחליאל אלא נחלי אל. ועוד שם, מה לב, הדר פרי הגוף, אף ישראל פרי עץ הדר. מה אילן תמר, ענפיו סביביו ולולבו באמצע, אף ישראל נטלו גוף האילן הזה שהוא לבו, וכנגד הגוף חוט השדרה באדם שהוא עקר הגוף. ומה לולב זה כתוב לו לב, אף לב מסור לו. ומה לב זה שלשים ושתיים נתיבות חכמה בו, אף בכל נתיב מהן צורה שומרת, שנאמר לשמר את דרך עץ החיים: ע"כ מההשמטות

דבר אחר, ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר - זה אברהם. פפת תמרים - זה יצחק. וענף עץ עבת - זה יעקב. וערבי נחל - אלה הן שתי הדרגות שאמרנו.

וכי ששונה זה, משום שעץ עבת זה יעקב, שאוחז את כל החלקים, ודאי זה יעקב. אבל הרי בארנו, פרי עץ הדר - זו באר יצחק, זו גבורה תחתונה. פפת תמרים - פפת חסר, קשר שנקשר בבאר, כמו שנאמר (דניאל א) כפותים בסרבליהם, משום שאלה לא עולים זה בלי זה. וענף עץ עבת, ענף הוא עליון שנעשה עץ עבות ואוחז לכל צד, כמו שנאמר. ערבי נחל - זה יצחק, בכל הצדדים שאחוזים בצד הנחל ולא בצד הקאב. ששנינו, אף על גב שבנחל הזה לא נמצא דין, מתעוררים ממנו דינים.

מערכת ובו פועל ונקרא על שמו והם שניהם עצים. דבר אחר ערבי, שפעמים מערבין פעולתן זה עם זה. מאי ערבי נחל, על שם המקום שהם קבועים בו ששמו נחל. פדכתוב, (קהלת א) כל הנחלים הולכים אל הים.

מאי ניהו ים, הרי אומר זה אתרוג. ומנא לן דכל מדה ומדה מאלו השבעה אקרי נחל. שנאמר (במדבר כ"א) וממתנה נחליאל, אל תקרי נחליאל אלא נחלי אל. ועוד שם, מה לב, הדר פרי הגוף, אף ישראל פרי עץ הדר. מה אילן תמר, ענפיו סביביו ולולבו באמצע, אף ישראל נטלו גוף האילן הזה שהוא לבו, וכנגד הגוף חוט השדרה באדם שהוא עקר הגוף. ומה לולב זה פתיב לו לב, אף לב מסור לו. ומה לב זה שלשים ושתיים נתיבות חכמה בו, אף בכל נתיב מהן צורה שומרת, לשמר את דרך עץ החיים: (בראשית ג) ע"כ (עד כאן מההשמטות)

דבר אחר, ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר, דא אברהם. פפת תמרים, דא יצחק. וענף עץ עבות, דא יעקב. וערבי נחל, אליו אינון תרין דרגין דאמרן.

ומאן דמתני האי, בגין דעץ עבות דא יעקב, דאחיד לכלהו חלקין, ודאי דא יעקב. אבל הא אוקימנא, פרי עץ הדר דא בירא דיצחק, דא גבורה תתאה. פפת תמרים. פפת חסר, קשורא דאתקשר בבירא, כמה דאת אמר, (דניאל ג) כפיתו בסרבליהון, בגין דאלין לא סלקין דא בלא דא. וענף עץ עבות, ענפא הוא עלאה, דאתעביד עץ עבות, ואחיד לכל סטרא, כמה דאתמר. ערבי נחל דא יצחק,

בכל סטרי, דאחידן בסטרא דנחלא, ולא בסטרא דאבא. דתנינן, אף על גב דבהאי נחל דינא לא אשתפח ביה, דינין מתערין מניה.

שואלים, מי נצח בדין? אומר להם הקדוש ברוך הוא, אלה שמוציאים בדיהם את הסימנים שלי, הם נצחו בדין.

ביום הזה יוצאים ישראל ברשם המלך, בתשבחות ההלל, נכנסים לספה, אתרוג בשמאל, לולב בימין. כלם רואים שישיראל רשומים ברשומי המלך הקדוש, פותחים ואומרים, (תהלים קמד) אשרי העם שפכה לו אשרי העם שה' אלהיו.

עד כאן חדות הכל, חדות האורחים, ואפלו אמות העולם שמחים בחדוה ומתברכים ממנה, ולכן מקריבים בכל יום עליהם להטיל עליהם שלום, ויתברכו מאתנו. מכאן והלאה יום אחד של המלך העליון ששמח בהם בישראל, שכתוב (במדבר כט) ביום השמיני עצרת תהיה לכם. שהרי יום זה מן המלך בלבדו חדותו לישראל. משל למלך שהזמין אורחים וכו'.

רבי שמעון פתח ואמר, אני חבצלת השרון שושנת העמקים. כמה חביבה כנסת ישראל לפני הקדוש ברוך הוא, שהקדוש ברוך הוא משבח אותה, והיא משבחת אותו תמיד. וכמה משבחים ומזמרים מזמינה תמיד לקדוש ברוך הוא. אשרי חלקם של ישראל שאחוזים בו בגורל החלק הקדוש, כפתוב (דברים לב) כי חלק ה' עמו וגו'. אני חבצלת השרון - זו כנסת ישראל, שעומדת ביפי של נוי בגן עדן. השרון - שהיא שרה ומשבחת את המלך העליון.

דבר אחר, אני חבצלת השרון - שרוצה להיות משקה מהשקנת הנחל העמק, מקור הנחלים, כנאמר והיה השרב לאגם. [נ"א

ואתרוג, ולא ידעי מאן נצח דינא. מלאכי עלאי שאלו מאן נצח דינא. קדשא בריך הוא אמר להו, אינון דמפקי בדידיהו סימנין דילי, אינון נצחין דינא.

בהאי יומא, נפקי ישראל ברשימו דמלפא, בתושבחתא דהלילא. עאלין בספה, אתרוג בשמאלא, לולב בימינא. חמאן פלהו, דישראל רשימין ברשימין דמלפא קדישא. פתחי ואמרי, (תהלים קמד) אשרי העם שפכה לו אשרי העם שה' אלהיו.

עד כאן חדותא דכלא, חדותא דאושפיזין, ואפילו אומות העולם חדאן בחדותא, ומתברכין מנה. ועל דא קרבנין בכל יומא עליהו, לאטלא עליהו שלם, ויתברכין מינן. מכאן ולהלאה, יומא חד, דמלפא עלאה, דחדי בהו בישראל. דכתיב, (במדבר כט) ביום השמיני עצרת תהיה לכם. דהא יומא דא מן מלפא בלחודוי, חדותא דיליה בישראל. למלפא דזמין אושפיזין וכו'.

רבי שמעון פתח ואמר, (שיר השירים ב) אני חבצלת השרון שושנת העמקים, כמה חביבה כנסת ישראל קמי קדשא בריך הוא, דקדשא בריך הוא משבח לה, והיא משבחת ליה תדיר, וכמה משבחין ומזמרין אזמינת ליה תדיר לקדשא בריך הוא. זפאה חולקהוון דישראל, דאחיזין ביה בעדבא דחולקא קדישא. כמה דכתיב, (דברים לב) כי חלק ה' עמו וגו'. אני חבצלת השרון, דא כנסת ישראל, דקיימא בשפירו דנוי בגנתא דעדן. השרון, דהיא שרה ומשבחת למלפא עלאה.

דבר אחר אני חבצלת השרון, דבעיא לאשקאה משקיו דנחלא עמיקא, מבושא דנחלין. כמה דאת אמר, (ישעיה לה) והיה

(ישעיה לג) והנה השרון בערבתה] שושנת העמקים - שעומדת בעמק הכל. מי הם העמקים? כמו שנאמר (תהלים קל) ממעמקים קראתיך ה'. חבצלת השרון. חבצלת - מאותו מקום של השקאת הנחלים שיוצאים ולא פוסקים לעולמים. שושנת העמקים - שושנה מאותו מקום שנקרא עמק הכל, נסתר מכל הצדדים.

בא ראה, בתחלה ירקה פחבצלת, שהעלים שלה ירקים, אחר כך שושנה אדמה בגונים לבנים. שושנה בשישה עלים. שושנת - שמשפנית מגון לגון ומשנה את גוניה.

שושנת - בתחלה חבצלת. בזמן שרוצה להזדווג במלך נקראת חבצלת, אחר שנדבקה עם המלך באותן נשיקות היא נקראת שושנת, משום שכתוב (שיר ה) שפתותיו שושנים. שושנת העמקים - שהיא משנה את גוניה לפעמים לטוב ולפעמים לרע, לפעמים לרחמים ולפעמים לדין.

והרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאווה הוא לעינים (בראשית ב). בא ראה, שהרי בני אדם לא מסתכלים ולא יודעים ולא משגיחים בשעה שברא הקדוש ברוך הוא את האדם וכבד אותו בכבוד עליון, רצה ממנו להדבק בו כדי שימצא יחידי, ובלב יחידי, ובמקום של דבקות יחידה שלא משתנה ולא מתהפך לעולמים באותו קשר יחיד שהכל נקשר בו. זהו שכתוב ועץ החיים בתוך הגן.

אחר כך סטו מדרך האמונה ועזבו את העץ היחידי, העליון מכל האילנות, ובאו להדבק במקום שמשתנה ומתהפך מגון לגון ומטוב לרע ומביש לטוב.

השָׁרֵב לְאֵגֶם. (נ"א ישעיה לג) והנה השרון בערבתה) שושנת העמקים, דקיימא בעמיקתא דכלא. מאן אינון עמקים. כמה דאת אמר, (תהלים קל) ממעמקים קראתיך ה'. חבצלת השרון. חבצלת, מההוא אתר, דשקיו דנחלין נפקין ולא פסקין לעלמין. שושנת העמקים, שושנה מההוא אתר דאקרי עמיקא דכלא, סתים מפל סטרין.

תא חזי, בקדמיתא ירוקא כחבצלת, דטרפין דילה ירוקין. לבתר שושנת, סומקא בגוונין חורין. ששנה בשית טרפין, ששנת, דאשפניאת מגוונא לגוונא, ושניאת גוונאה. ששנת, בקדמיתא חבצלת, בעדנא דבעיא לאזדווגא ביה במלכא, אקרי חבצלת. בתר דאתדבקת ביה במלכא באינון נשיקין, אקרי ששנת. בגין דכתיב, (שיר השירים ה) שפתותיו שושנים. ששנת העמקים דהיא משנייא גוונאה, זמנין לטב, וזמנין לביש, זמנין לרחמי, זמנא לדינא.

והרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאווה הוא לעינים. (בראשית ג) תא חזי, דהא בני נשא לא מסתכלין, ולא ידעין, ולא משגיחין. בשעתא דברא קדשא בריך הוא לאדם, ואוקיר ליה ביקירו עלאה, בעא מגיה לאתדבקא ביה בגין דישתפח יחידאי, ובכלפא יחידאי, ובאתר דדבקותא יחידאי, דלא (ד) (וכא ע"ב) אשפני, ולא מתהפך לעלמין, בההוא קשורא יחידא, דכלא ביה אתקשר, הדא הוא דכתיב, (בראשית ב) ועץ החיים בתוך הגן.

לבתר סטו מארחא דמהימנותא, ושבקו אילנא יחידאי, עלאה מפל אילנין. ואתו לאתדבקא באתר דמשפני, ומתהפך מגוונא לגוונא ומטב לביש ומביש לטב.

וַיִּרְדּוּ מִלְמַעְלָה מִטָּה, וַנְּדַבְּקוּ לְמִטָּה בְּשִׁנּוּיֵים רַבִּים, וְעִזְבוּ אֶת הָאֵילָן הַיְחִידִי הָעֲלִיּוֹן מִכָּל הָאֵילָנוֹת. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (קהלת ז) אֲשֶׁר עָשָׂה הָאֱלֹהִים אֶת הָאָדָם יִשְׂרָאֵל וְגו'.

וְדַאי שְׂאֵז הַתְּהַפֵּף לְפָנָם בְּאוֹתוֹ הַצֵּד מִמֶּשׁ, לְפַעְמִים לְטוֹב לְפַעְמִים לְרַע, לְפַעְמִים לְרַחֲמִים לְפַעְמִים לְדִין. בְּדָבָר הַזֶּה נְדַבְּקוּ בּוֹ וְדַאי, בְּקִשּׁוֹ חֲשֻׁבוֹנוֹת רַבִּים וַנְּדַבְּקוּ בָהֶם.

אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אָדָם, עֲזוּבָת חַיִּים וַנְּדַבְּקָת בְּמִוֹת. חַיִּים - שְׁפָתוֹב וְעַץ הַחַיִּים בְּתוֹךְ הַגֵּן, שְׁנִקְרָא חַיִּים, שְׁמִי שְׂאוּחֻז בּוֹ לֹא טוֹעַם מִוֹת לְעוֹלָמִים. נְדַבְּקָת בְּעַץ אַחֵר - הָרִי וְדַאי הַמִּוֹת כְּנִגְדֵךְ. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (משלי ה) רַגְלֶיךָ יִרְדוּת מִוֹת, וְכָתוּב (קהלת ז) וּמִצָּא אֲנִי מֵר מִמִּוֹת אֶת הָאִשָּׁה. וְדַאי שְׁנִדְבַק בְּמָקוֹם הַמִּוֹת וְעִזְבַּ מָקוֹם הַחַיִּים. מִשׁוּם כֶּף אֲתַגְזֹר עֲלָיו וְעַל כָּל הָעוֹלָם מִוֹת.

אִם הוּא חָטָא, מָה חָטָאוּ כָּל הָעוֹלָם? אִם תֹּאמַר שְׁכָל הָעוֹלָם אֲכָלוּ מִהָעֵץ הַזֶּה וְזֶה קָרָא לְכֻלָּם - לֹא כֶּף! אֲלֹא בְּשַׁעַת שְׂאָדָם עָמַד עַל רַגְלָיו, רָאוּ אוֹתוֹ כָּל הַבְּרִיּוֹת וּפְחָדוּ מִלְּפָנָיו, וְהָיוּ נוֹסְעִים אַחֲרָיו כְּעַבְדִּים אַחֵר הַמְּלָךְ, וְהוּא אָמַר לָהֶם: אֲנִי וְאַתֶּם (תהלים צה) בָּאוּ נִשְׁתַּחֲוֶה וְנִכְרַעַה וְגו'. וְכֻלָּם הִלְכוּ אַחֲרָיו. כִּיּוֹן שְׂרָאוּ שְׂאָדָם מִשְׁתַּחֲוֶה לְמָקוֹם זֶה וַנְּדַבַּק בּוֹ, כָּלֵם נִמְשְׁכוּ אַחֲרָיו, וְגַרְם מִוֹת לְכָל הָעוֹלָם.

וְאִזְ הַשְׁתַּנָּה הָאָדָם לְכַמָּה גִּוּנִים, לְפַעְמִים דִּין לְפַעְמִים רַחֲמִים, לְפַעְמִים מִוֹת לְפַעְמִים חַיִּים, וְלֹא עוֹמֵד בְּקִיּוֹם תְּמִיד בְּאֶחָד מֵהֶם, מִשׁוּם שְׂאוֹתוֹ מָקוֹם גֵּרָם לוֹ, וְלִכּוֹן נִקְרָא חֶרֶב הַמִּתְהַפֵּכֶת,

וְנִחַתִּי מֵעִילָא לְתַתָּא, וְאֲתַדְּבִקוּ לְתַתָּא בְּשִׁנּוּיֵין סְגִיאִין. וְשִׁבְקוּ אֵילָנָא יְחִידָאָה, עֲלָאָה מִכָּל אֵילָנִין. הָדָא הוּא דְכָתִיב, (קהלת ז) אֲשֶׁר עָשָׂה הָאֱלֹהִים אֶת הָאָדָם יִשְׂרָאֵל וְגו'.

וְדַאי כְּדִין אֲתַהַפֵּף לְבִיּוּהוּ, בְּהֵוּא סְטָרָא מִמֶּשׁ, זְמַנִּין לְטַב, זְמַנִּין לְבִישׁ, זְמַנִּין לְרַחֲמִי, זְמַנִּין לְדִינָא. בְּהֵאִי מְלָה דְאֲתַדְּבִקוּ בָהּ וְדַאי, (קהלת ז) בְּקִשּׁוֹ חֲשֻׁבוֹנוֹת רַבִּים, וְאֲתַדְּבִקוּ בָהּ.

אָמַר לִיהַ קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא, אָדָם, שְׁבִקְתָּ חַיִּי וְאֲתַדְּבִקְתָּ בְּמוֹתָא. חַיִּי, דְכָתִיב וְעַץ הַחַיִּים בְּתוֹךְ הַגֵּן, דְאֶקְרִי חַיִּים. דְמֵאֵן דְאֶחִיד בֵּיה, לֹא טְעִים מוֹתָא לְעֵלְמִין. אֲתַדְּבִקְתָּ בְּאֵילָנָא אַחֲרָא, הָא וְדַאי מוֹתָא הוּא לְקַבְלָךְ. הָדָא הוּא דְכָתִיב, (משלי ה) רַגְלֶיךָ יוֹרְדוֹת מִוֹת, וְכָתִיב, (קהלת ז) וּמוֹצֵא אֲנִי מֵר מִמִּוֹת אֶת הָאִשָּׁה. וְדַאי בְּאַתֵּר דְמוֹתָא אֲתַדְּבִק, וְשִׁבַּק אֶתֵּר דְחַיִּי. בְּגִין כֶּף אֲתַגְזֹר עֲלֶיהָ וְעַל כָּל עֲלָמָא מוֹתָא.

אִי הוּא חָטָא, כָּל עֲלָמָא מָה חָטָו. אִי תִימָא, דְכָל עֲלָמָא אֲכָלִי מְאִילָנָא דָא, וְאֲתַרְמִי לְכֻלָּא. לֹאוּ הָכִי. אֲלֹא בְּשַׁעַתָּא דְאָדָם קָאִים עַל רַגְלָיו, חָמִי לִיה בְּרִיּוֹן כְּלָהוּ, וּדְחִילוּ מִקָּמִיהָ, וְהָיוּ נְטֻלִין אַבְתְּרִיהָ, כְּעַבְדִּין בְּתַר מִלְּפָא. וְהוּא אָמַר לוֹן, אֲנָא וְאַתוֹן, (תהלים צה) בָּאוּ נִשְׁתַּחֲוֶה וְנִכְרַעַה וְגו'. וְאֲזִלוּ כְלָהוּ אַבְתְּרִיהָ. כִּיּוֹן דְחִזּוּ דְאָדָם סְגִיד לְהֵאִי אֶתֵּר, וְאֲתַדְּבַק בֵּיה, כְּלָהוּ אֲתַמְשְׁכוּ אַבְתְּרִיהָ וְגַרְמִים מוֹתָא לְכָל עֲלָמָא.

וְכַרְיִן אֲשַׁתְּנִי אָדָם לְכַמָּה גִּוּוּנִין, זְמַנִּין דִּינָא, זְמַנִּין רַחֲמִי זְמַנִּין מוֹתָא, זְמַנִּין חַיִּי. וְלֹא קָאִים בְּקִיּוּמָא תְּדִיר בְּחֵד מְנִיּוּהוּ, בְּגִין דְהֵוּא אֶתֵּר גַּרְמִים לִיה. וְעַל דָּא אֶקְרִי, חֶרֶב

המתהפכת, המתהפכת מצד זה לצד זה, מטוב לרע, מרחמים לדין, משלום לקרב, מתהפכת היא בכל, טוב ורע, שכתוב (בראשית ב) ועץ הדעת טוב ורע.

והמלך העליון, לרחם על מעשיו, הוכיח אותו ואמר לו, ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו וגו'. והוא לא קבל ממנו ונמשך אחר אשתו, וגרש לעולמים, שהרי אשה עולה למקום [למקום זה] ולא יותר, והאשה גרמה מות לכל.

בא ראה, לעולם הבא כתוב (ישעיה סה) כי כימי העץ ימי עמי. כימי העץ - אותו שנודע באותו הזמן. כתוב (שם כה) בלע המות לנצח ומחה ה' אלהים דמעה מעל כל פנים וחרפת עמו יסיר מעל כל הארץ וגו'.

ויקראו ימי ישראל למות. שנינו, אמר רבי חניא, כתוב ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה. שם בקיימו יעקב, וכאן במיתתו ישראל, שכתוב ויקראו ימי ישראל למות. אמר רבי יוסי, כף הוא ודאי, שהרי לא כתוב ויקרב יום ישראל למות, אלא ימי, וכי בכמה ימים מת בן אדם? והרי בשעה אחת, ברגע אחד מת ויוצא מן העולם.

א"א כף למדנו, פשהקדוש ברוך הוא רוצה להשיב אליו את רוחו, כל אותם ימים שעומד בן אדם בעולם הזה נפקדים לפניו ונכנסים בחשבון, וכשנקרבם לפניו להכנס בחשבון, מת האדם, ומשיב הקדוש ברוך הוא אליו את רוחו. אותו ההבל שהוציא ונפח בו, משיב אותו אליו.

אשרי חלקו של אותו אדם שימיו התקראו אל המלך בלי בושה, ולא נדחה יום אחד מהם

המתהפכת, המתהפכת מסטרא דא לסטרא דא, מטב לביש, מרחמי לדינא, משלם לקרבא, מתהפכת היא בכלא. טב ורע דכתיב, (בראשית ב) ועץ הדעת טוב ורע.

ומלכא עלאה, לרחמא על עובדוי, אוכח ליה, ואמר ליה, ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו וגו', והוא לא קביל מניה, ואתמשך בתר אתתיה, ואתתרף לעלמין. דהא אתתא לאתרא (ס"א לאתר דא) סלקא ולא יתיר, ואתתא גרים מותא לכלא.

תא חזי, לעלמא דאתי כתיב, (ישעיה סה) כי כימי העץ ימי עמי, פיימי העץ, ההוא דאשתמודעא, ביה זמנא פתיב, (ישעיה כה) בלע המות לנצח ומחה ה' אלהים דמעה מעל כל פנים וחרפת עמו יסיר מעל כל הארץ וגו'.

ויקראו ימי ישראל למות. תאנא, אמר רבי חניא, כתיב ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה, התם בקיימיה יעקב, והכא במיתתיה ישראל. דכתיב, ויקראו ימי ישראל למות. אמר רבי יוסי, הכי הוא ודאי, דהא לא כתיב ויקרב יום ישראל למות, אלא ימי, וכי בכמה יומי מית בר נש, והא בשעתא חדא, ברגעא חדא, מית ונפיק מעלמא.

א"א הכי תאנא, פד קדשא בריך הוא בעי לאתבא רוחיה ליה, כל אינון יומין דקאים בר נש בהאי עלמא, אתפקדן קמיה, ועאלין בחושבנא. וכד אתקריבו קמיה למיעל בחושבנא, מית בר נש, ואתיב קדשא בריך הוא רוחיה ליה, ההוא הבל דאפיק ונפח ביה, אותביה לגביה.

ובאה חולקיה דההוא בר נש, דיומוי אתקריבו גבי מלפא בלא כסופא, ולא דחי יומא מנייהו לבר, דישפח בההוא יומא,

החופצה שימצא שבאותו יום שנעשה בו חטא, לכן פתוב בצדיקים קריבה. [ואיך קרבו] משום שקרבים ימיו לפני המלך בלי בוששה.

אוי לרשעים, שלא כתוב בהם קריבה, ואיך יקרבו הימים לפני המלך, שהרי כל ימיו נמצאו בחטאי העולם, ולכן לא יקרבו לפני המלך ולא יגנו לפניו ולא יזכרו למעלה, אלא הם מתפללים מתוכם. עליהם כתוב (משלי ד) דרך רשעים כפאפלה לא ידעו במה יפשלו. (דף רכב ע"א).

והבא ויקרבו ימי ישראל ודאי, בלא כסופא, בשלימותא, בחדוותא שלים. ובגיני כן, ימי ישראל, דהוה שלים יתיר ישראל מעקב. ואי תימא, והא כתיב, (בראשית כה) ויעקב איש תם, שלים הוה, ולא שלים בדרגא עלאה כישראל.

תניא, אמר רבי יוסי, בשעתא דיומיו דבר נש אתפקידן קמי מלפא, אית זפאה דאתפקדן יומיו ורחיקין מקמי מלפא. ואית זפאה, דכד מתפקדן יומיו, קריבין וסמיכין למלפא, ולא מתרחקין. בלא כסופא עאלין, וקריבין למלפא. זפאה חולקהוין. הדא הוא דכתיב, ויקרבו ימי ישראל למות.

ויקרא לבנו ליוסף, אמר רבי יצחק, וכי שאר שבטין לאו בנוי אינון. אלא אמר רבי אבא, יוסף בנו יהיה יותר מכלם, ששנינו, בשעה שאשת פוטיפר דחקה את יוסף, מה פתוב? ויבא הביתה לעשות מלאכתו ואין איש מאנשי הבית. פסוק זה היה צריך לכתב ואין איש בבית, מה זה מאנשי הבית? אלא להכליל את דמותו של יעקב שהיתה שם ונמצאה שם, ומשום כן מאנשי

דאתעביד ביה חובא. בגין כן, פתיב בצדיקיא, קריבה. (והיה יקרבו) משום דקרבו יומיו קמי מלפא, בלא כסופא.

ווי לרשיעיא, דלא כתיב בהו קריבה, והיה יקרבו יומי קמי מלפא, דהא כל יומי

בחובי עלמא אשתפחו. ובגיני כן לא יקרבו קמי מלפא, ולא יתמונן קמיה, ולא ידכרו לעילא, אלא אינון שציאן מגווייהו. עלייהו פתיב, (משלי ד) דרך רשעים כפאפלה לא ידעו במה יפשלו. (דף רכב ע"א).

והבא ויקרבו ימי ישראל ודאי, בלא כסופא, בשלימותא, בחדוותא שלים.

ובגיני כן, ימי ישראל, דהוה שלים יתיר ישראל מעקב. ואי תימא, והא כתיב, (בראשית כה) ויעקב איש תם, שלים הוה, ולא שלים בדרגא עלאה כישראל.

תניא, אמר רבי יוסי, בשעתא דיומיו דבר נש אתפקידן קמי מלפא, אית זפאה דאתפקדן יומיו ורחיקין מקמי מלפא. ואית זפאה, דכד מתפקדן יומיו, קריבין וסמיכין למלפא, ולא מתרחקין. בלא כסופא עאלין, וקריבין למלפא. זפאה חולקהוין. הדא הוא דכתיב, ויקרבו ימי ישראל למות.

ויקרא לבנו ליוסף, אמר רבי יצחק, וכי שאר שבטין לאו בנוי אינון. אלא אמר רבי אבא, יוסף בנו יהיה יותר מכלם, ששנינו, בשעה שאשת פוטיפר דחקה את יוסף, מה פתוב? ויבא הביתה לעשות מלאכתו ואין איש מאנשי הבית. פסוק זה היה צריך לכתב ואין איש בבית, מה זה מאנשי הבית? אלא להכליל את דמותו של יעקב שהיתה שם ונמצאה שם, ומשום כן מאנשי

דאתעביד ביה חובא. בגין כן, פתיב בצדיקיא, קריבה. (והיה יקרבו) משום דקרבו יומיו קמי מלפא, בלא כסופא.

ווי לרשיעיא, דלא כתיב בהו קריבה, והיה יקרבו יומי קמי מלפא, דהא כל יומי

בחובי עלמא אשתפחו. ובגיני כן לא יקרבו קמי מלפא, ולא יתמונן קמיה, ולא ידכרו לעילא, אלא אינון שציאן מגווייהו. עלייהו פתיב, (משלי ד) דרך רשעים כפאפלה לא ידעו במה יפשלו. (דף רכב ע"א).

הפית, אכל איש אחר היה שם. פיון שהרים יוסף עיניו וראה את דמות אביו, ישב בקיומו ונרתע לאחור.

בא ראה מה כתוב, וימאן ויאמר אל אשת אדניו. אמר לו הקדוש ברוך הוא, אתה אמרת וימאן ויאמר, חייך וימאן ויאמר את לברך את בניך ויתברכו בו, זהו שכתוב וימאן אביו ויאמר ידעתי בני ידעתי.

ביון שאמר ידעתי בני, למה אמר ידעתי אחר? אלא אמר ידעתי בני, בזמן שעמדת בגופך שאתה ברור, כשראית את דמותי ושבת בקיומך, ומשום כך כתוב ידעתי בני ידעתי, על מה שאמרת שזהו הבכור, גם הוא יהיה לעם וגם הוא יגדל, וכאן משום כך כתוב ויקרא לבנו ליוסף, לבנו ליוסף ממש.

דבר אחר ויקרא לבנו ליוסף - שבדמות אחת היו נראים. שכל מי שראה את יוסף, היה מעיד שגנו של יעקב היה. רבי יוסי אמר, הכל כך הוא, ועוד, שיוסף זן אותו ואת בניו בזקנותו, ולכן בנו ממש יותר מכלם. ויקרא לבנו ליוסף, למה ליוסף ולא לאחר? משום שהיתה רשות בידי להעלותו משם.

רבי יוסי אמר, פיון שיעקב היה יודע שבניו ישמעאלו בגלות שם במצרים, למה לא נקבר שם פדי שזכותו תגן על בניו? למה רצה לעלות משם, והרי כתוב (תהלים ap) פרחם אב על בנים, איפה הרחמנות?

אלא, כך שנינו, בשעה שהיה יורד יעקב למצרים, היה פוחד, והיה אומר: חס וחלילה יכלו בני בין העמים, ואולי הקדוש ברוך הוא יסלק שכונתו ממני ככתחלה. מה כתוב? וירא

פיון דסליק יוסף עיניו, וחקא דיוקנא דאבוי, יתיב בקיומיה, ותב לאחורא.

תא חזי, מה כתיב, (בראשית ט) וימאן ויאמר אל אשת אדניו. אמר ליה קדשא בריך הוא, את אמרת וימאן, ויאמר. חייך, וימאן ויאמר אחרא, ייתי לברכא לבנך, ויתברכון ביה. הדא הוא דכתיב, וימאן אביו ויאמר ידעתי בני ידעתי.

ביון דאמר ידעתי בני, אמאי אמר, ידעתי אחרא. אלא אמר, ידעתי בני, בזמנא דקיימת בגופך דאת ברי, פד חמית דיוקנא דילי, ותבת בקיומך. ובגיני כך כתיב, ידעתי בני, ידעתי. על מה דאמרת דדא הוא בוכרא, גם הוא יהיה לעם וגם הוא יגדל, והכא בגין כך כתיב, ויקרא לבנו ליוסף, לבנו ליוסף ממש.

דבר אחר, ויקרא לבנו ליוסף, דבדיוקנא חד הוו מתחזיין. דכל מאן דחמי ליוסף, הוה אסהיד דבריה דיעקב הוה. רבי יוסי אמר, פלא הכי הוא. ועוד דיוסף זן ליה ולבנוי בסבותיה, ובגיני כך בנו ממש, יתיר מפלהו. ויקרא לבנו ליוסף, אמאי ליוסף ולא לאחרא. משום דרשותא הוה בידיה לסלקיה מתמן.

רבי יוסי אמר, פיון דיעקב הוה ידע דבנוי ישמעאלו בגלותא תמן במצרים, אמאי לא אתקבר תמן בגין דיגין זכותיה על בנוי. אמאי בעא לאסתלקא מתמן. והא כתיב, (תהלים ap) פרחם אב על בנים, אן הוא רחמנותא.

אלא הכי תאנא, בשעתא דהוה נחית יעקב למצרים, הוה דחיל. הוה אמר, דילמא חס ושלום ישמעאלו בני בני עממא,

אֱלֹהִים אֶל יַעֲקֹב וְגו', (ויאמר אלהים לישראל) אל תירא מרדה מצרימה כי לגוי גדול אשימך שם. ומה שאמרת אולי אסלק שכנתי מבינך - אנכי ארד עמך מצרימה. אמר עוד, פוחד אני שמא אקבר שם ולא אזכה עם אבותי. אמר לו, ואנכי אעלה גם עלה. אעלה - ממצרים. גם עלה - להקבר בקבר אבותיך.

משום כך רצה להעלות עצמו ממצרים: אחד - כדי שלא יעשו ממנו יראה, שהרי ראה שעתיד הקדוש ברוך הוא להפיר מיראתם. ואחד - שראה ששכינה תשים מדורה בין בנוי בגלות. ואחד - כדי שיהיה גופו דר בין גופות אבותיו להכלל ביניהם, ולא ימנה עם רשעי מצרים.

ושנינו, הגוף של יעקב נמשך מיפיו של אדם הראשון, והיתה דמותו של יעקב דמות עליונה וקדושה, דמות של הכסא הקדוש, ולא רצה להקבר בין רשעים. וסוד הדבר, שבאבות אין כלל פרוה, ועל זה כתוב ושכבתי עם אבתי. ויקרא לבנו ליוסף. בנו - בדמות אחת של הפנים, משום שברצון הרוח והלב הוליד אותו יותר מכלם בא ראה מה כתוב, (בראשית) המעט קחתך את אישי, שכל רצונו של יעקב היה ברחל, ומשום כך ויקרא לבנו ליוסף.

שנינו, רבי שמעון פתח ואמר, (דברים כט) הנסתר לה' אלהינו וגו'. הנסתר לה' אלהינו, בא ראה כמה יש לאדם להזהר מחטאיו ולהסתכל שלא יעבר על מצות רבונו, ששנינו, כל מה שאדם עושה בעולם הזה, אותם מעשים פתויים בספר ונכנסים בחשבון

ודילמא קדשא בריך הוא יסלק שכנתי מיני כקדמיתא. מה כתיב, (בראשית לה) וירא אלהים אל יעקב וגו'. (בראשית מו) (ויאמר אלהים לישראל) אל תירא מרדה מצרימה כי לגוי גדול אשימך שם. ומה דאמרת דילמא אסלק שכנתי מבינך, אנכי ארד עמך מצרימה.

אמר עוד, דחילנא דילמא אתקבר תמן, ולא אזכה עם אבהתי. אמר ליה ואנכי אעלה גם עלה. אעלה, גם עלה, לאתקפראה בקברא דאבהתך.

בנינו כך, בעא לסלקא גרמיה ממצרים. חד, דלא יעבדון מגיה דחלא, דהא חמא דקודשא בריך הוא זמין לאתפרעא מדחליהון. וחד, דחמא דשכנתא ישוי מדוריה בין בנוי בגלותא. וחד, בגין דיהא גופיה דייר בין גופייהו דאבהתוי לאתכללא ביניהו, ולא יתמני עם חייביא דמצראי.

ותנינן, גופא דיעקב, אתמשיך משופרוי דאדם הראשון, והוה דיוקניה דיעקב, דיוקנא עלאה קדישא. דיוקנא דכורסיא קדישא, ולא בעא לאתקברא ביני חייביא. ורזא דמלה, דבאבהן לית פירוודא כלל. ועל דא כתיב ושכבתי עם אבותי.

ויקרא לבנו ליוסף, בנו, בחד דיוקנא דאנפין, בגין דברעותא דרוחא ולבא, אוליד ליה נתיר מפלהו. תא חזי, מה כתיב, (בראשית ל) המעט קחתך את אישי, דכל רעותא דיעקב ברחל הוה, ובגין כך (דף רכב ע"ב) ויקרא לבנו ליוסף.

תאנא, רבי שמעון פתח ואמר, (דברים כט) הנסותר לה' אלקינו וגו'.

הנסותר לה' אלקינו, תא חזי, כמה אית לבר נש לאזדהרא

לפני המלך הקדוש, והכל גלוי לפניו. זהו שפתוב (ירמיה כג) אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה'! אם כן, איך לא ישמר אדם מלחטא לפני רבונו. ושנינו, אפלו אותו [מי] מה שחשב אדם ועלה ברצונו, הכל נמצא לפני הקדוש ברוך הוא ולא נאבד ממנו.

בא ראה, באותו לילה שנכנסה לאה אל יעקב ונתנה לו אותם סימנים שנתן יעקב לרחל, עלה ברצונו שהיא רחל ושמש בה תשמיש, ואותה טפה ראשונה של יעקב היתה, שפתוב (בראשית מט) כחי וראשית אוני, וסבר שהיא רחל. הקדוש ברוך הוא שהוא מגלה עמקות ונסתרות ויודע מה שבחשכה, העלה אותו רצון למקומו, ובכורת ראובן עלתה ליוסף. מה הטעם? משום שהרי של רחל היתה אותה טפה ראשונה שיצאה מיעקב, משום שהיתה שלה, אותה בכורה ממש של ראובן ירש יוסף, ורחל ירשה את שלה.

ומשום כן, סוד הדבר, לא התעלה ראובן בשם כשאר השבטים, אלא ראובן, כלומר ראו בן. ראו בן סתם. והבן הזה לא נודע שמו. ועל פן לא קראה לאה בני בשם הזה, ולא נקרא ראו בני, שהרי לאה ידעה את המעשה.

ושנינו, גלוי לפני הקדוש ברוך הוא שאין רצון יעקב היה לחטא לפניו בזה ולא הסתפל ברצון באשה אחרת באותה שעה כשאר רשעי העולם, ועל כן פתוב (שם לה) ויהיו בני יעקב שנים עשר, שהרי בנייהם של שאר הרשעים בעולם

מחובוי, ולאסתפלא דלא יעבר על רעותיה דמאריה. דתנינן, כל מה דבר נש עביד בהאי עלמא, בספרא כתיבו אינון עובדין, ועאלין בחושבנא קמי מלפא קדישא, וכלא אתגלייא קמיה. הדא הוא דכתיב, (ירמיה כג) אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה'. אי הכי, איך לא יסתמר בר נש מלמיחב קמיה דמאריה. ותנינן, אפילו ההוא (מא) מה דחשיב בר נש ואסתלק ברעותיה, כלא אשתפח קמי קדשא בריף הוא, ולא אתאביד מניה.

תא חזי, בההוא ליליא דעאלת לאה לגביה דיעקב, ויהבת ליה אינון סימנין דיהב יעקב לרחל, סליק ברעותיה דאיהי רחל, ושמש שמושא בה. וההיא טפה קדמיתא דיעקב הות. דכתיב, (בראשית מט) כחי וראשית אוני, וסבר דאיהי רחל. קדשא בריף הוא דאיהו גלי עמיקתא ומסתרתא, וידע מה בחשוכא, סליק ההוא רעותא לאתריה, ובכירותא דראובן אסתלק ליוסף. מאי טעמא, משום דהא דרחל הות, ההיא טפה קדמיתא דנפקת מיעקב. ובגין דהות דילה, ההוא בכירותא ממש דראובן, ירית יוסף. ורחל ירתה לההוא דילה.

ובגין כן, רזא דמלה, לא אסתלק ראובן בשמא כשאר שבטין. אלא ראובן. כלומר חמו בר, ראו בן סתם. והאי בן לא אתידע שמיה, ועל דא לא קריא לאה בני בהאי שמא, ולא אקרי ראו בני, דהא לאה ידעת עובדא.

ותנינן, גלי קמי קדשא בריף הוא, דיעקב

לאו רעותיה למיחב קמיה בהאי, ולא אסתפל ברעותא באתתא

שְׁעוֹשִׁים אוֹתוֹ מַעֲשֶׂה, נִקְרָאִים בְּשֵׁם אַחַר, וְהָרִי דְבָר זֶה יְדוּעַ בֵּין הַחֲבָרִים, וּמְשׁוּם כִּף וַיִּקְרָא לְבָנוֹ לְיוֹסֵף, בְּנוֹ מִמֶּשׁ, מִהֲרָאשִׁית וְעַד הַסִּיּוּמִים [בְּנוֹ] הִזָּה בְּנוֹ.

שְׁנֵינּוּ, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, בְּמָה הַשְּׂבִיעַ יַעֲקֹב אֶת יוֹסֵף, שְׂכָתוֹב שִׁים נָא יֶדֶךָ תַּחַת יָרְכִי? אֲלָא בְּאוֹתוֹ אוֹת הַבְּרִית שְׁהִיָּה רְשׁוּם בְּכַשְׂרוֹ, שְׁזוֹ חֲשִׁיבוֹת הָאֲבוֹת יוֹתֵר מֵהַפֶּל, וּבְרִית זוֹ הִיא סוּד שֶׁל יוֹסֵף.

אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן, בְּאֲבָרְהָם וּבְיַעֲקֹב כְּתוּב שִׁים נָא יֶדֶךָ תַּחַת יָרְכִי. תַּחַת יָרְכִי, כְּלוֹמַר בְּאוֹתוֹ מְקוֹם שְׂרָמוֹז בְּשֵׁם הַקְּדוּשׁ וּמוֹצִיא זֶרַע קָדֵשׁ נֶאֱמָן לְעוֹלָם. בְּיַצְחָק לֹא כְּתוּב, כִּי יֵצֵא מִמֶּנּוּ עֲשׂוֹ.

עוֹד, מָה הַטַּעַם שִׁים נָא יֶדֶךָ תַּחַת יָרְכִי, אֵל נָא תִקְבְּרֵנִי בְּמִצְרַיִם? אֲלָא אָמַר לוֹ יַעֲקֹב לְיוֹסֵף, בְּרַשְׁם הַקְּדוּשׁ הִזָּה הַשְּׂבִיעַ לִי, שְׁהוֹצִיא זֶרַע קָדוֹשׁ נֶאֱמָן לְעוֹלָם, וְנִשְׁמַר וְלֹא נִטְמָא לְעוֹלָמִים, שְׁלֵא יִקְבֵּר בֵּין אוֹתֵם הַטְּמָאִים שְׁלֵא שְׁמְרוּ אוֹתוֹ לְעוֹלָמִים, שְׂכָתוֹב בָּהֶם (יחזקאל ב) אֲשֶׁר בִּשְׂרַח חֲמוּרִים בְּשָׂרָם וְזָרְמַת סוּסִים וְזָרְמַתָּם.

וְאֵם תֹּאמַר, הֲרִי יוֹסֵף, שְׂשֻׁמֵר אוֹתוֹ מֵעַל הַפֶּל, לְמָה נִקְבֵּר בְּיַנְיָהּ? אֲלָא שְׁנֵינּוּ, כְּתוּב (שם א) הִיָּה הִזָּה דְבַר ה' אֵל יַחְזַקְאֵל בֶּן בְּיֹזִי הַפְּהֵן בְּאַרְצָא פְּשָׁדִים עַל נְהַר כְּבָר. וְהָרִי שְׁנֵינּוּ שְׂשֻׁכִּינָה לֹא שׁוּרָה, רַק בְּאַרְצָא יִשְׂרָאֵל, אֲזוֹ לְמָה כְּאֵן שְׂכִינָה? אֲלָא כְּתוּב עַל נְהַר כְּבָר, וְכְתוּב וַתְּהִי עֲלָיו שֵׁם יְד ה'. אַף כְּאֵן, אַרְוֹנוֹ שֶׁל יוֹסֵף נִשְׁלַף בְּתוֹף הַמַּיִם. אָמַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ

אַחֲרָא בְּהִיא שְׂעִתָּא, כְּשִׂאָר חֲיִיבֵי עֲלֵמָא. וְעַל כִּף כְּתִיב, (בראשית לה) וַיְהִי כִּנְיַי יַעֲקֹב שְׁנֵים עָשָׂר. דִּהָא בְּנֵייהוּ דְשִׂאָר חֲיִיבֵי עֲלֵמָא דְעַבְדִּין הֵהוּא עוֹבְדָא, בְּשִׂמָא אַחֲרָא אֶקְרוּן. וְהָא יְדִיעָא מְלָה דָא לְגַבֵּי חֲבָרָא, וּבְגִינֵי כִף וַיִּקְרָא לְבָנוֹ לְיוֹסֵף, בְּנוֹ מִמֶּשׁ, מִשִּׁירוֹתָא וְסִיּוּמָא (ד"א ל"ג בְּרִית) בְּנוֹ הָוָה.

תֹּאנָא, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, בְּמָה אוֹמֵי לִיָּה יַעֲקֹב לְיוֹסֵף, דְּכְתִיב שִׁים נָא יֶדֶךָ תַּחַת יָרְכִי. אֲלָא בְּהִיא אֶת קִימָא, דִּהִוָּה רְשִׁים בְּבִשְׂרִיה, דְּדָא חֲשִׁיבוֹתָא דְאַבְהֵן יְתִיר מִכְּלָא. וְהִיא בְּרִית, רְזָא דְיוֹסֵף אִיהוּ.

אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן, בְּאֲבָרְהָם וּבְיַעֲקֹב כְּתִיב, שִׁים נָא יֶדֶךָ תַּחַת יָרְכִי, תַּחֲוֹת יָרְכִי, כְּלוֹמַר, בְּהִיא אֶתֵר דְרַמִּיזָא בְּשִׂמָא קְדִישָׁא, וְאַפִּיק זֶרַעָא קְדִישָׁא מִהִימְנָא לְעֵלְמָא. בְּיַצְחָק לֹא כְּתִיב, בְּגִין דְנִפְיָק מִנְיָה עֲשׂוֹ.

תוּ, מָאי טַעְמָא הָכָא, שִׁים נָא יֶדֶךָ תַּחַת יָרְכִי אֵל נָא תִקְבְּרֵנִי בְּמִצְרַיִם. אֲלָא אָמַר לִיָּה יַעֲקֹב לְיוֹסֵף, בְּהִיא רְשִׁימָא קְדִישָׁא אוֹמֵי לִי, דְאַפִּיק זֶרַעָא קְדִישָׁא מִהִימְנָא לְעֵלְמָא, וְאַתְנַטִּיר, וְלֹא אִסְתַּאֲב לְעֵלְמִין. דְלָא יִתְקַבֵּר בֵּין אֵינּוֹן מְסַאֲבִין, דְלָא נְטִירוֹ לִיָּה לְעֵלְמִין. דְכְּתִיב בְּהוּ, (יחזקאל ב) אֲשֶׁר בִּשְׂרַח חֲמוּרִים בְּשָׂרָם וְזָרְמַת סוּסִים וְזָרְמַתָּם.

וְאִי תִימָא, הָא יוֹסֵף דְנִטִּיר לִיָּה עַל כְּלָא, אִמָּאי אִתְקַבֵּר בְּיַנְיָהּ. אֲלָא תְנִינָן, כְּתִיב, (יחזקאל א) הִיָּה הִזָּה דְבַר ה' אֵל יַחְזַקְאֵל

בֶּן בְּיֹזִי הַפְּהֵן בְּאַרְצָא פְּשָׁדִים עַל נְהַר כְּבָר, וְהָא תְנִינָן, דְשְׂכִינְתָא לָא שְׂרִיא אֲלָא בְּאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל. אִמָּאי הָכָא שְׂכִינְתָא. אֲלָא עַל נְהַר כְּבָר

הוא, אם יוסף יעלה מפאן, הגלות לא תתקיים, אלא תהיה קבורתו במקום שלא נטמא, ויסבלו בני ישראל את הגלות.

שנינו, אמר רבי יוסי, ראה יעקב שחרי פכל נתקן לפסא הקדוש באבות (פאבות). אמר, אם כן, יקבר, איך הגוף הזה יתאחד באבות. ואפלו המערה שנקבר שם נקראת מכפלה, משום שכל דבר של מכפלה הוא שנים ואחד, אף המערה שנים ואחד.

ובא וראה, האבות זכו להקבר שם הם וזווגיהם. יעקב - הוא ולא. מה הטעם רחל לא, והרי כתוב ורחל עקרה, שהיא עקר הבית? אלא לאה זכתה בו להוציא ששה שבטים מגזע קדוש בעולם יותר, ומשום כן היא נתנה עמו לזווג במערה.

אמר רבי יהודה, כל זמיה היתה לאה עומדת בפרשת דרכים, ובכתה בשביל יעקב, כששמעה שהוא צדיק, ותפלה היא הקדימה לו, והינו שכתוב (בראשית כט) ועיני לאה רפות, כמו שבארנו שמקדימה ויושבת בפרשת דרכים לשאל.

רחל לא יצאה לדרכים לעולם, משום כן זכתה לאה להקבר עמו, ורחל קבורתה עומדת בפרשת דרכים ונקברה שם. זהו שכתוב ואני בבאי מפדן ארם מתה עלי רחל. מה זה עלי? עלי ודאי, כלומר בגללי. בארץ פנען בדרך - בגללי מתה בדרך, שלא יצאה בשבילי לעולמים כמו אחותה.

משום כן, לאה שיצאה ובכתה בפרשת דרכים בשביל יעקב, זכתה להקבר עמו. רחל שלא

בגיני. בארץ פנען בדרך, בגיני מיתת בדרך, דלא נפקת בגיני לעלמין פאחתה.

בגין כן, לאה דנפקת ובכת בפרשת אורחין בגיניה דיעקב, זכתה

פתיב, וכתוב ותהי עליו שם יד ה'. אוף הכא, יוסף במיא אתרמי ארונא דיליה. אמר קדשא ברין הוא, אי יוסף אסתלק מהכא, גלותא לא אתקיים. אלא תהא קבורתיה באתר דלא יסתאב, ויסבלון בני ישראל גלותא.

תאנא, אמר רבי יוסי, חמא יעקב דהא בכלא אתתקן לכרסיא קדישא באבהן (פאבות). אמר, אי הכי יתקבר, היך גופא דא אחידא באבהתא, ואפילו מערתא דאתקבר תמן אקרי כפילתא. בגין דכל מלה דכפילתא הוא תרין וחד, אוף מערתא תרין וחד.

ותא חזי, אבהתא זכו לאתקברא תמן, אינון וזווגיהו. יעקב (דף רכג ע"א) הוא ולא, מאי טעמא רחל לא, והא כתיב, (בראשית כט) ורחל עקרה, דאיהי עקרא דביתא. אלא, לאה זכתה ביה, לאפקא שית שבטין מגזעא קדישא בעלמא יתיר. ובגיני כן, אתייהבת עמיה לזווגא במערתא.

אמר רבי יהודה לאה כל יומהא, הות בפרשת אורחין קיימא, ובכת בגיניה דיעקב, כד שמעת דאיהו צדיקא. וצלותא אקדמת ליה. והיינו דכתיב, (בראשית כט) ועיני לאה רפות, פמה דאוקימנא, דמקדמת ויתבת בפרשת אורחין למשאל.

רחל לא נפקת לאורחין לעלמא. בגיני כן זכתה לאה לאתקברא עמיה. ורחל קימת קבורתה בפרשת אורחין ואתקברת תמן. הדא הוא דכתיב, ואני בבאי מפדן מתה עלי רחל. מהו עלי. עלי ודאי, כלומר בגיני מיתת בדרך, דלא נפקת בגיני לעלמין פאחתה.

בגין כן, לאה דנפקת ובכת בפרשת אורחין בגיניה דיעקב, זכתה

רצתה לצאת ולשאל בשבילו, משום כך קבורתה בפרשת דרכים, וסוד הדבר הרי בארנו ונתבאר, זה בגלוי וזה בנסתר.

ובא וראה, ששנינו, דמעות רבות שפכה אותה לאה הצדקת כדי להיות חלקו של יעקב ולא של אותו עשו הרשע. והינו מה ששנינו, כל אדם ששופך דמעות לפני הקדוש ברוך הוא, אף על גב שנגזר עליו ענש - הוא יקרע, ולא יוכל אותו ענש לשלט בו. מנין לנו. מלאה, שהרי נגזר על לאה להיות חלקו של עשו, היא בבקשתה הקדימה ליעקב ולא נתנה לעשו.

אמר רבי חייא, ושכבתי עם אבתי. רבי יצחק פתח ואמר, (קהלת א) מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמל תחת השמש. בכמה מקומות נתבאר שהסתפלנו בדברי שלמה ונראה שדבריו סתומים, אבל כל דברי שלמה, כלם נקראו בחכמה.

ששנינו, כתוב ותרב חכמת שלמה. בימי שלמה הפלף עמדה הלבנה בשלמות, והיינו שכתוב (מלכים א ה) ותרב חכמת שלמה מחכמת כל בני קדם. שם שנינו, מי הם בני קדם? הרי פרשוה, אבל חכמת בני קדם היא חכמה שירשו מאברהם.

ששנינו, כתוב (בראשית כה) ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק. מה זה את כל אשר לו? זו חכמה עליונה שהיה יודע בשם הקדוש של הקדוש ברוך הוא. ומשמע את, את כל אשר לו - שהיה שלו. כמו ששנינו, באותה פת שהיתה לאברהם, ובכל שמה.

לאתקברא עמיה. רחל דלא בעאת למיפק ולמשאל בהדיה, בגין כך קבורתה בפרשת אורחין. ורזא דמלה, הא אוקימנא ואתמר, דא באתגליא, ודא באתפסא.

והא חזי, דתניא, דמעין סגיאיין שדיאת ההיא צדקת לאה, בגין למהוי חולקיה דיעקב, ולא בההוא רשע דעשו. והיינו דתנינן, כל בר נש דאושיד דמעין קמיה דקדשא בריך הוא, אף על גב דאתגזר עליה עונשא, יתקרע, ולא יכיל ההוא עונשא לשלטאה ביה. מנלן, מלאה, דהא לאה אתגזר למהוי חולקא דעשו, והיא בכעוּתא אקדימת ליה ליעקב, ולא אתייהיבת ליה לעשו.

אמר רבי חייא, ושכבתי עם אבותי וגו'. רבי יצחק פתח ואמר, (קהלת א) מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמל תחת השמש. בכמה אתר אתמר דאסתפלנא במלוי דשלמה ואתחזי מלוי סתימין, אבל פלהו מלי דשלמה, פלהו אקרון בחכמתא.

דתניא פתיב, (מלכים א ה) ותרב חכמת שלמה, ביומוי דשלמה מלפא, קיימא סיהרא באשלמותא. והיינו דכתיב, ותרב חכמת שלמה מחכמת כל בני קדם. תמן תנינן, מאן אינון בני קדם, הא אוקמוה. אבל חכמת בני קדם, היא חכמתא דירתו מאברהם.

דתניא פתיב, (בראשית כה) ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק. מאי את כל אשר לו. דא חכמתא עלאה דהוה ידע בשמא קדישא דקדשא בריך הוא, ומשמע את כל אשר לו, דהוה דיליה. פדתנינן בההיא פת דהות ליה לאברהם, ובכל שמה.

דמות ליה לאברהם, ובכל

וְרַבְנֵי הַפִּילֹגְשִׁים אֲשֶׁר לְאַבְרָהָם
נָתַן אַבְרָהָם מִתַּנְתּוֹ וְגו'. שְׁנַתָּן
לָהֶם דְּבָרִים יְדוּעִים בְּפִתְרֵים
הַתַּחְתּוּנִים. וּבְאַיִזָּה מְקוֹם הַשְּׂרָה
אוֹתָם? אֵל אֶרֶץ קָדֶם, וּמִשָּׁם
יָרְשׁוּ בְנֵי קָדֶם חֲכָמָה, וְהֵינּוּ
שְׁפָתוֹב מִחֲכָמַת כָּל בְּנֵי קָדֶם.

שְׁנֵינּוּ, יוֹם אֶחָד הָיָה בָּא רַבִּי
שְׁמַעוֹן מִקְפּוּטְקִיָּא לְלוֹד, וְהָיָה
עִמּוֹ רַבִּי אַבָּא וְרַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי
אַבָּא הָיָה עֵיף וְרִץ אַחֲרֵי רַבִּי
שְׁמַעוֹן, שֶׁהָיָה רוֹכֵב. אָמַר רַבִּי
אַבָּא, וְדָאִי (הוֹשַׁע יֵא) אַחֲרֵי ה' יִלְכוּ
כְּאַרְיֵה יִשְׂאָג.

יָרַד רַבִּי שְׁמַעוֹן, אָמַר לוֹ, וְדָאִי
כְּתוּב (דְּבָרִים ט) וְאַשְׁבֵּב בְּהָר
אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה.
וְדָאִי שְׁחֲכָמָה לֹא מִתְיַשְׁבֵּת אֲלֵא
כְּשֶׁאֲדָם יוֹשֵׁב וְלֹא הוֹלֵךְ, אֲלֵא
עוֹמֵד בְּקִיּוּמוֹ. וְהָרִי בְּאַרְנוֹ אֵת
הַדְּבָרִים עַל מַה כְּתוּב וְאַשְׁבֵּב.
עֲכָשׁוּ בְּמִנוּחָה הַדְּבָר תְּלוּי.
יִשְׁבּוּ.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, כְּתוּב וְתָרַב
חֲכָמַת שְׁלֵמָה מִחֲכָמַת כָּל בְּנֵי
קָדֶם וּמְכַל חֲכָמַת מִצְרַיִם. מַה
הִיא חֲכָמַת שְׁלֵמָה, וּמַה הִיא
חֲכָמַת מִצְרַיִם, וּמַה הִיא חֲכָמַת
כָּל בְּנֵי קָדֶם? אָמַר לוֹ, בֹּא רְאֵה,
בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת פְּרֻשׁוּהָ בְּאוֹתוֹ
שֵׁם. שֶׁהִלְכָנָה כְּשֶׁמִּתְבָּרְכַת
מִהַפֵּל כְּתוּב וְתָרַב, בְּיַמֵּי שְׁלֵמָה,
שֶׁהִתְבָּרְתָה וְהִתְבָּרְכָה וְעִמְדָה
בְּשְׁלָמוֹת.

וְשְׁנֵינּוּ, אֵלֶּף הָרִים מִתְנַדְּלִים
לְפָנֶיהָ, וְכֹלָם הֵיוּ לְפָנֶיהָ שְׂאִיבָה
אַחַת, וְאֵלֶּף נְהוֹרוֹת גְּדוּלִים לָהּ,
וְגוֹמְעֵת אֵת כָּלָם בְּגִמְעָה אַחַת.
צְפָרְנִיָּה אוֹחוֹזוֹת בְּאֵלֶּף וְשִׁבְעִים
עֲבָרִים. יְדִיָּה אַחוֹזוֹת לְעֶשְׂרִים
וְאַרְבָּעָה [חֲמִשָּׁה] אֵלֶּף עֲבָרִים, אֵין
יוֹצֵא מִמֶּנָּה לְצַד זֶה, וְאֵין יוֹצֵא
מִמֶּנָּה לְצַד אַחֵר. כִּמְהָ וְכִמְהָ
אַלְפֵי מַגְנִים אַחוֹזִים בְּשַׁעֲרֹתֶיהָ.

וְרַבְנֵי הַפִּילֹגְשִׁים אֲשֶׁר לְאַבְרָהָם
נָתַן אַבְרָהָם מִתַּנְתּוֹ וְגו'. דְּיֵהֵב לָהּ
מִלִּין יְדִיעָאן, בְּכַתְרִין תְּפִאִין,
וּבְאָן אֶתְר אֲשֶׁרִי לוֹן, אֵל
אֶרֶץ קָדֶם. וּמִתְמָן יָרִיתוּ בְנֵי קָדֶם
חֲכָמַתָּא, וְהֵינּוּ דְכְּתִיב מִחֲכָמַת כָּל
בְּנֵי קָדֶם.

תַּאנָּא, יוֹמָא חַד הָוָה אֶתִּי רַבִּי
שְׁמַעוֹן מִקְפּוּטְקִיָּא לְלוֹד, וְהָוָה
עִמִּיהָ רַבִּי אַבָּא וְרַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי
אַבָּא הָוָה לְאִי, וְהָוָה רְהִיט
אַבְתְּרִיָּה דְרַבִּי שְׁמַעוֹן דְּהָוָה רְכִיב.
אָמַר רַבִּי אַבָּא, וְדָאִי (הוֹשַׁע יֵא) אַחֲרֵי
ה' יִלְכוּ כְּאַרְיֵה יִשְׂאָג.

נַחַת רַבִּי שְׁמַעוֹן, אָמַר לֵיהּ, וְדָאִי
כְּתִיב, (דְּבָרִים ט) וְאַשְׁבֵּב בְּהָר
אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה,
וְדָאִי חֲכָמַתָּא לֹא מִתְיַשְׁבֵּא,
אֲלֵא כַד בַּר נֶשׁ יְתִיב וְלֹא אֲזִיל, אֲלֵא
קָאִים בְּקִיּוּמִיהָ. וְהָא אוֹקִימָנָא מְלִי
עַל מַה כְּתִיב וְאַשְׁבֵּב. הַשְּׁתָּא
בְּנִיחָא תְּלִיָּא מִלְתָּא. יְתָבוּ.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, כְּתִיב וְתָרַב
חֲכָמַת שְׁלֵמָה מִחֲכָמַת כָּל בְּנֵי
קָדֶם וּמְכַל חֲכָמַת מִצְרַיִם. מָאִי
הִיא חֲכָמַת שְׁלֵמָה וּמָאִי הִיא
חֲכָמַת מִצְרַיִם וּמָאִי הִיא חֲכָמַת
כָּל בְּנֵי קָדֶם. אָמַר לֵיהּ, תָּא חֲזִי,
בְּכַמָּה אֶתְר אוֹקִימוּהָ בְּהוּא
שְׁמָא, דְּסִיְהָרָא כַד אֶתְבָּרְכָא
מְכַלָּא, כְּתִיב וְתָרַב. בְּיוֹמוֹי
דְּשְׁלֵמָה, דְּאֶתְבָּרְכִיאַת וְאֶתְבָּרְכַת
וְקִימָא בְּאַשְׁלָמוֹתָא.

וְתַנְיָנָן, אֵלֶּף טוּרִין מִתְרַבְּרִין
קַמָּה, וְכֹלָהּוּ נְשִׁיבָא חַד
הוּוּ לְקַמָּה. אֵלֶּף נְהַרִין סְגִיָּאִין
לָהּ, וּבְגִמְעָה חֲדָא גְּמִעָא לוֹן.

טוּפְרָהָא מֵאַחֲדָא לְאֵלֶּף וְשִׁבְעִין
עֵיבַר. (דף רכג ע"ב) יְדֵהָ אַחֲדָן
לְאַרְבַּע וְעֶשְׂרִין [חֲמִשָּׁה] אֵלֶּף עֵיבַר,
לִית דְּנִפְיָק מִנָּה לְסִטְר
הָאִי, וְלִית דְּנִפְיָק מִנָּה
לְסִטְר אַחֲרָא. כִּמְהָ וְכִמְהָ אֵלֶּף
תְּרִיסִין, מִתְאַחֲדִין בְּשַׁעֲרָהָא.

עֲלֵם אֶחָד שְׁאָרְכוּ מֵרֹאשׁ הָעוֹלָם
וְעַד סוֹף הָעוֹלָם יוֹצֵא בֵּין רִגְלֵיהָ,
מִתְלַבֵּשׁ בְּשָׂשִׂים מִפּוֹת אֵשׁ,
בְּגָנִים אֵלּוּ הִתְמַנָּה עַל
הַתְּחַתּוֹנִים [מִפְּתוֹת] מֵאֲרַבְּעָה
צַדֵּיהָ. זֶהוּ נֶעַר שְׂאוּחֵז שֵׁשׁ
מֵאוֹת וּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִפְּתוֹת
עֲלִיוֹנִים מִצַּד הָאֵם, וְכָל
הַמִּפְתָּחוֹת הָעֲלִיוֹנִים בְּלֶהֱט
הַחֶרֶב שְׂחוּגָר בְּמַתְנֵי תְלוּיִים.

לְאוֹתוֹ נֶעַר קוֹרְאִים חֲנוּךְ בֶּן יִרְדָּה,
בְּאוֹתוֹ בְּרִיתוֹת, שְׁפָתוֹב (מִשְׁלֵי כב)
חֲנוּךְ לְנֶעַר עַל פִּי דְרָכּוֹ. וְאִם
תֹּאמַר, מִשְׁנָה הִיא וְלֹא בְרִיתָא -
בְּמִשְׁנַתְנּוּ בְּאַרְנוֹ אֶת הַדְּבָרִים,
וְהָרִי גִתְבָּאָר, וְהַכֵּל דְּבָר אֶחָד
הַסְּתַפְּלוּ [תְּחַתּוּ]. תְּחַתּוּ תוֹפְסוֹת
חַיּוֹת הַשָּׂדֶה, שְׁשֻׁנִינּוּ [שְׂבֵא רֵאח],
כְּמוֹ שִׁישְׂרָאֵל הַקְּדוֹשׁ הָעֲלִיוֹן
נִקְרָא בֶּן לְאָמוֹ, שְׁפָתוֹב (שִׁם ד) כִּי
בֶּן הָיִיתִי לְאָבִי רַף וְיַחֲדִיד לְפָנַי
אֲמִי, וְכָתוּב (שְׁמוֹת ד) בְּנֵי בְּכָרִי
יִשְׂרָאֵל, כֹּף גַּם לְמִטָּה זֶה נִקְרָא
נֶעַר לְאָמוֹ, שְׁפָתוֹב (הוֹשֵׁעַ יא) כִּי
נֶעַר יִשְׂרָאֵל וְאֶהְיֶה. וּבְכַמָּה
גִּוְנִים נִקְרָא בֶּן יִרְדָּה, וְהָרִי בְּאַרְנוֹ.
אַבְרָם בֶּן יִרְדָּה, בֶּן יִרְדָּה מִמֶּשׁ,
שְׁשֻׁנִינּוּ, עֶשֶׂר יְרִידוֹת יִרְדָּה
שְׂכִינָה אֶרֶץ, וְאֵת כָּלם בְּאַרְנוֹ
הַחֲבָרִים וְנִתְבָּאָר. וְתַחַת זֶה כְּמָה
חַיּוֹת עוֹמְדוֹת, שְׁנִקְרָאוֹת חַיּוֹת
הַשָּׂדֶה מִמֶּשׁ.

תַּחַת אוֹתוֹן חַיּוֹת נִאֲחֲזוֹת
שְׁעֵרוֹת הַלְּבָנָה שְׁנִקְרָאוֹת כּוֹכְבֵי
שְׂרָבִיט, שֵׁל שְׂרָבִיט מִמֶּשׁ, בְּעֲלֵי
דִין, בְּעֲלֵי מִשְׁקַל, בְּעֲלֵי הַדִּין
הַקָּשָׁה, בְּעֲלֵי חֲצָפָה, וְכָלם
נִקְרָאִים בְּעֲלֵי [שְׁעֵרוֹת] אֶרְגָּמָן. יְדִיהָ
וְרִגְלֵיהָ אַחֲזוֹת בְּזָה כְּמוֹ אֶרְיָה
[קְדוֹשׁ] חֲזָק שְׂאוּחֵז בְּטָרְפוֹ, וְעַל זֶה
כְּתוּב (מִיכָה ה) וְטָרַף וְאִין מִצִּיל.
צְפָרְנִיהָ - כָּל אוֹתָם שְׁמֻזְכָּרִים
אֶת חֲטָאֵי בְּנֵי הָאָדָם וְכוֹתְבִים
וְרוֹשְׁמִים אֶת חֲטָאֵיהֶם בְּתַקְףָּ

חַד עוֹלִימָא, דְּאוֹרְפִיָּה מִרִּישָׁא דְעֵלְמָא
לְסִיפֵי דְעֵלְמָא, נְפִיק בֵּין רִגְלֵהָ.

בְּשִׁתִּין פּוֹלְסֵי דְנוֹרָא מִתְלַבֵּשׁ, בְּגוֹוִנֵי דָא
אֲתַמְנָא עַל תְּתָאִי (מִתְחוֹת) מֵאֲרַבְּעֵ סְטְרָהָ. דָא
אִיהוּ נֶעַר, דְּאֶחִיד שִׂית מָאָה וּתְלַת עֶשֶׂר
מִפְתָּחָן עֲלָאִין מִסְטְרָא דְאֲמָא. וְכִלְהוּ מִפְתָּחָן
עֲלָאִין, בְּשִׁנְנָא דְחֶרְבָא דְחֶגִיר בְּחֶרְצִיָּה תְלִיִין.

הָהוּא נֶעַר, קְרוּן לִיה חֲנוּךְ בֶּן יִרְדָּה, בְּאִינוּן
בְּרִיתֵי, דְכְתִיב, (מִשְׁלֵי כב) חֲנוּךְ לְנֶעַר עַל

פִּי דְרָכּוֹ. וְאִי תִימָא מִתְנִיתִין הִיא, וְלֹא
בְרִיתָא. בְּמַתְנִיתָא דִילָן אוֹקִימָא מִלִּי, וְהָא
אֲתַמְר, וְכִלְא מְלִתָא חֲדָא אֲסִתְפְּלוּ (נ"א אֲשִׁתְּכִלְלוּ).

תְּחוֹתִיהָ תְטַלֵּל חַיּוֹת בְּרָא. דְתַנְיָא (נ"א דְתָא חו'),

כְּמָה דְיִשְׂרָאֵל קְדִישָׁא עֲלָאָה, אֲקָרִי בֶּן
לְאֲמִיָּה, דְכְתִיב, (מִשְׁלֵי ד) כִּי בֶּן הָיִיתִי לְאָבִי רַף

וְיַחֲדִיד לְפָנַי אֲמִי, וְכָתִיב, (שְׁמוֹת ד) בְּנֵי בְּכָרִי
יִשְׂרָאֵל, הֵכִי נָמִי לְתַתָּא, דָא אֲקָרִי נֶעַר

לְאֲמִיָּה. דְכְתִיב, (הוֹשֵׁעַ יא) כִּי נֶעַר יִשְׂרָאֵל
וְאוֹהֲבֵהוּ, וּבְכַמָּה גִוְוִנִין אֲקָרִי בֶּן יִרְדָּה, וְהָא

אוֹקִימָא.

אַבְרָם תָּא חֲזִי, בֶּן יִרְדָּה מִמֶּשׁ. דְתַנְיָנּוּ, עֶשֶׂר
יְרִידוֹת יִרְדָּה שְׂכִינָה לְאַרְעָא, וְכִלְהוּ

אוֹקִמּוּהָ חֲבַרְיָא וְאֲתַמְר. וְתַחַת הֵאִי, כְּמָה
חַיּוֹתָא קְיִימִין, דְאֲקָרוּן חַיּוֹת בְּרָא מִמֶּשׁ.

תַּחַת אִינוּן חַיּוֹתָא, מִתְאַחֲדוּן שְׁעֵרָהָ
דְסִיְהָרָא, דְאֲקָרוּן כְּכַבֵּיא דְשְׂרָבִיטָא,

דְשְׂרָבִיט מִמֶּשׁ, מְאָרִי דְמְאָרִין, מְאָרִי
דְמִתְקֵלָא, מְאָרִי דְקִשְׁוִי, מְאָרִי דְחוֹצְפָא.

וְכִלְהוּ אֲקָרוּן מְאָרִי (נ"א שְׁעִרִי) דְאַרְגוֹוֹנָא, יְדֵהָ
וְרִגְלֵהָ אַחֲדוּן בְּהֵאִי, כְּפִרְיָה (כְּרִישָׁא) תְקִיפָא

דְאֶחִיד עַל טְרַפְיָה. וְעַל דָא כְּתִיב, (מִיכָה ה)
וְטָרַף וְאִין מִצִּיל.

טוֹפְרָהָ, כָּל אִינוּן דְאֲדַפְרִין חוֹבֵי בְנֵי נְשָׂא,

הדין הקשה, ולכן כתוב (ירמיה טז)
חטאת יהודה כתובה בעט ברזל
בצפרן שמיר. מה זה שמיר? אותו
שרושם ונוקב באבן וחותך אותה
לכל צד. זהמת הצפרנים - כל אלו
שלא נדבקים בגוף המלך ויונקים
מצד הטמאה כשמתחילה הלכנה
להפגם.

וכשום ששלמה המלך ירש את
הלכנה בשלמותה, צריך לירש
אותה בפגימתה, ולכן השתדל
לדעת את דעת [רצון] הרוחות
והשדים, כדי לירש את הלכנה
בכל צדדיה.

ובימי שלמה המלך פכל האיירה
הלכנה. זהו שכתוב (מלכים-א ה)
ותרב חכמת שלמה. ותרב דוקא.
מחכמת כל בני קדם, סוד עליון
הוא, פכתוב (בראשית לו) ואלה
המלכים אשר מלכו בארץ אדום
וגו', ואלה נקראים בני קדם,
שכלם לא התקיימו, פרט לזה
שפלול זכר ונקבה, שנקרא הדר,
שכתוב וימלך תחתיו הדר וגו'.

ושנינו, שאף על גב שהתקיימה
[שהאיירה הלכנה], לא האיירה בשלמות,
עד שבא שלמה שראוי פנגדה,
כמו שבארנו, שמשום כך אמו
היתה בת שבע.

וכבר חכמת מצרים - זו החכמה
הפתחונה שנקראת שפחה שאחר
הרחים, והכל פללה חכמה זו של
שלמה - חכמת בני קדם וחכמת
מצרים. אמר רבי אבא, ברוך
הרחמן ששאלתי דבר זה לפניך,
שהרי בכל הדברים הללו [דברי תנא]
זכיתי. אמר רבי שמעון, דברים
אלו הרי בארנום, והרי נאמרו.

הני מילי (מלה דא) זכינא. אמר רבי שמעון, מלין אלין, הא אוקימנא לון,
והא אתמרו.

וכתבין ורשמין חובייהו בתקיפו דדינא
קשיא. ועל דא כתיב, (ירמיה יז)
חטאת יהודה
כתובה בעט ברזל בצפרן שמיר. מהו
שמיר. ההוא דרשים ונקיב אבנא, ופסיק
לה לכל סטרא. זוהמא דטופרהא, כל אינון
דלא מתדבקין בגופא דמלכא, וינקין
מסטרא דמסאבותא, פד שארי סיהרא
בפגימו.

ובגין דשלמה מלכא ירתא לסיהרא
בשלימותא, בעי לירתא לה
בפגימותא, ועל דא אשתדל למידע, בדעתא
(פרעותא) דרוחין ושידן, למירת סיהרא בכל
סטרא.

וביומוי דשלמה מלכא, בכלא אתנהיר
סיהרא. הדיא הוא דכתיב, (מלכים א ה)

ותרב חכמת שלמה, ותרב דייקא. מחכמת
כל בני קדם, רזא עלאה הוא, כמה דכתיב,
(בראשית לו) ואלה המלכים אשר מלכו בארץ
אדום וגו'. ואלין אקרון בני קדם, דכלהו
לא אתקיימו, בר מהאי דכלילא דכר וניקבא
דאקרי הדר. דכתיב, (בראשית לו) וימלך תחתיו
הדר וגו'.

ותאנא, דאף על גב דאתקיימת (נ"א דאתנהירת
סיהרא), לא אתנהירת באשלמותא.

עד דאתא שלמה, דאתחזי לקבלהא, כמה
דאוקימנא. דבגין כך אמיה בת שבע הות.

וכבר חכמת מצרים, דא חכמה תפאה,
דאקרי שפחה דבתר ריחיא, וכלא

אתפלילת האי חכמה דשלמה, חכמת בני
קדם, וחכמת מצרים. אמר רבי אבא, בריך

רחמנא, דשאלנא קמך מלה דא, דהא בכל
הני מילי (מלה דא) זכינא. אמר רבי שמעון, מלין אלין, הא אוקימנא לון,
והא אתמרו.

שְׁנִינוּ, (קהלת א) מה יִתְרוֹן לְאָדָם בְּכָל עֲמָלוֹ. יְכוֹל אִף עֲמַל הַתּוֹרָה? תִּלְמוּד לומֵר, שִׁיעֲמַל תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ [כתוב]. שׁוֹנֵה עֲמָלָה שֶׁל תּוֹרָה, שֶׁהוּא לְמַעַלָּה מִן הַשֶּׁמֶשׁ. רַבִּי חִיָּיא אָמַר, אִף עֲמָלָה שֶׁל תּוֹרָה, שֶׁהוּא עֲמַל בְּגַלְל בְּנֵי אָדָם אוֹ בְּשִׁבִיל כְּבוֹדוֹ. עַל זֶה כְּתוּב תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ, שׁוֹנֵה לֹא עוֹלָה לְמַעַלָּה. שְׁנִינוּ, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֶפְלוּ אִם אָדָם עוֹמֵד אֶלֶף שָׁנִים, אוֹתוֹ יוֹם שֶׁמִּסְתַּלֵּק מִן הָעוֹלָם דּוֹמָה לוֹ כְּאִלוֹ לֹא הִתְקַיֵּם, רַק יוֹם אֶחָד.

וְשִׁכְבְּתִי עִם אֲבוֹתַי. אֲשֶׁרִי חִלְקִים שֶׁל הָאֲבוֹת שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עָשָׂה אוֹתָם מְרַכְבֵּה קְדוּשָׁה לְמַעַלָּה וְהִתְרַצָּה בָהֶם לְהִתְעַטֵּר עִמָּהֶם. זֶהוּ שְׁכַתּוֹב (דברים י) רַק בְּאֲבוֹתֶיךָ חִשַּׁק ה' וְגו'. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, יַעֲקֹב הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁהִעֲטוּר שְׁלוֹ הוּא בְּאֲבוֹתָיו, שֶׁהָרִי הִעֲטוּר שֶׁל הָאֲבוֹת הוּא עִמוֹ, וְהוּא עִמָּהֶם. וְעַל זֶה בְּאוֹתִיּוֹת חִקּוּקוֹת שְׁנִינוּ, שׁוֹשֵׁב קִשְׁרִים, שְׁנֵי קִשְׁרִים - אֶחָד מִצַּד זֶה וְאֶחָד מִצַּד זֶה, וְזֶהוּ וְאֶחָד שְׁכוֹלֵל אוֹתָם. וְזֶהוּ שְׁנִינוּ, (שמות כו) וְהִבְרִית הִתִּיכֵן בְּתוֹךְ הַקְּרָשִׁים מִבְּרַח מִן הַקְּצָה אֶל הַקְּצָה. וְאוֹתוֹ קִשֵּׁר שֶׁבְּאֲמֻצָּע אֶחָדוֹ לְצַד זֶה וְלְצַד זֶה, וְעַל זֶה כְּתוּב וְשִׁכְבְּתִי עִם אֲבוֹתַי, וְדַאי.

וְשִׁכְבְּתִי עִם אֲבוֹתַי וְגו'. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (ישעיה מב) הַחֲרָשִׁים שִׁמְעוּ וְהַעוּרִים הַבִּיטוּ לְרֵאוֹת. הַחֲרָשִׁים שִׁמְעוּ - אֵלּוּ בְּנֵי אָדָם שֶׁלֹּא מְקַשְׁיָבִים לְדַבּוּרֵי הַתּוֹרָה וְלֹא פּוֹקְחִים אֲזִנֵּיהֶם לְשִׁמְעַת אֶת מִצְוֹת רַבּוֹנָם. וְהַעוּרִים - שֶׁלֹּא מִסְתַּפְּלִים לְדַעַת עַל מָה הֵם עוֹמְדִים,

תָּאנָא, (קהלת א) מַה יִּתְרוֹן לְאָדָם בְּכָל עֲמָלוֹ, יְכוֹל אִף עֲמָלָה דְּאוֹרֵייתָא, תִּלְמוּד לומֵר שִׁיעֲמוּל תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ (בְּתִיב). שְׁאִנֵּי עֲמָלָה דְּאוֹרֵייתָא, דְּלַעֲיֵלָא מִן שִׁמְשָׁא הוּא. רַבִּי חִיָּיא אָמַר, אִף עֲמָלָה דְּאוֹרֵייתָא, דְּאִיהוּ עֲמַל בְּגִינְהוֹן דְּבְנֵי נָשָׁא, אוֹ בְּגִין יִקְרָא דִּילֵיהּ. הָאִי תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ פְּתִיב. דְּהָא לֹא סְלִיק לְעֵילָא. תְּנִיָּא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֶפְלוּ אִי בַר נָשׁ קָיִים אֶלֶף שָׁנִין, הֵהוּא יוֹמָא דְּאִסְתַּלֵּק מִלְּמָא, דְּמִי לֵיהּ כְּאִלוֹ לֹא אֶתְקַיֵּים בַּר יוֹמָא חַד:

וְשִׁכְבְּתִי עִם אֲבוֹתַי, וְזָפָא חוּלְקָהוֹן דְּאֲבָהֵתָא, דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲבִיד לִוְן רְתִיכָא קְדִישָׁא לְעֵילָא, וְאֶתְרַעֵי בְּהוּ, לְאֶתְעַטְרָא עִמָּהוֹן. הִדָּא הוּא דְּכְתִיב, (דברים י) רַק בְּאֲבוֹתֶיךָ חִשַּׁק ה' וְגו'. אָמַר רַבִּי (דף רכד ע"ב) אֶלְעָזָר, יַעֲקֹב הָוָה יָדַע, דְּהָא עֲטוּרָא דִּילֵיהּ בְּאֲבָהֵתֵיהּ הוּא, דְּהָא עֲטוּרָא דְּאֲבָהֵן עִמִּיהּ הוּא, וְהוּא עִמָּהוֹן. וְעַל דָּא בְּאֶתְוֹן גְּלִיפִין תְּנִינָן, שׁ תִּלְת קִשְׁרִין, תְּרִין קִשְׁרִין, חַד מֵהָאִי סְטְרָא, וְחַד מֵהָאִי סְטְרָא, וְחַד דְּכִלִּיל לִוְן. וְדָא הוּא דְּתְנִינָן, (שמות כו) וְהִבְרִית הִתִּיכֵן בְּתוֹךְ הַקְּרָשִׁים מִבְּרַח מִן הַקְּצָה אֶל הַקְּצָה, וְהָהוּא קִשְׁרָא דְּבְּאֲמֻצָּעֵיתָא, אֶחָד לְהָאִי סְטְרָא, וְלְהָאִי סְטְרָא. וְעַל הָאִי כְּתִיב, וְשִׁכְבְּתִי עִם אֲבוֹתַי וְדַאי.

וְשִׁכְבְּתִי עִם אֲבוֹתַי וְגו'. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (ישעיה מב) הַחֲרָשִׁים שִׁמְעוּ וְהַעוּרִים הַבִּיטוּ לְרֵאוֹת. הַחֲרָשִׁים שִׁמְעוּ, אֵלּוּ בְּנֵי נָשָׁא דְּלֹא צִיִּיתִין לְמַלּוּלֵי אוֹרֵייתָא, וְלֹא פְּקַחִין אוֹדְנִיָּהוּ, לְמִשְׁמַע לְפִקּוּדֵי דְּמֵאֲרִיהוֹן. וְהַעוּרִים, דְּלֹא מִסְתַּפְּלִין לְמַנְדַּע עַל מָה אֵינּוֹן קָיִימִין. דְּהָא בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא

שְׁהָרִי בְּכָל יוֹם וְיוֹם הַכְּרוֹז יוֹצֵא וְקוֹרֵא, וְאֵין מִי שִׁישְׁגִּית. שְׁלֵמְדֵנוּ, בְּאוֹתָם יָמִים שְׁנִבְרָא הָאָדָם, בְּאוֹתוֹ יוֹם שִׁיוֹצֵא לְעוֹלָם, כְּלָם עוֹמְדִים בְּקִיּוּמָם וְהוֹלְכִים וְטָסִים בְּעוֹלָם, יוֹרְדִים וּמְזַהֲרִים אֶת הָאָדָם כֹּל יוֹם וְיוֹם לְבָדוֹ. וּכְשֵׁאוֹתוֹ יוֹם בָּא וּמְזַהֲרִים אוֹתוֹ, וּבֵן אָדָם עוֹשֶׂה בְּאוֹתוֹ יוֹם חֲטָא לְפָנֵי רַבּוֹנוֹ - אוֹתוֹ יוֹם עוֹלָה בְּבוֹשָׁה וּמַעֲיֵד עֲדוֹת, וְעוֹמֵד לְבָדוֹ בַּחוּץ.

וְשִׁנְיָנוּ, אַחַר שְׁעוֹמֵד לְבָדוֹ, יוֹשֵׁב, עַד שְׁאָדָם עוֹשֶׂה מִמֶּנּוּ תְּשׁוּבָה. זְכָה - שֶׁב אוֹתוֹ יוֹם לְמַקוֹמוֹ. לֹא זְכָה - אוֹתוֹ יוֹם יוֹרֵד וּמְשַׁתְּפֵף עִם אוֹתָהּ רוּחַ שְׁבַחוּץ, וְשֶׁב לְבֵיתוֹ, וְנִתְקַן בְּדַמוֹת אוֹתוֹ אָדָם מִמֶּשׁ כְּדִי לְהִרְע לוֹ, וְדָר עִמוֹ בְּבֵיתוֹ. וְיֵשׁ שְׁדִירוֹ לְטוֹב, אִם הוּא זוֹכֵה. וְאִם לֹא, הוּא דָר עִמוֹ לְרַע.

בֵּין כֶּף וּבֵין כֶּף נִפְקָדִים אוֹתָם יָמִים וְחֲסָרִים, וְלֹא נִכְנָסִים בְּחֻשְׁבוֹן שֶׁל אוֹתָם שְׁנִשְׁאָרוֹ. אוֹי לְאוֹתוֹ הָאָדָם שְׁגוֹרַע יָמָיו לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ, וְלֹא הַשְׂאִיר לְמַעֲלָה יָמִים לְהַתְעַטֵּר בָּהֶם בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם וְלְהִתְקַרֵּב עִמָּם לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ.

בֹּא רֵאָה, כְּשֶׁקָּרְבִים אוֹתָם יָמִים לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ, אִם הוּא צָדִיק, זֶה הָאָדָם שִׁיוֹצֵא מִן הָעוֹלָם וְנִכְנָס בְּאוֹתָם יָמִים, וְהֵם לְבוּשֵׁי כְבוֹד שְׁנִשְׁמָתוֹ מִתְּלַבֶּשֶׁת בָּהֶם, וְהֵם אוֹתָם יָמִים שְׁצָדִיק הִזָּה בָּהֶם וְלֹא הִרְשִׁיעַ בָּהֶם.

אוֹי לְאוֹתוֹ שְׁגוֹרַע יָמָיו לְמַעֲלָה, שְׁכַפְּאֵר רוֹצִים לְהַלְבִּישׁ אוֹתוֹ בְּיָמָיו, אוֹתָם יָמִים שְׁפָגַם בְּחֻטְאָיו חֲסָרִים מֵאוֹתוֹ לְבוּשׁ, וּמִתְּלַבֵּשׁ בְּבִגְד חֲסָר. כֹּל שֶׁכֵּן אִם הֵם רַבִּים, וְאֵין לְאָדָם בְּמָה לְהַתְּלַבֵּשׁ בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם, אֲזִי אוֹי

כְּרוֹזָא נְפִיק וְקָרִי, וְלִית מָאן דִּישְׁגַח. דְּתַנְיָא, אֵינוֹן יוֹמִין דְּבַר נֶשׁ כַּד אֲתַבְּרִי, בְּהוּא יוֹמָא דְנִפְק לְעֵלְמָא, כְּלַהוּ קִיּוּמִין בְּקִיּוּמֵיהוּ. וְאֲזֵלִין וְטָאֲסִין בְּעֵלְמָא, נְחִתִין וְאֲזַהֲרִין לְבַר נֶשׁ, כֹּל יוֹמָא וְיוֹמָא בְּלַחֲדוּדֵי. וְכַד הוּא יוֹמָא אֲתֵי וְאֲזַהֲרֵ לֵיהּ, וְבַר נֶשׁ עֶבֶיד בְּהוּא יוֹמָא חוֹבָא קָמֵי מְאָרִיהּ. הוּא יוֹמָא סָלִיק בְּכִסּוּפָא, וְאֲסָהִיד סְהִדוּתָא, וְקָאִים בְּלַחֲדוּדֵי לְבַר.

וְתַנְיָא, בְּתַר דְּקָאִים בְּלַחֲדוּדֵי, יְתִיב, עַד דְּבַר נֶשׁ עֶבֶיד מַגִּיהַ תְּשׁוּבָה. זְכָה, תַּב הוּא יוֹמָא לְאַתְרֵיהּ. לֹא זְכָה, הוּא יוֹמָא נְחִית, וְאֲשַׁתְּפֵף בְּהוּא רוּחָא דְלְבַר, וְתַב לְבֵיתֵיהּ. וְאֲתַתְּקַן בְּדִיוּקְנֵיהּ דְּהוּא בַר נֶשׁ מִמֶּשׁ, בְּגִין לְאַבְאָשָׁא לֵיהּ, וְדִיִּיר עַמִּיהּ בְּבֵיתָא. וְאִית דְּדִינְרָא לְטַב אִי הוּא זָכִי. וְאִי לֹא, דִּינְרֵיהּ עַמִּיהּ לְבִישׁ.

בֵּין כֶּף וּבֵין כֶּף, אֲתַפְקָדִין אֵינוֹן יוֹמִין וְחֲסָרִים, וְלֹא עֲאֵלִין בְּמַנְיֵינָא דְאֵינוֹן דְּאֲשַׁתְּאָרוּ. וְוִי לְהוּא בַר נֶשׁ, דְּגָרַע יוֹמוֹי קָמֵי מְלָכָא קְדִישָׁא, וְלֹא שְׁבִיק לְעֵילָא יוֹמִין, לְאַתְעַטְרָא בְּהוּא עֵלְמָא, וְלְאַתְקַרְבָּא בְּהִדְיָהוּ קָמֵי מְלָכָא קְדִישָׁא.

תָּא חֲזִי, כַּד קָרִיבוּ אֵינוֹן יוֹמִין קָמֵי מְלָכָא קְדִישָׁא. אִי הוּא זְפָאָה, הֵאִי בַר נֶשׁ דְּנִפִיק מֵעֵלְמָא, סָלִיק וְעֵאל בְּאֵינוֹן יוֹמִין. וְאֵינוֹן לְבוּשֵׁי יָקָר, דְּמִתְּלַבֶּשָׁא בֵיהּ נִשְׁמָתֵיהּ. וְאֵינוֹן יוֹמִין הוּוּ, דְּזָכָה בְּהוּ, וְלֹא חָב בְּהוּ. וְוִי לְהוּא דְּגָרַע יוֹמוֹי לְעֵילָא. דְּכַד בְּעָאן לְאַלְבֶּשָׁא לֵיהּ בְּיוֹמוֹי, אֵינוֹן יוֹמִין דְּפָגִים אִיהוּ בְּחוּבוֹי, חֲסָרִין מֵהוּא לְבוּשָׁא, וְאַתְלַבֵּשׁ בְּמָנָא חֲסָרָא. כֹּל שֶׁכֵּן אִי סְגִיאִין אֵינוֹן, וְלֹא לְהוּי לֵיהּ לְבַר נֶשׁ בְּמָה דְּאַתְלַבֵּשׁ

לו ואוי לנפשו, שְׁדָנִים אוֹתוֹ בְּגִיהָנָם עַל אוֹתָם יָמִים, יָמִים עַל יָמִים, יָמִים עַל כָּל אֶחָד שְׁנַיִם. שְׁפָאֶשֶׁר יוֹצֵא מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, אֵינוֹ מוֹצֵא יָמִים לְהִתְלַבֵּשׁ בָּהֶם, וְלֹא יִהְיֶה לוֹ לְבוּשׁ בְּמָה לְהִתְכַסּוֹת. אֲשֶׁרֵי הַצְּדִיקִים שְׁכַל יָמֵיהֶם שְׁמוֹרִים הֵם אֲצֶל הַמַּלְאָךְ הַקְּדוֹשׁ, וְנַעֲשִׂים מֵהֶם לְבוּשֵׁי כְבוֹד לְהִתְלַבֵּשׁ בָּהֶם בְּעוֹלָם הַבָּא.

שְׁנַיִנוּ בְּסוֹד הַמַּשְׁנָה, מַה שְׁכַתּוֹב (בראשית א) וַיִּדְעוּ כִּי עִירָמָם הֵם - יְדִיעָה מִמֶּשׁ יָדְעוּ, שְׁאוֹתוֹ לְבוּשׁ שֶׁל כְּבוֹד שֶׁנַּעֲשֶׂה מֵאוֹתָם יָמִים נִגְרַע מֵהֶם, וְלֹא נִשְׁאָר יוֹם מֵאוֹתָם יָמִים לְהִתְלַבֵּשׁ בּוֹ. זֶהוּ שְׁכַתּוֹב (תהלים קלט) גָּלְמֵי רָאוּ עֵינֵיהֶם וְעַל סִפְרָךְ כָּלֵם יִכְתְּבוּ יָמִים יִצְרוּ. יָמִים יִצְרוּ וַדָּאִי. וְלֹא אֶחָד בָּהֶם, שְׁהָרֵי לֹא נִשְׁאָר אֶחָד לְהִתְלַבֵּשׁ בּוֹ, עַד שֶׁהַשְׁתַּדֵּל אָדָם וַעֲשֶׂה תְשׁוּבָה, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא קָבַל אוֹתוֹ וַעֲשֶׂה לוֹ כְּלֵי לְבוּשׁ אֲחֵרִים, וְלֹא מִן הַיָּמִים שְׁלוֹ. זֶהוּ שְׁכַתּוֹב (בראשית א) וַיַּעַשׂ ה' אֱלֹהִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ כְּתוּבֹת עוֹר וַיִּלְבָּשֵׂם.

בֵּא רְאֵה, בְּאִבְרָהָם שְׁזָכָה מַה כְּתוּב? (שם כד) בֵּא בְּיָמִים, מִשׁוֹם שְׁזָכָה. כֹּאֲשֶׁר הִסְתַּלַּק מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, מִמֶּשׁ בְּאוֹתָם יָמִים שְׁלוֹ, נִכְנָס וְהִתְלַבֵּשׁ בָּהֶם, וְלֹא נִגְרַע מֵאוֹתוֹ לְבוּשׁ כְּבוֹד כְּלוֹם, שְׁכַתּוֹב בֵּא בְּיָמִים. בְּאִיּוֹב מַה כְּתוּב? (איוב א) וַיֹּאמֶר עָרַם יִצְתִּי מִבְּטָן אִמִּי וְעָרַם אֲשׁוֹב שְׁמָה, שְׁהָרֵי לֹא נִשְׁאָר לְבוּשׁ לְהִתְלַבֵּשׁ בּוֹ.

שְׁנַיִנוּ, אֲשֶׁרֵיהֶם הַצְּדִיקִים, שְׁיָמִיהֶם צְדִיקִים, וְנִשְׁאָרוּ לְעוֹלָם הַבָּא [צְדִיקִים], וְכֹאֲשֶׁר יוֹצְאִים, כָּלֵם מִתְחַבְּרִים וְנַעֲשִׂים לְבוּשֵׁי כְבוֹד לְהִתְלַבֵּשׁ בּוֹ, וּבְאוֹתוֹ לְבוּשׁ

בְּהֵוֵא עֲלֵמָא. כְּדִין וְוִי לִיָּה, וְוִי לְנַפְשִׁיהָ, דְּדִינִין לִיָּה בְּגִיהָנָם עַל אֵינוֹן יוֹמִין. יוֹמִין עַל יוֹמִין, יוֹמִין עַל חַד תְּרִין. דְּכַד נָפִיק מֵהָאֵי עֲלֵמָא, לָא אֲשַׁכַּח יוֹמִין דְּאִתְלַבֵּשׁ בָּהוּ, וְלֹא הָוִי לִיָּה לְבוּשָׁא בְּמָה דְּאִתְכַסִּי. זְכָאִין אֵינוֹן צְדִיקָא, דִּיּוֹמִיהוֹן כְּלָהוֹן טְמִירִין אֵינוֹן לְגַבִּיהָ דְּמִלְכָּא קְדִישָׁא, וְאִתְעַבִּיד מַנְיִיהוּ לְבוּשֵׁי יָקָר, לְאִתְלַבֵּשׁ אֵינוֹן בְּעֲלֵמָא דְּאִתִּי.

הַתִּנְיָן בְּרָזָא דְּמַתְנִיתִין, מָאִי דְּכָתִיב, (בראשית א) וַיִּדְעוּ כִּי עִירָמָם הֵם, יְדִיעָה יְדִיעֵי מִמֶּשׁ. דְּהֵוֵא לְבוּשָׁא דִּיקָר, דְּאִתְעַבִּיד מֵאֵינוֹן יוֹמִין, גְּרַע מַנְיִיהוּ, וְלֹא אֲשַׁתָּאר יוֹמָא מֵאֵינוֹן יוֹמִין לְאִתְלַבֵּשׁ בִּיהָ. הָדָא הוּא דְּכָתִיב, (תהלים קלט) גָּלְמֵי רָאוּ עֵינֵיהֶם וְעַל סִפְרָךְ כָּלֵם יִכְתְּבוּ. יָמִים יוֹצְרוּ. יָמִים יוֹצְרוּ וַדָּאִי, וְלֹא אֶחָד בָּהֶם, דְּהָא לֹא אֲשַׁתָּאר חַד מַנְיִיהוּ לְאִתְלַבֵּשׁ אֵינוֹן. עַד דְּאִשְׁתַּדֵּל אָדָם, וְעַבִּיד תְּשׁוּבָה, וְקָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָבַל לִיָּה, וְעַבִּיד לִיָּה מָאֵנָא לְבוּשָׁא אֲחֵרִין, וְלֹא מִן יוֹמוֹי. הָדָא הוּא דְּכָתִיב, (בראשית א) וַיַּעַשׂ ה' אֱלֹהִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ כְּתוּבֹת עוֹר וַיִּלְבָּשֵׂם.

הָא חֲזִי, בְּאִבְרָהָם דְּזָכָה, מַה כְּתִיב, (בראשית כד) בֵּא בְּיָמִים, מִשׁוֹם דְּזָכָה. כְּדֵ אִסְתַּלַּק מֵהָאֵי עֲלֵמָא, בְּאֵינוֹן יוֹמִין מִמֶּשׁ דִּילִיָּה, עָאֵל וְאִתְלַבֵּשׁ בָּהוּ, וְלֹא גְרַע מֵהֵוֵא לְבוּשׁ יָקָר כְּלוֹם, דְּכָתִיב בֵּא בְּיָמִים. בְּאִיּוֹב מַה כְּתִיב, (איוב א) וַיֹּאמֶר עָרַם יִצְתִּי מִבְּטָן אִמִּי וְעָרַם אֲשׁוֹב שְׁמָה. דְּהָא לֹא אֲשַׁתָּאר לְבוּשָׁא לְאִתְלַבֵּשׁ בִּיהָ.

הַתָּנָא, זְכָאִין אֵינוֹן צְדִיקָא, דִּיּוֹמִיהוֹן זְכָאִין, וְאִשְׁתָּאֵרוּ לְעֲלֵמָא דְּאִתִּי (זכאיין), וְכַד נָפִיקוּן, מִתְחַבְּרִין כְּלָהוּ, וְאִתְעַבִּידוּ (דף רכד ע"ב) לְבוּשֵׁי יָקָר, לְאִתְלַבֵּשׁ בִּיהָ. וּבְהֵוֵא

זוכים להתענג מענג העולם הבא, ובאותו לבוש צתידיים לקום לתחייה, וכל אותם שיש להם לבוש יקומו. זהו שכתוב (איוב לח) ויתיצבו כמו לבוש. או לאותם רשעים של העולם שימיהם בחטאיהם [עולמות] חסרים, ולא נשאר מהם במה שיתכספו פשיצאו מן העולם.

שנינו, כל אותם צדיקים שזכו להתלבש בלבוש כבוד בימיהם, מתעטרים באותו עולם [לבוש] מהעטורים שבהם מתעטרים האבות, מאותו נחל שיוצא ושופע לגן עדן. זהו שכתוב ונחך ה' תמיד והשביע בצחצחות נפשך וגו'. ואותם רשעי העולם שלא זכו להתלבש בלבוש של מיהם, עליהם כתוב (ירמיו יז) והיה כערער בערבה ולא יראה פי יבא טוב ושכן חררים במדבר.

אמר רבי יצחק, אשרי חלקו של יעקב שבטחון יתר היה לו, שכתוב ושכבתי עם אבתי, שאזכה בהם להתלבש בימים שלו ובימים שלהם.

רבי יהודה אמר, כתוב (בראשית כז) וירח את ריח בגדיו ויברכהו. בגדיו? בגדי עשו היה צריך לכתב, שהרי לא היו שלו, אלא של עשו היו בגדים אלו, שכתוב (שם) ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדל החמדת? בגדי עשו כתוב [פאו], וכאן ריח בגדיו, של יעקב משמע.

א"ל פך בארנו, וירח, כלומר שהסתכל הלאה, והריח את ריח לבושו של אותו העולם ואז ברכו, ועל זה כתוב ראה ריח בני פריח שדה, זהו שדה התפוחים הקדושים. ואמר, הואיל וזכית

לבושא, זכאן לאתענגא מענוגא דעלמא דאתי, ובההוא לבושא, זמינין לאחייא ולמיקם. וכל אינון דאית להו לבושא יקומו, הדא הוא דכתיב, (איוב לח) ויתיצבו כמו לבוש. ווי לאינון חייבי עלמא, דיומיהון בחוביהון (עלמין) חסרין, ולא אשתאר מנייהו, במה דאתפסיין, פד יפקון מעלמא.

האנא, כל אינון זפאין, דזכו לאתלבשא בלבוש יקר ביומיהון, מתעטרן בההוא עלמא (ס"א גולמא), מעטורי דמתעטרי בהו אבהו, מההוא נחל דנגיד ונפיק לגנתא דעדן. הדא הוא דכתיב, (ישעיה מח) ונחך ה' תמיד והשביע בצחצחות נפשך וגו'. ואינון חייבי עלמא, דלא זכו לאתלבשא בלבושא דיומיהון, עלייהו כתיב, (ירמיה יז) והיה כערער בערבה ולא יראה כי יבא טוב ושכן חררים במדבר.

אמר רבי יצחק, זפאה חולקיה דיעקב, דרחצנו יתיר הוה ליה, דכתיב ושכבתי עם אבותי. דאזפי בהו ולא באחרא. דאזפי בהו, לאתלבשא ביומין דיליה, וביומין דלהון.

רבי יהודה אמר, כתיב, (בראשית כז) וירח את ריח בגדיו ויברכהו. בגדיו. בגדי עשו מיבעי ליה. דהא לאו דידיה הו, אלא דעשו הו הנהו בגדים. דכתיב, (בראשית כז) ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדול החמודות, בגדי עשו כתיב (הכא), והכא ריח בגדיו, דיעקב משמע.

א"ל, הכי אוקימנא, וירח, כלומר, אסתפל להלאה, וארח ריחא דלבושו

דההוא עלמא, פדין פרכיה. ועל דא כתיב, ראה ריח בני כריח שדה,

בְּאוֹתָם לְבוּשֵׁי כְבוֹד - וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם. מֵה מְשֻׁמֵּעַ? מִשּׁוֹם שֶׁבְּאוֹתוֹ שָׁדָה תַּפּוּחִים קְדוּשִׁים נוֹטֵל טַל כָּל יוֹם מֵאוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁנִּקְרָא שָׁמַיִם, שֶׁכְּתוּב מִטַּל הַשָּׁמַיִם.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, בְּרַךְ אוֹתוֹ בְּכָל - מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמְשֻׁמֵּי הָאָרֶץ. מֵה הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שֶׁוַיִּרַח אֶת רֵיחַ בְּגָדָיו, בְּגָדָיו מִמַּשׁ, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ. שְׁנֵינּוּ, אֵלֶיךָ וְחִמְשׁ מֵאוֹת רֵיחוֹת עוֹלָיִם בְּכָל יוֹם מִגֵּן עֵדֶן, שֶׁבָּהֶם מִתְבַּשְּׂמִים אוֹתָם לְבוּשֵׁי כְבוֹד שֶׁל אוֹתוֹ עוֹלָם שֶׁמִּתְעַטְטִים מִיָּמֵי שֶׁל בֶּן אָדָם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּמָה לְבוּשֵׁים הֵם? אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הֵהָרִים שֶׁל הָעוֹלָם, עַל זֶה נִחְלָקוּ, אֲבָל שְׁלֹשָׁה הֵם: אֶחָד שֶׁמִּתְלַבְּשִׁים בְּאוֹתוֹ הַלְבוּשׁ, הַרְיוּחַ שֶׁבִּגְן עֵדֶן שֶׁבְּאַרְץ. וְאֶחָד נִכְבָּד מֵהַכֹּל, שֶׁמִּתְלַבְּשֵׁת בּוֹ הַנְּשֻׂמָה בַתּוֹךְ צְרוּר הַחַיִּים בֵּין אֲדָרַת הַמְּלֶכֶךְ. וְאֶחָד לְבוּשׁ שֶׁל בַּחוּץ, שֶׁעוֹמֵד וְלֹא עוֹמֵד, נִרְאֶה וְלֹא נִרְאֶה, בְּזֶה מִתְלַבְּשֵׁת הַנֶּפֶשׁ וְהוֹלֶכֶת וּמְשׁוֹטְטָה בְּעוֹלָם.

וּבְכָל רֵישׁ חֲדָשׁ וְשֶׁבַת וְשֶׁבַת הוֹלֶכֶת וְנִקְשְׂרֵת בְּרוּחַ שֶׁבִּגְן עֵדֶן שֶׁבְּאַרְץ שֶׁעוֹמֵד בֵּין פְּרָגוּד נִכְבָּד, וּמִמֶּנּוּ לוֹמֵד וְיוֹדֵעַ מֵה שִׁיּוּדֵעַ, וּמְשׁוֹטְט וּמוֹדִיעַ אוֹתוֹ בְּעוֹלָם.

לְמַדְנּוּ, בְּשָׁנֵי קִשְׁרִים נִקְשְׂרֵת הַנֶּפֶשׁ בְּכָל רֵישׁ חֲדָשׁ וְשֶׁבַת, בְּקִשְׁרֵי שֶׁל הַרְיוּחַ שֶׁבִּין רֵיחוֹת הַבְּשָׂמִים שֶׁבִּגְן עֵדֶן שֶׁבְּאַרְץ, וּמִשָּׁם הוֹלֵךְ וּמְשׁוֹטְט, וְנִקְשֵׁר עִם הַרְיוּחַ בְּנִשְׂמָה שֶׁצְּרוּרָה בְּצְרוּר הַחַיִּים, וְנִרְוִית וְנִזְוִנִית מֵאוֹתוֹ זֵיו הַנִּכְבָּד שֶׁל צַד זֶה וְשֶׁל צַד זֶה. זֶהוּ

וְיִדְהָאֵי סְטָרָא. הֵדָא הוּא

דָּא הוּא חֶקֶל דְּתַפּוּחִין קְדִישִׁין. אָמַר, הוּאִיל וְזָכִיתָ בְּאֵינּוֹן לְבוּשֵׁי יָקָר, וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם. מָאֵי מְשֻׁמֵּעַ, בְּגִין דְּבִבְהָהוּא חֶקֶל דְּתַפּוּחִין קְדִישִׁין, נָטִיל (ס"א נְשִׁירָה) טַלָּא כָּל יוֹמָא, מֵהָהוּא אֲתֵר דְּאִקְרִי שָׁמַיִם, דְּכְתִיב מִטַּל הַשָּׁמַיִם.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, בְּכֹלֵא בְּרִכְיָה, מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמְשֻׁמֵּי הָאָרֶץ. מָאֵי טַעְמָא, בְּגִין דְּוַיִּרַח אֶת רֵיחַ בְּגָדָיו. בְּגָדָיו מִמַּשׁ, כְּמָה דְּאוּקִימָנָא. תְּנָא, אֵלֶיךָ וְחִמְשׁ מֵאָה רֵיחִין, סְלָקִין בְּכָל יוֹמָא מִגֵּן עֵדֶן, דְּמִתְבַּסְּמִי בְּהוּ אֵינּוֹן לְבוּשִׁין דִּיקָר דְּהָהוּא עֲלֵמָא, דְּמִתְעַטְרֵן מִן יוֹמוֹי דְּבֵר נֶשׁ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּמָה לְבוּשִׁין אֵינּוֹן. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, טוּרֵי דְעֲלֵמָא, עַל דָּא פְּלִיגוּ. אֲבָל תִּלְתָּא אֵינּוֹן. חַד דְּמִתְלַבְּשִׁי בְּהָהוּא לְבוּשָׂא, רוּחָא דְּבִגְנָתָא דְּעֵדֶן דְּאַרְעָא. וְחַד יִקְרָא מִכְּלָא, דְּמִתְלַבְּשָׂא בֵּיה נִשְׂמָתָא כְּגוּ צְרוּרָא דְּחַיִּי, בֵּין פּוּרְפִירָא דְּמִלְכָּא. וְחַד לְבוּשָׂא דְּלִבְר, דְּקָאִים וְלֹא קָאִים, אֲתַחְזִי וְלֹא אֲתַחְזִי. בְּהָאֵי מִתְלַבְּשָׂא בֵּיה נִפְשָׂא, וְאַזְלָא וְשָׂטָא בְּעֲלֵמָא.

וּבְכָל רֵישׁ יְרַחִי (שְׁתָּא) וְשֶׁבַתָּא, אֲזֵלַת וְאַתְקִשְׂרֵת בְּרוּחָא דְּבִגְנָתָא דְּעֵדֶן דְּאַרְעָא, דְּקִימָא בֵּין פְּרָגוּדָא יִקְרָא, וּמְנִיָּה אוּלִיף וְיִדַע מֵה דִּידַע, וְשָׂט וְאוֹדַע לִיָּה בְּעֲלֵמָא.

תְּנָא, בְּתַרִּין קְשׁוּרִין אֲתַקְשֵׁר נִפְשָׂא, בְּכָל רֵישׁ יְרַחִא וְשֶׁבַתָּא, בְּקִשְׁרָא דְּרוּחָא,

דִּי בֵּין רֵיחֵי בּוּסְמִין דְּבִגְנָתָא דְּעֵדֶן דְּאַרְעָא, וּמִתְמָן אֲזִיל וְשָׂאט, וְאַתְקִשֵׁר עִם רוּחָא בְּנִשְׂמָתָא דְּצְרִירָא בְּצְרוּרָא דְּחַיִּי, וּמִתְרוּיָא וּמִתְזַנָּת מֵאֵינּוֹן זֵיוִין יִקְרִין, דְּהָאֵי סְטָרָא,

דְּכַתִּיב, וְנַחֵף ה' תָּמִיד, תָּמִיד דִּיִּקְא.
וְהַשְּׁבִיעַ בְּצַחְצָחוֹת נִפְשָׁךְ. מֵהוּ בְּצַחְצָחוֹת.
אֵלָא צַחוּתָא חַד, כַּד אַתְקִשְׁר
בְּרוּחָא דְבַגְנָתָא דְלִתְתָא, צַחוּתָא דְלַגּוּ מִן
צַחוּתָא, כַּד מִתְקַשְׁרֵן בְּנִשְׁמָתָא דְלַעִילָא,
בְּצִרוּרָא דְחַיִּי, וְהֵינּוּ בְּצַח חַד, צַחוּת תְּרִין,
דְּאִינוּן לַעִילָא לַעִילָא, בְּיִקִּירוּ דְנִשְׁמָתָא
וְדָאִי, כְּלוּמַר צַחְצָחוֹת, מָאן יָרִית דָּא,
נִפְשָׁךְ. נִפְשָׁךְ מִמֶּשׁ. זַפְּאָה חוּלְקֵהוּן
דְּצִדִּיקַיָּא.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כַּד אָנָּא בֵּין אֵינוּן
חֲבֵרַיָּא דְכָבֵל, מִתְפַּנְשֵׁי גְבָאִי,
וְאוּלְפִי מְלִי בְּאַתְגַּלְיָא, וְאִינוּן עֵיילִי לִוּן
בְּגוּשְׁפִּנְקָא דְפְרוּזְלָא תְקִיפָא, סְתִימָא מְכַל
סְטְרִין. כְּמָה זְמַנִּין אוּלִּיפְנָא לִוּן אֲרַחוּי
דְגַנְתָּא דְמִלְפָּא, אוּרְחוּי דְמִלְפָּא. (נ"א כְּמָה זְמַנִּין
אִמְנָא לִוּן אֲרַחוּי דְאוּרְיָתָא דְמִלְפָּא קְדִישָׁא וְאוּרְחִין עֲלֵאִין).

כְּמָה זְמַנִּין אוּלִּיפְנָא לִוּן כַּל אֲנוּן דְרַגִּין
דְּצִדִּיקַיָּא דְכִּהְהוּא עֲלֵמָא, וְכִלְהוּ
מִסְתַּפִּי לְמִימַר (דף רכה ע"א) מְלִין אֲלִין, אֵלָא
לַעֲאן (פִּעֲלֵלִין) בְּגַמְגוּמָא. בְּגִינֵי כֶּךָ פְּסִילוּסִין
אֲקִרוּן, כִּהְהוּא פְּסִילוּתָא דְמַגְמָגַם בְּפוּמִיָּה.
אָבֵר לְזַכוּתָא דְאִינְנָא לְהוּ, הוּאִיל וּמִסְתַּפִּי.
דְּהָא אֲוִירָא קְדִישָׁא וְרוּחָא קְדִישָׁא
אַתְעָדִי מְנִיָּהוּ, וְיִנְקִי מְאוּרָא וְרוּחָא
דְרִשוּתָא אַחְרָא. וְלֹא עוּד אֵלָא דְקִשְׁת
אַתְחִזִּי עֲלֵיָּהוּ, וְלֹא אִינוּן כְּדָאִי לְמַחְמִי
סְבַר אֲנְפוּי (ס"א דְאַלְהוּ), כַּל שְׁפֵן סְבַר אֲנְפִין
אַחְרַנִּין.

אָבֵר דָּא מְהַנִּיא לְהוּ, דְאַנָּא שְׂכִיחַ בְּעֲלֵמָא
וְאַנָּא סִימְנָא (נ"א סְמָכָא) בְּעֲלֵמָא, דְהָא
בְּחַיִּי לֹא יְתִיב עֲלֵמָא בְּצַעֲרָא, וְלֹא אַתְדִן
בְּדִינָא דְלַעִילָא, בְּתִרְאִי לֹא יְקוּם דְרָא כְּדָרָא דָּא. וְזְמַין עֲלֵמָא דְלֹא

שְׁכַתוּב וְנַחֵף ה' תָּמִיד, תָּמִיד, תָּמִיד
דְּוָקָא.

וְהַשְּׁבִיעַ בְּצַחְצָחוֹת נִפְשָׁךְ. מֵהוּ זֶה
בְּצַחְצָחוֹת? אֵלָא צַחוּת אַחַת,
כְּשֶׁנִּשְׁקַשְׁרַת עִם הַרוּחַ שְׂבַגְן
שְׁלִמְטָה, צַחוּת שְׁלִפְנִים מִן
הַצַּחוּת, כְּשֶׁנִּשְׁקַשְׁרִים בְּנִשְׁמָה
שְׁלִמְעֵלָה בְּצִרוּר הַחַיִּים. וְהֵינּוּ
בְּצַח - אַחַד, צַחוּת - שְׁנַיִם, שֶׁהֵם
לְמַעְלָה לְמַעְלָה, בְּכַבּוּד הַנִּשְׁמָה
וְדָאִי. כְּלוּמַר, צַחְצָחוֹת, מִי יוֹרֵשׁ
אֵת אֵת זֶה? נִפְשָׁךְ, נִפְשָׁךְ מִמֶּשׁ.
אַשְׁרֵי חִלְקֵם שֶׁל הַצִּדִּיקִים.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כְּשֶׁאֲנִי בֵּין
אוֹתָם הַחֲבֵרִים מִכָּבֵל, מִתְפַּנְסִים
אֵלַי, וְלוֹמְדִים דְּבָרִים בְּנִגְלָה, וְהֵם
מְכַנְסִים אוֹתָם בְּחוּתָם בְּרוֹל חֶזֶק,
סְתוּם מְכַל הַצְּדִדִּים. כְּמָה פְּעָמִים
לְמַדְתִּי אוֹתָם דְּרַכֵּי גִּנַּת הַמֶּלֶךְ,
דְּרַכֵּי הַמֶּלֶךְ. [כְּמָה פְּעָמִים אֲמַרְתִּי לָהֶם דְּרַכֵּי
הַחֲזָרָה שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ וְדְרַכֵּי עֲלוּיָם.]

כְּמָה פְּעָמִים לְמַדְתִּי אוֹתָם כַּל
אוֹתָן דְרַגּוֹת הַצִּדִּיקִים שְׂבָאוֹתוֹ
עוֹלָם, וְכֹלָם פּוֹחֲדִים לוֹמַר דְּבָרִים
הַלְלוּ, אֵלָא לוֹמְדִים בְּגַמְגוּם,
מִשׁוּם כִּף נִקְרָאִים כְּכַדֵּי לְשׁוֹן,
כְּמוֹ אוֹתוֹ כְּכַד לְשׁוֹן שְׂמַגְמָגַם
בְּפִיּוֹ.

אָבֵר לְזַכוּת אֲנִי דִן אוֹתָם, הוּאִיל
וּפּוֹחֲדִים, שְׁתַּרֵּי אֲוִיר הַקְּדוֹשׁ וְרוּחַ
הַקְּדוֹשׁ עֲבָרָה מֵהֶם, וְיִנְקִים אֲוִיר
וְרוּחַ שֶׁל רְשׁוּת אַחְרַת. וְלֹא עוּד,
אֵלָא שְׁנִרְאִית עֲלֵיהֶם קִשְׁת, וְאִינִם
כְּדָאִים לְרֹאוֹת סְבַר פְּנִיּוֹ (שֶׁל אֱלֹהִים),
כַּל שְׁפֵן סְבַר פְּנִים אַחְרוֹת.

אָבֵר זֶה מוֹעִיל לָהֶם שְׂאֲנִי מְצוּי
בְּעוֹלָם וְאֲנִי סִימֵן (וְהוּמָר) בְּעוֹלָם,
שְׁתַּרֵּי בְּחַיִּי לֹא יֵשֵׁב הָעוֹלָם בְּצַעֲר,
וְלֹא נִדּוּן בְּדִין שְׁלִמְעֵלָה, אַחְרֵי לֹא
יְקוּם דוֹר כְּמוֹ הַדּוֹר הַזֶּה. וְעַתִּיד
הָעוֹלָם שְׁלֹא יִמְצָא מִי שְׂיִגַּן
עֲלֵיהֶם, וְכֹל הַפְּנִים הַחֲצוּפוֹת

וְזְמַין עֲלֵמָא דְלֹא

ימצאו בין למעלה בין למטה.
למעלה - בחטאי התחתונים
והחצפה שלהם.

ועתידים בני העולם לצוות, ואין
מי שישגיח עליהם. יחזירו ראש
לכל הרוחות של העולם, ולא
ישבו עם רפואה. אבל רפואה
אחת מצאתי להם בעולם ולא
יותר, באותו מקום שיימצאו
אותם שעוסקים בתורה, ונמצא
ביניהם ספר תורה שאין בו
שקר, כשמוציאים אותו, בגללו
מתעוררים עליונים ותחתונים.
וכל שפן אם נכתב בו השם
הקדוש פראוי, והרי כבר למדנו
את הדבר.

אוי לדור שהתגלה ביניהם ספר
תורה, ולא מתעוררים עליו
למעלה ולמטה. מי מתעורר
עליו בשעה שהעולם בצער יתר,
והעולם צריך למטר, וצריך
להגלות ספר תורה יותר בצער
העולם.

שבאשר העולם בצער
ומבקשים בני אדם רחמים על
הקברים, כל המתים מתעוררים
עליו, שהרי הנפש מקדימה
ומודיעה לרוח, שהרי ספר תורה
נמצא בגלות, שהגלה בצער
העולם, והחיים באים ומבקשים
רחמים.

ואז הרוח מודיעה לנשמה,
והנשמה לקדוש-ברוך-הוא, ואז
הקדוש ברוך הוא מתעורר וחס
על העולם, וזה על גלות ספר
תורה ממקומו, והחיים באים
לבקש רחמים על קברי המתים.
אוי לדור אם צריך ספר תורה
להגלותו ממקום למקום, ואפלו
מבית כנסת לבית כנסת, שהרי
לא נמצא ביניהם על מה ישגיחו
עליהם.

ואת זה לא יודעים כל בני
העולם, שהרי שכינה, כשגלתה

ישתפח מאן דיגין עלייהו, וכל אנפין חציפין
ישתפחון בין לעילא בין לתתא. לעילא,
בחובביהו דלתתא, וחציפותא דלהון.

וזמינן בני עלמא דצווחין, ולית מאן
דישגח עלייהו. יהדרון רישא לכל
סטרי עלמא, ולא יתובון באסוותא. אבל חד
אסותא אשפחנא להו בעלמא ולא יתיר,
בהווא אתר דישתפחון אינון דלעאן
באורייתא, ואשתפח בינייהו ספר תורה דלא
משתקר ביה. פד מפקי האי, בגיניה מתערי
עלאי ותתאי. וכל שפן אי אכתיב ביה שמא
קדישא כדקא חזי, והא אוליפנא מלה.

ווי לדרא דאתגלייא בינייהו ספר תורה, ולא
מתערי עליה לעילא ותתא. מאן אתער
עליה בשעתא דעלמא בצערא טפי, ואצטריך
עלמא למטרא, ואצטריך לאגלאה ספר תורה
יתיר בדוחקא דעלמא.

דכד עלמא בצערא, ובצעאן בני נשא רחמין
עלי קברי, פלהו מתין מתערין עליה,
דהא נפשא אקדימת ומודעא לרוחא, דהא
ספר תורה אשתפח בגלותא, דאיגלי בדוחקא
דעלמא, וחייא אתאן ובצעאן רחמי.

ברין רוחא מודעא לנשמה, ונשמה
לקודשא בריך הוא, וכדין קדשא בריך
הוא אתער, וחס על עלמא, ודא על גלותא
דספר תורה מאתריה, וחייא אתין למבעי
רחמי על קברי מתיי. ווי לדרא אי אצטריך
ספר תורה לאגלאה ליה מאתר לאתר, אפילו
מבי כנישתא לבי כנישתא, דהא לא אשתפח
בינייהו על מה ישגחון עלייהו.

ודא לא ידעין פלהו בני נשא, דהא שכינתא
כד אתגלייא גלותא בתראה. עד לא
תסתלק לעילא, מה כתיב, (ירמיה ט) מי יתנני

גלות אחרונה, עד שלא עלתה למעלה מה פתוב? (ירמיה ט) מי יתני במדבר מלון ארחים. אחר כך בזמן שדחק רב נמצא בעולם, היא נמצאת שם, ובגלות של ספר תורה שם היא, והכל מתעוררים עליה, עליונים ותחתונים.

אמר רבי שמעון, אם הפבלים הטפשים הללו ידעו דברים של סודות החכמה על מה עומד העולם, ותומכיו על מה מתרגשים כשהוא נמצא בצער, אז ידעו שבחו של רב [המנוגא] ייבא הזקן כאשר היה מצוי ביניהם ולא היו יודעים את שבחו. והרי מצאנו דברים שלו קשורים לדברי שלמה המלך בסוד עליון של החכמה, והם לא היו יודעים את שבחו.

ועכשו הולכים אחר דברי חכמה, ואין מי שעומד עליה ואין מי שקורא, ועם כל זה יש ביניהם פקחים בעבור שנה וקביעת החודשים, אף על גב שלא נפן להם ולא נמסר בידיהם.

שנינו, שנים עשר חדש הנפש הזו מתקשרת בגוף בקבר, ונדונים בדין אחד, פרט לאותה נפש של הצדיקים, כמו שבארנו, ונמצאת בקבר ויודעת בצער שלו, ובצער החיים יודעת [לא יודעת], ולא משתדלת עליהם.

ואחר שנים עשר חדש מתלבשת בלבוש אחד, והולכת ומשוטטת בעולם, ויודעת מן הרוח מה שהיא יודעת, ומשתדלת על הצער של העולם, ולבקש רחמים, ולדעת את צערם של החיים.

ומי מתעורר לכל זה? בזמן שיש צדיק שמודיע לו פראוי, ואותו צדיק נודע ביניהם. ששנינו, צדיק אחד נשאר בעולם, בין החיים ובין המתים הוא נודע, שהרי כל יום מכריזים עליו ביניהם, וכשיש יותר צער בעולם והוא לא

במדבר מלון ארחים. לבתר בזמנא דדחקה אשתפח טפי בעלמא, תמן אשתפחת, ובגלותא דספר תורה, תמן היא, וכלא מתערין עליה, עלאי ותתאי.

אמר רבי שמעון, אי הני בבלי טפשי, ינדעון מלין דרזי דחכמתא, על מה קאים עלמא, וסמכוי על מה קא מתרגשן, פד ישתפח בדוחקא, ינדעון שבחא דרב (המנוגא) ייבא סבא, פד אשתפח בינייהו, ולא הוו ידעי שבחיה. והא אשפחנא מלוי מתקשרן במלוי דשלמה מלפא, ברזא עלאה דחכמתא, ואינון לא הוו ידעי שבחיה.

והשתא אזלין בתר מלי דחכמתא, ולית מאן דקאים עליה, ולית מאן דקרי. ועם כל דא, אית בינייהו פקחין בעבורא דשתא ובקביעותא דירחי, אף על גב דלא אתייהיב להו, ולא אתמסר בידייהו.

תנינן, תריסר ירחי, האי נפש איהי מתקשרא בגופא בקברא, ואתדנו בדינא כחדא, בר ההיא נפש דצדיקיא, כמה דאוקמוה, וזמינא בקברא, וידע בצערא דיליה, ובצערא דחיי ידע (כ"א לא ידע), ולא אשתדלת עלייהו.

ולבתר תריסר ירחי, אתלבש בלבושא חד, ואזיל ושטא בעלמא, וידע מן רוחא מה דידע, ואשתדל צערא לעלמא, ולמבעי רחמי, ולמנדע (להו) צערא דחיי.

ומאן אתער לכל האי, בזמנא דאית זפאה, דאודע להו פדקא יאות, ויהו זפאה אשתמודע בינייהו. דתניא, זפאה כד אשתאר בעלמא, בין חייא, ובין מיתיא אשתמודע,

צדיק שמודיע לו פראוי, ואותו צדיק נודע ביניהם. ששנינו, צדיק אחד נשאר בעולם, בין החיים ובין המתים הוא נודע, שהרי כל יום מכריזים עליו ביניהם, וכשיש יותר צער בעולם והוא לא

יכול להגן על הדור, הוא מודיע להם את צער העולם.

ובש"א נמצא צדיק בעולם שמכריזים עליו ביניהם, ולא נמצא [ביניהם] מי שיעורר אותם בצער של העולם אלא ספר תורה, אז מתעוררים עליו עליונים ותחתונים, וצריכים כלם להמצא באותו זמן בתשובה. ואם לא נמצאים, מתעוררים עליהם בעלי הדין, ואפלו רוח של גן עדן מתעוררים עליהם משום ספר תורה, כמו שנתבאר.

שנינו, ושכבתי עם אבתי - בגוף, בנפש, ברוח, בנשמה, במרכבה אחת, בדרגה עליונה. אמר רבי יהודה, כמה אטומים מהפל בני אדם שלא יודעים ולא משגיחים ולא שומעים ולא מסתכלים בדברי העולם, ואיך הקדוש ברוך הוא נמצא עליהם ברחמים בכל זמן ועדן, ואין מי שישגיח. ש"ש פ"מ"ב ביום נכנסת רוח אחת למערת המכפלה, ונושבת בקברי האבות, ומתרפאים כל העצמות ועומדים בקיומם, ואותה רוח משפיעה טל למעלה מראש המלך, מקום שנמצאים האבות העליונים. וכשמייע [וכשמחזור] אותו הטל מהם, מתעוררים האבות שלמטה.

ורמנו שיורד אותו הטל בדרגות ידועות, דרגה אחר דרגה, ומגיע לגן עדן שלמטה, ומאותו הטל רוחצים בכשמים של גן עדן, ומתעוררת רוח אחת שפוללה בשתי אחרות, ועולה ומשוטטת בין הכשמים, ונכנסת בפתח המערה, ואז מתעוררים האבות, הם וזווגיהם, ומבקשים רחמים על בניהם.

דהא כל יומא מכרזי עליה ביניהו, וכד צערא טפי בעלמא, והוא לא יכיל לאגנא על דרא, הוא אודע להו צערא דעלמא.

וכד לא אשתפח זכא (דף רכה ע"ב) דמכרזי עליה ביניהו, ולא אשתפח (ד"א ל"ג ביניהו) מאן דאתער להו בצערא דעלמא, אלא ספר תורה. פדין עלאי ותתאי מתערין עליה, וצריכין פלא דישתפחון בהיא זמנא בתשובה. ואי לא משתפחי, הא מארי דדינא אתערין עליהו, ואפילו רוח דגנתא דעדן, מתערין עליהו, בגיניה דספר תורה, פדאתמר.

תאנא, ושכבתי עם אבותי, בגופא, בנפשא, ברוחא, בנשמתא, ברתיקא חדא, בדרגא עלאה. אמר רבי יהודה, כמה אטימין מפלא בני עלמא, דלא ידעי, ולא משגיחי, ולא שמעי, ולא מסתכלי במלי דעלמא. והיך קדשא בריך הוא משתפח עליהו ברחמין, בכל זמן ועידן, ולית מאן דישגח.

תלת זמנין ביומא, עאל רוחא חדא במערתא דכפלתא, ונשיב בקברי אבהתא, ואתסיין פל גרמין, וקיימי בקיומא, והוא רוחא נגיד טלא מלעילא, מרישא דמלפא, אתר דמשתפחי אבהן עלאי. וכד מטי (ס"א מתער) ההוא טלא מנייהו, מתערין אבהן דלתתא.

ותאנא, נחית ההוא טלא בדרגין ידיען, דרגא בתר דרגא, ומטי לגן עדן דלתתא. ומההוא טלא, אתסחי בבוסמין דגנתא דעדן. ואתער רוחא חדא, דכליל בתרין אחרנין וסליק ושאט ביני בוסמין, ועייל בפתחא דמערתא, פדין מתערין אבהן, אינון וזיווגן, ובצאן רחמי על בנוי.

וְכַאֲשֶׁר נִמְצָא צֶעַר בְּעוֹלָם, מִשּׁוּם שֶׁהֵם יוֹשִׁים עַל חַטָּאי הָעוֹלָם, וְאוֹתוֹ טַל לֹא שׁוֹפֵעַ וְלֹא נִמְצָא, עַד שְׁמִתְעוֹרֵר סֵפֶר תּוֹרַת כְּרִאוֹי בְּעוֹלָם, וְהִנָּפֵשׁ מוֹדִיעָה לְרוּחַ, וְהַרִיחַ לְנִשְׁמָה, וְהִנָּשְׁמָה לְקִדּוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. אִזּוֹ יוֹשֵׁב הַמֶּלֶךְ עַל כִּסֵּא רַחֲמִים, וְשׁוֹפֵעַ מִהֲעֵתִיק הַקִּדּוּשׁ הָעֲלִיּוֹן שֹׁפֵעַ שֶׁל טַל הַבְּדוּלָח, וּמְגִיעַ לְרֹאשׁ הַמֶּלֶךְ, וּמִתְבָּרְכִים הָאֲבוֹת. וְשׁוֹפֵעַ אוֹתוֹ טַל לְאוֹתָם יוֹשִׁים, וְאִזּוֹ כָּלֵם מִתְחַבְּרִים (מִתְבָּרְכִים). וְחֵס הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הָעוֹלָם.

וְלִמְדֵנוּ, לֹא חֵס הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הָעוֹלָם עַד שְׁמוֹדִיעַ לְאֲבוֹת, וּבִשְׂבִילֵם הָעוֹלָם מִתְבָּרֵךְ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְדַאי כִּף זֶה, וְהָרִי מִצְּאֵנוּ דְבָרִים בְּסִפְרוֹ שֶׁל שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ, אוֹתוֹ עֲלִיּוֹן, שְׁקוֹרָאִים לוֹ עֵצָה שֶׁל חֲכָמָה שֶׁל הַכֹּל.

וְרַב הַמְנוּנָא, כִּף גִּלָּה וְאָמַר, שְׁהָרִי הָרָאוּ לוֹ שֶׁרַחֵל עֲשֶׂתָה יוֹתֵר, שְׁעוֹמֶדֶת בְּפִרְשַׁת דְּרָכִים בְּכֹל זְמַן שֶׁהָעוֹלָם צָרִיךְ, מִכֵּלֶם, וְסוּד הַדְּבָר - אֲרוֹן וּכְפֹרֶת בְּחֻלְקוֹ שֶׁל בְּנֵימִין, שְׁנוֹלֵד בְּדֶרֶךְ, וְשִׁכְנִיָּה עַל הַכֹּל.

וַיִּשְׁתַּחֲוֶי יִשְׂרָאֵל עַל רֹאשׁ הַמָּטָה. מַה זֶה רֹאשׁ הַמָּטָה? זֶה הַשְּׁכִינָה. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, חֵס וְחֻלִּילָה, אֵלָּא אֵלָּא אֵלֵינוּ פָּרַע וְהִשְׁתַּחֲוֶה. אֵלָּא בֵּא רֵאָה, מָטָה זֶה שְׁכִינָה, שְׁכִינָתוֹ (שִׁיר א) הִנֵּה מָטָה שֶׁלְשֹׁלְמָה. רֹאשׁ הַמָּטָה מַה זֶה? זֶה יְסוּד הָעוֹלָם, שֶׁהוּא רֹאשׁ הַמָּטָה הַקִּדּוּשָׁה. עַל רֹאשׁ - זֶה יִשְׂרָאֵל שְׁעוֹמֵד עַל רֹאשׁ הַמָּטָה, מִשּׁוּם כִּף יִשְׂרָאֵל לְשֵׁלּוֹ הוּא הַשְׁתַּחֲוֶה.

וְאִם תֹּאמַר, הָרִי בְּאוֹתוֹ זְמַן הוּא לֹא הָיָה חוֹלָה, שְׁהָרִי אַחֵר כִּף כְּתוּב וַיְהִי אַחֵר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה

וְכֹר אֲשַׁתְּפַח עֲלֵמָא בְּצַעְרָא, בְּגִין דְּאִינוּן דְּמִיכִין עַל חוֹבֵי עֲלֵמָא, וְהָהוּא טִלָּא לֹא אֲתַנְגִּיד וְלֹא אֲשַׁתְּפַח, עַד דְּאֲתַעַר סִפְר תּוֹרָה, כְּדָקָא חֲזִי בְּעֲלֵמָא. וְנִפְשָׁא אוֹדְעָא לְרוּחָא, וְרוּחָא לְנִשְׁמָתָא, וְנִשְׁמָתָא לְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. כְּדִין יְתִיב מִלְּפָא בְּכַרְסֵיָא דְרַחֲמֵי, וְנִגִּיד מִעֲתִיקָא קְדִישָׁא עֲלָאָה, נִגִּידוּ דְטִלָּא דְבְדוּלְחָא. וּמִטֵּי לְרִישָׁא דְמִלְּפָא, וּמִתְבָּרְכִין אֲבָהֵן. וְנִגִּיד הָהוּא טִלָּא, לְאִינוּן דְּמִיכִין, וּכְדִין מִתְחַבְּרִין (ג' מִתְבָּרְכִין) כְּלֵהוּ, וְחֵיִיס קְדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל עֲלֵמָא.

וְתֵאנָא, לֹא חֵיִיס קְדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל עֲלֵמָא, עַד דְּאוֹדְעַ לְאֲבָהֵן וּבְגִינֵיהוּ עֲלֵמָא אֲתַבְּרָכָא. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְדַאי הָכִי הוּא, וְהָא אֲשַׁכְּחָנָא מְלִי בְּסִפְרָא דְשְׁלֹמֹה מִלְּפָא, הָהוּא עֲלָאָה, דְקָרָא לִיהַ עֵיטָא דְחֲכָמָתָא דְכֻלָּא.

וְרַב הַמְנוּנָא, הָכִי גִלִּי וְאָמַר, דִּהָא אַחֲזִינוּ לִיהַ, דִּינִתִּיר עֲבַדַת רַחֵל, דְקִיִּימָא בְּפִרְשַׁת אוֹרְחִין, בְּכֹל זְמָנָא דְאַצְטְרִיךְ עֲלֵמָא, מִכְּלֵהוּ. וְרִזָּא דְמִלָּה, אֲרוֹן וּכְפֹרֶת וּכְרוּבִים בְּחוּלְקָא דְבְנֵימִין, דְאֲתִילִיד בְּאוֹרְחָא, וְשִׁכְנִיתָא עַל כֻּלָּא:

וַיִּשְׁתַּחֲוֶי יִשְׂרָאֵל עַל רֹאשׁ הַמָּטָה, מָאן רֹאשׁ הַמָּטָה. דָּא שְׁכִינָתָא. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, חֵס וְשְׁלוֹם. אֵלָּא לְדִידִיָּה פָּרַע וְסָגִיד. (אֵלָּא) תָּא חֲזִי, מָטָה, דָּא שְׁכִינָתָא. דְכְּתִיב, (שִׁיר הַשִּׁירִים א) הִנֵּה מָטָה שֶׁלְשֹׁלְמָה. רֹאשׁ הַמָּטָה מָאן הוּא. דָּא יְסוּדָא דְעֲלֵמָא, דִּהוּא רִישָׁא דְעֲרֶסָא קְדִישָׁא. עַל רֹאשׁ, דָּא יִשְׂרָאֵל, דְקָאִים עַל רֹאשׁ הַמָּטָה. בְּגִינֵי כִף, יִשְׂרָאֵל לְדִידִיָּה קָא סָגִיד.

וְאִי תִימָא, הָא בְּהָהוּא זְמָנָא לֹא הָוָה מָרַע, דִּהָא לְבִתֵּר כְּתִיב, וַיְהִי אַחֵר

וַיֹּאמֶר לְיוֹסֵף הִנֵּה אָבִיךָ חוֹלֵה, וּבִשְׁעָה שֶׁהִשְׁתַּחֲוֶה לֹא הִיָּה חוֹלֵה, וְעַל שִׂידַע שֶׁהָרִי בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן עָלָה לְדַרְגָּה עַל־יוֹנָה קְדוּשָׁה כִּסּא שְׁלֹם, מִשּׁוּם כִּף הִשְׁתַּחֲוֶה לְאוֹתָהּ מִרְכָּבָה, כִּסּא עַל־יוֹן, שְׁלֹמוֹת הָאֵילָן הַגְּדוֹל וְהַחֹק שֶׁנִּקְרָא עַל שְׁמוֹ, וְעַל זֶה וַיִּשְׁתַּחֲוֶה יִשְׂרָאֵל עַל רֹאשׁ הַמַּטָּה. וְדַאי עַל רֹאשׁ הַמַּטָּה, שֶׁהָרִי עָלָה לְמַקוֹמוֹ וְהִתְעַטֵּר בְּעִטְרוֹת הַמַּלְךְ הַקְּדוֹשׁ.

וַיֹּאמֶר הַשְּׂבָעָה לִי וַיִּשְׂבַּע לוֹ וַיִּשְׁתַּחֲוֶה יִשְׂרָאֵל עַל רֹאשׁ הַמַּטָּה. רַבִּי חֲזִיָּא פִּתְחָ וְאָמַר, (קהלת ז) כֹּל זֶה נִסִּיתִי בַחֲכָמָה אֲמַרְתִּי אַחֲפָמָה וְהִיא רְחוּקָה מִמֶּנִּי. הָרִי שְׁנִינוּ, שְׁלֹמֵה הַמַּלְךְ יָרַשׁ אֶת הַלְּבָנָה מִכָּל צְדָדֶיהָ, וּבִימֵינוֹ עֲמָדָה בְּשְׁלֹמוֹת אוֹתָהּ הַלְּבָנָה שֶׁהִתְבָּרְכָה מֵהַכֹּל, וּכְשֶׁרָצָה לַעֲמֹד עַל הַנְּהַגוֹת הַתּוֹרָה אָמַר, אֲמַרְתִּי אַחֲפָמָה וְגו'.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, יַעֲקֹב אָמַר וְשָׁכַבְתִּי עִם אֲבוֹתַי וּנְשָׂאתִנִּי מִמִּצְרַיִם וּקְבַרְתִּנִּי בְּקְבָרְתָם. שֵׁם שְׁנִינוּ, מִי שֶׁיִּצְאֶה נִשְׁמָתוֹ בְּרִשׁוֹת אַחֲרָת, וְגוֹפּוֹ נִקְבָּר בְּאַרְץ הַקְּדוּשָׁה, פְּתוּב עָלָיו (ירמיה ב) וְתַבְאוּ וְתַטְמְאוּ אֶת אֶרְצִי וְנַחֲלָתִי שְׁמַתְם לְתוֹעֵבָה. וַיַּעֲקֹב אָמַר וּקְבַרְתִּנִּי בְּקְבָרְתָם, וְנִשְׁמָתוֹ יִצְאֶה בְּרִשׁוֹת אַחֲרָת? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, שׁוֹנֵה יַעֲקֹב, שֶׁהִשְׁכִּינָה הֵיחָה אַחוּזָה בּוֹ וְדְבוּקָה בּוֹ. זֶהוּ שְׁכָנוֹב (בראשית ז) אֲנֹכִי אֲרֹד עִמָּךְ מִצְרִימָה - לְדוֹר עִמָּךְ בְּגִלּוֹת, וְאֲנֹכִי אֶעֱלֶךְ גַּם עָלָה - לְזוּג בִּי אֶת נִשְׁמָתְךָ וְלִקְבֹר אֶת גּוֹפְךָ בְּקְבָרִי אֲבוֹתֶיךָ. מַה זֶה אוֹמֵר? [אף עַל גַּב שׁ] [שְׁחָרִי לֹא] יִצְאֶה נִשְׁמָתוֹ בְּרִשׁוֹת אַחֲרָת. [ועַל זֶה וְאֲנֹכִי אֶעֱלֶךְ גַּם עָלָה פְּתוּב].

הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמֶר לְיוֹסֵף הִנֵּה אָבִיךָ חוֹלֵה. וּבִשְׁעָתָא דְסַגִּיד, לֹא הָוָה חוֹלֵה, וְעַל דִּידַע דְהָא בְּהָוָה זְמַנָּא, סְלִיק בְּדַרְגָּא עַל־אָה קְדִישָׁא כְּרִסְיָא שְׁלִימָתָא, בְּגִינֵי כִךְ סַגִּיד לְהָוָה רְתִיכָא, כְּרִסְיָא עַל־אָה, שְׁלִימוֹ דְאֵילָנָא רַבְרָבָא וְתַקִּיף, דְאֶקְרִי עַל שְׁמִיָּה. וְעַל דָּא, וַיִּשְׁתַּחֲוֶה יִשְׂרָאֵל עַל רֹאשׁ הַמַּטָּה, עַל רֹאשׁ הַמַּטָּה וְדַאי, דְהָא אֶסְתַּלַּק לְאַתְרֵיהָ וְאַתְעַטֵּר בְּעִטְרוֹי דְמַלְכָּא קְדִישָׁא:

וַיֹּאמֶר הַשְּׂבָעָה לִי וַיִּשְׂבַּע לוֹ וַיִּשְׁתַּחֲוֶה יִשְׂרָאֵל עַל רֹאשׁ הַמַּטָּה, רַבִּי חֲזִיָּא פִּתְחָ וְאָמַר, (קהלת ז) כֹּל זֶה נִסִּיתִי בַחֲכָמָה אֲמַרְתִּי אַחֲפָמָה וְהִיא רְחוּקָה מִמֶּנִּי. הָא תְּנִינָן, שְׁלֹמֵה מַלְכָּא, יָרִית סִיְהָרָא מִכָּל סְטֵרוֹי, וּבִיוֹמוֹי קִיַּמָּא בְּשְׁלֹמוֹתָא, הֵהִיא סִיְהָרָא דְאַתְבָּרְכָא מִכָּלֵּא, וְכַד בְּעָא לְמִיקָם עַל נִימוּסֵי אוּרִיַּתָּא. אָמַר, אֲמַרְתִּי אַחֲפָמָה וְגו'.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, יַעֲקֹב אָמַר, וְשָׁכַבְתִּי עִם אֲבוֹתַי וּנְשָׂאתִנִּי מִמִּצְרַיִם וּקְבַרְתִּנִּי בְּקְבָרְתָם, תַּמָּן תְּנִינָן, מֵאֵן דְנִפְק נִשְׁמָתִיָּה בְּרִשׁוֹתָא אַחֲרָא, (דף רכו ע"א) וְגוֹפָא דִילִיָּה אֲתַקְבֵּר בְּאַרְעָא קְדִישָׁא, עַל־יָה פְתִיב, (ירמיה ב) וְתַבְאוּ וְתַטְמְאוּ אֶת אֶרְצִי וְנַחֲלָתִי שְׁמַתְם לְתוֹעֵבָה, וַיַּעֲקֹב אָמַר וּקְבַרְתִּנִּי בְּקְבָרְתָם, וְנִשְׁמָתִיָּה נִפְקָא בְּרִשׁוֹתָא אַחֲרָא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, שְׁאֲנִי יַעֲקֹב, דְשָׁכַיְנָתָא הוֹת אַחֲדִית בֵּיָה, וְאַתְדַּבְּקַת בֵּיָה. הָדָא הוּא דְכְתִיב, (בראשית מז) אֲנֹכִי אֲרֹד עִמָּךְ מִצְרִימָה, לְדִיַּרְא עִמָּךְ בְּגִלּוֹתָא. וְאֲנֹכִי אֶעֱלֶךְ גַּם עָלָה, לְאַזְדוּוּגָא בִּי נִשְׁמָתְךָ, וְלְאַתְקַבְרָא גּוֹפְךָ בְּקְבָרִי אֲבֹתֶיךָ. מַאי קָא מִיַּירִי, (אף עַל גַּב דְקָא) (נ"א דְהָא לֹא) נִפְקַת נִשְׁמָתִיָּה בְּרִשׁוֹתָא אַחֲרָא. (נ"א וְעַל דָּא וְאֲנֹכִי אֶעֱלֶךְ גַּם עָלָה פְתִיב).

יוֹסֵף יֵשִׁית יָדוֹ עַל עֵינָיֶךָ. יוֹסֵף וְדָאֵי, שֶׁהָרִי הוּא בְּכוֹר שֶׁל הָרְהוּר הַלֵּב, בְּכוֹר שֶׁל טֶפֶה רֵאשׁוֹנָה הִיָּה, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר, וּמִשׁוּם שֶׁיַּדַּע הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא סֵתֵר זֶה, הַתְּבַשֵּׁר לוֹ בַּיּוֹסֵף, שֶׁהָרִי כָּל אֶהְבְּתוֹ בּוֹ הִיָּתֵה תְלוּיָהּ.

יֵשִׁית יָדוֹ עַל עֵינָיֶךָ, מַה זֶה אוֹמֵר? אָמַר רַבִּי יִיסָא, בְּשִׁבִיל כְּבוֹד יַעֲקֹב, וּלְבַשֵּׁר לוֹ שֶׁהָרִי יוֹסֵף קָיָם וַיִּמְצָא אֶצְלוֹ בְּמִיתָתוֹ. רַבִּי חֲזַקְיָה אָמַר, לְמַדְתִּי דְבָר, וְאֲנִי פוֹחַד לְגִלְתּוֹ, וּבְמַעֲשֵׂי הָעוֹלָם נִמְצְאָת חֲכָמָה. בָּא רַבִּי אַבְאָ, [וַיִּשְׁקוּ] וְהִכָּה בּוֹ. אָמַר לוֹ, אָמַר דְּבָרֶיךָ וְחָגַר כְּלֵי זֵינֶיךָ. בִּימֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן דְּבָרִים מִתְגַּלְיִין.

אָמַר, לְמַדְתִּי מִפְּרָקֵי רַבִּי יִיסָא הַזֶּקֶן בְּהַנְהֻגוֹת הָעוֹלָם, בֶּן אָדָם שְׂזוּכָה לְבֵן בְּעוֹלָם הַזֶּה, צָרִיךְ לָשִׂים עֶפֶר עַל עֵינָיו כְּשֶׁנִּקְבְּרָ, וְזֵהוּ כְּבוֹדוֹ, לְהִרְאוֹת שֶׁהָעוֹלָם נִסְתָּר מִמֶּנּוּ, וְהוּא יוֹרֵשׁ אוֹתוֹ בְּעוֹלָם תְּחִיתוֹ.

מִשׁוּם שֶׁעֵינֵי הָאָדָם, מֵרָאֵה הָעוֹלָם נִרְאֵה בְּהֵם, וְכָל הַגּוֹנִים כֶּף הֵם שֶׁסְּבִיבוֹ: הַלְבָן שְׂבוֹ הוּא הַיָּם הַגָּדוֹל אוֹקְיָנוֹס, שְׁמִקִּיף אֶת כָּל הָעוֹלָם בְּכָל הַצְּדָדִים. גּוֹן אַחַר הוּא הַיְכָלֶשֶׁה [שְׁמִקִּיף] שְׁמוֹצִיאָה מִיָּם, וְהַיְכָלֶשֶׁה עוֹמֵדֵת בֵּין הַמַּיִם, כֶּף הוּא הַגּוֹן בֵּין הַמַּיִם.

גּוֹן אַחַר שְׁלִישֵׁי הוּא בְּאֲמֻצֵּעַ שְׁלוֹ, זֶה יְרוּשָׁלַיִם, שֶׁהִיא אֲמֻצֵּעַ הָעוֹלָם. גּוֹן רְבִיעִי הוּא מֵרָאֵה שֶׁל כָּל הָעֵינָן, וְנִקְרָא בֵּת עֵינָן, שֶׁבְּאוֹתוֹ בֵּת עֵינָן נִרְאֵה הַפְּרָצוּף, וְהַמֵּרָאֵה הַנִּכְבָּד מִכָּל זֶה צִיּוֹן, שֶׁהִיא נִקְדָּה אֲמֻצֵּעַ שֶׁל הַכָּל, שֶׁמֵּרָאֵה כָּל הָעוֹלָם נִרְאֵה שָׁם, וְשֵׁם שׁוֹרֵה הַשְּׂכִינָה שֶׁהִיא הַיְפִי שֶׁל הַכָּל וּמֵרָאֵה שֶׁל הַכָּל, וְהָעֵינָן

יֵשִׁית יָדוֹ עַל עֵינָיֶךָ, יוֹסֵף וְדָאֵי, דְּהָא הוּא בּוֹכְרָא דְהָרְהוּרָא דְלֵבָא, בּוֹכְרָא דְטֶפֶה קְדָמָא הָוָה, כְּדָאֲתִמָּר. וּבִגִּין דִּידַע קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא טְמִירָא דָא, אֶתְבַּשֵּׁר לִיָּה בַּיּוֹסֵף, דְּהָא כָּל רַחֲמֵימָתָא בֵּיהּ תְּלִיָא.

יֵשִׁית יָדוֹ עַל עֵינָיֶךָ. מָאֵי קָא מִיָּרִי. אָמַר רַבִּי יִיסָא, בְּגִין יִקְרָא דִיעֲקֹב, וְלֹאֲתַבְּשֵׁרָא דְהָא יוֹסֵף קָיָם, וַיִּשְׁתַּפַּח עָלֶיהָ בְּמִיתָתֶיהָ. רַבִּי חֲזַקְיָה אָמַר, מְלָה אוֹלִיפְנָא, וְדַחֲלִילָא לְגַלְיָה, וּבְעוֹבְדֵי עֲלֵמָא חֲכָמָתָא אֲשֶׁתַּפַּח. אֲתָא רַבִּי אַבְאָ, (ד"א ל"ג וַיִּשְׁקִיָה) בְּטַשׁ בֵּיהּ. אָמַר, אֵימָא מִילָךְ, וְזִינִין זֵינֶיךָ. בַּיּוֹמוֹי דְרַבִּי שְׁמַעוֹן מַלִּין אֶתְגַּלְיִין.

אָמַר, אוֹלִיפְנָא מִפְּרָקִין דְרַב יִיסָא סָבָא, בְּנַמּוּסֵי עֲלֵמָא. בַּר נֶשׁ דְּזָכִי לְבַר בְּהָאֵי עֲלֵמָא, לִיבְעֵי לִיָּה לְנַגְדָא עֲפָרָא עַל עֵינָוֵי כַּד אֶתְקַבֵּר, וְדָא הוּא יִקְרָא דִילִיָּה, לְאֶחְזָא דְעֲלֵמָא אֶסְתִּים מַנְיָה, וְהוּא יָרִית לִיָּה לְעֲלֵמָא תְּחִיתוֹי.

בְּגִין דְעֵינָוֵי דְבַר נֶשׁ, חִיזוּ דְעֲלֵמָא בֵּיהּ אֶתְחִזִּי, וְכָל גּוֹוִנִין הָכִי אֵינּוֹן דְאַסְחָרוּ. חוֹרָא דְבֵיהּ, הוּא יֵמָא רַבָּא אוֹקְיָנוֹס, דְאַסְחָר כָּל עֲלֵמָא בְּכָל סְטֵרֵי. גּוֹוִנָא אֶחְרָא הוּא יִבְשָׁתָא (דְאַקִּיפוּ), דְאַפִּיקוּ מֵיָא, וַיִּבְשָׁתָא קָאִים בֵּין מֵיָא, הָכִי הוּא גּוֹוִנָא בֵּין מֵיָא.

גּוֹוִנָא אֶחְרָא תְּלִיתָאָה, הִיא בְּמַצִּיעוֹתָא דְבֵיהּ, דָּא יְרוּשָׁלַיִם, דְּהִיא אֲמֻצֵּעוֹתָא דְעֲלֵמָא. גּוֹוִנָא רְבִיעִיאָה, הִיא חִיזוּ דְכָל עֵינָא, וְאַקְרִי בֵּת עֵינָן, דְבֵהָהוּא בֵּת עֵינָן, אֶתְחִזִּי פְּרָצוּפָא. וְחִיזוּ יִקְרָא מִכְּלָא, דָּא צִיּוֹן, דְּאִיָּה נִקְוָדָה אֲמֻצֵּעוֹתָא מִכְּלָא, דְּחִיזוּ דְכָל עֲלֵמָא תַּמָּן אֶתְחִזִּי. וְתַמָּן שְׂרָיָא שְׂכִינְתָא, דְּהִיא שְׁפִירוּ דְכָלָא, וְחִיזוּ דְכָלָא, וְעֵינָא דָּא הוּא

הזו היא ירשת העולם. ולכן זה עוזב אותה וזה נוטל אותה ויורש אותה.

אמר לו, יפה אמרת, אבל דבר נסתר יותר הוא, ובני העולם לא יודעים ולא מסתכלים, שהרי בשעה שפן אדם יוצא מהעולם, נפשו נסתרת עמו, ועד שלא יוצאת, עיני האדם רואות מה שרואות, כמו שבארנו (שמות לג) כי לא יראני האדם וחי - בחייהם לא רואים, אבל במיתתם רואים. ועיניו פקוחות מאותו מראה שראה, ואותם שעומדים עליו צריכים לשים יד על עיניו ולסגור אותם, משום מה שלמדנו בסוד נימוסי העולם, שבשעה שעינו נשארות פקוחות מאותו מראה נכבד שראה - אם זכה לבן, הבן מקדים לשים ידו על עיניו ולסגור אותם, כמו שכתוב ויוסף ישית ידו על עיניו. משום שהרי מראה אחר לא קדוש מזדמן כנגדו, והעין שראתה פעם מראה קדוש עליון, לא תסתכל במראה אחר.

ועוד, שאותה נפש סמוכה כנגדו בבית, ואם העין נשארת פקוחה ואותו מראה אחר ישרה על עינו - בכל מה שמסתכל מתקלקל, ואין זה כבוד העין, וכל שפן מקרוביו, וכל שפן מן המת, שאין כבודו להסתכל במה שלא צריך ולהשרות על עינו דבר אחר. לאחר כך מתכסה בעפר, והרי התעוררו החברים על דין הקבר מהו, וכבוד הוא שיסתם העין מהפל על ידי בנו שהשאיר בעולם.

בא ראה, כל שכעת הימים, הנפש הולכת מהבית לקבר, ומהקבר לבית, ומתאבלת עליו, ושלש פעמים ביום נדונים כאחד הנפש והגוף, ואין מי

ירוותת עלמא. ובגני כף, האי שביק ליה, והאי נטיל ליה, וירית ליה.

אמר ליה, שפיר קאמרתי, אבל מלה סתימא איהו יתיר, ובני עלמא לא ידעין, ולא מסתכלן, דהא בשעתא דבר נש נפיק מעלמא. נפשא דיליה טמירא עמיה, ועד לא נפקת, עינוי דבר נש חמו מה דחמו, כמה דאוקימנא דכתיב, (שמות לג) כי לא יראני האדם וחי. בחייהון לא חמאן, אבל במיתתהון חמאן.

ועינוי פקיתן מההוא חיזו דחמא, ואינון דקיימין עליה, בעא לשואה ידא על עינוי, ולאסתמא עינוי, בגין ההוא דאוליפנא ברזא דנמוסי עלמא. דבשעתא דאשתארו עינוי פקיתן, מההוא חיזו יקירא דחמא. אי זכי לבר, ברא קדים לשואה ידיה על עינוי ולאסתמא לון, כמה דכתיב ויוסף ישית ידו על עיניו. בגין דהא חיזו אחרא דלא קדישא אנדמנת לקבליה, ועינא דחמא השתא חיזו קדישא עלאה, לא יסתפל בחיזו אחרא.

ועוד, דההוא נפש סמיכת לקבליה בביתא, ואי אשתאר עינא פקיחא, וההוא חיזו אחרא ישרי על עינוי, בכל מה דאסתפל אתלטיא, ולא יקרא דעינא הוא, וכל שפן מקריבוי, וכל שפן מן מיתא, דלאו יקרא דיליה לאסתפל במה דלא אצטריך, ולאשריא על עינוי מלה אחרא. לבתר אתפסיא בעפרא, והא אתערו חבריא על דינא דקברא מהו. ויקרא הוא, דיסתים עינא מן פלא, על ידא דבריה דשבק בעלמא.

תא חזי, פל שבעה יומין, נפשא אזלא מביתא לקברא, ומקברא לביתא, ואתאבלת עליה, ותלת זמנין ביומא, אתדנו

שְׂיֹדֵעַ בְּעוֹלָם וַיִּשְׁגַּיֵּחַ לְעוֹרֵר אֶת הַלֵּב.

אֲחֵר כֶּף הַגּוֹף נִטְרָד, וְהַנֶּפֶשׁ הוֹלֶכֶת וּמִתְרַחֶצֶת בְּגִיהָנָם, וַיִּצְאֵת וּמִשׁוֹטְטֵת בְּעוֹלָם וּמִבְקָרֵת אֶת קִבְרוֹ, עַד שְׁמֵתִלְבֶּשֶׁת בְּמָה שְׁמֵתִלְבֶּשֶׁת.

אֲחֵר שְׁנַיִם עֶשֶׂר חֲדָשׁ כָּלֵם נַחִים. הַגּוֹף נִשְׁאָר וְיִחוּ בְּעַפְרָה. הַנֶּפֶשׁ נִצְרָרֶת וּמְאִירָה בְּרוּחַ, בְּמִלְבוּשׁ שְׁמֵתִלְבֶּשֶׁת. הַרוּחַ מִתְעַנְנֶת בְּגֵן עֵדֶן, וְהַנֶּפֶשׁ מֵה עוֹלָה לְצִוּוֹר שֶׁל עֵנַג כֹּל הַעֲנֻגִים, וְהַכֹּל נִקְשָׁר זֶה בְּזֶה לְזַמְנֵים יְדוּעִים.

בֵּא רָאָה, אוֹי לָהֶם לִבְנֵי אָדָם שֶׁלֹּא מִסְתַּכְּלִים וְלֹא יוֹדְעִים וְלֹא מוֹדְעִים עַל מָה עוֹמְדִים, וְנִשְׁכַּח מֵהֶם לַעֲשׂוֹת מִצְוֹת הַתּוֹרָה. שֵׁשׁ מִצְוֹת תּוֹרָה שְׁעוֹשׂוֹת לְבוּשׁ נִכְבָּד לְמַעֲלָה, וַיֵּשׁ מִצְוֹת תּוֹרָה שְׁעוֹשׂוֹת לְבוּשׁ נִכְבָּד לְמִטָּה, וַיֵּשׁ מִצְוֹת תּוֹרָה שְׁעוֹשׂוֹת לְבוּשׁ נִכְבָּד לְעוֹלָם הַזֶּה, וְהַכֹּל צְרִיף לוֹ לְאָדָם, וּמִיָּמֵינוּ מִמֶּשׁ כָּלֵם נִתְקַנְּנִים, כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ.

רַבִּי יְהוּדָה הִזְקֵן הַתְּרַגֵּשׁ בְּדַעְתּוֹ יוֹם אֶחָד, וְהָרָאוּ לוֹ בְּחִלּוּמוֹ דְמוּת אַחַת מְאֹד שְׁלוֹ, חֲזָקָה, שְׂוֹהֶרֶת לְאַרְבָּעָה צְדָדִים. אָמַר לָהֶם, מָה זֶה? אָמְרוּ לוֹ, לְבוּשׁ שֶׁלְךָ לְמַדּוֹר הַזֶּה, וּמְאוֹתוֹ הַיּוֹם הִיָּה שְׁמֵת.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כָּל יוֹם וַיּוֹם רְחוּת הַצְּדִיקִים יוֹשְׁבִים בְּלְבוּשֵׁיהֶם שׁוֹרוֹת שׁוֹרוֹת בְּגֵן עֵדֶן וּמִשְׁבָּחִים אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכִבוֹד עֲלִיוֹן. זֶהוּ שְׁכִתוּב (תהלים קמ) אֵף צְדִיקִים יוֹדוּ לְשִׁמְךָ יִשְׁבוּ יִשְׂרָאֵל אֶת פְּנֵיךָ. אָמַר רַבִּי אַבָּא, בְּתַחֲלָה מָה כְּתוּב? וַיִּשְׁתַּחֲוּ יִשְׂרָאֵל וְגו', כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ. מִי הַמִּטָּה? זֶה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. רֹאשׁ

אֵף צְדִיקִים יוֹדוּ לְשִׁמְךָ יִשְׁבוּ יִשְׂרָאֵל (קמ)

כְּחֶדָא נִפְשָׁא וְגוּפָא, וְלִית מָאן דִּידַע בְּעֵלְמָא, וַיִּשְׁגַּח לְאַתְעָרָא לְבָא.

לְבַתָּר, גּוּפָא אַתְטְרִיד, וְנִפְשָׁא אֲזֵלָא וְאַסְתַּחֲיָא (דף רכו ע"ב) בְּגִיהָנָם, וְנִפְקָא וְשָׂטָא בְּעֵלְמָא, וּמִבְקָרָא לְקַבְרִיהָ, עַד דְּמִתְלַבֶּשָׁא בְּמָה דְאַתְלַבֶּשָׁא.

לְבַתָּר תְּרִיסַר יְרַחֵי, נִיחִין כְּלָא. גּוּפָא שְׂבִיק (שְׂבִיף) בְּעַפְרָא. נִפְשָׁא אַתְצְרִיר וְאַתְנַהִיר בְּרוּחָא, בְּמֵאנָא דְאַתְלַבֶּשׁ. רוּחָא אַתְעַנְנַג בְּגִנְתָא דְעֵדֶן. נִשְׁמַתָּא סְלִקָא לְצִוּוֹרָא דְעֲנֻגָא דְכָל עֲנֻגִין. וְכִלָּא אַתְקַשֶׁר דָּא בְּדָא לְזַמְנִין יְדִיעֵן.

תָּא חֲזִי, וַיּוֹן לִוֵּן לְבְנֵי נִשְׂא, דְלָא מִסְתַּכְּלִין וְלֹא יוֹדְעִין וְלֹא אֲשֵׁתְמוּדְעִין, עַל מָה קְרִימֵי, וַיִּתְנַשֵּׁי מִנִּיְהוּ לְמַעַבְד פְּקוּדֵי אֲוִרִיתָא. דְאִית פְּקוּדֵי אֲוִרִיתָא דְעַבְדֵי לְבוּשׁ יָקָר לְעֵילָא. וְאִית פְּקוּדֵי אֲוִרִיתָא דְעַבְדֵי לְבוּשׁ יָקָר לְתַתָּא. וְאִית פְּקוּדֵי אֲוִרִיתָא דְעַבְדֵי לְבוּשֵׁי יָקָר לְהַאי עֵלְמָא. וְכִלָּא אַצְטְרִיכֵן לִיהָ לְבַר נֶשׁ, וּמִן יוֹמוֹי מִמֶּשׁ, כְּלָהוּ מִתְתַקְנֵן, כְּמָה דְאוּקִימָנָא.

רַבִּי יְהוּדָה סָבָא, אַתְרַגֵּישׁ בְּדַעְתִּיהָ יוֹמָא חַד, וְאַחֲזוּ לִיהָ בְּחֵלְמִיהָ, חַד דִּיוּקְנָא מְנַהוֹרָא דִּילִיהָ, תְּקִיף, דְאַזְדָּהָר לְאַרְבַּע סְטְרִין, אָמַר לָהּ, מָאי הָאֵי. אָמְרוּ לִיהָ, לְבוּשָׁא דִילָךְ הוּא, לְדִיוּרָא דְהָכָא, וּמַהֲהוּא יוֹמָא הָוָה חַדִּי.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כָּל יוֹמָא וַיּוֹמָא, רוּחִין דְצְדִיקִיָּא יִתְבִּין בְּלְבוּשֵׁיהוֹן, שׁוֹרִין שׁוֹרִין בְּגִנְתָא דְעֵדֶן, וּמִשְׁבַּחֵן לְקְדָשָׁא בְּרִיף הוּא, בִּיקְרָא עֲלָאָה. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (תהלים

קמ) אֵף צְדִיקִים יוֹדוּ לְשִׁמְךָ יִשְׁבוּ יִשְׂרָאֵל

המטה - זה צדיק. על ראש המטה - זה המלך הקדוש, שהשלום של הכל שלו, שכתוב (שיר א) הנה מטתו שלשלמה, שיעקב לשלו השתחוה, לאותו שעומד על ראש המטה, ישראל שמו, משום פן וישתחו ישראל על ראש המטה. אחר כך, פיון שיעקב ידע, שהרי בדרגה עליונה השתלם, ודרגתו היא למעלה עם האבות, והוא לבדו תקוון שלם, התחזק לבו ושמת, והתחזק ברצון עליון של הקדוש ברוך הוא בו, מה כתוב בו? ויתחזק ישראל וישב על המטה, על המטה ממש, שהרי בדרגה עליונה יותר השתלם. אשרי חלקו.

שנינו, אמר רבי יהודה, במשנתנו בארנו, הרי ששנינו בארבעה פרקים בשנה העולם נדון: בפסח על התבואה, בעצרת על פרות האילן, בראש השנה כל באי העולם עוברים לפניו כבני מרון, ובחג נדונים על המים. הרי בארנו דברים, וסוד המשנה בארנו, בפסח על התבואה וכו', פנגד המרפכה העליונה, סוד האבות, ודוד המלך.

בפסח על התבואה, שכך זה ממש, והרי בארנו דבר זה, על מה באה מצה בפסח, והרי דין הוא, דין המלכות דין, וזו הראשית שהתחילו ישראל להפנס בחלק הקדוש של הקדוש ברוך הוא ולבער מהם חמץ, שהיא טעיות אחרות שממנים על עמים עובדי כוכבים ומזלות שנקראים אלהים אחרים, אלהי נכר, ונקראים חמץ, יצר הרע, ולהפנס במצה, חלק הקדוש של הקדוש ברוך הוא.

למה תבואה? [כמו שנאמר תבואתה בה"א, רבו להיא ראשונה של השם הקדוש] לכן

ואקרונו חמץ, יצר הרע,

בְּקִדְמִיתָא מַה כְּתִיב וַיִּשְׁתַּחֲוּ יִשְׂרָאֵל וְגו', כְּמַה דְּאוּקִימְנָא, מֵאֵן מִטָּה, דָּא כְּנִסְתָּ יִשְׂרָאֵל. רֵאשׁ הַמִּטָּה, דָּא צְדִיק. עַל רֵאשׁ הַמִּטָּה, דָּא מְלָפָא קְדִישָׁא, דְּשִׁלְמָא כְּלָה דִּילֵיהּ, כְּמַה דְּכְתִיב (שיר השירים ג) הִנֵּה מִטַּתּוֹ שֶׁלְשֹׁלֹמֹה. וַיַּעֲקֹב לְדִידֵיהּ קָא סָגִיד, לְהֵהוּא דְקָאִים עַל רֵאשׁ הַמִּטָּה, יִשְׂרָאֵל שְׁמִיהּ, בְּגִינֵי כֶּךָ, וַיִּשְׁתַּחֲוּ יִשְׂרָאֵל עַל רֵאשׁ הַמִּטָּה. לְבַתָּר, פִּיּוֹן דִּידַע יַעֲקֹב, דְּהָא בְּדִרְגָּא עֲלָאָה אֲשַׁתְּלִים, וְדִרְגָּא דִּילֵיהּ הוּא לְעִילָא עִם אֲבֹהֵתָא, וְהוּא בְּלַחֲדוּי תְּקוּנָא שְׁלִימְתָא, אַחְסִין לְבִיהּ, וְחֲדֵי וְאַתְתַּקַּף בְּרַעוּתָא עֲלָאָה דְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּיהּ. מַה כְּתִיב בִּיהּ, וַיִּתְחַזַּק יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁבַּע עַל הַמִּטָּה, עַל הַמִּטָּה מִמֶּשׁ, דְּהָא בְּדִרְגָּא עֲלָאָה יִתִּיר אֲשַׁתְּלִים, זַכָּאָה חוּלְקֵיהּ.

תַּאנָּא, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּמִתְנִיתָא דִּילָן אוּקִימְנָא, הָא דְתַנִּינָן בְּאַרְבַּעַה פְּרָקִים בְּשָׁנָה הָעוֹלָם נִדוּן, בְּפִסַּח עַל הַתְּבוּאָה, בְּעֶצְרַת עַל פְּרוֹת הָאֵילָן, בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה כָּל בְּאֵי הָעוֹלָם עוֹבְרִים לְפָנָיו כְּבִנֵי מְרוֹן, וּבְחַג נִדוּנִין עַל הַמַּיִם, הָא אוּקִימְנָא מְלֵי. וְרָזָא דְמִתְנִיתָא אוּקִימְנָא, בְּפִסַּח עַל הַתְּבוּאָה וְכוּ', לְקַבִּיל רְתִיכָא עֲלָאָה, רָזָא דְאַבְהֵן, וְדוּד מְלָפָא.

בְּפִסַּח עַל הַתְּבוּאָה, דְּהִכִּי הוּא מִמֶּשׁ, וְהָא אוּקִימְנָא מְלָה דָּא, עַל מַה אֲתִיָּא מְצָה בְּפִסַּח, וְהָא דִּינָא הוּא, דִּינָא דְמַלְכוּתָא דִּינָא, וְדָא שִׁירוּתָא דְשִׁרְיָאוּ יִשְׂרָאֵל לְמִיעַל בְּחוּלְקָא קְדִישָׁא דְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּלְבַעֲרָא מְנִייהוּ חֲמֵץ, דְּאִיהוּ טַעוּן אַחְרַנִּין דִּי מְמַנָּן עַל עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת דְּאַקְרוּן אֱלֹהִים אַחְרִים, אֱלֹהֵי נִכְר.

בפסח גדונים על התבואה,
ובארנו שהעולם גדון על דין של
ה"א.

בעצרת על פרות האילן. פרות
האילן?! פרות האילנות צריך
להיות! מה זה פרות האילן?
אלא זהו האילן הגדול והחזק
למעלה. פרות האילן, כמו
שפתיב (דושיע יד) אני כבדוש רענן
ממני פריך נמצא.

בראש השנה עוברין לפניו כבני
מרון. שנינו, ראש השנה זהו
ראש השנה של המלך. ומי הוא
ראש השנה? זה יצחק שנקרא
ראש, שהוא ראש אחד של
המלך [למעלה], מקום שנקרא
שנה, לכן כל באי עולם עוברים
לפניו כבני מרון, ועל זה שנינו
בראש השנה, שהרי בראש
השנה שורה יצחק.

ובחג גדונים על המים, זוהי
ראשית [של ראש] של ימין המלך,
ועל זה שמחת המים נמצאת
בכל בשעה שמנסכים מים
ושואבים אותם, משום שמים זה
ידוע, ועל זה בארבעה פרקים
אלו הכל נמצאים.

אמר רבי יוסי, כשיסתכלו
בדברים, הכל נמצא בפרקים
הללו, אברהם, יצחק ויעקב, דוד
המלך, ובאלה העולם גדון,
ובארבעה פרקים בני אדם
גדונים בימים שנמצאים בעולם,
ובכל יום ויום הספרים נפתחים
והמעשים נכתבים, ואין מי
שישים לב, ואין מי שיפיק
אזנים. והתורה מעידה בו בכל
יום, וקול קורא בחיל, (משלי ט) מי
פתי יסר הנה חסר לב אמרה לו,
ואין מי שיקשיב לקולו.

מיה בכל יומא, וקלא קרי בחילא, (משלי ט) מי פתי יסר הנה חסר לב אמרה
לו, ולית מאן דיצית לקליה.

ולמיעל במצה, חולקא קדישא דקדשא בריך
הוא אמאי תבואה. (ס"א ל"ג בטה דאת אמר, ירמיה ב)

תבואתה בה"א, רמזו לה"א נקמאה דשמא קדישא) בגין כך,
בפסח גדונים על התבואה, ואוקימנא דעלמא
אתדן על דינא דה"א.

בעצרת על פרות האילן. פרות האילן,
פירות האילנות מיבעי ליה, מאן
פרות האילן. אלא, דא הוא אילנא רברבא
ותקיף לעילא. פרות האילן, כמה דכתיב,
(דושיע יד) אני כבדוש רענן ממני פריך נמצא.

בראש השנה עוברין לפניו כבני מרון. תנא
ראש השנה, דא הוא רישא דשתא
דמלפא, ומאן הוא ראש השנה, דא יצחק,
דאקרי ראש, דאיהו חד רישא דמלפא (נ"א
לעילא), אתר דאקרי שנה. בגיני כך כל באי
עולם עוברין לפניו כבני מרון. ועל דא
תנינן, בראש השנה, דהא ברישא דשתא
שארי יצחק.

ובחג גדונים על המים, דא הוא שירותא
(דרישא) דימינא דמלפא, ועל דא
חדוותא דמיא אשתפח בכלא, בשעתא דנסכי
מיא, ושאי לון, בגין דמים הא ידיעא. ועל
דא בארבעה פרקים אליו, כלא משתפחין.

(דף רכז ע"א)

אמר רבי יוסי, כד יסתכלון מלי, כלא
אשתפח בהני פרקין, אברהם יצחק
ויעקב, דוד מלפא. ובהני עלמא אתדן,
ובארבע פרקין בני נשא אתדנו, ביומין
דאשתפחו בעלמא. ובכל יומא ויומא, ספרין
פתיחן ועובדין פתיבין, ולית מאן דישיגח,
ולית מאן דירכין אודניה, ואורייתא אסהידת

לְמַדְנוּ, בְּשֶׁעָה שֶׁבֶן אָדָם קָם
בְּבִקְרָה, יְעִידים עוֹמְדִים כְּנִגְדּוֹ
וּמַעֲיִדִים בוֹ, וְהוּא אֵינוֹ מְשַׁגֵּחַ.
הַנְּשִׂמָה מַעֲיָדָה עָלָיו בְּכָל זְמַן
וּבְכָל שְׁעָה. אִם הַקְּשִׁיב - יִפֹּה,
וְאִם לֹא - הָרִי הַסְּפָרִים פְּתוּחִים
וְהַמַּעֲשִׂים נִכְתָּבִים. אָמַר רַבִּי
חִיָּיא, אֲשֶׁרִי הַצְּדִיקִים שְׂאִינָם
פּוֹחְדִים מִן הַדִּין לֹא בְּעוֹלָם הַזֶּה
וְלֹא בְּעוֹלָם הַבָּא. זֶהוּ שִׁכְתוּב (שם
כח) וְצְדִיקִים כַּכִּפּוּר יִבְטַח. וְכַתוּב
(תהלים לו) צְדִיקִים יִירְשׁוּ אָרֶץ.

רַבִּי חִזְקִיָּה פָּתַח וְאָמַר, (בראשית טו)
וַיְהִי הַשֶּׁמֶשׁ לְבָא וְתִרְדְּמָה
נִפְלָה עַל אַבְרָם וְגו'. פְּסוּק זֶה
בְּאֲרוּהוּ, אָבֵל זֶה יוֹם הַדִּין
הַקָּשָׁה שְׂמוֹצִיאִים אֶת הָאָדָם
מִהָעוֹלָם הַזֶּה. שְׂשִׁנּוּ, [אוֹתוֹ יוֹם]
הַזְּמַן שְׂמַגִּיעַ שֶׁהָאָדָם יוֹצֵא
מִהָעוֹלָם הַזֶּה, אוֹתוֹ [יוֹם] זְמַן יוֹם
הַדִּין הַגְּדוֹל, שֶׁנֶּחֱשַׁף הַשֶּׁמֶשׁ מִן
הַלְּבָנָה, כְּמוֹ שִׁכְתוּב (קהלת יב) עַד
אֲשֶׁר לֹא תִחַשֵּׁף הַשֶּׁמֶשׁ, זֹו
הַנְּשִׂמָה הַקְּדוּשָׁה שֶׁנִּמְנַעַת מִבֶּן
הָאָדָם שְׁלֹשִׁים יוֹם עַד שֶׁלֹּא יֵצֵא
מִן הָעוֹלָם, וְרוּחָה שֶׁהַצֶּלֶם
שֶׁנִּמְנַעַת מִמֶּנּוּ וְלֹא נִרְאָה.

מַה הַטַּעַם נִמְנַעַת מִמֶּנּוּ? מִשּׁוּם
שֶׁהַנְּשִׂמָה הַקְּדוּשָׁה עוֹלָה
וּמַעְבְּרַת מִמֶּנּוּ וְלֹא נִרְאִית. שֶׁלֹּא
תֹאמַר, שֶׁכְּשֶׁמַּת אָדָם וְנִחְלָשׁ,
נִשְׁמָה זֹו מַעְבְּרַת מִמֶּנּוּ, אֲלֵא
כִּשְׁהוּא בְּחַיָּו בְּכחוֹ, מַעְבְּרַת
מִמֶּנּוּ [וְנִחְלָשׁ] נִשְׁמָה זֹו וְלֹא
מֵאִירָה לְרוּחַ, וְהַרוּחַ לֹא מֵאִירָה
לְנַפְשׁ, וְאִזּוּ מַעְבְּרַת מִמֶּנּוּ הַצֶּלֶם
וְלֹא מֵאִיר לוֹ. [אֲלֵא] מֵאוֹתוֹ הַיּוֹם
כֻּלָּם מְכַרְזִים עָלָיו, וְאִפְלוּ צִפְרֵי
הַשָּׁמַיִם. מַה הַטַּעַם? מִשּׁוּם
שֶׁנְּשִׂמָה זֹו עֲלֵתָה מִמֶּנּוּ, וְהַרוּחַ
לֹא מֵאִירָה לְנַפְשׁ, וְאִזּוּ הַנְּשִׂמָה
נִחְלָשׁת, וְהַמַּאֲכָל וְכָל תַּאֲוֹת
הַגּוֹף עוֹלִים מִמֶּנּוּ וּמַעְבְּרִים.

תֵּאנָא בְּשֶׁעָתָא דְּבַר נֶשׁ קָאִים בְּצַפְרָא,
סְהַדִּין קְיַיְמִין לְקַבְּלֵיהּ, וְסְהַדִּין בִּיָּה,
וְהוּא לֹא אֲשַׁנַּח. נִשְׁמַתָּא אֶסְהִידַת עָלֵיהּ,
בְּכָל עַדָן וּבְכָל שְׁעָתָא, אִי אֲצִית יָאוּת. וְאִי
לָאו, הָא סְפָרִין פְּתִיחִין וְעוֹבְדִין פְּתִיבִין. אָמַר
רַבִּי חִיָּיא, זַכָּאִין אֵינוֹן צְדִיקִיא, דְּלֹא מוֹסְתַפוּ
מִן דִּינָא, לֹא בְּעוֹלָמָא דִּין, וְלֹא בְּעוֹלָמָא דְּאַתִּי.
הָדָא הוּא דְּכַתִּיב, (משלי כח) וְצְדִיקִים כַּכִּפּוּר
יִבְטַח. וְכַתִּיב, (תהלים לו) צְדִיקִים יִירְשׁוּ אָרֶץ.

רַבִּי חִזְקִיָּה פָּתַח וְאָמַר, (בראשית טו)
וַיְהִי הַשֶּׁמֶשׁ לְבָא וְתִרְדְּמָה נִפְלָה עַל אַבְרָם
וְגו', הַאי קָרָא אוּקְמוּהּ. אָבֵל דָּא יוֹמָא דְּדִינָא
קָשִׁיא, דְּאַפְקִי לֵיהּ לְבַר נֶשׁ מֵהַאי עוֹלָמָא.
דְּתַנָּיא, (תהווא יומא) זְמַנָּא דְּמִטָּא דְּבַר נֶשׁ נִפְקִי
מֵהַאי עוֹלָמָא, הַהוּא (יומא) זְמַנָּא יוֹמָא דְּדִינָא
רַבָּא, דְּאַתְחַשְׁפֵּי שְׂמֵשׂא מִן סִיְהָרָא, כְּמָה
דְּכַתִּיב, (קהלת יב) עַד אֲשֶׁר לֹא תִחַשֵּׁף הַשֶּׁמֶשׁ,
דָּא נִשְׁמַתָּא קְדִישָׁא, דְּאַתְמַנְעַת מִבַּר נֶשׁ,
תְּלַתִּין יוֹמִין, עַד לֹא יִפּוּק מֵעוֹלָמָא (וְהַאי טו'),
וְחִמָּא דְּצוֹלָמָא דְּאַתְמַנְעַת מִנֵּיהּ וְלֹא אֶתְחַזִּי.
מֵאִי טַעְמָא אֶתְמַנְעַת מִנֵּיהּ. בְּגִין דְּנִשְׁמַתָּא
קְדִישָׁא סֻלְקַת, וְאַתְעַבְרַת מִנֵּיהּ, וְלֹא
אַתְחַזִּי. דְּלֹא תִימָא, דְּכַד מִית בַּר נֶשׁ
וְאַתְחַלָּשׁ, הַאי נִשְׁמַתָּא אֶתְעַבְרַת מִנֵּיהּ, אֲלֵא
כַּד אִיהוּ בְּחַיָּו, בְּתוּקַפְיָהּ, אֶתְעַבְרַת מִנֵּיהּ
(וְאַתְחַלָּשׁ) הַאי נִשְׁמַתָּא, וְלֹא נִהָרָא לְרוּחָא,
וְרוּחָא לֹא נִהִיר לְנַפְשָׁא, כְּדִין צוֹלָמָא
אַתְעַבְרַת מִנֵּיהּ, וְלֹא נִהִיר לֵיהּ. (אֲלֵא) מֵהַהוּא
יוֹמָא, כֻּלָּא מְכַרְזִי עָלֵיהּ, וְאִפְלוּ צִפְרֵי
שְׁמַיָּא. מֵאִי טַעְמָא. בְּגִין דְּנִשְׁמַתָּא הָא סֻלְקָא
מִנֵּיהּ, וְרוּחָא לֹא נִהִיר לְנַפְשָׁא, כְּדִין נַפְשָׁא
אַתְחַלָּשׁת, וּמִיכְלָא וְכָל תִּיאוּבְתָא דְּגוּפָא,
סֻלְקָא מִנֵּיהּ וְאַתְעַבְרַת.

ואמר רבי יהודה, ואפלו כל פעם שנופל איש בבית חליו ולא יכול להתפלל, הנשמה מעברת ועולה ממנו, ואז הרוח לא מאירה לנפש, עד שדנים דינו של האדם. ואם דנים את האיש לטוב, אז הנשמה חוזרת למקומה ומאירה לכל. הרי בזמן שעומד הדבר בדין, ובזמן שלא עומד הדבר בדין, שלשים יום מקדימה הנשמה לכל, והצלם מעבר ממנו.

שנינו, בזמן שדנים את האדם למעלה, מעלים את נשמתו לבית דין ודנים אותה על פי דבריה, והיא מעידה בכל ומעידה בכל רעיונות האדם, ובמעשים לא מעידה, שהרי כלם כתובים בספרים, וכלם דנים את האדם. באותה שעה שדנים את האדם למעלה, אז דחק הגוף נמצא יותר משאר הזמנים.

אם דנים אותו לטובה, אז מרפים ממנו, וזעה נבקעת על הגוף, והנשמה חוזרת אחר כף ומאירה לכל, ולא עולה אדם מבית חליו לעולמים עד שדנים דינו למעלה. ואם תאמר, הרי כמה חיבי עולם, כמה רשעי עולם עומדים בקיומם? אלא הקדוש ברוך הוא משגיח בדין האדם, אף על גב שפעת לא זוכה, והוא רואה שאחר כף זוכה - דן אותו לטובה. או לפעמים שמוליד בן שיהיה צדיק בעולם, ועל זה הקדוש ברוך הוא דן אותו לטובה.

וכך מעשיו ודיניו של הקדוש ברוך הוא לטובה, ומשגיח בהכלל, כמו שכתוב (יחזקאל לג) חי אני נאם ה' וגו' אם אחפץ במות הרשע פי אם בשוב רשע מדרכו. ובגלל זה כל אותם רשעי העולם שעומדים במקומם, הקדוש

ואמר רבי יהודה, ואפילו כל זמנא דנפיל איניש בבי מרעיה, ולא יכיל לצלאה, נשמתא אתעברת וסלקא מניה, וכדין לא נהיר רוחא לנפשא, עד דדיינין דיניה דבר נש. ואי דיינין ליה לבר נש לטב, כדין נשמתא אתהדרת לאתרה, ונהירא לכלא. הא בזמנא דקיימא מלה בדינא. ובזמנא דלא קיימא מלה בדינא, תלתין יומין אקדימת נשמתא לכלא, וצולמא אתעבר מניה.

תאנא, בזמנא דדיינין ליה לבר נש לעילא, סלקין לנשמתיה לבי דינא, ודיינין על מימרהא, והיא אסהידת בכלא, ואסהידת בכל רעיוני דבר נש, ובעובדין לא אסהידת, דהא כלהו בספרא כתיבין. וכלהו דיינין ליה לבר נש, בההיא שעתא דדיינין ליה לבר נש לעילא, כדין דחקא דגופא אשתפח, יתיר משאר זמניא.

אי דיינין ליה לטב, כדין ארפין מניה. וזיעא אתבקע על גופא, ונשמתא אהדרת לבתר, ונהרא לכלא. ולא סליק בר נש מבי מרעיה לעלמין, עד דדיינין דיניה לעילא. ואי תימא, הא כמה חייבי עלמא, כמה רשיעי עלמא, קיימין בקיומיהו. אלא, קדשא בריך הוא אשגח בדיניה דבר נש, אף על גב דהשתא לא זכי, והוא חמי דהא לבתר זכי, דאין ליה לטב. או לזמנין דאוליד בר, דיהוי זפאה בעלמא, ועל דא קדשא בריך הוא דאין ליה לטב.

וכך עובדוי ודינוי דקדשא בריך הוא לטב, ובכלא אשגח. כמה דכתיב, (יחזקאל לג) חי אני נאם ה' וגו' אם אחפוף במות הרשע פי אם בשוב רשע מדרכו. ובגין דא, כל אינון חיבי עלמא, דקיימין בקיומיהו,

ברוך הוא דן אותם לטובה.
וּלְפַעֲמִים אוֹתָם הִחַלְאִים נִשְׁלַם
זְמַנָּם מִלְשׁוֹת שָׁם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
(דברים מב) וַחֲלָאִים רָעִים וְנֶאֱמָנִים,
שֶׁעָשׂוּ אֶמּוֹנָה, שֶׁכִּשְׁשׁוּרִים עַל
הָאֲדָם מִסְתַּלְקִים מִמֶּנּוּ לְאַחַר
שֶׁהִשְׁלִימוּ זְמַנָּם, בֵּין לְצַדִּיקִים,
בֵּין לְרָשָׁעִים, וְהַכֵּל נַעֲשֶׂה בְדִין,
כְּמוֹ שֶׁבֶּאֱרַנּוּ.

וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת בְּנֵי יוֹסֵף וַיֹּאמֶר
מִי אַלֶּה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, פְּסוּק
זֶה קִשָּׁה, שֶׁכְּתוּב וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל,
וְכַתּוּב וַעֲיַנִּי יִשְׂרָאֵל כְּבָדוֹ מִזֶּקֶן
לֹא יוּכַל לְרֹאוֹת. אִם לֹא יוּכַל
לְרֹאוֹת, אֲזַי מֶה זֶה וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל?
אֵלָּא שֶׁרָאָה בְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ אוֹתָם
בְּנֵי יוֹסֵף, שֶׁהֵם יִרְבְּעָם וַחֲבֵרָיו,
שֶׁיִרְבְּעָם עֲשֶׂה שְׁנֵי עֲגָלֵי זָהָב
וְאָמַר (מלכים א יב) אֵלֶּה אֱלֹהֵיךָ
יִשְׂרָאֵל. וְלִכְּנֵן מִי אֵלֶּה, מִי הוּא
שֶׁעֲתִיד לֹאמַר אֵלֶּה אֱלֹהֵיךָ
לְעַבְדֶּךָ זָרָה, וְלִכְּנֵן וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל
אֶת בְּנֵי יוֹסֵף.

מִכָּאֵן שֶׁצַּדִּיקִים רוֹאִים מַעֲשֵׂה
לְמַרְחֹק, וְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
מַעֲטֵר אוֹתָם בְּעִטְרָתוֹ. מֶה
הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹאֶה
לְמַרְחֹק, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (בראשית א)
וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה
וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד, שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא רוֹאֶה כָּל הַמַּעֲשִׂים עַד שֶׁלֹּא
עוֹשִׂים אוֹתָם, וְכֻלָּם עוֹבְרִים
לְפָנָיו.

כְּמוֹ זֶה כָּל הַדּוֹרוֹת הָעוֹלָם מִסּוֹף
הָעוֹלָם וְעַד סוֹף הָעוֹלָם, כָּל־
הַתִּיבָבוֹ וְעַמּוּדוֹ לְפָנָיו עַד שֶׁלֹּא
יָבֹאוּ לְעוֹלָם. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (ישעיה
מא) קָרָא הַדּוֹרוֹת מֵרֶאשׁ, עַד שֶׁלֹּא
נִבְרָא הָעוֹלָם. מִשׁוּם שֶׁכָּל
הַנְּשָׁמוֹת שִׁיּוּדוֹת לְעוֹלָם, עַד
שֶׁלֹּא יָרְדוּ, כָּל־עוֹמְדִים לְפָנָיו
הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּדַמּוֹת
שְׁעוֹמְדִים בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְנִקְרָאִים

קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְאִין לֹון לְטַב.
וְלְזַמְנִין, דְּאִינוּן מַרְעִין אֲשֶׁתְּלִימוּ זְמַנֵּיהוּ,
מְלַמְשָׁרֵי תַמָּן. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר,
(דברים כח) וַחֲלָאִים רָעִים וְנֶאֱמָנִים, דְּעַבְדוּ
מְהִימְנוּתָא. דְּכַד שְׁרִיאָן עַלֵּיהּ דְּבַר (דף רכו ע"ב)
נָשׁ, מִסְתַּלְקֵי מִנֵּיהּ לְבַתֵּר דְּאֲשֶׁלִּימוּ זְמַנֵּיהוּ,
בֵּין לְצַדִּיקָיָא, בֵּין לְחַיִּיבָא, וְכֻלָּא אֲתַעְבַּד
בְּדִינָא בְּדַקְאָמְרָן:

וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת בְּנֵי יוֹסֵף וַיֹּאמֶר מִי אֵלֶּה,
אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הַאי קָרָא קִשָּׁא,
דְּכַתִּיב וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל, וְכַתִּיב וַעֲיַנִּי יִשְׂרָאֵל
כְּבָדוֹ מִזֶּקֶן לֹא יוּכַל לְרֹאוֹת, אִי לֹא יוּכַל
לְרֹאוֹת, מֶהוּ וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל. אֵלָּא דְחֲמָא בְרוּחַ
קְדָשָׁא, אִינוּן בְּנֵי יוֹסֵף, דְּאִינוּן יִרְבְּעָם
וַחֲבֵרָיו. דְּיִרְבְּעָם עַבְדֵי תָרִין עֲגָלֵי זָהָב, וְאָמַר
(מלכים א יב) אֵלֶּה אֱלֹהֵיךָ יִשְׂרָאֵל. וּבְגִין כֵּן, מִי
אֵלֶּה, מָאן הוּא דְזַמִּין לְמִימַר אֵלֶּה אֱלֹהֵיךָ
לְטַעֲוֹן אַחֲרָן, וּבְגִין כֵּן וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת בְּנֵי
יוֹסֵף.

מִכָּאֵן, דְּצַדִּיקָיָא חֲמָאן עוֹבְדָא לְמַרְחֹק,
וְקוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַעֲטֵר לֹון
בְּעִטְרָא דִּילֵיהּ, מֶה קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָמֵי
לְמַרְחֹק, כְּמָה דְכַתִּיב, (בראשית א) וַיֵּרָא אֱלֹהִים
אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד, דְּקְדָשָׁא
בְּרִיךְ הוּא חֲמָא כָּל עוֹבְדִין, עַד לֹא יַעֲבַד לֹון,
וְכֻלְהוּ אַעֲבְרוּ קַמֵּיהּ.

בְּגוֹנָא דָא, כָּל דְרִין דְּעִלְמָא, מְסִיפֵי עִלְמָא,
עַד סִיפֵי עִלְמָא, כְּלֵהוּ אֲתַעְתְּדוּ
וְקִיִּימוּ קַמֵּיהּ עַד לֹא יִיתוּן לְעִלְמָא. הָדָא הוּא
דְכַתִּיב, (ישעיה מא) קוֹרָא הַדּוֹרוֹת מֵרֶאשׁ, עַד לֹא
אֲתַבְרִי עִלְמָא. בְּגִין דְּכָל נִשְׁמָתִין דְּנִחְתִּין
לְעִלְמָא, עַד לֹא יִיחְתוּן, כְּלֵהוּ קִיִּימֵי קַמֵּיהּ
דְּקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּדִיוֹקְנָא דְקִיִּימֵי בְּהַאי

בְּשֵׁמוֹת, שְׁפָתוֹב (שם מ) לְכֻלָּם
בְּשֵׁם יִקְרָא.

גַּם כִּף הַצְּדִיקִים, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוא מְרָאֶה לָהֶם כֹּל דְּוֵרוֹת
הָעוֹלָם עַד שְׁלֹא יִבְאוּ וַיִּמָּצְאוּ
בְּעוֹלָם. מִנֵּיִן לָנוּ? מֵאָדָם [וְהָ אָדָם]
שֶׁהִיא רֵאשׁוֹן, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוא הֲרָאָה לוֹ כֹּל אוֹתָם דְּוֵרוֹת
עַד שְׁלֹא יִבְאוּ, כְּפָתוֹב (בְּרֵאשִׁית ה)
זֶה סֵפֶר תּוֹלְדוֹת [אָדָם], שֶׁשָּׁנִינוּ,
הֲרָאָה לוֹ כֹּל אוֹתָם דְּוֵרוֹת
שֶׁעֲתִידִים לָבֵא לְעוֹלָם. וְכֵן
לְמִשָּׁה, שְׁפָתוֹב (דְּבָרִים לז) וַיִּרְאֶהוּ
ה' אֶת כָּל הָאָרֶץ, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוא הֲרָאָה לוֹ כֹּל דְּוֵרוֹת הָעוֹלָם
וְכֹל אוֹתָם מִנְהִיגֵי הָעוֹלָם וְכֹל
שָׂר הַנְּבִיאִים עַד שְׁלֹא יִבְאוּ
לְעוֹלָם.

גַּם כָּאֵן, וַיִּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת בְּנֵי
יוֹסֵף, רָאָה לְמִרְחוֹק וְהִדְעוּעַ,
וְאָמַר מִי אֵלֶּה? וַפְּסוֹק זֶה
מִשְׁלִים לְשֵׁנֵי צְדִיקִים, לְצַד זֶה
וּלְצַד זֶה. וְלִכְּנֵן הַשִּׁיב יוֹסֵף וְאָמַר,
בְּנֵי הֵם אֲשֶׁר נָתַן לִי אֱלֹהִים בְּזֶה.
וּמִנֵּיִן לָנוּ שֶׁהֲרָאָה לוֹ הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא בְּרוּחַ הַקְּדוֹשׁ? שְׁפָתוֹב
וְהִנֵּה הֲרָאָה אֶתִּי אֱלֹהִים גַּם אֶת
זְרַעְךָ. גַּם - לְרִבּוֹת אוֹתָם שֶׁיִּצְאוּ
מִמֶּנּוּ, כְּפִי שְׁאֵמְרָנוּ.

וַיְבָרֵךְ אֶת יוֹסֵף וַיֹּאמֶר הָאֱלֹהִים
אֲשֶׁר וְגו'. בְּפִסּוֹק הַזֶּה יֵשׁ
לְהַתְּבוּנָה בּוֹ, וַיְבָרֵךְ אֶת יוֹסֵף,
שְׁלֹא מִצְּאֵנוּ כָּאֵן בְּרִכָּה שֶׁבְּרַךְ
אֶת יוֹסֵף, אֶלָּא אֶת בְּנָיו. אִם
לְבָנָיו, אִזְ צָרִיךְ לְהִיּוֹת כְּתוּב
וַיְבָרֵכֶם, אִזְ מָה זֶה וַיְבָרֵךְ אֶת
יוֹסֵף, וְלֹא מִצְּאֵנוּ כָּאֵן שִׁיּוֹסֵף
הַתְּבָרֵךְ?

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, דּוֹקָא אֶת, כְּתוּב
אֶת יוֹסֵף, הַבְּרִכָּה שֶׁל בְּנָיו הִתְּהַ,
וְכֹאֲשֶׁר מִתְּבָרְכִים בְּנָיו, הוּא
מִתְּבָרֵךְ. שֶׁבְּרִכָּה שֶׁל בְּנָיו שֶׁל
אָדָם בְּרִכְתּוֹ הִיא.

עֲלֵמָא, וְאִקְרוּן בְּשִׁמְהֵן, דְּכִתִּיב, (ישעיה מ) לְכֻלָּם
בְּשֵׁם יִקְרָא.

אוֹף הָכִי צְדִיקֵיִיא, קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַחְמֵי
לוֹן כֹּל דְּרִין דְּעֲלֵמָא, עַד לֹא יִיתוּן
וַיִּשְׁתַּכְּחוּן בְּעֲלֵמָא. מִנָּא לָן מֵאָדָם (דָּא אָדָם)
דְּהוּה קְדָמָאָה, דְּקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַחְמֵי לִיה
כֹּל אֵינוֹן דְּרִין עַד לֹא יִיתוּן, כְּדִכְתִּיב, (בְּרֵאשִׁית
ה) זֶה סֵפֶר תּוֹלְדוֹת (אָדָם). דְּתַנִּינוּן, אַחְמֵי לִיה,
כֹּל אֵינוֹן דְּרִין דְּזַמִּינִין לְמִיתִי לְעֲלֵמָא. וְכֵן
לְמִשָּׁה, דְּכִתִּיב, (דְּבָרִים לד) וַיִּרְאֶהוּ ה' אֶת כָּל
הָאָרֶץ, דְּקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַחְמֵי לִיה כֹּל דְּרִין
דְּעֲלֵמָא, וְכֹל אֵינוֹן מִנְהִיגֵי עֲלֵמָא, וְכֹל שָׂר
נְבִיאֵי, עַד לֹא יִיתוּן לְעֲלֵמָא.

אוֹף הָכָא, וַיִּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת בְּנֵי יוֹסֵף, חָמָא
לְמִרְחוֹק, וְאִזְדַּעְזַע, וְאָמַר מִי אֵלֶּה.
וְהֵאֵי קָרָא אֲשֵׁלִים לְתַרִּין סְטָרִין, לְהֵאֵי
סְטָרָא, וְלְהֵאֵי סְטָרָא. וְעַל דָּא אַתִּיב יוֹסֵף
וְאָמַר, בְּנֵי הֵם אֲשֶׁר נָתַן לִי אֱלֹהִים בְּזֶה. וּמִנָּא
לָן דְּקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַחְמֵי לִיה בְּרוּחָא
דְּקוּדְשָׁא. דְּכִתִּיב וְהִנֵּה הֲרָאָה אֶתִּי אֱלֹהִים גַּם
אֶת זְרַעְךָ. גַּם, לְאַסְגָּאָה אֵינוֹן דְּנִפְקִין מִנִּיה
כְּדָקָא מְרָן:

וַיְבָרֵךְ אֶת יוֹסֵף וַיֹּאמֶר הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר וְגו',
בְּהֵאֵי קָרָא אֵית לְאַסְתַּפְּלָא בֵּיה,
וַיְבָרֵךְ אֶת יוֹסֵף, דְּלֹא אֲשַׁכְּחוּן הָכָא בְּרִכָּה
דְּבְרִיךְ לִיה לְיוֹסֵף אֶלָּא לְבָנוֹי. אֵי לְבָנוֹי,
וַיְבָרְכֶם מִיבְעֵי לִיה, מָהוּ וַיְבָרֵךְ אֶת יוֹסֵף,
וְלֹא אֲשַׁכְּחוּן הָכָא דְאַתְּבְּרִיךְ יוֹסֵף.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אֶת דִּיִּיקָא, כְּתִיב אֶת יוֹסֵף,
בְּרִכְתָּא דְּבָנוֹי הָוָה, וְכֵד אֶתְבְּרָכָאֵן
בְּנוֹי, אִיהוּ מִתְּבָרֵךְ. דְּבְרִכְתָּא דְּבָנוֹי דְּבַר נֶשׁ
בְּרִכְתִּיה אִיהִי.

אמר רבי אלעזר, ויברך את יוסף, דוקא את, שברך את אות הברית, סוד [הברית משום שבין שאמר בני הם אשר נתן לי אלהים בזה, או בברך לאותו מקום סוד] הברית שיוסף שמר, ולכן נקרא צדיק. את של יוסף, סוד הברית שעומדת עם יוסף.

האלהים אשר התהלכו אבותי לפניו. האלהים - זה סוד הברית הקדושה, ברית קדש. אבתי לפניו - דוקא לפניו, שאותם ראשונים עליונים מלפני סוד שלנו, אברהם ויצחק, שהרי מהם נזון ויונק אותו [מאוחו] מקום.

האלהים הרועה אותי, מה הטעם פעם אחרת האלהים? אלא סוד עליון הוא, וכאן ברך את אותו מקום בסוד של אלהים חיים, מקור החיים שממנו יוצאות ברכות, ולכן הזכיר עצמו במקום הזה ואמר האלהים הרועה אותי, משום שכל הברכות ששופעות ממקור החיים יעקב לקח אותן, וכיון שהוא לקח אותן, מקום זה לקח ברכות, והכל תלוי [בברך] בדבור, ועל זה ויברך את יוסף כתוב.

לכן בכל מקום שצריך לברך ברכות, צריך הקדוש ברוך הוא להתברך בהתחלה, ואחר כך מתברכים האחרים. ואם הקדוש ברוך הוא לא מתברך בהתחלה, אותן ברכות לא מתקיימות.

ואם תאמר, הרי יעקב, שברך אותו אביו ולא ברך את הקדוש ברוך הוא בהתחלה - בא ראה, בשעה שברך יצחק את יעקב, לא ברכו עד שברך את הקדוש ברוך הוא בהתחלה. כיון שברך את הקדוש ברוך הוא בהתחלה, הוא ברך את יעקב. מנין לנו? שכתוב [בראשית כו] ויאמר ראה ריח בני

אמר רבי אלעזר, ויברך את יוסף, את דייקא, דבריה לאת קיימא, רזא (נ"א דברית כיון דאמר בני הם אשר נתן לי אלהים בזה, כדון בריך להתחיל אחר רזא) דברית דנטר יוסף, ובגין כך אקרי צדיק, את דיוסף, רזא דברית דקיימא בהדיה דיוסף:

האלהים אשר התהלכו אבותי לפניו. האלהים, דא רזא דברית קדישא, קיימא קדישא. אבותי לפניו, דייקא לפניו, דאינון קדמאי עלאי, מקמי רזא דנא, אברהם ויצחק, דהא מנהון אתון וינקא ההוא (נ"א מההוא) אתר.

האלהים הרועה אותי, מאי טעמא זמנא אחרא האלהים. אלא רזא עלאה איהו, והכא בריך להתחיל אתר, ברזא דאלהים חיים, מקורא דחיי, דמניה נפקין ברכאן. ובגין דא אדפר גרמיה בהאי אתר, ואמר, האלהים הרועה אותי, בגין דכל ברכאן דנגדי ממקורא דחיי, יעקב נטיל לון. וכיון דנטיל לון איהו, האי אתר נטיל ברכאן, וכלא איהו תלייא (נ"א בדבורא) בדבורא. ועל דא ויברך את יוסף פתיב.

בגין כך, בכל אתר דברכאן אצטריכו לברכא, בעי קדשא בריך הוא לאתברכא בקדמיתא, ולבתר אתברכו אחרנין, ואי קדשא בריך הוא לא אתברך בקדמיתא, אינון ברכאן לא (דף רכח ע"א) מתקיימין.

ואי תימא, הא יעקב דברכיה אבוה, ולא ברכיה לקדשא בריך הוא בקדמיתא. תא חזי, בשעתא דבריה יצחק ליעקב, לא ברכיה, עד דבריה לקודשא בריך הוא בקדמיתא. כיון דבריה לקדשא בריך הוא בקדמיתא, ברכיה ליעקב. מנא

כְּרִית שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכוּ ה'. כָּאֵן
עוֹמֶדֶת בְּרָכָה לְקִדּוּשׁ-בְּרוּךְ
הוא, שְׁפָתוֹב אֲשֶׁר בְּרָכוּ ה'.
הַתְּבַרֵךְ בְּקִיּוֹם הַבְּרִכּוֹת, וְאַחַר
כֶּף אַחֲרָיו וְיִתֵּן לָךְ וְגו'. פִּיּוֹן
שְׁאוֹתוֹ שְׂדֵה הַתְּקִים בַּעֲמִידַת
הַבְּרִכּוֹת, [בְּבִרְכוּתוֹ מִיַּד בְּרָכוּ וְיִתֵּן לָךְ
הָאֱלֹהִים, שְׁאוֹתוֹ שְׂדֵה סוּד] שְׁיִצְאֹו מִמֶּנּוּ
בְּרִכּוֹת, אַחַר שֶׁהוּא הַתְּקִים
בְּבִרְכוּתוֹ.

כְּמוֹ זֶה בְּרַךְ יַעֲקֹב בַּתְּחִלָּה אֶת
הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאַחַר כֶּף בְּרַךְ
אֶת בְּנָיו. בֹּא רָאָה, בַּבֶּקֶר צְרִיף
אָדָם לְהַקְדִּים בְּרִכּוֹת לְקִדּוּשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא, וְאַחַר כֶּף לְשֹׂאֵר בְּנֵי
הָעוֹלָם, וְהָרִי הַקִּמְנוּ בַּבֶּקֶר יֹאכֵל
עַד וְגו'.

וְכֹא רָאָה, כְּשֶׁרָצָה יַעֲקֹב לְבָרֵךְ
אֶת אוֹתָם בְּנֵי יוֹסֵף, רָאָה בְּרוּחַ
הַקִּדּוּשׁ שֶׁעֲתִיד לְצֵאת מֵאֶפְרַיִם
יִרְבְּעֵם בֶּן נֹכַח. פֶּתַח וְאָמַר מִי
אֵלֶּה? מִשְׁמַע [מִה שׁוֹנֵה] שֶׁאָמַר
בַּעֲבוּדָה זֹו שֶׁל צַד עֲבוּדָה זָרָה
אֵלֶּה אֱלֹהֵיךְ יִשְׂרָאֵל? אֵלֶּה סוּד
הוּא, כֹּל אוֹתָם הַצְּדִידִים שֶׁל אוֹתוֹ
הַנְּחַשׁ הַרְעָ, וּמִצַּד אוֹתָהּ רוּחַ
טְמֵאָה אוֹתוֹ הַנְּחַשׁ, וְיִישׁ מִי
שְׂרוּכָב עָלָיו, וְכִשְׁמִדּוּגִים
נִקְרָאִים אֵלֶּה, וְהֵם מִזְדַּמְנִים
בַּעוֹלָם בְּכֹל אוֹתָם צְדִידִים
שְׁלֵהֶם.

וְרוּחַ הַקִּדּוּשׁ נִקְרָאת זֹאת, שֶׁהוּא
סוּד הַבְּרִית, רִשְׁם הַקִּדּוּשׁ
שֶׁנִּמְצָא תָמִיד בְּאָדָם. וְכֵן זֶה אֵלֵי
וְאִנְהוּ - זֶה ה'. [הוּא ה'] אֲכַל אֵלֶּה
נִקְרָאִים אֵלֶּה, וְעַל זֶה פְּתוּב (שְׁמוֹת
לח) אֵלֶּה אֱלֹהֵיךְ יִשְׂרָאֵל.

וְיִכֵּן פְּתוּב (ישעיה מט) גַּם אֵלֶּה
תִּשְׁכַּחְנָה, וְאִנְכִי - סוּד שֶׁל זֹאת -
לֹא אֶשְׁכַּחְךָ, וְכִתוּב (איכה א) עַל
אֵלֶּה אֲנִי בּוֹכִיָה, שְׁאוֹתוֹ הַחֲטָא
גַּרְם לָהֶם לְבַפּוֹת כְּמָה בְּכִיּוֹת.
דְּבַר אַחַר עַל אֵלֶּה אֲנִי - מָה
הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שֶׁנִּתְּנָה רְשׁוּת

לָךְ, דְּכָתִיב (בראשית כו) וַיֹּאמֶר רָאָה רִיחַ בְּנֵי כְרִית
שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכוּ ה'. הֲכֹא קִיּוֹם בְּרָכָה
לְקִדּוּשׁ בְּרִיךְ הוּא. דְּכָתִיב, אֲשֶׁר בְּרָכוּ ה',
אֶתְבַרֵךְ בְּקִיּוֹמָא דְּבִרְכָאן, וְלִבְתַּר כְּתִיב
בַּתְרֵיהּ, וְיִתֵּן לָךְ וְגו'. פִּיּוֹן דִּיהוּא שְׂדֵה
אֶתְקִיּוֹם בְּקִיּוֹמָא דְּבִרְכָאן, (ס"א בְּבִרְכוּי, מִיַּד בְּרִכּוּיָהּ, וְיִתֵּן
לָךְ הָאֱלֹהִים, דִּיהוּא שְׂדֵה רִוּא) דְּנִפְקִי מִיְּנִיָּה בְּרִכָּאן,
לְבְתַר דֵּאִיהוּ אֶתְקִיּוֹם בְּבִרְכוּי.

בְּגוֹזְנָא דָּא בְּרִיךְ יַעֲקֹב בְּקִדְמִיתָא לְקִדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא, וְלִבְתַּר בְּרִיךְ לְבָנוּי. תָּא
חֲזִי, בְּצַפְרָא בְּעֵי בַר נֶשׁ לְאֶקְדָּמָא בְּרִכָּאן
לְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלִבְתַּר לְשֹׂאֵר בְּנֵי עַלְמָא,
וְהָא אוֹקִימְנָא דְּכָתִיב בַּבֶּקֶר יֹאכֵל עַד וְגו'.

וְתָא חֲזִי, כַּד בַּעַא יַעֲקֹב לְבִרְכָא לְאִינוּן בְּנֵי
יוֹסֵף, חֲמָא בְּרוּחַ קִדְשָׁא דְּזַמִּין לְנִפְקָא
מֵאֶפְרַיִם יִרְבְּעֵם בֶּן נֹכַח. פֶּתַח וְאָמַר, מִי
אֵלֶּה. מִשְׁמַע (ס"א מֵאִי שְׁנָא) דֵּאָמַר בַּעֲבוּדָה דָּא
דְּסִטְרָא דְּעֲבוּדָה זָרָה (שְׁמוֹת לב) אֵלֶּה אֱלֹהֵיךְ
יִשְׂרָאֵל. אֵלֶּה רְזָא אִיהוּ, כֹּל אִינוּן סִטְרִין
דִּיהוּא חוּיָא בִישָׂא, וּמִסִּטְרָא דִּיהוּא רוּחַ
מְסֻבָּא הֵהוּא חוּיָא. וְאִית מָאן דְּרִכִּיב עַלְיָה,
וְכַד מִזְדוּוּגָן, אֶקְרוּן אֵלֶּה. וְאִינוּן מִזְדַּמְנִין
בַּעַלְמָא, בְּכֹל אִינוּן סִטְרִין דִּלְהוּן.

וְרוּחַ דְּקִדּוּשָׁא אֶקְרִי זֹאת, דֵּאִיהוּ רְזָא
דְּבְרִית, רְשִׁימָא קִדְשָׁא דְּאֶשְׁתַּפַּח תְּדִיר
בְּבַר נֶשׁ, וְכֵן (שְׁמוֹת טו) זֶה אֵלֵי וְאִנְהוּ, (ישעיה כה)
זֶה ה'. (ס"א הוּא י') אֲכַל אֵלֵיךְ, אֶקְרוּן אֵלֶּה, וְעַל
דָּא כְּתִיב, אֵלֶּה אֱלֹהֵיךְ יִשְׂרָאֵל.

וְבָגִין כֶּף פְּתִיב, (ישעיה מט) גַּם אֵלֶּה תִשְׁכַּחְנָה,
וְאִנְכִי רְזָא דְּזֹאת, לֹא אֶשְׁכַּחְךָ. וְכָתִיב,
עַל אֵלֶּה אֲנִי בּוֹכִיָה, דִּיהוּא חוּבָא
גַּרְמָא לוֹן לְמַבְכֵי כְּמָה בְּכִיּוֹן. דְּבַר אַחַר עַל
אֵלֶּה אֲנִי, מֵאִי טַעְמָא. בְּגִין דֵּאֶתְיָהִיב רְשׁוּ

למקום זה לשלט על ישראל ולהחריב את בית המקדש, ומשום שנתנה להם רשות לשלט, וכתוב על אלה אני בוכיה. סוד הדבר - זה צד המאפה שנתנה להם רשות לשלט אני בוכיה, זו רוח הקדש שנקראת אני.

ואם תאמר, הרי כתוב (דברים כח) אלה דברי הברית - כף זה בודאי, שכל אלה לא מתקיימים אלא מתוך אלה ששם כל הקללות שרויות, כמו שבארנו שהוא ארוך, ולכן הקדים ואמר אלה, שעומד למי שעובר על דברי הברית.

אלה המצות אשר צוה ה' (ויקרא כח), משום שכל מצוה של התורה לטהר את האדם, ולא יסטה מדרך זו, וישמר משם ויפרד מהם. ואם תאמר, (בראשית ו) אלה תולדות נח - כף הוא ודאי, שהרי יצא חם, שהוא אבי כנען, וכתוב (שם ט) ארוך כנען, והוא סוד זה של אלה.

ורבן (וכל אלה התורה פסלת הזקב, ועל זה כתוב מי אלה, ישראל כאשר יעשו את העגל) כתוב ויאמרו אלה אלהיך ישראל, וכל אלה התורה פסלת הזקב. אהרן הקריב זהב שהוא צד שלו שכלול הוא בחזק האש, והכל אחד, וצד זה זהב ואש. (להגביר) רוח טמאה שנמצאת תמיד במדבר, מצאה מקום באותו זמן להחזיק בו.

ומה שהיו ישראל טהורים מאותה זממה ראשונה שהטיל בעולם, שגרם מות לעולם, כשעמדו על הר סיני, אחר כף חזרו, וגרם להם כמו מקדם לטמא אותם ולהתחזק עליהם, וגרם להם מות ולכל העולם לדורותיהם אחריהם. זהו שכתוב (תהלים פב) אני אמרתי אלהים

לאתר דא לשלטא על ישראל, ולהחריב בית המקדש, ובגין דאתייהיב לון רשו לשלטא, (ס"א כתיב, איכה א) על אלה אני בוכיה, רוא דמלה דא סטרא דמסאבא דאתייהיב לון רשו לשלטא) אני בוכיה, דא רוח קדשא דאקרי אני.

ואי תימא, הא כתיב, (דברים כח) אלה דברי הברית. הכי הוא ודאי, דכל אלין לא מתקיימי, אלא מגו אלה, דתמן כל לוטין שריין, כמה דאוקימנא דאיהו ארוך. ובגין דא אקדים ואמר אלה, דקיימא למאן דעבר דברי הברית.

אלה המצות אשר צוה ה', (ויקרא כח) בגין דכל פקודא דאורייתא לאתדפא בר נש, ולא יסטי מאורחא דא, ויסתמר מתמן, ויתפרש מנייהו. ואי תימא (בראשית ו) אלה תולדות נח. הכי הוא ודאי, דהא נפק חם, דאיהו אבי כנען, וכתיב, (בראשית מט) ארוך כנען ואיהו רזא דא דאלה.

ועל דא (ס"א כל הני התוכא סוספיתא ודחבא, ועל דא כתיב מי אלה, ישראל כד עכרון עגלא) כתיב ויאמרו אלה אלהיך ישראל, וכל הני התוכא סוספיתא ודחבא. אהרן קריב דהבא, דאיהו סטרא דיליה, דכליל איהו בתוקפא דאשא, וכלא חד, וסטרא דא דהבא ואשא. (ד"א ל"ג לאתתקפא) רוח מסאבא, דאשתפח תדיר במדברא, אשפח אתר בההוא זמנא, לאתקפא ביה.

ומה דהווי ישראל דכין מההוא זממא קדמאה דאטיל בעלמא, דגרים מותא לעלמא, כד קמו על טורא דסיני, לבתר אהדרו, וגרים לו כמלקדמין, לסאבא לון, ולאשתקפא עלייהו. וגרים לון מותא, ולכל עלמא, דריהון בתרייהו. הדא הוא דכתיב, (תהלים פב)

אני אמרתי אלהים אתם וגו' אכן פאדם וגו'.
 ועל דא כד חמא יעקב לירבעם בן נבט
 דעבד פוכבים ומזלות, ואמר אלה
 אלהיה, אזדעזע, ואמר מי אלה. כד בעא
 לבתר לברכא לון, בריף ליה (כ"א לשכינתא בקדמיתא,
 ולבתר) בריף (לון) לבנוי. פיון דבריף לקודשא
 בריף הוא בקדמיתא, לבתר מההוא אתר
 דבריף בקדמיתא, בריף לון. הדא הוא דכתיב
 המלאך הגואל אותי מפל רע וגו'.

אתם וגו', אכן פאדם וגו'.
 ועל דא, כשראה יעקב את ירבעם
 בן נבט שעובד פוכבים ומזלות
 ואמר אלה אלהיה, הזדעזע
 ואמר מי אלה. כשרצה אחר כף
 לברכס, ברף את (השכינה בתחלה)
 ואחר כף ברף (את) בניו. פיון
 שברף את הקדוש ברוף הוא
 בתחלה, אחר כף מאותו מקום
 שברף בתחלה ברף אותם. זהו
 שכתוב המלאך הגואל אתי מפל
 רע וגו'.

רבי יהודה פתח ואמר, (ישעיה לח)
 ויסב חזקיהו פניו אל הקיר
 ויתפלל אל ה'. הרי פרשוה שלא
 יתפלל אדם רק סמוך לפתל, ולא
 יהיה דבר חוצץ בינו לבין
 הפתל, שכתוב ויסב חזקיהו פניו
 אל הקיר. מה שונה בכלם
 שהתפללו תפלה, שלא כתוב
 בהם ויסב פניו אל הקיר? שהרי
 די לו לומר ויתפלל אל ה', שהרי
 מי שמתפלל תפלה, הוא מכון
 דעתו פראוי, שהרי כתוב במשה
 (במדבר כב) ויתפלל משה אל ה',
 ויצעק משה אל ה', ולא כתוב
 ויסב פניו. כאן בחזקיהו מה
 הטעם ויסב חזקיהו פניו אל הקיר
 ואחר כף ויתפלל?

אלא סוד הדבר הוא, ששנינו,
 חזקיהו באותו זמן לא היה נשוי,
 ולא היתה לו אשה ולא הוליד
 בנים, מה פתוב? ויבא אליו וגו'
 פי מת אתה ולא תחיה. ושנינו,
 פי מת אתה - בעולם הזה, ולא
 תחיה - בעולם הבא. מה
 הטעם? משום שלא הוליד בנים.
 שבר מי שלא משתדל להוליד
 בנים בעולם הזה, לא מתקיים
 בעולם הבא, ולא יהיה לו חלק
 באותו העולם, ומתגרשת
 נשמתו בעולם [הבא], ולא מוצאת
 מנוחה במקום בעולם, וזהו
 הענש שכתוב בתורה (ויקרא כ)

רבי יהודה פתח ואמר, (ישעיה לח) ויסב חזקיהו
 פניו אל הקיר ויתפלל אל ה'. הא
 אוקמוה, דלא לצלי בר נש אלא סמוך
 לכותלא, ולא יהא מלה חציץ ביניה לבין
 פותלא. דכתיב ויסב חזקיהו פניו אל הקיר.
 מאי שנא בכלהו דצלי צלותא, דלא כתיב
 בהו ויסב פניו אל הקיר, דהא די ליה דיימא
 ויתפלל אל ה', דהא מאן דמצלי צלותא,
 איהו כיון דעתייה פדקא יאות, דהא כתיב
 במשה, (במדבר יא) ויתפלל משה אל ה'. (שמות יא)
 ויצעק משה אל ה' ולא כתיב (דף רכז ע"ב) ויסב
 פניו. הכא בחזקיהו, מאי טעמא ויסב
 חזקיהו פניו אל הקיר, ולבתר ויתפלל.

אלא רזא דמלה איהו, דתנינן, חזקיהו
 בההוא זמנא לא הוה נסיב, ולא הוה
 ליה אנתו, ולא אוליד בנין, מה כתיב, (ישעיה
 לח) ויבא אליו וגו' פי מת אתה ולא תחיה,
 ותנינן פי מת אתה בעולם הזה, ולא תחיה
 בעולם הבא. מאי טעמא, בגין דלא אוליד
 בנין.

דבר מאן דלא אשתדל לאולדא בנין בהאי
 עלמא, לא מתקיים בעלמא דאתי, ולא
 יהא ליה חולקא בההוא עלמא. ואתתרכת
 נשמתיה בעלמא (דאתי), ולא אשפחת נייחא

עֲרִירִים יָמוּתוּ, וּמִתְרַגְּמִים בְּלֹא וְלֹד, מִשּׁוּם שְׁמִי שֶׁהוּא בְּלִי וְלֹד, כְּשֶׁהוֹלֵךְ לְאוֹתוֹ הָעוֹלָם מֵת הוּא שֵׁם, מֵת בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, וְלִכְן כְּתוּב כִּי מֵת אִתָּה וְלֹא תַחֲיָה.

וְרֵא עוֹד, אֲלֵא שְׁשֻׁכְנֵיהָ לֹא שׁוֹרָה עֲלָיו כָּלֵל, אִזּוֹ כְּתוּב וַיִּסַּב חֲזַקְיָהוּ פָּנָיו אֶל הַקִּיר. לְמַדְנֵנוּ שֵׁשׁ רַעֲיוֹנוֹתָיו וְכוּן אֵת פָּנָיו לְשֵׁאת אִשָּׁה, כְּדִי שִׁתְּשֶׁרָה עֲלָיו הַשְּׁכִינָה, סוּד שֶׁל הַקִּיר.

וְלִכְן כְּתוּב אַחֵר כֶּף וַיִּתְפַּלֵּל אֶל ה'. מִכָּאן לְמַדְנֵנוּ, שְׁמִי שֵׁשׁ בּוֹ חֹטָא וְצָרִיף לְבַקֵּשׁ רַחֲמִים עֲלָיו, וְכוּן פָּנָיו וְרַעֲיוֹנוֹתָיו לְתַקֵּן עֲצָמוֹ מֵאוֹתוֹ חֹטָא, וְאַחֵר כֶּף יִבְקֵשׁ לְהִתְפַּלֵּל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (איכה א) נִחַפְּשָׁה דְרַכֵּינוּ וְנִחַקְרָה - בְּתַחֲלָה, וְאַחֵר כֶּף - וְנִשׁוּבָה. גַּם כָּאן, פִּינּוֹן שִׁדְעָה חֲזַקְיָהוּ חֹטָא, מֵהַ כְּתוּב? וַיִּסַּב חֲזַקְיָהוּ פָּנָיו אֶל הַקִּיר. שֵׁם פָּנָיו לְתַקֵּן אֶל הַשְּׁכִינָה, שֶׁהָרִי אֵל הַמְּקוֹם הַזֶּה חֹטָא.

מִשּׁוּם שֶׁהַשְּׁכִינָה, כָּל נִקְבוֹת הָעוֹלָם עוֹמְדוֹת בְּצַדָּהּ. מִי שֵׁשׁ לוֹ נִקְבָה, שׁוֹרָה הִיא עֲלָיו. וְכִי שָׁאִין לוֹ, לֹא שׁוֹרָה עֲלָיו. וְעַל זֶה תַקֵּן עֲצָמוֹ אֵלֶיהָ לְתַקֵּן, וְקַבֵּל עֲלָיו לְהַנְשֵׂא, וְאַחֵר כֶּף וַיִּתְפַּלֵּל אֶל ה'.

קִיר - זֶהוּ אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ, וְזוֹ הַשְּׁכִינָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (יהושע א) הִנֵּה אֲרוֹן הַבְּרִית אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ. קִיר - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה כב) מְקַרְקֵר קִיר וְשׁוֹעַ, קַרְקֵר וְנִהְיִיתָ הַקִּיר שֶׁהוּא אֲדוֹן, כְּשֶׁנִּחְרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה לא) רָחַל מִבְּכָה עַל בְּנֵיהָ, וְהָרִי בְּאֲרָנוֹ. וְלִכְן וַיִּסַּב חֲזַקְיָהוּ פָּנָיו אֶל הַקִּיר.

בְּאַתֵּר דְּעֵלְמָא. וְדָא הוּא עוֹנָשָׂא דְכְּתִיב בְּאוֹרֵייתָא, (ויקרא כ) עֲרִירִים יָמוּתוּ, וּמִתְרַגְּמִין בְּלֹא וְלֹד. בְּגִין דְּמֵאֵן דְּאִיהוּ בְּלֹא וְלֹד, כִּד אֲזִיל בְּהוּא עֵלְמָא, מֵיִת הוּא תַמָּן. מֵיִת בְּעֵלְמָא דִּין, וּבְעֵלְמָא דְאַתֵּי. וְעַל דָּא כְּתִיב כִּי מֵת אִתָּה וְלֹא תַחֲיָה.

וְרֵא עוֹד, אֲלֵא דְשְׁכִינְתָא לֹא שְׁרִיא עֲלָיו כָּלֵל, כְּדִין כְּתִיב וַיִּסַּב חֲזַקְיָהוּ פָּנָיו אֶל הַקִּיר. אוֹלִיפְנָא דְשׁוּי רַעֲיוֹנוֹי, וְכוּן אֲנַפּוּהֵי לְמִיסַב אִתָּתָא, בְּגִין דְּתִשְׁרִי עֲלָיו שְׁכִינְתָא, רְזָא דְקִיר. וְכִינּוֹן כֶּף כְּתִיב לְבַתֵּר, וַיִּתְפַּלֵּל אֶל ה', מִכָּאן אוֹלִיפְנָא, דְּמֵאֵן דְּאִית בֵּיה חוּבָא, וּבְעֵי לְמַבְעֵי רַחֲמֵי עֲלָיו, יְכוּיִן אֲנַפּוּי וְרַעֲיוֹנוֹי, לְאַתְקֵנָא גְרַמִּיהָ מֵהוּא חוּבָא, וְלְבַתֵּר יְבְעֵי צְלוֹתָא. כְּמָה דְאַתָּ אָמַר, (איכה א) נִחַפְּשָׁה דְרַכֵּינוּ וְנִחַקְרָה בְּקַדְמֵיתָא, וְלְבַתֵּר וְנִשׁוּבָה. אוּף הָבָא, פִּינּוֹן דִּינְדַע חֲזַקְיָהוּ חוּבִיהָ, מֵהַ כְּתִיב וַיִּסַּב חֲזַקְיָהוּ פָּנָיו אֶל הַקִּיר, שׁוּי אֲנַפּוּי לְאַתְקֵנָא לְגַבֵּי שְׁכִינְתָא, דְּהָא לְגַבֵּי אִתֵּר דָּא חֵב.

בְּגִין דְּשְׁכִינְתָא כָּל נוֹקְבֵי דְעֵלְמָא קִיִּימִין בְּסַתְרָהָא. מֵאֵן דְּאִית לִיה נוֹקְבָא, שְׁרִיא אִיהִי לְגַבִּיהָ, וּמֵאֵן דְּלִית לִיה, לֹא שְׁרִיא לְגַבִּיהָ. וְעַל דָּא אִתְקִין גְרַמִּיהָ לְגַבִּיהָ לְאַתְקֵנָא, וְשׁוּי עֲלֶיהָ לְאַתְנַסְבָּא, וְלְבַתֵּר וַיִּתְפַּלֵּל אֶל יי. קִיר, דָּא הוּא אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ, וְדָא שְׁכִינְתָא, כְּמָה דְאַתָּ אָמַר, (יהושע א) הִנֵּה אֲרוֹן הַבְּרִית אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ. קִיר, כְּמָה דְאַתָּ אָמַר, (ישעיה כב) מְקַרְקֵר קִיר וְשׁוֹעַ. קַרְקֵר וְנִהְיִיתָ דְקִיר, דְּאִיהוּ אֲדוֹן, כִּד אִתְחַרִּיב בֵּי מְקַדְשָׁא, כְּמָה דְאַתָּ אָמַר, (ירמיה לא) רָחַל מִבְּכָה עַל בְּנֵיהָ, וְהָא אוֹקִימָנָא. וְכִינּוֹן כֶּף וַיִּסַּב חֲזַקְיָהוּ פָּנָיו אֶל הַקִּיר.

בא ראה, בתפלה מה כתוב?
אנה ה' זכר נא את אשר
התהלכתי לפניך. רמז פאן
ששמר ברית הקדש ולא טמא
אותו, ושמר אותו כראוי. כתוב
פאן התהלכתי לפניך, וכתוב שם
(בראשית יז) התהלך לפני והיה
תמים ואתנה בריתי ביני וביניך,
ששמר ברית הקדש כראוי,
באמת ובלב שלם, שהתפון בכל
אותם סודות האמונה שכלולים
באמת.

והטוב בעיניך עשיתי, שסמך
גאלה לתפלה, והרי בארנו. והנה
פרשוה החברים, שהתפון ליחד
יחוד פראוי, ולכן ויבך חזקיהו
בכי גדול, שאין שער שעומד
לפני דמעות. גאלה - זה המלאך
הגאל, שזהו נמצא בכל גאלה
שבעולם, והרי בארנו.

המלאך הגאל אתי מפל רע. רבי
אלעזר אמר, פיון שברך יעקב
והתפון מלמטה למעלה, אז
המשיך מלמעלה למטה, שכתוב
האלהים הרעה אתי. פיון שהוא
לקח, נתן ברכות למקום זה. פיון
שהגיע את הברכות למקום הזה,
אז פתח ואמר המלאך הגאל
וכו'.

פתח ואמר, (מלכים א-ח) פי
הפרובים פרשים כנפים אל
מקום הארון וגו'. בא ראה,
הפרובים באות וכנס היו
עומדים, שלש פעמים ביום היו
פורשים כנפיהם וסוככים על
הארון למטה, שכתוב (שמות כה, ב)
פרשי כנפים. פרושי כנפים לא
כתוב, אלא פרשי.

ובא וראה, הקדוש ברוך הוא
עושה למטה כמו שלמעלה.
פרובים דמותם כמראה תינוקות,
ועומדים תחת מקום זה מימין
ומשמאל, ואלה מתברכים
בתפלה מאותן ברכות

תא חזי, בצלותא מה כתיב, (ישעיה לח) אָנָּא יי
זְכַר נָא אֶת אֲשֶׁר הִתְהַלַּכְתִּי לְפָנֶיךָ, רִמְזוּ
הָכָא, דְּנִטְר בְּרִית קְדִישָׁא, וְלֹא סָאִיב לִיָּה,
וְנִטְר לִיָּה כְּדָקָא יָאוּת. כְּתִיב הָכָא הִתְהַלַּכְתִּי
לְפָנֶיךָ, וְכִתִּיב הָתָם (בראשית יז) הִתְהַלַּךְ לְפָנַי
וְהָיָה תָמִים וְאֶתְנָה בְּרִיתִי בֵּינִי וּבֵינֶיךָ, דְּנִטְר
בְּרִית קְדִישָׁא כְּדָקָא יָאוּת. בְּאֵמַת וּבְלֵב שְׁלֵם,
דְּאִתְפּוּן בְּכָל אֵינוּן רְזִי מְהִימְנוּתָא דְכְּלִילָן
בְּאֵמַת.

והטוב בעיניך עשיתי, דסמך גאולה
לתפלה, והא אוקימנא. והא אוקמוה
חברייא, דאתפון ליחדא יחודא כדקא יאות.
ובגין כך, ויבך חזקיהו בכי גדול, דלית
תרעא דקיימא קמי דמעין. גאולה, דא הוא
מלאך הגואל, דדא איהו דאשתפח בכל
פרוקא דעלמא, והא אוקימנא.

המלאך הגואל אתי מפל רע. רבי אלעזר
אמר, פיון דבריה יעקב ואתפון
מתתא לעילא, פדין אמשיך מעילא לתתא,
דכתיב האלהים הרועה אותי, פיון דאיהו
נטיל, יהיב ברכאן להאי אתר, פיון דאמטי
ברכאן להאי אתר, פדין פתח ואמר המלאך
הגואל וגו'.

פתח ואמר, (מלכים א ח) פי הפרובים פורשים
כנפים אל מקום הארון וגו'. תא חזי,
פרובים באת ובניסא הוו קיימי, תלת זמנין
ביומא הוו פרשי גדפיהון, וסככי על ארונא
לתתא, דכתיב פורשי כנפים, פרושי לא
כתיב, אלא פורשי.

ותא חזי, קדשא בריך הוא עביד לתתא
כגוונא דלעילא, פרובים, דיוקנא
דלהון פחיו רבין, וקיימין תחות האי אתר,
מימינא ומשמאלא, ואלין אתברכן בקדמיתא

ששופעות מלמעלה, ומכאן שופעות הברכות למטה.

ולכן פתוב המלאך הגאל אתי מכל רע. אתי - שנטל ברכות מגונים שלמעלה. וכיון שהוא נטל, יברך את הנערים, זהו סוד הפרובים, שמהם שופעות ברכות מהעליונים לתחתונים [ותחתונים].

המלאך הגאל אתי מכל רע יברך את הנערים וגו'. רבי חייא פתח ואמר, (משלי יט) בית נחלת נחלת אבות. וכי נחלת אבות הם, והרי הקדוש ברוך הוא נותן הפל לבני אדם? אלא, כיון שמוריש בית וקמון לבן האדם, לפעמים יוריש הפל לבנו, ויהיה ירשת האבות, אבל ומה' אשה משפלת, משום שהאשה, כשירש אותה הבן אדם, הוא יורש אותה מעם הקדוש ברוך הוא, שהרי לא יוריש אותה הקדוש ברוך הוא לבן האדם אלא כשמכרזים עליו ברכיע.

שהקדוש ברוך הוא מזוג זווגים עד שלא באו לעולם. וכשזכו בני אדם לפי מעשיהם, כף נותנים להם אשה, והפל גלוי לפני הקדוש ברוך הוא, ולפי מעשים של צדיקים כף מזוג זווגים.

ולפעמים שעולים במאזנים, ומסטה אותו האיש דרכו, עולה זווגו לאחר עד שיכשיר מעשיו, וכשיכשיר מעשיו או שמגיע זמנו, נדחה איש מפני איש, וכא זה ולוקח את שלו. וזה קשה לפני הקדוש ברוך הוא מהפל, לדחות איש מפני איש אחר, ולכן הקדוש ברוך הוא הוא נותן אשה לבן האדם, וממנו באים הזווגים. ולכן ומה' אשה משפלת.

לכן הקדוש ברוך הוא נותן הפל לבן האדם. ואם תאמר, אשה

מהנהו ברכאן דנגדן מעילא, ומהכא נגדי ברכאן לתתא.

ועל דא כתיב, המלאך הגואל אותי מכל רע. אותי, דנטיל ברכאן מגוונין דלעילא, וכיון דאיהו נטיל, יברך את הנערים, דא רזא דכרובים, דמנייהו נגדי (ד) רכט ע"א) ברכאן מעילאי לתתאי (נ"א ותתאי):

המלאך הגואל אותי מכל רע יברך את הנערים וגו'. רבי חייא פתח ואמר, (משלי יט) בית נחלת אבות, וכי נחלת אבות אינהו, והא קדשא בריך הוא יהיב פלא לבר נש. אלא, דכיון דאחסין ביתא לבר נש וממונא, לזמנין דיחסין פלא לבריה, ויהא אחסנא דאבות. אבל ומיי אשה משפלת, בגין דאתתא, פד אחסין לה בר נש, מעם קדשא בריך הוא אחסין לה, דהא לא יחסין לה קדשא בריך הוא לבר נש, אלא כד מכריזין עליה ברקיעא.

דקודשא בריך הוא מזווג זווגין, עד לא ייתון לעלמא. וכד זכו בני נשא לפום עובדיהון, הכי יהבי לון אתתא, וכלא אתגליין קמיה דקדשא בריך הוא, ולפום עובדין דזפאין, הכי מזווג זווגין.

ולזמנין דקא סליקו בקליטין, ואסטי ההוא בר נש ארחיה, סליק זווגיה לאחרא, עד דיכשר עובדוי, וכד יכשר עובדוי, או דמטי זמניה, אתדחי גבר מקמי גבר, ואתי האי ונטיל דיליה. ודא קשי קמי קדשא בריך הוא מפלא לדחיא בר נש מקמי גברא אחרא, ובגין כף קדשא בריך הוא איהו יהיב אתתא לבר נש, ומניה אתיין זווגין. ועל דא ומיי אשה משפלת.

בגין כף, קדשא בריך הוא יהיב פלא לבר

משפלת ולא אחרת - בא ראה, אף על גב שהקדוש ברוך הוא מזמין טוב לאדם לתת לו, והוא מסטה דרכו מעם הקדוש ברוך הוא לצד אחר - מאותו צד אחר שנדבק בו יבא לו מה שיבא, בכל [כל] הקטרוגים וכל הרעות, ולא באים אליו מן הקדוש ברוך הוא אלא מאותו צד רע שנדבק בו באותם מעשים שעשה.

ועל זה, אשה שאינה משפלת, קרא על זה שלמה, (קהלת ז) ומוצא אני מר ממנות את האשה, משום שחטאי האדם הוא מושף עליו באותם מעשים שעשה. ולכן, כשהקדוש ברוך הוא מתרצה באדם משום מעשיו הפשורים, הוא מזמין לו אשה שהיא משפלת, ופודהו בפדות מתוך הצד האחר.

ועל זה אמר יעקב המלאך הגאון אתי מכל רע. מה זה מכל רע? שלא הודמנה לי אשה שהיא מתוך הצד האחר, ולא קרה פסול בזרעי [במטהי], שכלם צדיקים ושלמים בשלמות, משום שנפדה מכל רע, ויעקב לא נדבק באותו צד האחר כלל. ועל זה המלאך הגאון אתי מכל רע יברך את הנערים. מה הטעם נראו לברכה? משום ששמר יוסף את אות הברית הקדושה, ועל זה אמר יוסף, בני הם אשר נתן לי אלהים בזה. הראה לו סוד הברית ששמר אותו, ומשום ששמר אותו, ראויים להתברך וראוי הוא לברכות רבות. משום כך לכלם נתן ברכה אחת, וליוסף ברכות רבות, משמע שכתוב ברכת אביך גברו על ברכת הורי וגו', ברכת שדים ורחם, תהיין לראש יוסף.

על ברכות הורי וגו', ברכות שדים ורחם תהיין לראש יוסף.

נש. ואי תימא אשה משפלת ולא אחרת. תא חזי, אף על גב דקדשא בריך הוא אומין טבאן לבר נש למיהב ליה, והוא אסטי ארחוי מעם קדשא בריך הוא לגבי סטרא אחרת, מההוא סטרא אחרת דאתדבק ביה, ייתי ליה מאן דיייתי, בכל (ג"א כל) קטרוגין, וכל בישין, ולא אתיין ליה מעם קדשא בריך הוא, אלא מההוא סטרא בישא דאתדבק ביה, באינן עובדין דעבד.

ועל דא, אתתא דלאו איהי משפלת, קרא על דא שלמה, (קהלת ז) ומוצא אני מר ממנות את האשה. בגין דחובוי דבר נש, הוא משיף עליה, באינן עובדין דעבד. ועל דא כד קדשא בריך הוא אתרעי ביה בבר נש, בגין עובדוי דכשרן, איהו אומין ליה אנתו דאיהי משפלת, ופריק ליה בפורקן, מגו סטרא אחרת.

ועל דא אמר יעקב, המלאך הגאון אותי מכל רע. מאי מכל רע, דלא אודמנת לי אתתא, דאיהי מגו סטרא אחרת, ולא אערע פסול בזרעי (ס"א בערסי), דכלהו צדיקי ושלימי בשלימו, בגין דאתפרק מכל רע, ויעקב לא אתדבק בההוא סטרא אחרת כלל. ועל דא, המלאך הגאון אותי מכל רע יברך את הנערים. מאי טעמא אתחזו לאתברכא, בגין דנטיר יוסף את קיימא קדישא, ועל דא אמר יוסף בני הם אשר נתן לי אלהים בזה, אחמי ליה רזא דברית דנטר ליה. ובגין דנטר ליה, אתחזו לאתברכא ואתחזי איהו לברכאן סגיאיין. בגין דא לכלהו יהב ברקא חד, וליוסף ברקאן סגיאיין, משמע דכתיב ברכות אביך גברו

על ברכות הורי וגו', ברכות שדים ורחם תהיין לראש יוסף.

רבי יהודה פתח ואמר, (תהלים קכ"ג) אליך נשאתי את עיני היושבי בשמים. פסוק זה בארוהו, אבל בא ראה, תפלה של בן אדם שמתפונן בה, הוא למעלה לעמק העליון שמשם שופעות כל הברכות וכל החרות, ומשם יוצאים לקים את הכל.

ועל זה יתיר יו"ד, משום שיו"ד לא פוסק ממקום הזה לעולמים, ולכן כתוב הישבי בשמים, אחוז למעלה בסוד החכמה העליונה, ואחוז למטה שיושב על כסא האבות, יושב על הכסא שנקרא שמים, ולכן כתוב הישבי בשמים.

ומכאן, כשברכות שופעות מלמעלה מהעמק הזה, את כלן נוטל המקום הזה שנקרא שמים, ומזה שופעים למטה, עד שמגיעים לצדיק עמוד העולם, ומכאן מתברכים כל אותם החילות וכל אותם המחנות למיניהם, והרי פרשוה.

בא ראה, בשבעים ושנים מאורות עולה עטרת כל המחנות, עגול העולם, בשבעים מקומות, עגול אחד לכלם. בתוף אותו עגול נקדה אחת שעומדת באמצע. מנקדה זו נזון כל אותו עגול, בית קדש הקדשים, הוא מקום לאותה רוח כל הרוחות, (כמו סוד של כל הסודות) נסתר בתוכו. סתר זה הוא בתוף חילותיה, טמיר הוא לפני ולפנים. כשעולה זו, עולים כלם אחריה. זהו שכתוב (שיר א) משכני אחריך נרוצה.

רבי חזקיה ורבי יוסי ירבי יהודה היו הולכים בדרך. אמר רבי יוסי, כל אחד ואחד מאתנו יאמר דברי תורה. פתח רבי יהודה ואמר, (תהלים עט) אל תזכר לנו עונת ראשנים מהר יקדמונו וגו'.

רבי יהודה פתח ואמר, (תהלים קכ"ג) אליך נשאתי את עיני היושבי בשמים, הא קרא אוקמוה, אבל תא חזי, צלותא דבר נש דאתפונן בה, איהו לעילא לעומקא עלאה, דמתפון נגדי כל ברכאן וכל חירו, ומתפון נפקי לקיימא כלא.

ועל דא יתיר יו"ד, בגין דלא פסיק יו"ד, מאתר דא לעלמין. ובגין דא כתיב, היושבי בשמים, אחד לעילא, ברזא דחכמתא עלאה, ואחיד לתתא, דיתייב על פרסיא דאבהן, יתיב על פרסיא דאקרי שמים, ובגין כך היושבי בשמים פתיב.

ומהכא, פד ברכאן נגדי מעילא מעומקא דא, פלהו נטיל לון האי אתר דאקרי שמים, ומהאי נגדי לתתא, עד דמטו לצדיקיא קיימא דעלמא, ומהכא מתברכין כל אינון חיילין, וכל אינון משריין לזנייהו, והא אוקמוה.

תא חזי, בשבעין ותריין נהוריין, אסתלק עטרא דכל משריין, עגולא דעלמא, בשבעין דוכתי, חד עגולא לכלהו בגו ההוא עגולא נקודה חדא דקיימא באמצעיתא, מהאי נקודה, אתזנת כל ההוא עגולא, בית קדש הקדשים, איהו אתר (דף רכט ע"ב) לההוא רוחא דכל רוחין (כ"א הקא הוא דכל ריזין) אתטמר בגויה. האי טמירו איהו בגו חילהא, טמירא איהו בגו לגו, פד סלקא דא, פלא סלקין אבתרה. הדא הוא דכתיב, (שיר השירים א) משכני אחריך נרוצה.

רבי חזקיה ורבי יוסי ירבי יהודה הוו אזלי באורחא, אמר רבי יוסי, כל חד וחד מינן לימא מלי דאורייתא. פתח רבי יהודה ואמר, (תהלים עט) אל תזכר לנו עונות ראשונים

בא ראה, הקדוש ברוך הוא, באהבת ישראל אוהב אותם, שהם גורלו וירשתו, לא מסתכל אחר בדינם, פרט לו לבדו.

וכיון שהוא מסתכל בדינם, מתמלא עליהם רחמים, משום שהוא כאב שמרחם על הבנים, כמו שנאמר (שם קג) פרחם אב על בנים רחם ה' וגו'. וכיון שנמצאים להם חטאים, מעביר אותם ראשון ראשון, עד שמעביר כלם מלפניו. וכיון שהעביר כלם מלפניו, לא נשארים עליהם חטאים לתת שלטון לצד האחר של דין עליהם. בא לחטא לפניו כבתחלה - אותם חטאים ראשונים שהעביר מלפניו, חשב עליהם, ולכן כתוב אל תזכר לנו עונת ראשנים מהר יקדמונו רחמיך וגו'. שאם רחמיך לא יקדימו על ישראל, לא יוכלו לעמד בעולם. משום שפמה הם בעלי הדין הקשה, בעלי מגנים, וכמה מלשנים שעומדים עליהם של ישראל למעלה, ואלמלא שהקדים הקדוש ברוך הוא רחמים על ישראל, עד שלא ישגיח בדינם, לא יוכלו לעמד בעולם. ועל זה מהר יקדמונו רחמיך פי דלוננו מאד, דלות של מעשים טובים, דלות של מעשים פשרים [לפני הקדוש ברוך הוא].

בא תראה, אלמלא יסגלו ישראל מעשים כשרים לפני הקדוש ברוך הוא, לא היו עומדים עמים עובדי כוכבים ומזלות בעולם, אבל ישראל הם גורמים לשאר עמים עובדי כוכבים ומזלות לזקף ראשיהם בעולם. שאלמלא ישראל לא היו חוטאים לפני הקדוש ברוך הוא, שאר עמים

מהר יקדמונו וגו'. תא חזי, קדשא בריך הוא, ברחימותא דישראל, רחים לון, דאינון עדביה ואחסנתיה, לא מסתפל אחרא בדינייהו, בר איהו בלחודיה.

וכיון דאיהו מסתפל בדינייהו, אתמלי עלייהו רחמין, בגין דאיהו כאב דרחים על בנים, פמה דאת אמר, (תהלים קג) פרחם אב על בנים רחם ה' וגו'. וכיון דאשתפח לון חובין, מעבר לון ראשון ראשון, עד דאעבר לון לכלהו מקמיה. וכיון דאעבר לון מקמיה, לא אשתאר עלייהו חובין למיהב שלטנו לסטרא אחרא דדינא עלייהו.

אתי למיחב קמיה כדפקדמיתא, אינון חובין קדמאי דאעבר מקמיה חשיב עלייהו, ועל דא כתיב אל תזכר לנו עונות ראשונים מהר יקדמונו רחמיך וגו'. דאי רחמיך לא יקדימו עלייהו דישראל, לא יכלין לקיימא בעלמא. בגין דכמה אינון מארי דדינא קשיא, מארי תריסין, וכמה דלטורין דקיימי עלייהו דישראל לעילא, ואלמלא דאקדים קדשא בריך הוא רחמים עלייהו דישראל, עד לא ישגח בדיניהון, לא יכלין לקיימא בעלמא. ועל דא, מהר יקדמונו רחמיך פי דלוננו מאד. דלותא דעובדין טבין, דלותא דעובדין דכשרן. (קמי קדשא ברוך הוא).

תא חזי, אלמלא יסגלון ישראל עובדין דכשרן קמי קדשא בריך הוא, לא קיימין עמין עובדי עבודת פוכבים ומזלות בעלמא, אבל ישראל אינון גרמין לשאר עמין עובדי עבודת פוכבים ומזלות לזקפא רישייהו בעלמא. דאלמלי ישראל לא יהון חטאן קמי קדשא בריך הוא

עובדי כוכבים ומזלות נכפים לפניהם.

ובא ראה, אלמלא שהמשיכו ישראל במעשים רעים לצד אחר בארץ הקדושה, הרי נתבאר, שלא ישלטו עמים עובדי כוכבים ומזלות בארץ הקדושה, ולא הגלו מעל הארץ, ועל זה כתוב כי דלונו מאד, שאין לנו מעשים פשרים פראוי, ולכן כי דלונו מאד מהר יקדמונו רחמיך. רבי יוסי פתח ואמר, (שם ב) עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה, וכתוב (שם ק) עבדו את ה' בשמחה באו לפניו ברננה. בא ראה, כל אדם שבא לעבד לקדוש-ברוך-הוא, בבקר ובערב צריך לעבד את הקדוש ברוך הוא.

בבקר, כשעולה האור, והתעוררות צד הימין מתעוררת בעולם, אז צריך אדם להתקשר בימין הקדוש ברוך הוא ולעבד לפניו בעבודת התפלה, משום שתפלה מחזקת תקף למעלה, וממשיכה ברכות מהעמק העליון לכל העולמות, ומשם ממשיך ברכות למטה לתחתונים, ונמצאו עליונים ותחתונים מתברכים באותה עבודת התפלה.

עבודת התפלה, שצריך אדם לעבד לפני הקדוש ברוך הוא בשמחה וברננה להכליל את כנסת ישראל ביניהם, ואחר כך ליחד היחוד פראוי, שכתוב דעו כי ה' הוא אלהים. זהו סוד היחוד בסוד העבודה.

ועם כל זה צריך אדם לעבד לפני הקדוש ברוך הוא בחדוה ושלחנות חדוה בעבודתו, ושני אלה - שמחה ורננה - כנגד שני אלה. שתי תפלות, שני קרבנות ליום כנגד שני אלה, שהם

שאר עמין עובדי עבודת פוכבים ומזלות אתפפין קמיהו.

ותא חזי, אלמלא דאמשיכו ישראל בעובדין בישין לסטר אחרא בארעא קדישא, הא אתמר, דלא שלטו שאר עמין עובדי עבודת פוכבים ומזלות בארעא קדישא, ולא אתגלו מעל ארעא. ועל דא כתיב, כי דלונו מאד. דלית לן עובדין דכשרן פדקא חזי. ובגין כך כי דלונו מאד מהר יקדמונו רחמיך.

רבי יוסי פתח ואמר, (תהלים ב) עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה, וכתוב, (תהלים ק) עבדו את ה' בשמחה באו לפניו ברננה. תא חזי, כל בר נש דאתי למפלח ליה לקדשא בריך הוא, בצפרא ובפניא בעי למפלח ליה לקדשא בריך הוא.

בצפרא פד סליק נהורא, ואתערוותא דסטר ימינא אתער בעלמא, פדין בעי בר נש לאתקשרא בימינא דקדשא בריך הוא, ולמפלח קמיה בפולחנא דצלותא. בגין דצלותא אחסין תקפא לעילא, ואמשיף ברכאן מעומקא עלאה לכלהו עלמין, ומתמן אמשיף ברכאן לתתאי. ואשתפחו עלאין ותתאין מתברכאן, בהווא פולחנא דצלותא. פולחנא דצלותא, דקא בעי בר נש למפלח קמי קדשא בריך הוא, בשמחה וברננה לאכללא לכנסת ישראל ביניהו, ולבתר לייחדא יחודא פדקא חזי. דכתיב, (תהלים ק) דעו כי ה' הוא אלהים, דא רזא דייחודא ברזא דפולחנא.

ועם כל דא, בעי בר נש למפלח קמיה דקודשא בריך הוא בחדוה, ולאחזאה חדוה בפולחניה, ואלין תרין שמחה ורננה,

שְׂמֵחָה וּרְנָנָה. שְׂמֵחָה בְּבִקְרָא, וּרְנָנָה בְּלִילָה. וְעַל זֶה (במדבר כח) אֵת הַכֶּכֶשׁ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בְּבִקְרָא וְאֵת הַכֶּכֶשׁ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֲרָבִים. וְעַד זֶה תַפְּלַת עֲרָבִית הִיא רְשׁוּת, מִשּׁוּם שְׂאוּתָהּ שְׁעָה מְחַלֶּקֶת טָרֵף לְכָל חֵילוֹתֶיהָ, וְלֹא שְׁעָה לְהַזְכִּיר (להתברר), אֲלֵא לְתַתּ מְזוּן. בַּיּוֹם

הַהוּא מִתְּבָרַכַת מִשְׁנֵי הַצְּדִידִים הַלְלוּ, בְּבִקְרָא וּבְלִילָה, מִתּוֹךְ שְׂמֵחָה וּרְנָנָה, וּבְלִילָה מְחַלֶּקֶת לְכָל פְּרָאוֹי. זֶהוּ שְׂכָתוּב (משלי לא) וְתִקֵּם בְּעוֹד לַיְלָה וּתְתֵן טָרֵף לְבֵיתָהּ וְגו'.

פְּתַח רַבִּי חֲזַקְיָה וְאָמַר, (תהלים קמא) תַכּוֹן תַפְּלַתִי קְטַרְת לְפָנַיִךְ מִשְׂאֵת פְּפִי מִנְחַת עָרֵב. לְמָה מִנְחַת עָרֵב וְלֹא תַפְּלַת הַבִּקְרָא, שְׁלֹא כְּתוּב תַכּוֹן תַפְּלַתִי בְּבִקְרָא? אֲלֵא כִּף נִתְּבָאֵר, תַכּוֹן תַפְּלַתִי קְטַרְת לְפָנַיִךְ. קְטַרְת לֹא בָּאָה אֲלֵא רַק עַל חֲדוּהָ. זֶהוּ שְׂכָתוּב (משלי כז) שְׁמֵן וְקַטְרֵת יִשְׂמַח לָב. וְלִכְּן הִפְחֵן כְּשֶׁמְדָלִיק גֵּרוֹת, הִיָּה מִקְרִיב קְטַרְת, כְּמוֹ שְׂנֵאמַר (שמות ל) בְּהִטִּיבוּ אֶת הַנֵּרוֹת יִקְטִירְנָה וּבְהִעֲלֹת אֲהַרְן אֶת הַנֵּרוֹת בֵּין הָעֲרָבִים יִקְטִירְנָה. בְּבִקְרָא עַל חֲדוּהָ, שְׁהַשְׁעָה גוֹרְמַת בְּעָרֵב לְשִׂמְחָה צַד שְׂמָאל, וְכִף רְאוּי, וְלַעוֹלָם לֹא בָּא אֲלֵא עַל חֲדוּהָ.

וְכֹא רֵאָה, קְטַרְת מְקַשְׁרַת קְשָׁרִים וְאוֹחֲזוֹת לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, וְזֶה מַעֲבִיר מוֹת וְקַטְרוּג וְרוּגֵז, שְׁלֹא יוּכְלוּ לְשַׁלֵּט בְּעוֹלָם, כְּמוֹ שְׂכָתוּב (במדבר יז) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אֲהַרֹן קַח אֶת הַמַּחְתָּה וְתֵן עָלֶיהָ אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ וְשִׁים קְטַרְת וְהוֹלֵךְ מִהֲרָה וְגו'. אַחַר זֶה כְּתוּב וַיִּרְץ וְגו', וַיִּכְפֹּר עַל הָעָם, וְכְתוּב וַיַּעֲמֵד בֵּין הַמַּתִּים וּבֵין הַחַיִּים וַתַּעֲצֹר

לְקַבֵּל תְּרִין אֲלֵינ, תְּרִין צְלוֹתֶיךָ, תְּרִין קוֹרְבָּנֶיךָ לַיּוֹמָא לְקַבֵּל תְּרִין אֲלֵינ, דְּאֵינּוֹן שְׂמֵחָה וּרְנָנָה. שְׂמֵחָה בְּצַפְרָא, וּרְנָנָה בְּרַמְשָׂא. וְעַל דָּא, (במדבר כח) אֵת הַכֶּכֶשׁ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בְּבִקְרָא וְאֵת הַכֶּכֶשׁ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֲרָבִים.

וְעַד דָּא, צְלוֹתָא דְעֲרָבִית רְשׁוּת אִיהִי, בְּגִין דְּהִיא שְׂעָתָא מְחַלֶּק טָרְפָא לְכָל חֵילוֹתָא, וְלֹאוּ שְׂעָתָא לְאַדְפְּרָא (נ"א לֹא תִבְרָכָא) אֲלֵא לְמִיָּהב מְזוּנָא. בַּיּוֹמָא הִיא מִתְּבָרַכַת מִתְּרִין סְטָרִין אֲלֵינ, בְּצַפְרָא וּבְרַמְשָׂא מְגוּ שְׂמֵחָה וּרְנָנָה, וּבְלִילָה פְּלִיג בְּרַכָּאן לְכָלֵא כְּדָקָא חֲזִי, הַדָּא הוּא דְכְּתִיב, (משלי לא) וְתִקֵּם בְּעוֹד לַיְלָה וּתְתֵן טָרֵף לְבֵיתָהּ וְגו'.

פְּתַח רַבִּי חֲזַקְיָה וְאָמַר, (תהלים קמא) תַכּוֹן תַפְּלַתִי קְטַרְת לְפָנַיִךְ מִשְׂאֵת פְּפִי מִנְחַת עָרֵב. אֲמַאי מִנְחַת עָרֵב וְלֹא צְלוֹתָא (דף רל ע"ב) דְּצַפְרָא, דְּלֹא כְּתִיב תַכּוֹן תַפְּלַתִי בְּבִקְרָא. אֲלֵא הִכִּי אֲתַמַּר, תַכּוֹן תַפְּלַתִי קְטַרְת לְפָנַיִךְ, קְטַרְת לֹא אֲתִיָּא אֲלֵא עַל חֲדוּהָ, הַדָּא הוּא דְכְּתִיב, (משלי כז) שְׁמֵן וְקַטְרֵת יִשְׂמַח לָב. וְעַל דָּא כְּהֵנָּא כִּד אֲדָלִיק בּוֹצִינִין, הָוָה מִקְרִיב קְטַרְת, כְּמָה דָּאֵת אָמַר, (שמות ל) בְּהִטִּיבוּ אֶת הַנֵּרוֹת יִקְטִירְנָה וּבְהִעֲלֹת אֲהַרְן אֶת הַנֵּרוֹת בֵּין הָעֲרָבִים יִקְטִירְנָה. בְּצַפְרָא, עַל חֲדוּהָ, דְשְׂעָתָא גָרִים. בְּרַמְשָׂא, לְמַחְדֵי סְטָר שְׂמָאלָא, וְהִכִּי אֲתַחֲזִי. וְלַעֲלֵם לֹא אֲתִי אֲלֵא עַל חֲדוּהָ.

וְתֵא חֲזִי קְטַרְת מְקַשְׁרַת קְשָׁרִין, וְאֲחִיד לְעֵילָא וְתַתָּא, וְדָא אַעֲבַר מוֹתָא וְקַטְרוּגָא וְרוּגֵזָא, דְּלֹא יְכִיל לְשַׁלְטָאָה בְּעַלְמָא. כְּמָה דְכְּתִיב, (במדבר יז) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה

אֶל אֲהַרֹן קַח אֶת הַמַּחְתָּה וְתֵן עָלֶיהָ אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ וְשִׁים קְטַרְת וְהוֹלֵךְ

המגפה. משום שלא יכולים כל הצדדים הרעים וכל המקטרגים לעמד לפני הקטרת, ועל זה היא סוד (חרות) הכל וקשור הכל.

ובשעת המנחה, כשהדין שרוי בעולם, התפון דוד באותה תפלה, שכתוב תפון תפילתי קטרת לפניך וגו'. ותפלה זו שעולה תעביר רגז דין הקשה ששולט כעת בזמן הזה באותה קטרת, שדוחה ומעבירה מלפניו כל רגז [שעולה כעת בשעה זו באותה קטרת שבעבירה כל רגז] וכל קטרוג שבעולם, [הינו מה שכתוב] [מה הפסוק? משום שהיא] מנחת ערב, כשהדין תלוי בעולם.

בא ראה, כשנחרב בית המקדש, בשעה שגשרף, היה זמן מנחה, ועל זה כתוב (ירמיהו) אוי לנו כי פנה היום פי ינטו צללי ערב. מה זה צללי ערב? אותם מקטרגים של העולם ורגזי הדינים שמזמנים באותה השעה. ועל זה שנינו שצריך אדם לכוון דעתו בתפלת המנחה. בכל התפלות צריך האדם לכוון דעתו, ובתפלה זו יותר מכל, משום שהדין שרוי בעולם, ועל זה זמן תפלת המנחה יצחק תקן אותה, והרי פרשוה.

עד שהיו הולכים, עלו בהר אחד. אמר רבי יוסי, הנה הנה מפחיד, גלף ולא נתעפב פאן, משום שזהו הר מפחיד. אמר רבי יהודה, אם היה אחד - הייתי אומר כן, שהרי שנינו שמי שהולך יחידי בדרך מתחייב בנפשו, אבל שלשה לא, וכל אחד ואחד מעמנו, נראה שלא תזון מעמנו השכינה.

אתחזי דלא תעדי מינן, וכל חד וחד מינן, שכינתא.

מהרה וגו'. לבתר דא כתיב, ויגרץ (אמר) וגו', ויכפר על העם, וכתיב, ויעמד בין המתים ובין החיים ותעצר המגפה. בגין דלא יכלין כל סטרין בישין וכל מקטרגין למיקם קמי קטרת. ועל דא איהו רזא (ס"א חרות) דכלא וקשורא דכלא.

ובשעתא דמנחה, דינא שריא בעלמא, אתפון דוד בההוא צלותא, דכתיב, תפון תפילתי קטרת לפניך וגו'. והאי צלותא דסליק, יעבר רוגזא דדינא קשיא, דשליט השתא בהאי זמנא, בההוא קטרת, דדחי ואעבר קמיה כל רוגזא, (דסליק השתא בהאי שעתא בההוא קטרת דאעדי כל רוגזא) וכל קטרוגא דעלמא, (ס"א ל"ג היינו דכתיב) (ס"א מאי טעמא בגין דאיהו) מנחת ערב, דינא תליא בעלמא.

תא חזי, פד אתחרב בי מקדשא, בשעתא דאתוקד, זמן מנחה הנה. ועל דא כתיב, (ירמיהו) אוי לנו כי פנה היום פי ינטו צללי ערב. מאן צללי ערב. אינון מקטרגין דעלמא, ורוגזי דדינין, דזמינין בההיא שעתא. ועל דא תנינן, דבעי בר נש לכיונא דעתיה, בצלותא דמנחה. בכלהו צלותא בעי בר נש לכיונא דעתיה, ובהאי צלותא יתיר מכלהו, בגין דינא שריא בעלמא. ועל דא זמן צלותא דמנחה, יצחק תקין ליה, והא אוקמוה.

עד דהוו אזלי, אעלו פחד טורא. אמר רבי יוסי, האי טורא דחלא, גהך ולא נתעפב הכא, בגין דטורא דחילא הוא. אמר רבי יהודה, אי הנה חד, הנה אמינא הכי. דהא תנינן, דמאן דאזיל יחידאי באורחא, אתחייב בנפשיה. אבל תלתא לא. וכל חד וחד מינן, שכינתא.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הָרִי שְׁנִינוּ שְׁלֹא יִסְמָךְ אָדָם עַל גַּס, מִנֵּינָן לָנוּ? מִשְׁמוּאֵל, שְׁכָתוּב אֵיךְ אֵלֶיךָ וְשָׁמַע שְׂאוּל וְהִרְגָנִי, וְהָרִי שְׁמוּאֵל רָאוּי יוֹתֵר מֵאַתָּנוּ. אָמַר לוֹ, אֶפְלוּ כֶּף, הוּא הִזָּה אֶחָד, וְהִזְק נִמְצָא לְעֵינַי, אֲבָל אָנוּ שְׁלֹשָׁה, וְהִזְק לֹא נִמְצָא לְעֵינַי. שָׁאֵם מִשּׁוּם מִזִּיקִים - הָרִי שְׁנִינוּ שְׁלֹשְׁלֹשָׁה לֹא נִרְאִים וְלֹא מִזִּיקִים, וְאִם מִשּׁוּם לְסֻטִּים - לֹא נִמְצָאִים כְּאֵן, שֶׁהָרִי הָהָר הִזָּה רְחוֹק מִיָּשׁוּב, וּבְנֵי אָדָם לֹא נִמְצָאִים כְּאֵן, בְּרַם פָּחוּד הוּא, שְׁחִיּוֹת הַשָּׂדֶה שְׁנִמְצָאוֹת כְּאֵן.

פְּתַח וְאָמַר, הַמְּלֶאךָ הַגָּאֵל אֲתִי מִכָּל רַע. בְּפִסּוּק זֶה יֵשׁ לְהַתְּבוּנָן בּוֹ, (וְשִׁירי כְּתוּב) הַגָּאֵל?! אֲשֶׁר גָּאֵל צָרִיךְ הִזָּה לְכַתֵּב! מַה זֶה הַגָּאֵל? מִשּׁוּם שֶׁהוּא תָּמִיד נִמְצָא אֲצֵל בְּנֵי אָדָם, וְלֹא זֶז מֵאָדָם צָדִיק לְעוֹלָמִים.

בֹּא רָאָה, הַמְּלֶאךָ הַגָּאֵל אֲתִי - זֶז הַשְׂכִּינָה שֶׁהוֹלְכֶת עִם בֶּן הָאָדָם תָּמִיד, וְלֹא זֶזָה מִמֶּנּוּ כִּשְׁבֵן הָאָדָם שׁוֹמֵר מִצְּוֹת הַתּוֹרָה. וְעַל זֶה יִזְהַר בֶּן אָדָם שְׁלֹא יֵצֵא יְחִידִי בְּדֶרֶךְ. מַה זֶה יְחִידִי? שִׁיזְהַר בֶּן אָדָם לְשֹׁמֵר מִצְּוֹת הַתּוֹרָה כְּדֵי שְׁלֹא תִזְוֶז מִמֶּנּוּ שְׂכִינָה, וְיִצְטָרֵךְ לְלַכֵּת יְחִידִי בְּלֵי זְוִיג הַשְׂכִּינָה.

בֹּא רָאָה, כִּשְׁיוּצָא בֶּן אָדָם לְדֶרֶךְ, יִסְדֵּר תְּפִלָּה לְפָנָי רְבוּנוּ כְּדֵי לְהַמְשִׁיךְ עָלָיו שְׂכִינָה, וְאַחַר כֵּן יֵצֵא לְדֶרֶךְ, וְיִמְצָא זְוִיג הַשְׂכִּינָה לְגָאֵל אוֹתוֹ בְּדֶרֶךְ וְלִהְצִילוֹ בְּכָל מַה שְׁיִצְטָרֵךְ.

מַה כְּתוּב בְּיַעֲקֹב? (בְּרֵאשִׁית כח) אִם יִהְיֶה אֱלֹהִים עִמָּדִי, זֶה זְוִיג הַשְׂכִּינָה. וְשִׁמְרֵנִי בְּדֶרֶךְ הַזֶּה, לְפָדוֹת אוֹתִי מִהַפֵּל. וְיַעֲקֹב הָיָה יְחִידִי בְּאוֹתוֹ זְמַן, וְשְׂכִינָה הוֹלְכֶת לְפָנָיו, כָּל שִׁפְן הַחֲבָרִים שִׁישׁ

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הָא תְּנִינָן דְּלֹא יִסְמוּךְ בַּר נֶשׁ עַל נֶסֶא. מְנַלָּן, מִשְׁמוּאֵל. דְּכַתִּיב, (שְׁמוּאֵל א טז) אֵיךְ אֵלֶיךָ וְשָׁמַע שְׂאוּל וְהִרְגָנִי, וְהָא אֲתַחְזִי שְׁמוּאֵל יִתִּיר מִיָּנָן. אָמַר לִיָּה, אֶפְלוּ הָכִי, אִיהוּ הָוָה חַד, וְהִזִּיקָא אֲשֶׁתְּפַח לְעֵינָא. אֲבָל אָנָן תְּלַתָּא, וְהִזִּיקָא לָא אֲשֶׁתְּפַח לְעֵינָא. דְּאִי מִשּׁוּם מִזִּיקִין. הָא תְּנִינָן, דְּלַתְּלַתָּא לָא מִתְחַזִּי וְלֹא מִזִּיקִי. וְאִי מִשּׁוּם לְסֻטִּים, לָא מִשְׁתַּפְּחִי הַכָּא, דְּהָא רְחִיק מִיִּשְׁוּבָא הָאִי טוֹרָא, וּבְנֵי נֶשָׂא לָא מִשְׁתַּפְּחִי הַכָּא. בְּרַם דְּחִילוּ הוּא, דְּחִיוּוֹן בְּרָא דְּמִשְׁתַּפְּחִין הַכָּא. פְּתַח וְאָמַר. הַמְּלֶאךָ הַגָּוָאֵל אוֹתִי מִכָּל רַע, הָאִי קָרָא אִית לְאִסְתַּפְּלָא בֵּיה, (ס"א ל"ג

דְּהָא כְּתִיב) הַגָּוָאֵל, אֲשֶׁר גָּאֵל מִיבְעֵי לִיָּה, מְאִי הַגָּוָאֵל. בְּגִין דְּהוּא מִשְׁתַּפַּח תְּדִיר לְגַבֵּי בְּנֵי נֶשָׂא, וְלֹא אֲעֵדִי מִבַּר נֶשׁ זְכָאָה לְעַלְמִין.

תָּא חֲזִי, הַמְּלֶאךָ הַגָּוָאֵל אוֹתִי דָא שְׂכִינְתָּא, דְּאֲזִיל עִמָּיה דְּבַר נֶשׁ תְּדִיר, וְלֹא אֲעֵדִי מִנִּיה, כַּד בַּר נֶשׁ נָטִיר פְּקוּדֵי אוֹרֵייתָא. וְעַל דָּא יִזְדַּהַר בַּר נֶשׁ, דְּלֹא יִפּוּק יְחִידָאִי בְּאוֹרְחָא. מְאִי יְחִידָאִי, דִּיזְדַּהַר בַּר נֶשׁ לְמַטַּר פְּקוּדֵי דְּאוֹרֵייתָא, בְּגִין דְּלֹא תַעֲדִי מִנִּיה שְׂכִינְתָּא, וְיִצְטָרֵךְ לְמִיזַל יְחִידָאִי, בְּלֹא זְוִיגָא דְּשְׂכִינְתָּא.

תָּא חֲזִי, כַּד נִפְיֵק בַּר נֶשׁ לְאוֹרְחָא, יִסְדֵּר צְלוֹתָא קָמִי מְאָרִיָּה, בְּגִין לְאַמְשָׁכָא עֲלֵיהָ שְׂכִינְתָּא, וְלִבְתַּר יִפּוּק לְאוֹרְחָא, וְיִשְׁפַּח זְוִיגָא דְּשְׂכִינְתָּא, לְמַפְרַק לִיָּה בְּאוֹרְחָא, וְלִשְׁזַבָּא לִיָּה בְּכָל מַה דְּאֲצְטָרִיךְ.

מַה כְּתִיב בְּיַעֲקֹב, (בְּרֵאשִׁית כח) אִם יִהְיֶה אֱלֹהִים עִמָּדִי, דָּא זְוִיגָא דְּשְׂכִינְתָּא. וְשִׁמְרֵנִי בְּדֶרֶךְ הַזֶּה, לְמַפְרַק לִי מִכָּלֵא, וְיַעֲקֹב יְחִידָאִי

הָוָה (דף רל ע"ב) בְּהֵוָה זְמָנָא, וְשְׂכִינְתָּא אֲזַלְתָּ קָמִיָּה. כָּל שִׁפְן חֲבָרֵיָּא דְּאִית

בינייהו מלין דאורייתא, על אחת כמה וכמה. (אמר רבי יוסי, ודאי כך הוא, אדחכי מאיך שמשא לערבא.)
 חשך השמש להעריב.]

אמר רבי יוסי, מה נעשה? אם נתעכב פאן, הרי היום נכנס להחשיך. אם גלף למעלה, הרי הוא גדול, ומפחד חיות השדה, אנו פוחדים. אמר רבי יהודה, תמהני עליך רבי יוסי. אמר לו, הרי שנינו שלא יסמך בן אדם על הגס, שהקדוש ברוך הוא לא ירחיש לו גס בכל שעה. אמר לו, זה מדבר ביחידי, אבל אנחנו שלשה, ובינינו דברי תורה והשכינה עמנו, לא נפחד.

עד שהיו הולכים ראו למעלה ביהר סלע אחד ומערה בתוכו. אמר רבי יהודה, גלף ונעלה לאותו הסלע, שאנו רואים מערה אחת שם. עלו לשם וראו אותה המערה. אמר רבי יוסי, פחדתי אולי אותה מערה מקום של חיות היא ולא יפגעו בנו פאן.

אמר רבי יהודה לרבי חזקיה, הרי ראיתי שרבי יוסי פוחד. אם תאמר משום שהוא חוטא, שכל מי שפוחד הוא חוטא, שכתוב (ישעיה לג) פחדו בציון חטאים, הרי אינו חוטא, [ומרי] וכתוב (משלי כח) וצדיקים ככפיר יבטח. אמר רבי יוסי, משום שהגזק מצוי.

אמר לו, אם הגזק מצוי - כך הוא, אבל פאן לא נמצא גזק, ואחר שאנו נכנס למערה, לא יכנס הגזק לצער אותנו. נכנסו למערה. אמר רבי יהודה, נחלק את הלילה לשלש משמרות, שהוא הלילה. כל אחד ואחד מעמנו יעמד על עמדו בשלשת הצדדים הללו של הלילה ולא נישן.

אמר רבי יוסי, מאי נעביד, אי נתעכב הכא, הא יומא מאיך למיעל. אי נהף לעילא, טורא רב איהו, ודחילו דחיוון חקלא דחילנא. אמר רבי יהודה, תוהנא עלך רבי יוסי. אמר ליה הא תנינן דלא יסמוך בר נש על גיסא, דקדשא בריך הוא לא ירחיש גיסא בכל שעתא. אמר ליה, הני מילי יחידי, אבל אנחנא תלתא, ומלי אורייתא ביננא, ושכינתא עמנא, לא דחילנא.

עד דהוו אזלי, חמו לעילא בטורא, טנרא חד, וחד מערתא בגווה. אמר רבי יהודה, גיהף וניסק לההוא טנרא, דאנא חמי חדא מערתא תמן. סליקו לתמן, וחמו ההיא מערתא. אמר רבי יוסי, דחילנא, דילמא ההיא מערתא אתר דלחיוון איהו, ולא יפגעו לון הכא.

אמר רבי יהודה לרבי חזקיה, הא חמינא דרבי יוסי דחיל איהו, אי תימא בגין דאיהו חטאה. דכל מאן דדחיל, חטאה איהו, דכתוב, (ישעיה לג) פחדו בציון חטאים, הא לאו איהו חטאה, (והא) וכתוב, (משלי כח) וצדיקים ככפיר יבטח. אמר רבי יוסי, בגין דנזקא שכית.

אמר ליה, אי נזקא שכית, הכי הוא. אבל הכא לא אשתפח נזקא. ולבתר דאנן ניעול למערתא, לא ליעול נזקא לצערא לן. עאלו למערתא, אמר רבי יהודה, נפלוג ליליא לתלת משמרות דהוי ליליא, כל חד וחד מנן, ליקום על קיומיה, בהני תלת סטרי ליליא ולא נדמוף.

פְּתַח רַבִּי יְהוּדָה וְאָמַר, (תהלים פט) מְשָׁכִיל לְאִיתָן הָאֲזַרְחִי. הַתְּשֻׁבָּת הַזֹּאת אֲבָרְהֶם אָמַר אוֹתָהּ בְּשִׁעָה שְׁעֶסֶק בְּעִבּוּדֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְעִשָׂה חֶסֶד עִם בְּנֵי הָעוֹלָם שְׂיֻדְעוּ כָּל־ם לְקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹלֵט עַל הָעוֹלָם, וְנִקְרָא אִיתָן מִשּׁוּם שֶׁהַתְּחֻזָּה בְּתַקְּףָהּ בְּקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא.

חֲסִדֵי ה' לְעוֹלָם אֲשִׁירָה, וְכִי מִצַּד הַחֲסִדִּים בָּאִים לְזַמְּרָ? אֵלֶּא כָּאֵן נִכְלַל צַד הַשְּׂמַאל בְּיָמִין, וְלִכֵּן הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נֹסֶה אֶת אֲבָרְהֶם וּבַחֲזָן אוֹתוֹ. וְהָרִי נִתְבָּאָר שְׂיֻצְחָק בֶּן שְׁלֹשִׁים וְשִׁבְעֵי שָׁנִים הָיָה בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן, מַה זֶה נֹסֶה אֶת אֲבָרְהֶם? הָיָה צָרִיךְ לִכְתּוֹב נֹסֶה אֶת יֻצְחָק! אֵלֶּא נֹסֶה אֶת אֲבָרְהֶם שְׂיֻמְצָא בְּדִין וְלֹהֲפַלֵּל בְּדִין שְׂיֻמְצָא שְׁלָם כְּרַאוּי, וְעַל זֶה חֲסִדֵי ה' עוֹלָם אֲשִׁירָה.

דְּבַר אַחַר חֲסִדֵי ה' עוֹלָם אֲשִׁירָה - אוֹתָם חֲסִדִּים שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה עִם הָעוֹלָם. לְדַר וְדַר - אוֹדִיעַ אֲמוּנָתָךְ בְּפִי - טוֹב וְאִמַּת שְׁעוֹשֶׂה עִם הַכֹּל. לְדַר וְדַר אוֹדִיעַ אֲמוּנָתְךָ - זוֹ אֲמוּנַת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהוֹדִיעַ אֲבָרְהֶם בְּעוֹלָם וְהִזְכִּירוּ בְּפִי כָּל הַבְּרִיּוֹת, וְעַל זֶה אוֹדִיעַ אֲמוּנָתְךָ בְּפִי.

וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הוֹדִיעַ לְאֲבָרְהֶם סוּד הָאֲמוּנָה, וְכִשְׂיָדַע סוּד הָאֲמוּנָה, יָדַע שֶׁהוּא עֶקֶר וְקִיּוּם הָעוֹלָם, שֶׁבְּגִלְלוּ נִבְרָא הָעוֹלָם וְהַתְּקִים. זֶהוּ שְׂכַתוֹב כִּי אֲמַרְתִּי עוֹלָם חֶסֶד יִבְנֶה וְגו'. כְּשֶׁנִּבְרָא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, רָאָה שֶׁלֹּא יָכוֹל לַעֲמֹד, עַד שֶׁהוֹשִׁיט יָמִין עָלָיו וְהַתְּקִים, וְאִם לֹא שֶׁהוֹשִׁיט יָמִין עָלָיו, לֹא

פְּתַח רַבִּי יְהוּדָה וְאָמַר, (תהלים פט) מְשָׁכִיל לְאִיתָן הָאֲזַרְחִי, הַאי תוֹשְׁבַתְתָּא, אֲבָרְהֶם אָבִינוּ אֲמָרָה, בְּשִׁעָתָּא דְאֲשַׁתְּדַל בְּפוּלְחָנָא דְקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְעָבִיד חֶסֶד עִם בְּנֵי עַלְמָא, דִּישְׁתַּמּוּדְעוּן כְּלָא לְקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׁלִיט עַל אַרְעָא וְאֲקָרִי אִיתָן, בְּגִין דְאֲתַקִּיף בְּתַקִּיפוּ בֵּיהּ בְּקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

חֲסִדֵי ה' עוֹלָם אֲשִׁירָה, וְכִי מִסְטָרָא דְחֲסִידִים אֲתִיין לְזַמְּרָ, אֵלֶּא הֲכָא אֲתַפְּלִיל סְטָרָא דְשְׂמַאלָא בְּיָמִינָא, וְעַל דָּא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא נֹסֶה לְאֲבָרְהֶם, וּבַחֲזִין לֵיהּ. וְהָא אֲתַמָּר דִּישְׁחָק כִּר תְּלַתִּין וְשִׁבְעֵי שָׁנִין הָוָה בְּהָוָה זְמַנָּא. מָאִי נֹסֶה אֶת אֲבָרְהֶם, נֹסֶה אֶת יֻצְחָק מִיבְעֵי לֵיהּ. אֵלֶּא נֹסֶה אֶת אֲבָרְהֶם, דִּישְׁתַּפַּח בְּדִינָא, וְלֹאֲתַפְּלִיל בְּדִינָא, דִּישְׁתַּפַּח שְׁלִים כְּדָקָא יְאוּת. וְעַל דָּא חֲסִדֵי ה' עוֹלָם אֲשִׁירָה.

דְּבַר אַחַר חֲסִדֵי ה' עוֹלָם אֲשִׁירָה, אֵינּוּן חֲסִדִּים דְקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד עִם עַלְמָא. (תהלים פט) לְדַר וְדוֹר אוֹדִיעַ אֲמוּנָתְךָ בְּפִי, טִיבוּ וְקִשׁוּט דְעָבִיד עִם כְּלָא. לְדוֹר וְדוֹר אוֹדִיעַ אֲמוּנָתְךָ, דָּא מְהִימְנוּתָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְאוֹדַע אֲבָרְהֶם בְּעַלְמָא, וְאֲדַכַּר לֵיהּ בְּפוּמָא דְכָל בְּרִיין. וְעַל דָּא אוֹדִיעַ אֲמוּנָתְךָ בְּפִי.

וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אוֹדַע לֵיהּ לְאֲבָרְהֶם רְזָא דְמְהִימְנוּתָא, וְכַד יָדַע רְזָא דְמְהִימְנוּתָא, יָדַע דְאִיהוּ עֵיקְרָא וְקִיּוּמָא דְעַלְמָא, דְבְּגִינֵיהּ אֲתַבְּרִי עַלְמָא, וְאֲתַקְיִים. הָדָא הוּא דְכַתִּיב, (תהלים פט) כִּי אֲמַרְתִּי עוֹלָם חֶסֶד יִבְנֶה וְגו'. דְכַד נִבְרָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַלְמָא, חָמָא דְלֹא יָכִיל לְמִיקָם, עַד דְאוֹשִׁיט יָמִין עָלֵיהּ וְאִתְקִיִים, וְאִי

היה מתקנים, משום שהעולם הזה נברא בדין, וכך בארנו.

ונאמר בראשית, וסוד כלל אחד, שני גוונים כאן, בראשית. אף על גב שאמרנו ראשית מלמטה למעלה, ראשית כף גם מלמעלה למטה, ואמרנו ב' ראשית, כמו שאמרנו בית קדש הקדשים, שהרי נתנה [היא בית] לאותה ראשית, והדבר פלול הוא כאחד. ובבית הזה נברא העולם הזה ולא התקנים אלא בימין, והרי פרושה בהפראם - כתוב באברהם, ומשום כף, אמרתי עולם חסד יבנה. ובגן הראשון של העולם [אותו העולם], אותו האור של היום הראשון היה בו לקים, ואחר כך ביום השני בשמאל. ובאלה תקן שמים, וכתוב שמים תכין אמונתך בהם.

דבר אחר שמים תכין אמונתך בהם - שמים נתקנו באותם חסדים, וסוד האמונה התקינה בהם, שאין תקונייה אלא מתוך שמים. פירתי ברית לבחירי - זהו סוד האמונה.

דבר אחר, זהו צדיק שממנו יוצאות ברכות לכל התחתונים, וכל [אותן] החיות הקדושות, כלן מתברכות מאותו השפע ששופע לתחתונים, ולכן כתוב פירתי ברית לבחירי.

נשבעתי לדוד עבדי - זה סוד האמונה שהוא עומד תמיד בצדיק הזה, קיום העולם, שלא יתפזרו לעולמים חוץ מזמן הגלות שנמנע שפע הברכות, וסוד האמונה לא השלם, וכל החודות נמנעו. וכשנגנס הלילה, מאותו הזמן החודות לא נכנסו לפני המלך.

לאו דאשויט זימנא עליה, לא אתקיים, בגין דעלמא דא בדינא אתפרי, והא אוקימנא. ואתמר בראשית, ורזא כללא חדא, תרין גוונין הכא, בראשית, אף על גב דאמרן שירותא מתתא לעילא, ראשית הכי נמי מעילא לתתא, וקאמרינן ב' ראשית, כדקאמרינן בית קדש הקדשים, דהאי אתייהיבת (איהי בית) לההוא ראשית, ומלה כלילא איהי פחדא.

ובהאי בי"ת אתפרי עלמא דא, ולא אתקיים אלא בימנא. והא אוקמוה.

בהפראם, באברהם פתיב. ובגין כף, אמרתי עולם חסד יבנה. ובנינא קדמאה דעלמא (ההוא עולם), ההוא נהורא דיומא קדמאה, הוה ביה לקיימא. ולבתר פיומא תנינא, בשמאלא. ובהנהו אתקין שמים. וכתוב, שמים תכין אמונתך בהם.

דבר אחר, שמים תכין אמונתך בהם, שמים באינון חסדים אתקנו, ורזא דאמונה אתקנת בהו, דלית תקונייה אלא מגו שמים. פירתי ברית לבחירי, דא הוא רזא דמהימנותא.

דבר אחר, דא איהו (דף רלא ע"ב) צדיק דמיניה נפקין ברכאן לכלהו תתאי, וכל (אינון) חיוון קדישון, כלהו אתפרכאן, מן ההוא נגידו דנגיד לתתאי, ובגין כף פתיב, פירתי ברית לבחירי.

נשבעתי לדוד עבדי, (תהלים פט) דא רזא דמהימנותא, דאיהו קיימא תדיר בצדיק דא. קיימא דעלמא, דלא יתפדרון לעלמין, בר בזמנא דגלותא, דנגידו דברכאן

אתמנעו, ורזא דמהימנותא לא אשתלים, וכל חדוון אתמנעו. וכד עייל ליליא, מההוא זמנא, חדוון לא עאלו קמי מלכא.

ואף על גב דהתעוררות לא התעוררו, אבל בחוץ עומדים ומזמרים שירה, וכשנחלק הלילה והתעוררות עולה מלמטה למעלה, אז הקדוש ברוך הוא מעורר כל חילות השמים לבכיה, ובוטט בְּרִיקָע, ומזדעזעזע עליונים ותחתונים.

ואין מנוחה לפניו, פרט לזמן שמתעוררים למטה בתורה, אז הקדוש ברוך הוא וכל אותן נשמות הצדיקים [שעמו], כלם מקשיבים ושומעים לאותו קול, ואז מנוחה. [לפניו, וכאן מנוחה לכל נשמות הצדיקים שעמו] [לפניו נמצאת]. משום שמיים שנחרב המקדש למטה, נשבע הקדוש ברוך הוא שלא יבנס לתוף ירושלים של מעלה עד שיבנסו ישראל לירושלים של מטה, שכתוב (הושע יא) בְּקִרְבָּךְ קְדוֹשׁ וְלֹא אָבוֹא בְעִיר, וְהָרִי פְרִשׁוּהָ הַחֲבָרִים.

וכך אותם מזמרים עומדים בחוץ ואזמרים שירה בשלשת חלקי הלילה, וכלם משבחים בתשבחות ידועות, וכל חילות השמים, כלם מתעוררים בלילה, וישראל ביום, וקדשה לא מקדשים למעלה עד שישראל מקדשים למטה, ואז כל חילות השמים מקדשים את השם הקדוש באחד. ועל זה ישראל קדושים מתקדשים מעליונים ותחתונים [משום שהקדשה של שמו של הקדוש ברוך הוא לא עולה אלא מלמעלה ומלמטה] באחד. זהו שכתוב (ויקרא ט) קְדוּשִׁים תִּהְיוּ כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם.

פתח רבי יוסי ואמר, (איוב לח) על מה אדניה הטבעו. פסוק זה אמר אותו הקדוש ברוך הוא, משום שפשברא את העולם, לא ברא אותו אלא על עמודים, שהם שבעת עמודי העולם, כמו שנאמר (משלי ט) נִחַצְבָה עַמּוּדֵיהָ שְׁבָעָה,

ואף על גב דהתעורר לא אתעוררו, אבל לבר קיימי ומזמרי שירתא. וכד אתפליג ליליא, ואתעורותא סלקא מתתא לעילא, כדין קדשא בריך הוא אתער כל חילי שמיא לבכיה, ובוטט בְּרִיקָעָא, ואזדעזעזע עלאי ותתאי.

ולית נייחא קמיה, בר בזמנא דמתערי לתתא באורייתא. פדין, קדשא בריך הוא וכל אינון נשמתין דצדיקיא (דעמיה), פלהו צייתין וחדדין לההוא קלא וכדין נייחא. (ס"א קמיה ואתי נייחא לכלהו נשמתין דצדיקיא עמיה) (קמיה אשתבח). בגין דמיומא דאתחריב מקדשא לתתא, אומי קדשא בריך הוא, דלא ייעול בגו ירושלים דלעילא, עד דייעלון ישראל לירושלים דלתתא. דכתיב, (הושע יא) בְּקִרְבָּךְ קְדוֹשׁ וְלֹא אָבוֹא בְעִיר, והא אוקמוה חברייא.

וכך אינון מזמרי, קיימי לבר, ואמרי שירתא, בתלת פלגי ליליא וכלהו משבחן בתושבחתן ידיעאן, וכלהו חילי שמיא, פלהו מתערי בליליא, וישראל ביממא. וקדושה לא מקדשי לעילא, עד דמקדשי ישראל לתתא, וכדין כל חילי שמיא מקדשי שמיא קדישא כחדא. ועל דא ישראל קדישין, מתקדשין מעלאי ותתאי (ס"א בגין דקדושה דשמיא דקדשא בריך הוא לא סליק אלא מעילא ומתתא) כחדא. דא הוא דכתיב, (ויקרא ט) קְדוּשִׁים תִּהְיוּ כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם.

פתח רבי יוסי ואמר, (איוב לח) על מה אדניה הטבעו, האי קרא קדשא בריך הוא אמר ליה, בגין דכד ברא עלמא, לא ברא ליה אלא על סמכין, דאינון שבעה סמכין אותו אלא על עמודים, שהם שבעת עמודי העולם, כמו שנאמר (משלי ט) נִחַצְבָה עַמּוּדֵיהָ שְׁבָעָה,

ואותם עמודים לא נודע על מה עומדים.

משום שהוא סוד עמק, נסתר פל הנסתרים, והעולם לא נברא עד שנטל אבן אחת, והיא אבן שנקראת אבן שתיה, ולקח אותה הקדוש ברוך הוא וזרק אותה לתוך התהום, וננעצה מלמעלה למטה, וממנה נשתל העולם, והיא נקדה באמצע העולם, ובנקדה זו עומד קדש הקדשים. זהו שפתוב (איוב לח) או מי ירה אבן פנתה, כמו שנאמר (ישעיה כח) אבן פתן פנת יקרת, וכתוב (תהלים קיח) אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה.

בא ראה, אבן זו נכרתה מאש ומרוח וממים, ונגלדה מפלם, ונעשתה אבן אחת, ועומדת על התהומות, ולפעמים נובעים ממנו מים ומתמלאים התהומות, ואבן זו עומדת לאות באמצע העולם, וזוהי אבן שהעמיד והשתיל יעקב שתילת וקיים העולם. זהו שפתוב (בראשית לא) ויקח יעקב אבן וירימה מצבה.

והאבן הזאת אשר שמתי מצבה וגו'. וכי אבן זאת שם לו יעקב, והרי אבן הזאת נבראה בתחלה, כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם? אלא ששם אותה [וכי בשם שם אותה יעקב? והרי עד שלא נברא העולם היתה אלא שיעקב שם אותה] קיום שלמעלה ולמטה, ועל זה אשר שמתי מצבה פתוב. מה זה אשר שמתי? שפתוב יהיה בית אלהים, ששם מדור שלמעלה פאן.

בא ראה, על אבן זו יש שבועה עינים, כמו שנאמר (זכריה א) על אבן אחת שבועה עינים. על מה נקראת שתיה? אחד - שממנה השתל העולם, ואחד שתיה - ששת יה,

דעלמא. כמה דאת אמר, (משלי ט) חצבה עמודיה שבועה, ואינון סמכין לא אתיידע על מה קיימין.

בגין דאיהו רזא עמיקא סתימא דכל סתימן. ועלמא לא אתברי, עד דנטל אבנא חדא, ואיהו אבנא דאתקרי אבן שתיה, ונטל לה קדשא בריך הוא, וזרק לה לגו תהומא, ואתנעיץ מעילא לתתא, ומניה אשתיל עלמא. ואיהי נקודה אמצעיתא דעלמא, ובהאי נקודה קיימא קדש הקדשים. הדא הוא דכתיב, (איוב לח) או מי ירה אבן פנתה. כמה דאת אמר, (ישעיה כח) אבן פתן פנת יקרת. וכתיב, (תהלים קיח) אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה.

תא חזי, האי אבן אתברי מאשא ומרוחא וממא, ואתגליד מפלהו, ואתעביד אבנא חדא, וקיימא על תהומי, ולזמנין נבעין מניה מיא, ואתמליין תהומי. והאי אבנא קיימא לאת באמצעיתא דעלמא, והאי איהו אבן דקיים ואשתיל יעקב, שתילו וקיומא דעלמא. הדא הוא דכתיב, (בראשית לא) ויקח יעקב אבן וירימה מצבה.

והאבן הזאת אשר שמתי מצבה וגו', (בראשית כט) וכי האי אבן שוי ליה יעקב. והאי האי אבן אתברי בקדמיתא, פד ברא קדשא בריך הוא עלמא. אלא דשוי לה (נ"א וכי השתא שוי ליה יעקב. והא עד לא אתברי עלמא הוות, אלא דיעקב שוי לה) קיומא דלעילא ותתא, ועל דא אשר שמתי מצבה פתיב. מאי אשר שמתי, דכתיב, יהיה בית אלהים, דשוי מדורא דלעילא הקא.

תא חזי, האי אבן אית עלה שבועה עינים. כמה דאת אמר, (זכריה א) על אבן אחת שבועה עינים, על מה אתקריאת שתיה. חד

דמנה אשתיל עלמא. וחד

ששם אותה הקדוש ברוך הוא
להתברך ממנה העולם, בשביל
שממנה מתברך העולם.

ובא וראה, בשעה שנכנס השמש,
הפרובים הללו שעומדים במקום
הזה והיו יושבים באות, היו
מקישים כנפיהם למעלה ופורשים
אותם, ונשמע קול נגון הנפיים
למעלה, ואז מתחילים לנגן אותם
המלאכים שאומרים שירה
בראשית הלילה, בשביל שיעלה
כבוד הקדוש ברוך הוא מלמטה
למעלה. ואיזו שירה היו אומרים?
אותו נגון כנפי הפרובים, (תהלים
קלד) הנה ברכו את ה' כל עבדי ה'
וגו', שאו ידיכם קדש וגו', ואז
[הם] היא שירה לאותם מלאכים
עליונים לומר.

במשמרת השנייה הפרובים הללו
מקישים כנפיהם למעלה, ונשמע
קול נגונם, ואז מתחילים לנגן
אותם המלאכים שעומדים
במשמרת השנייה. ואיזו שירה היו
אומרים בשעה הזו? נגון כנפי
הפרובים, (תהלים קכה) הבטחים בה'
פהר ציון לא ימוט וגו'. ואז [אותה]
היא [שירה] תחלה לאותם העומדים
במשמרת השנייה הזו לנגן.

במשמרת השלישית הפרובים
הללו מקישים כנפיהם ואומרים
שירה, ומה היא? (שם קיג) הללויה
הללו עבדי ה' וגו', יהי שם ה'
מברך וגו', ממזרח שמש וגו'. אז
אותם מלאכים שעומדים
במשמרת השלישית, כלם
אומרים שירה.

וכל הכוכבים ומזלות הרקיע
פוחתים בשירה, כמו שכתוב (איוב
לח) ברוך יחד כוכבי בקר ויריעו כל
בני אלהים, וכתוב (תהלים קמח)
הללוהו כל כוכבי אור, שהרי

כוכבי בקר ויריעו כל בני

שתייה. שת יה, דשוי קדשא ברוך הוא לה,
לאתברכא מנה עלמא, בגין דעלמא מנה
מתברכא.

והא חזי, בשעתא דעאל שמשא, הני
כרובים דקיימין בהאי דוכתא, והוו
יתבי באת, הוו אקשן גדפייהו לעילא,
ופרשי לון, ואשתמע קול נגונא דגדפייהו
לעילא, וכדין שראן לנגנא אינון מלאכין,
דאמרי שירתא בשירותא דליליא, בגין
דיסלק יקריה דקודשא ברוך הוא, מתתא
לעילא. ומאי שירתא הוו אמרו, ההוא
נגונא דגדפייהו דכרובים, (תהלים קלד) הנה
ברכו את ה' כל עבדי ה' וגו', שאו ידיכם
קדש וגו', וכדין (אינון) איהו שירתא לאינון
מלאכי עלאי לומר.

במשמרתא תניינא, הני כרובים (דף רלא ע"ב)
אקשי גדפייהו לעילא,
ואשתמע קול נגונא דלהון, וכדין שראן
לנגנא אינון מלאכין דקיימין במשמרתא
תניינא. ומאי שירתא הוו אמרי בהאי
שעתא, נגונא דגדפייהו דכרובים, (תהלים קכה)
הבוטחים בה' פהר ציון לא ימוט וגו'.
וכדין (ההוא) איהו (שירתא) שירותא לאינון
דקיימי בהאי משמרה תניינא לנגנא.

במשמרה תליתאה, הני כרובים אקשו
גדפייהו ואמרי שירתא, ומאי
היא. (תהלים קיג) הללויה הללו עבדי ה' וגו',
יהי שם ה' מבורך וגו', ממזרח שמש וגו'.
כדין אינון מלאכין דקיימי במשמרה
תליתאה, פלהו אמרי שירתא.

וכדהו כוכבי ומזלי דברקיעא פתחי
שירתא. כמה דכתיב, (איוב לח) ברוך יחד

לוח זוהר ש"ס דף היומי מְסֻכָּת יוֹמָא

זוהר עמודים:	דף הש"ס
ח"ב שפא-שפב	יומא דף ס
ח"ב שפג-שפד	יומא דף סא
ח"ב שפה-שפו	יומא דף סב
ח"ב שפז-שפח	יומא דף סג
ח"ב שפט-שצ	יומא דף סד
ח"ב שצא-שצב	יומא דף סה
ח"ב שצג-שצד	יומא דף סו
ח"ב שצה-שצו	יומא דף סז
ח"ב שצז-שצח	יומא דף סח
ח"ב שצט-ת	יומא דף סט
ח"ב תא-תב	יומא דף ע
ח"ב תג-תד	יומא דף עא
ח"ב תה-תו	יומא דף עב
ח"ב תז-תח	יומא דף עג
ח"ב תט-תי	יומא דף עד
ח"ב תיא-תיב	יומא דף עה
ח"ב תיג-תיד	יומא דף עו
ח"ב תטז-תטז	יומא דף עז
ח"ב תיז-תיח	יומא דף עח
ח"ב תיט-תכ	יומא דף עט
ח"ב תכא-תכב	יומא דף פ
ח"ב תכג-תכד	יומא דף פא
ח"ב תכה-תכו	יומא דף פב
ח"ב תכז-תכח	יומא דף פג
ח"ב תכט-תל	יומא דף פד
ח"ב תלא-תלב	יומא דף פה
ח"ב תלג-תלד	יומא דף פו
ח"ב תלה-תלו	יומא דף פז
ח"ב תלז-תלח	יומא דף פח

זוהר עמודים:	דף הש"ס
ח"ב שכג-שכד	יומא דף לא
ח"ב שכה-שכו	יומא דף לב
ח"ב שכז-שכח	יומא דף לג
ח"ב שכט-של	יומא דף לד
ח"ב שלא-שלב	יומא דף לה
ח"ב שלג-שלד	יומא דף לו
ח"ב שלה-שלו	יומא דף לז
ח"ב שלז-שלח	יומא דף לח
ח"ב שלט-שמ	יומא דף לט
ח"ב שמה-שמב	יומא דף מ
ח"ב שמג-שמד	יומא דף מא
ח"ב שמה-שמו	יומא דף מב
ח"ב שמוז-שמוח	יומא דף מג
ח"ב שמט-שנ	יומא דף מד
ח"ב שנא-שנב	יומא דף מה
ח"ב שנג-שנד	יומא דף מו
ח"ב שנה-שנו	יומא דף מז
ח"ב שנוז-שנח	יומא דף מח
ח"ב שנט-שס	יומא דף מט
ח"ב שסא-שסב	יומא דף נ
ח"ב שסג-שסד	יומא דף נא
ח"ב שסה-שסו	יומא דף נב
ח"ב שסז-שסח	יומא דף נג
ח"ב שסט-שע	יומא דף נד
ח"ב שעא-שעב	יומא דף נה
ח"ב שעג-שעד	יומא דף נו
ח"ב שעה-שעו	יומא דף נז
ח"ב שעז-שעח	יומא דף נח
ח"ב שעט-שפ	יומא דף נט

זוהר עמודים:	דף הש"ס
ח"ב רסה-רסו	יומא דף ב
ח"ב רסז-רסח	יומא דף ג
ח"ב רסט-רע	יומא דף ד
ח"ב רעא-רעב	יומא דף ה
ח"ב רעג-רעד	יומא דף ו
ח"ב רעה-רעו	יומא דף ז
ח"ב רעז-רעח	יומא דף ח
ח"ב רעט-רפ	יומא דף ט
ח"ב רפא-רפב	יומא דף י
ח"ב רפג-רפד	יומא דף יא
ח"ב רפה-רפו	יומא דף יב
ח"ב רפז-רפח	יומא דף יג
ח"ב רפט-רצ	יומא דף יד
ח"ב רצא-רצב	יומא דף טו
ח"ב רצג-רצד	יומא דף טז
ח"ב רצה-רצו	יומא דף יז
ח"ב רצז-רצח	יומא דף יח
ח"ב רצט-ש	יומא דף יט
ח"ב שא-שב	יומא דף כ
ח"ב שג-שד	יומא דף כא
ח"ב שה-שו	יומא דף כב
ח"ב שז-שח	יומא דף כג
ח"ב שט-שי	יומא דף כד
ח"ב שיא-שיב	יומא דף כה
ח"ב שיג-שיד	יומא דף כו
ח"ב שטז-שטז	יומא דף כז
ח"ב שיז-שיח	יומא דף כח
ח"ב שיט-שכ	יומא דף כט
ח"ב שכא-שכב	יומא דף ל